

T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DİN HİZMETLERİ RAPORU 2014

HİZMETE ÖZEL

ANKARA-2015

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
------------	---

I. BÖLÜM

İRŞAT HİZMETLERİ

İRŞAT HİZMETLERİ	13
A- VAAZLAR.....	14
1- Vaazların Ana Konularına Göre Dağılımı	14
2- Vaaz Edenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	22
3- Vaaz Eden Görevlilerin Unvanlara Göre Dağılımı	22
4- Vaaz Tipi Bilgileri.....	23
5- Vaazların Bölgelere Göre Dağılımı.....	24
6- Üçer Aylık Vaaz Dönemlerine Özel Konu Belirlenmesi.....	25
B- HUTBELER	25
1- Hutbe Konularıyla İlgili Veriler	26
2- Hutbe Hazırlayanlarla İlgili Veriler	32
3- Hutbe Hizmetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar	33
C- SOHBET, KONFERANS, PANEL, SEMPOZYUM, SEMİNER VE RADYO-TV PROGRAMLARI..	34
1- Faaliyetlerin Türü ile İlgili Veriler.....	34
2- Faaliyetlerin Konularıyla İlgili Veriler.....	34
D-2014 YILI KUTLU DOĞUM HAFTASI FAALİYETLERİ	40
1- Başkanlık Merkezince Gerçekleştirilen Faaliyetler	40
2- Taşra Teşkilatınca Gerçekleştirilen Faaliyetler.....	42
3- Yurt Dışında Gerçekleştirilen Faaliyetleri	45
4- Basında Kutlu Doğum	47
2014 Yılı Kutlu Doğum Haftasının Genel Değerlendirmesi	48

E- RAMAZAN AYI İRŞAT HİZMETLERİ	48
1- Başkanlık İrşat Ekipleri	48
2- Eğitim Merkezi Personelinin Görevlendirmesi.....	50
3- Ramazan Ayında Ülke Genelinde Okutulan Hutbeler	51
F- İHTİDA İŞLEMLERİ	51

II. BÖLÜM

CAMİ HİZMETLERİ

CAMİ HİZMETLERİ	55
A- CAMİLERİN AÇIK TUTULMASI	55
1- İl Müftü Yardımcıları İstişare Toplantısı	56
2- Bilgilendirme Toplantıları ve Cami İncelemeleri	56
3- Camilerin Gün Boyunca Açık Tutulması	57
4- Cami Çalışma Programı Uygulanması	58
5- İmam Odası Oluşturulması	60
B- SABAH NAMAZI BULUŞMALAR VE HADİS DERSLERİ	61
1- Sabah Namazı Buluşmaları	61
2- Hadis Dersleri.....	63
C- RAMAZAN AYI FAALİYETLERİ	65
1- Başkanlığımız Tarafından Yapılan Faaliyetler.....	65
2- İl ve İlçe Müftülüklerince Gerçekleştirilen Faaliyetler.....	66
D- CAMİLER VE DİN GÖREVLİLERİ HAFTASI ETKİNLİKLERİ	68
1- Hafta Öncesinde Gerçekleştirilen Hazırlık Çalışmaları	68
2- Hafta İçerisinde Gerçekleştirilen Etkinlikler	71
3- İl ve İlçe Müftülüklerince Gerçekleştirilen Etkinlikler	73
E- CAMİLERDE KADINLARA AİT MEKÂNLARIN İYİLEŞTİRİLMESİ ÇALIŞMALARI	75
1- Başkanlığımız Tarafından Yapılan Faaliyetler.....	75
2- İl ve İlçe Müftülüklerince Yapılan Faaliyetler	75
F- MERKEZİ EZAN SİSTEMİNİN TEDRİCİ OLARAK KALDIRILMASINA YÖNELİK FAALİYETLER ...	77
G- TECRÜBE PAYLAŞIMI TOPLANTILARI	80
H- DİNLENME TESİSLERİ VE ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE BULUNAN CAMİ VE MESCİTLERİN TESPİTİ	83

İ- DİNİ GÜN VE GECELERDE YAYINLANAN RADYO VE TELEVİZYON PROGRAMLARI	84
1- Mevlit Kandili	84
2- Regaip Kandili	85
3- Miraç Kandili	85
4- Berat Kandili.....	86
5- Kadir Gecesi	86
J- OLAĞANÜSTÜ HALLERE HÂZIRLIK VE TOPLUM LİDERLERİNİ BİLİNÇLENDİRME ÇALIŞMALARI	87

III. BÖLÜM AİLE VE DİNÎ REHBERLİK HİZMETLERİ

AİLE VE DİNÎ REHBERLİK HİZMETLERİ	91
A- AİLEYE YÖNELİK FAALİYETLER.....	91
1. Rehberlik Faaliyetleri / Aile ve Dinî Rehberlik Büroları.....	92
a- Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarına Yapılan Başvurular	93
b- Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının Sosyal ve Kültürel Faaliyetleri	95
2. Farkındalık ve Eğitim Faaliyetleri.....	96
a- Aile ve Dinî Rehberlik Büroları Tanıtım Seminerleri	96
b- Paneller	97
c- Konferanslar	97
d- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Faaliyetleri	98
e- Aile Haftası Faaliyetleri.....	98
f- Halka Yönelik Yayın Faaliyetleri	98
B) AİLE VE DİNÎ REHBERLİK BÜROLARINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR	99
1- Bölge Koordinasyon Toplantıları	99
2- Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarında Hizmet Verimliliğini Artırma ve Örnek Projeler Çalıştayı	99
3- Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi	99
4- Tek Ebeveynli Ailelere Yönelik Manevi Destek Eğitimi	100
5- Aile Okulu	101
6- “Aile: Sıkça Sorulanlar”	102

C. SOSYAL HİZMET KURUMLARINDA DİNÎ DANIŞMANLIK MANEVİ DESTEK FAALİYETLERİ .. 102

1- Sosyal Hizmet Kurumlarında Manevi Destek Hizmeti Sunan Personele Yönelik Hizmet içi Eğitim Semineri.....	103
2- Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Eğitimi.....	103
3- “Kadın Konukevlerinde Din Hizmetleri” Çalışma Toplantısı	104
4- Sosyal Hizmet Kurumlarında Din Hizmetleri El Kitabı	104
5- Sosyal Hizmet Kurumlarına Yönelik Değerler Eğitimi Seti	104
6- Sosyal Hizmet Kurumlarında Kütüphane Oluşturulması	104
7- İftar Programları	104
8- Ziyaretler.....	105

IV. BÖLÜM

SOSYAL VE KÜLTÜREL İÇERİKLİ DİN HİZMETLERİ

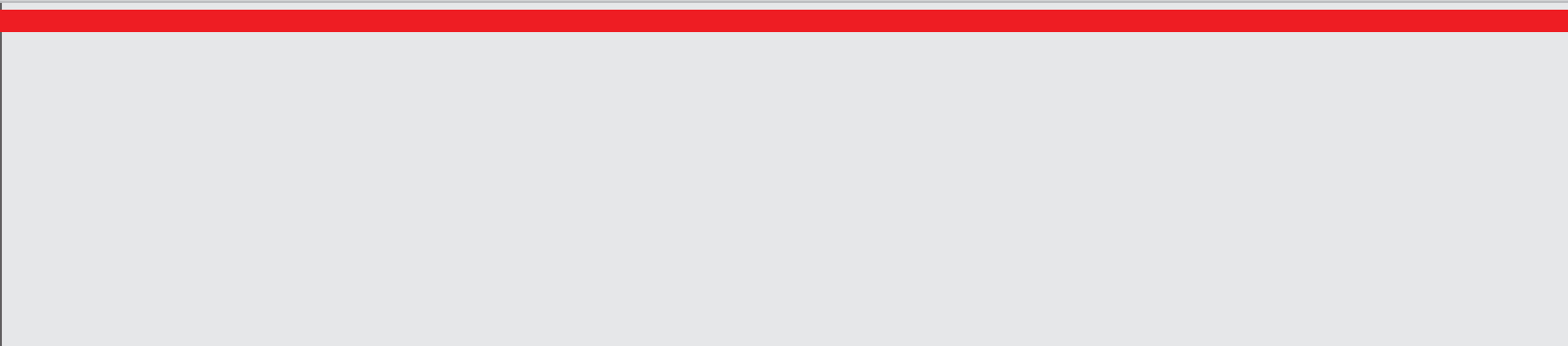
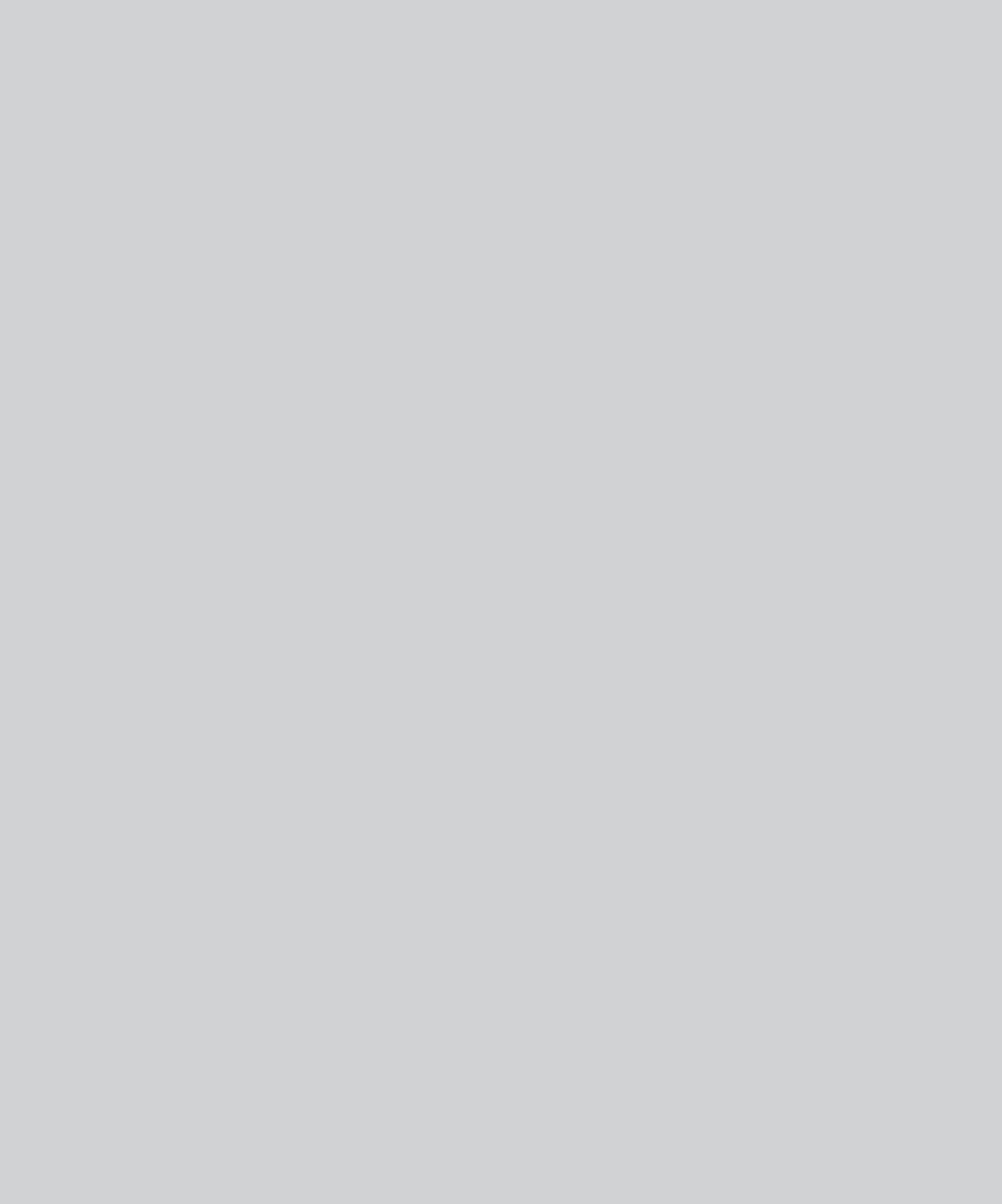
SOSYAL VE KÜLTÜREL İÇERİKLİ DİN HİZMETLERİ.....	109
A- KURBAN HİZMETLERİ	109
1- Başkanlığımızca Yapılan Faaliyetler	110
2- Kurban Hizmetleri Komisyonlarınca Yapılan Faaliyetler	111
3- Vekâletle Kurban Kesim Organizasyonları	113
Sonuç ve Değerlendirme.....	114
B- CEZA İNFAZ KURUMLARI MANEVİ DESTEK HİZMETLERİ	114
1- Ceza İnfaz Kurumları Manevi Destek Hizmetlerinin Geçirdiği Aşamalar	114
2- Hizmet İçi Eğitim Çalışmaları.....	115
3- Yayın Faaliyetleri	116
4- Ramazan Ayı Programları.....	117
5- Camiler Haftası Programları.....	117
6- İl Müftülüklerimiz Tarafından Yapılan Faaliyetler	118
Cezaevi Manevi Destek Hizmetleri 2014 Yılı Özeti.....	120
C- HUZUREVİ DİN HİZMETLERİ	121
D- MÜLTECİLERE YÖNELİK DİN HİZMETLERİ	122
1- Başkanlık Merkezli Çalışmalar (Planlama ve Koordinasyon)	122
2- Türkiye Diyanet Vakfı Çalışmaları	123
3- Müftülük Çalışmaları	125

E- ENGELLİLERE YÖNELİK FAALİYETLER.....	126
F- ROMANLARA YÖNELİK HİZMETLER	129
G- MUHARREM AYI FAALİYETLERİ.....	129
H- SAĞLIK ALANINDA YÜRÜTÜLEN HİZMETLER	130
I- MADDE BAĞIMLILIĞI İLE MÜCADELE	130
J- ÖZEL GÜN VE HAFTALARDA İCRA EDİLEN FAALİYETLER.....	131
1- 12 Mart İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif ERSOY'u Anma Günü	132
2- 18 Mart Şehitler Günü	132
3- 19 Eylül Gaziler Günü.....	132
K- SANATSAL FAALİYETLERİN SERGİLENMESİ	132
L - VAKİT HESAPLAMA	134
1- Namaz Vakitleri.....	134
2- Kamerî Ay Başları	135
3- Kible Açısı ve Saatleri.....	137
4- Web Hizmetleri	137
5- Astronomik Gözlem Projesi, Ufuk Aydınlanma Vakitlerinin Gözlem Yoluyla Belirlenmesi ..	138
6- Yurt Dışı Namaz Vakitleri ile İlgili Toplantılar	138
M - DİĞER ÇALIŞMALAR.....	138

V. BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

A- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	143
---------------------------------	-----

ÖNSÖZ

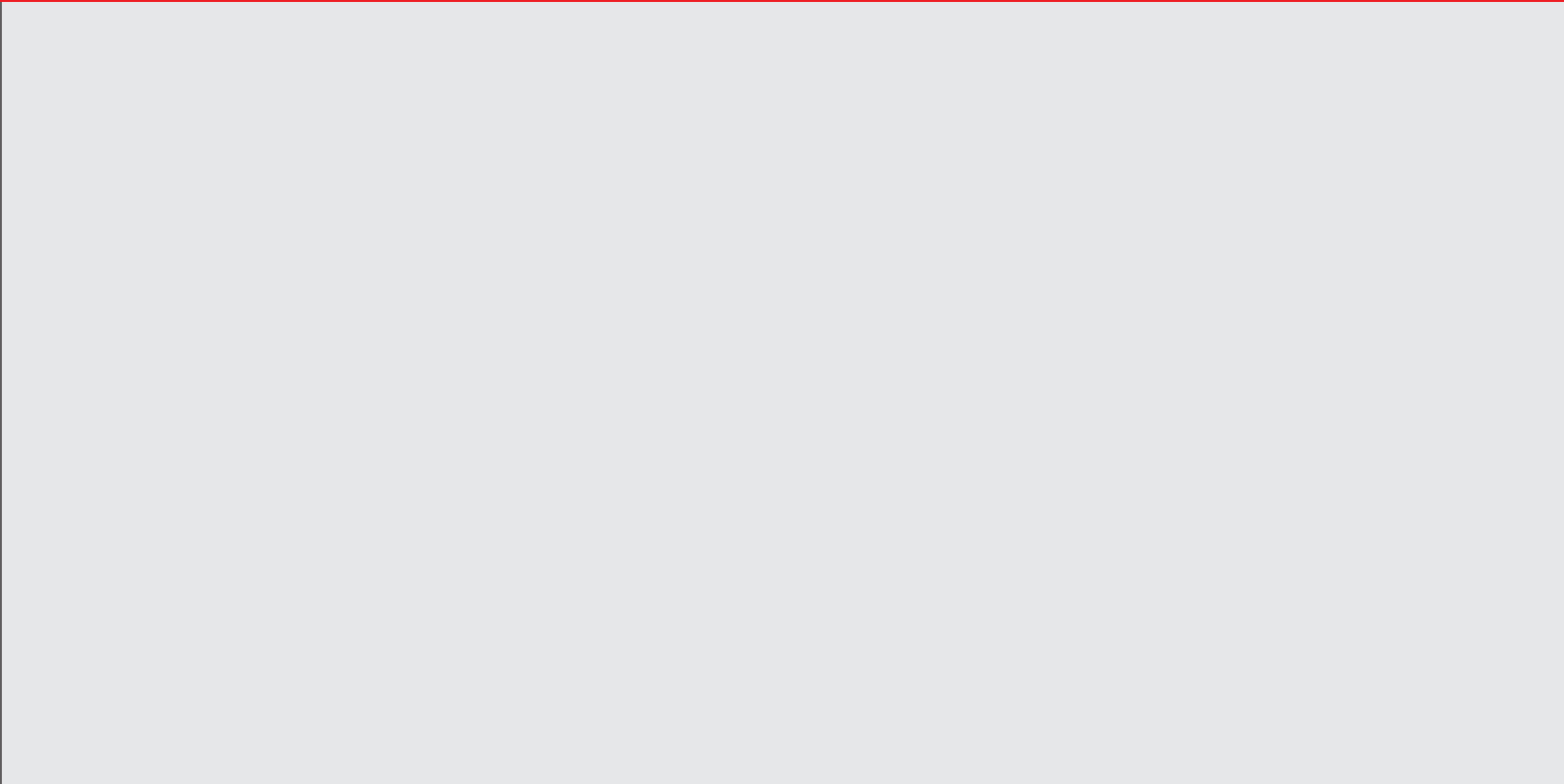
İnsanlık tarihi incelendiğinde dinin, insanın tarihiyle yaşıt bir olgu olarak yaşam süreçlerini etkileyen vazgeçilmez bir gerçeklik olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. İnsanın kendini bilme, bulma ve anlamlandırma serüvenindeki en önemli referans ve motivasyonlardan biri belki de en önemlisi dindir. Din insanın yaratılış amacını doğru eksene oturtmasına, var olan potansiyeline ulaşmasına, kendisiyle, toplumla ve inandığı yüce değerlerle barışık yaşamasına kısaca iyi insan olmasına ve faydalı işler yapmasına zemin hazırlayan önemli bir dinamiktir. Tarihsel süreç içinde bazı dönemsel kırılmalar dikkate alınmazsa niteliği farklı da olsa din ve dinin mesajları insanın hayatına yön veren en önemli unsur olagelmiştir. Bundan dolayıdır ki, hemen her toplumda sağlıklı bir din hizmeti takdimi zaruri telakki edilmiş ve çeşitli kurumlar teşekkül etmiştir. Bu çerçevede tarihimizde yer alan, cami, mescit, vakıf, medrese gibi kurumlar topluma din hizmeti sunmak amacıyla teşekkül etmiş müesseselerdir.

Bu anlayış ve geleneğin bir devamı olarak ülkemizde din hizmeti sunmak amacıyla kurulan Başkanlığımızın günümüzde hizmet alanı oldukça genişlemiştir. Zira içinde bulunduğumuz modern zamanlarda din hizmeti sadece ibadet ve irşat faaliyetlerine özgü kılınamayacak kapsam ve çeşitliliğe ulaşmıştır. Toplumun hemen her kesimi bir şekilde dinin kuşatıcı, umut verici, hayatı anlamlı kılan mesajlarına ihtiyaç duymaktadır. Bu istem, insanın yaratılış kodlarının yadsınamaz bir tezahürüdür. Bu itibarla; bugün din hizmeti, ibadet ve irşat hizmeti yanında insanların ihtiyaç duyup talep ettikleri hususlarda onlar yardımcı olmayı ve rehberlik etmeyi de kapsamak durumundadır.

Tarihi serüveninde de açıkça görüleceği gibi, din hizmetinin belli ilke, usul ve yöntemlere göre sunulması büyük bir önem taşımaktadır. Din hizmetlerinin sahih dini bilgiye, tarihsel ortak kabullere ve mevzuatında yer alan ilke ve esaslara göre yürütülmesi Genel Müdürlüğümüzün temel hedefleri arasındadır. Bu amaçla 2011 yılından itibaren başlayan çalışmalarımız belirli bir aşamaya gelmiş bulunmakla beraber, günümüz ihtiyaçlarını tam manasıyla karşılayabilmek için yeni gelişmeleri ve talepleri de dikkate alarak sürekli tekamül gayreti içerisindeyiz.

Günümüz insanının beklentileri ve talepleri süratle değişmektedir. Değişim talebi ile buna uygun hizmet üretimi arasındaki zaman aralığını olabildiğince aza indirmek hizmetlerimizin etkinliği açısından son derece önem taşımaktadır. 2011 yılından itibaren yapılan çalışmalar yıllık raporlarımız üzerinden incelendiğinde hizmet alanlarında sağlanan gelişmeler ve toplumsal taleplere uygun olarak yapılan faaliyet ve düzenlemeler açıkça görülebilecektir.

Bu raporda Genel Müdürlüğümüz bünyesinde bulunan İrşat Hizmetleri, Cami Hizmetleri, Aile ve Dini Rehberlik, Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlıklarına ait 2014 yılında planlanan ve icra edilen faaliyetler yer almaktadır. Bu çalışma, hem sunulan hizmetleri panoramik bir bakış açısıyla yorumlamayı ve yeni hedefler belirlemeyi kolaylaştıracak hem ilgililer için hizmetlerimiz hakkında doğru ve güvenilir bir bilgi kaynağı olma özelliği taşıyacaktır. Raporun yeni çalışmalara ilham vermesini, Kurumumuza ve ilgililere faydalı olmasını temenni eder, saygılar sunarım.

I. BÖLÜM

İRŞAT HİZMETLERİ

İRŞAT HİZMETLERİ

Toplumun din konusunda aydınlatma bağlamında yürütülen irşat hizmetleri Başkanlığımızın en önemli görevlerinden birisidir. Bu görev, yazılı ve görsel yayınlar ve fetva hizmetleriyle birlikte camilerde vaazlar, hutbeler; cami dışında ise konferans, panel, sempozyum, radyo ve tv programları gibi etkinliklerle yerine getirilmektedir.

İrşat hizmeti ağırlıklı olarak cami ve mescitlerde yapılan yaygın bir din eğitimidir. Bu eğitimde İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak ilkeleri öğretilmekte, cemaat güzel ahlaka teşvik edilmekte, kötü ahlaktan sakındırılmaktadır. Camiye giden bir mümin yılda 52 defa hutbe ve çok sayıda vaaz dinlemektedir. Dinî irşat açısından bu süre ideal anlamda yeterli olmasa bile, azımsanmayacak bir boyuttadır.

Etkili ve verimli bir irşat hizmeti, bu hizmetin usulüne uygun olarak yerine getirilmesine bağlıdır. Bu itibarla irşat hizmeti yürütenlerin Başkanlığımızca belirlenen hususlara riayet etmeleri önem arz etmektedir.

2014 yılında toplumu din konusunda aydınlatma kapsamındaki faaliyetleri, cami içinde yürütülen irşat faaliyetleri ve cami dışında yürütülen irşat faaliyetleri olarak iki kısımda ele almak mümkündür.

Cami İçi İrşat Hizmetleri

Cami içi irşat hizmetlerini vaazlar ve hutbeler oluşturmaktadır. Ülkemizdeki camilerde yüz yüze veya merkez sistem aracılığıyla verilen vaazlar ile Cuma ve bayram günleri okunan hutbeler, günümüzde de önemli sayıda vatandaşımızın dinî bilgilerini öğrendiği önemli birer vasıta olma özelliğini muhafaza etmektedir.

İl ve ilçe müftülükleri bünyesinde kurulmuş bulunan "İrşat Kurulları" il ve ilçelerde uygulanacak programlarının konularını tespit etmekte, il ve ilçelerdeki vaaz ve irşat hizmetleri bu programa uygun şekilde yürütülmektedir. İl müftülükleri tarafından oluşturulan vaaz ve irşat ekipleri ilçeler ve köylerde irşat faaliyetleri yapmaktadır. Bununla birlikte Başkanlığımız tarafından da zaman zaman irşat ekipleri oluşturularak değişik illere gönderilmekte, böylece taşrada yürütülen irşat hizmetleri desteklenmektedir.

Cami Dışı İrşat Hizmetleri

Cami ve mescit dışındaki yerlerde yürütülen irşat hizmetleri panel, konferans, seminer, sempozyum ve benzeri dinî programlar ile ilmî toplantılar, radyo ve televizyon kurumları ile diğer yayın kuruluşları vasıtasıyla yapılan yayınlar, doğum, sünnet, düğün, ziyaret, ölüm, olağanüstü durumlar gibi vesilelerle yapılan irşat faaliyetlerinden oluşmaktadır.

İrşat Hizmetleri Daire Başkanlığınca gerçekleştirilen irşat hizmetleri şunlardır:

A- VAAZLAR

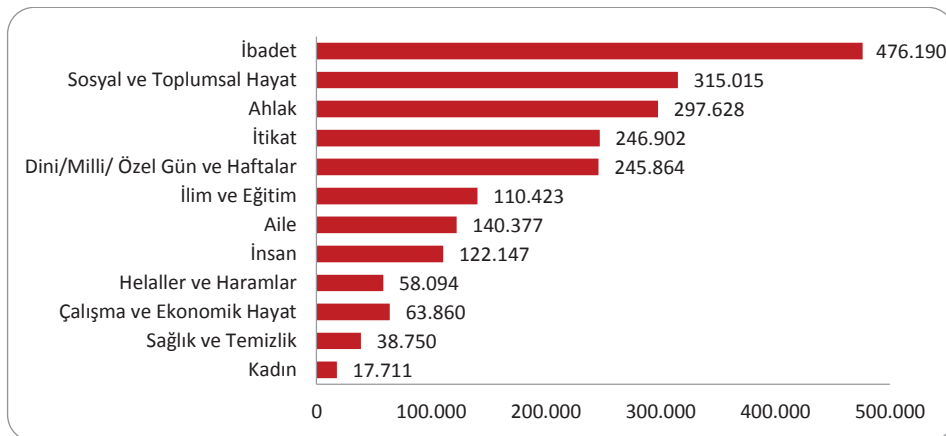
Vaaz ve irşat hizmetlerinin ana sorumluları olarak, 31 Aralık 2014 itibariyle vaiz kadrolarında 726 kadın, 2.180 erkek olmak üzere toplam 2.906 personel görev yapmaktadır. Bunlardan 16'sı Başkanlık vaizi, 50'si baş vaiz, 146'sı uzman vaiz, 2.261'i vaiz, 433'ü cezaevi vaizdir. Yurtdışında görevli vaiz sayısı ise 190'dır.

Taşra teşkilatınca uygulanan vaaz programları, üç kısma ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi üçer aylık vaaz ve irşat programlarıdır. Bu programlarda il irşat kurullarınca belirlenen konularda müftüler ve vaizler Görev ve Çalışma Yönergesinde belirlenen şekilde, vaaz etme ehliyet ve niteliğini haiz cami görevlileri de kendi camilerinde vaaz etmektedir. İkincisi il özel irşat ekibi programlarıdır. Her il müftülüğünce genelge'de belirlenen esaslar dâhilinde il özel irşat ekipleri oluşturularak özel irşat programları uygulanmaktadır. Üçüncüsü ise Ramazan ayı özel irşat programıdır. Bu program da her il ve ilçe müftülüğünce özel olarak hazırlanıp uygulanmaktadır. Programlar, uygulamaya konulmadan önce DHYS (Din Hizmetleri Yönetim Sistemi)'ye kaydedilmektedir.

Bu çerçevede 2014 yılı içinde hazırlanarak uygulanan vaazların çeşitli kriterlere göre dağılımı şöyle gerçekleşmiştir.

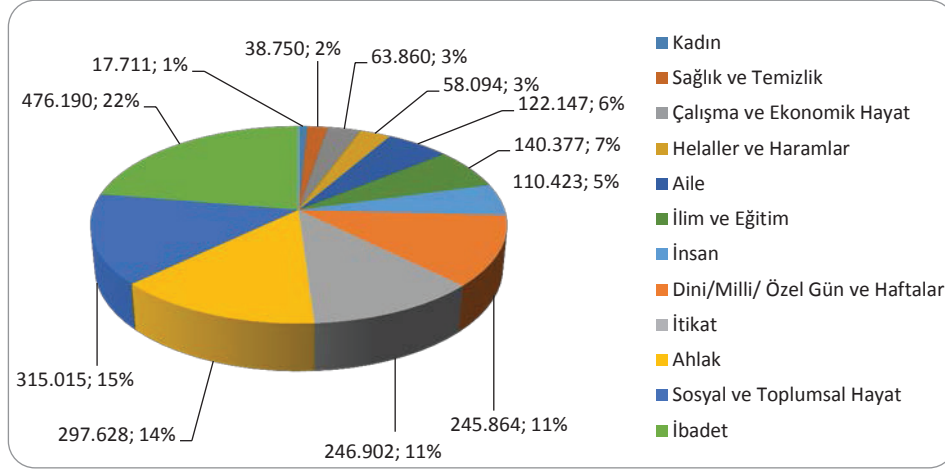
1) Vaazların Ana Konularına Göre Dağılımı

Vaazların ana konuları ve bunlara bağlı alt konular DHYS'ye işlenerek Başkanlığımıza gönderilmiştir. Ülkemiz genelinde yapılan vaazlar müftülüklerce bu başlıklara göre sınıflandırılmaktadır. Ana konular **"Ahlak, Aile, İnanç, İbadet, Kadın, Sağlık, Sosyal ve Toplumsal Hayat, İlim Eğitim, İnsan, Helaller ve Haramlar, Çalışma ve Ekonomik Hayat, dinî/Milli/Özel Gün ve Haftalar"** olmak üzere on iki başlık altında toplanmıştır. Bu sınıflamaya göre yapılan vaazların dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir:

Grafik-1: Vaazların Ana Konularına Göre Dağılımı

Grafik-1 incelendiğinde 2014 yılında vaazlarda sırasıyla en çok ibadet, sosyal ve toplumsal hayat, ahlak, itikat, dinî gün ve geceler üst başlıkları altında yer alan konuların işlendiği görülmektedir.

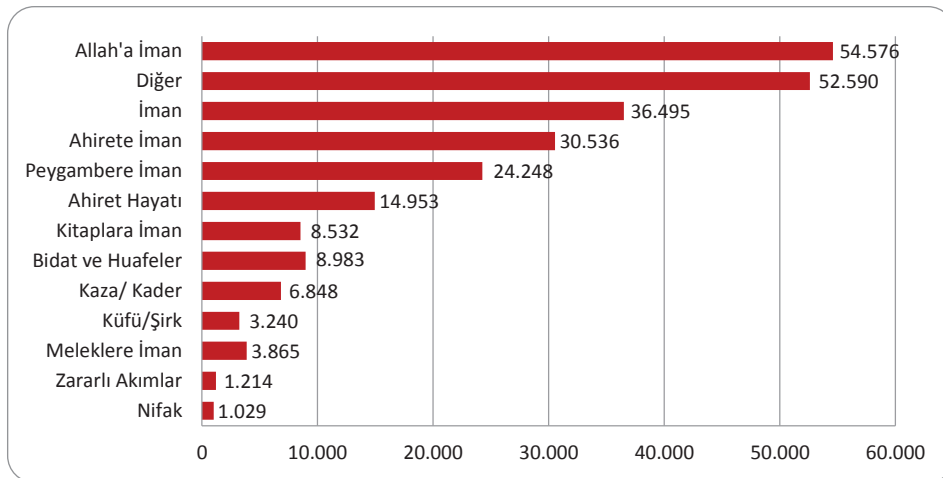
Grafik-2: Vaazların Ana Konularına Göre Yüzelik Oranları

Grafik-1'in dağılımı ve Grafik-2'de yer alan yüzelere bir önceki yıla kıyasladığımızda anlamlı bir değişiklik gözükmemektedir. Fakat toplam vaaz sayısı bakımından 2014 yılında bir önceki yıla göre sayısal anlamda önemli bir artış meydana gelmiştir. 2013 yılında toplam 834.334 vaaz bilgi yönetim sistemine kaydedilmişken, 2014 yılında bu rakam 2.132.961'e yükselmiştir, bu da bir önceki yıla göre yaklaşık % 140'lik bir artış anlamına gelmektedir.

2014 yılında yapılan vaazların ana konulara göre dağılımında ise şu tablolar ortaya çıkmaktadır.

a) İnanç Konuları

2014 yılında verilen vaazların %11'ini "inanç" konusunda verilen vaazlar oluşturmuştur. Bu konuda toplam 246.902 vaaz verilmiştir.

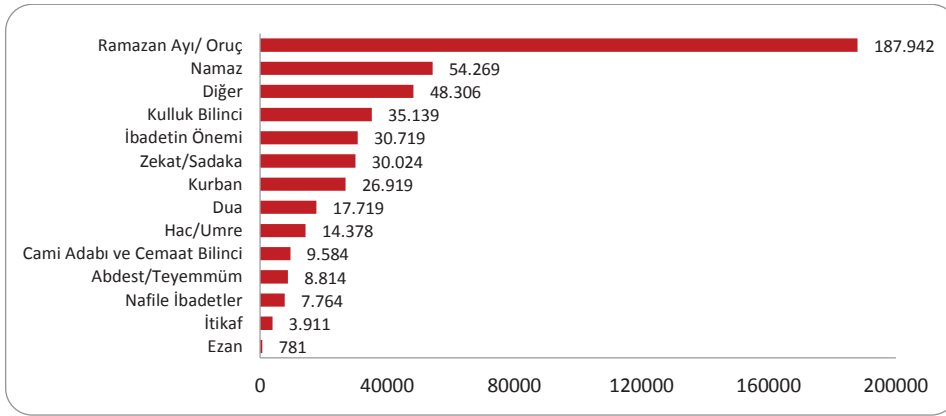
Grafik-3: İnanç Konularının Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Vaaz ve irşat programlarında inanç konularına yeterince yer verilmesi günümüz şartlarında ve dinimiz İslam'ın üzerinde durduğu en önemli konular arasında bulunmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü modernleşmenin kısılcındaki insanlarımız, hayatın anlamı ve varoluşa dair en tatmin edici cevapları, bu alanda verilecek vaazlarda ve hutbelerde bulabilme imkânına sahiptirler. Bu sebeple inanç konularının sistemli ve periyodik olarak vaaz irşat programlarında yer alması gerekmektedir. Bu bağlamda geçen yıla göre sayısal olarak verilen vaazlarda yaklaşık % 141 (120.000) civarında bir artış sağlanmıştır.

İnanç ana başlığı altındaki alt konuların dağılımında, iman esaslarına dair verilerin genel olarak birbirine yakın olduğu da görülmektedir.

b) İbadet Konuları

2014 yılında verilen vaazların %22'sini "ibadet" ana konulu vaazlar oluşturmuştur. Bu konuda toplam 476.190 vaaz verilmiştir. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında sayısal olarak artış sağlanmasına karşın toplam vaazlar içindeki yerinin %26'den %22'ye gerilediği görülmektedir. Bu başlık altında yapılan vaazların alt konulara göre dağılımında ise şu tablo ortaya çıkmaktadır:

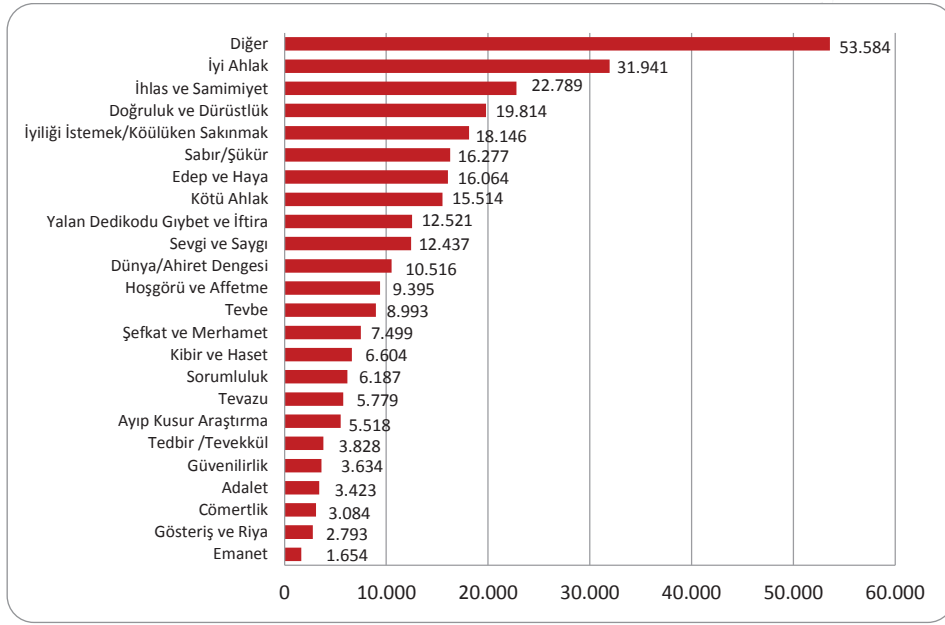
Grafik-4: İbadet Konusunda Verilen Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Grafikte görüldüğü gibi Ramazan Ayı/Oruç konusunda yapılan vaazlar bu dilim içinde önemli bir yer tutmaktadır. Ramazan ayı boyunca hem gündüz hem de teravih öncesi vaazlarda oruç konusuna yer verilmesi bu başlık altında verilen vaazlar içinde oruç konusunu öne çıkarmıştır. Bu konuyu namaz ve diğer konular takip etmektedir.

c) Ahlak Konuları

2014 yılında verilen vaazların %14'ünü "ahlak" konulu vaazlar oluşturmuştur. Bu konuda toplam 297.628 vaaz verilmiştir. Bu sayı bir önceki yıla göre %100 artış ifade etmektedir. Tutarlı ve dengeli bir hayat sürmek isteyen dindar bir insan için davranışlarının mesne dinî oluşturacak ahlaki bir çerçeve son derece gereklidir. Bu açıdan ahlak konusunda insanları aydınlatmak hem irşat hizmetlerinin önemli bir amacı hem de Başkanlığa verilmiş olan İslam dininin ahlak ile ilgili işlerini yürütmek görevinin bir gereğidir. Bu konuda verilen vaazların alt başlıklara göre dağılımı aşağıdaki grafikte yer almaktadır:

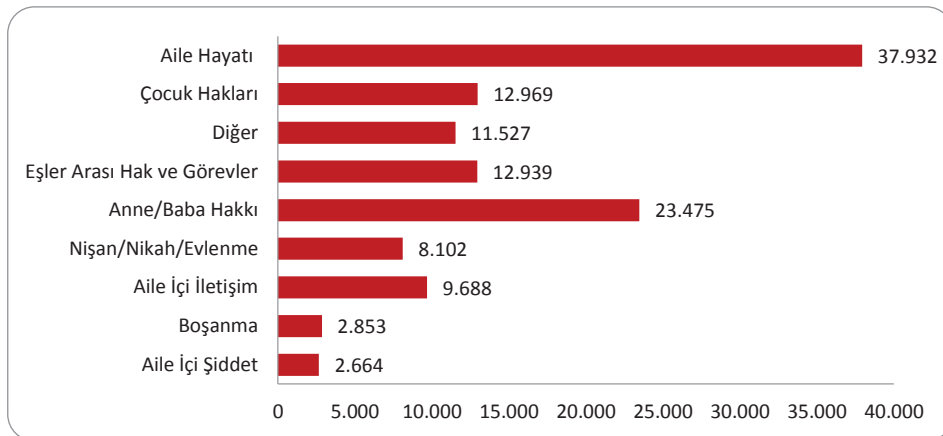

Grafik-5: Ahlak Konularının Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Grafikte yer alan alt konu dağılımlarında, genel olarak dinin ana prensiplerinin ahlaki anlamda açıklamalarına yer verildiği görülmektedir. Kişinin hem şahsi hayatında hem de diğer insanlarla ilişkilerinde dengeli, tutarlı ve din ile barışık bir hayat sürebilmesi grafikte yer alan konulardaki yeterliliği ile doğrudan bağlantılıdır. Bu anlamda ahlak konusunun vaazlarda gerektiği gibi değerlendirildiği görülmektedir.

ç) Aile Konusunda Yapılan Vaazlar

Aile konusu günümüzde bütün toplumların önem verdiği, muhafaza ve idamesi için büyük çabalar sarf ettiği bir önemi haizdir. Bu bağlamda Başkanlığımızca, "Aile ve Dinî Rehberlik Büroları" marifetiyle yürütülen hizmetler yanında, konferans, panel ve değişik etkinlikler ile vaazlarda da aile konusuna önemli bir yer verilmektedir. Toplumun dayanıklılığı ve güvenli bir gelecek inşa edebilme kabiliyeti sağlam ve sağlıklı aile yapısından geçmektedir. Bu anlamda hem dinin hem de toplumsal yapının önemli bir unsuru olan aile konusu vaazların temel konuları arasında yer almaktadır. 2014 yılında aile konusunda verilen vaazların alt başlıklara göre dağılımı şöyle olmuştur:

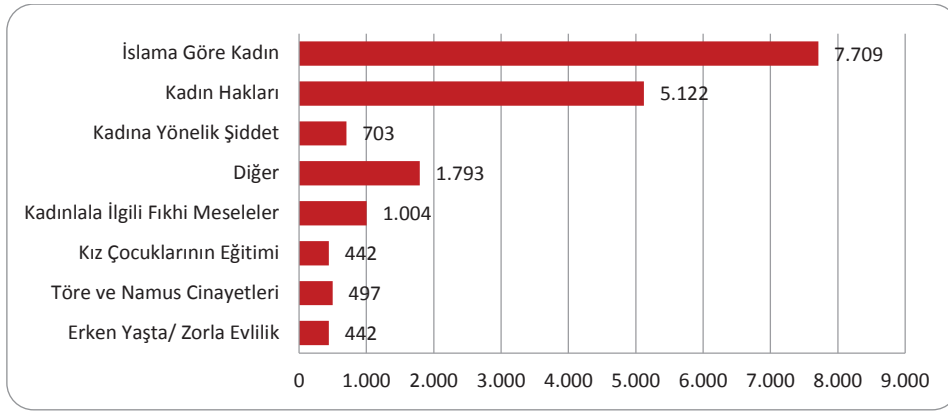
Grafik-6: Aile Konularının Alt Başlıklara Göre Dağılımı

2013 yılı içerisinde aile konusunda toplam 47.279 vaaz verilmiştir, bu sayıda 2013 yılındaki vaazların %5'ine tekabül etmektedir. 2014 yılı içerisinde ise bu konuda verilen vaazların sayısı 122.149 (%5.73) olarak tespit edilmiştir. Yüzdeler oranı ise bir önceki yıllara hemen hemen aynı gözükmektedir.

Aile ana konusu altındaki alt başlıklarda aile hayatı, çocuk hakları, eşler arası hak ve görevler yoğun olarak ele alınan konular olarak ortaya çıkmaktadır.

d) Kadın Konusunda Verilen Vaazlar

Değişen hayat şartları, yükselen eğitim seviyesi, şehirleşme gibi faktörler, toplumumuzda kadınların geleneksel rollerinde değişimler meydana getirmiştir. Bu değişikliğin dinî ve ahlaki anlamda sağlam bir zemine oturması, söz konusu değişimlerin ortaya çıkaracağı muhtemel gerilimlerin azaltılması ve toplumsal yapının bu değişimden zarar görmemesi için, vaazlar yoluyla halkımızın irşat edilmesi önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda 2014 yılında kadın konusunda 17.712 vaaz verilmiştir. Vaazların alt konu dağılımında görüleceği gibi, kamuoyunda tartışılan kadına yönelik şiddet, kadın hakları, töre ve namus cinayetleri gibi konular önemli bir yer tutmaktadır. Bu alanda hazırlanacak örnek metinlerin vaizlerimize destek sağlayacağı ve faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

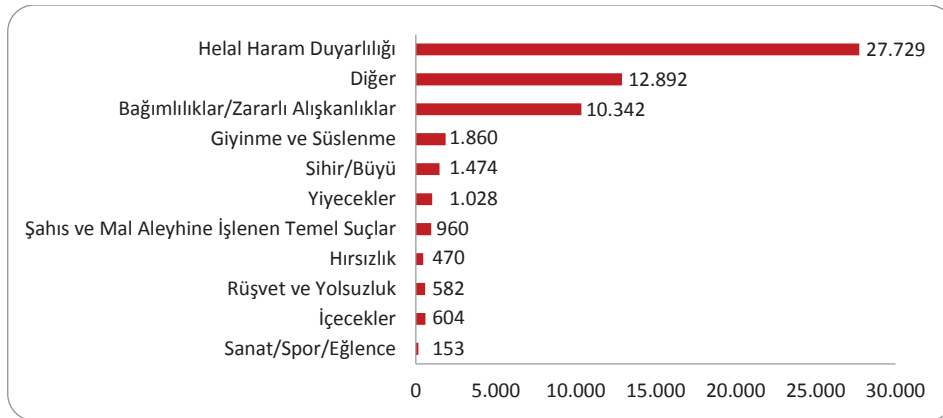

Grafik-7: Kadın Konusunda Verilen Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Toplumsal yapımızda meydana gelen değişimlerin ortaya çıkardığı rol farklılaşmalarının dinî ve ailevi yaşantıya etkilerinin Başkanlığımız tarafından bilimsel olarak araştırılıp dinî müktesebatın buna göre yeniden gözden geçirilmesi, vaizlerin ve vaaz edenlerin bu anlamda desteklenmesi gerekmektedir.

e) Helaller ve Haramlar

Bilindiği gibi bir dinî diğer dinlerden ayırt eden en önemli hususlardan biri o dinin neyi meşru neyi gayr-ı meşru kabul ettiğidir. Yani o dinde neler helaldir, nelerin yapılması sevaptır ve ne haramdır neyin yapılması günahdır. Bu önemine binaen vaazlarda helal-haram konusuna ne derece yer verildiğinin tespiti amacıyla 2014 yılında DHYS'ye yeni bir ana başlık eklenmiştir. Bu konuda verilen vaazların alt başlıklara göre dağılımı ise şöyle olmuştur:

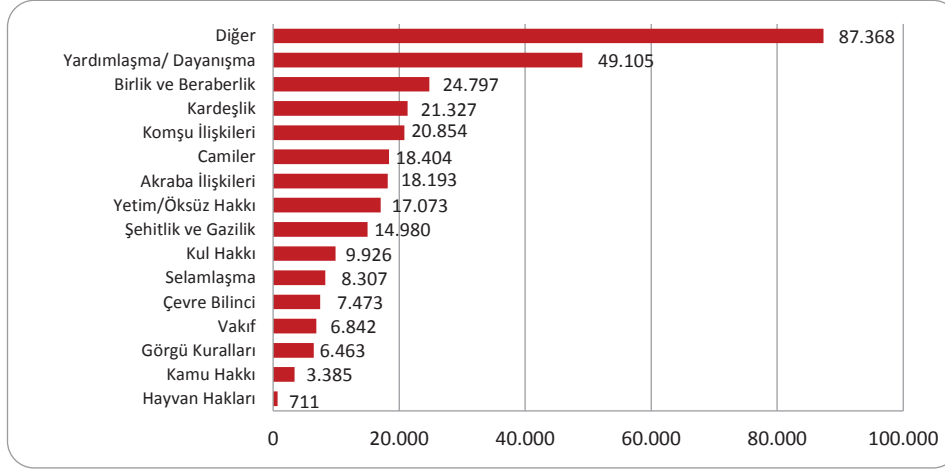

Grafik-8: Helaller ve Haramlar Konusunda Verilen Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Tabloda görüldüğü üzere bu başlık altında verilen vaazlar içinde haram ve helal duyarlılığı, zararlı alışkanlıklar, insan hayatına ve mala mülke karşı işlenen suçlar ile giyim kuşamda dikkat edilecek hususlar ön sıralarda yer almaktadır. Helal-haram konusunda toplam 58.094 vaaz verilmiş olması, Başkanlığımızın konuya vaazlarda yeterince yer verdiğini göstermektedir.

f) Sosyal ve Toplumsal Hayat

Cami kürsülerinden verilecek vaazların sosyal ve toplumsal hayatı konu edinmesi önemlidir. Çünkü büyük bir kısmı şehirlerde yaşayan vatandaşlarımızın şehir hayatının getirdiği zorlukların üstesinden gelmede, şehir hayatına uyum sağlamada, sıklaşan ve çeşitlenen sosyal temas ve sosyal hayat içinde dengeli ve tutarlı bir yer edinmede önemli bir yardıma ihtiyaçları vardır. Bu bağlamda, vaazlarda sosyal ve toplumsal hayata ait konulara eskiye oranla daha fazla yer verilmesi de kaçınılmaz hale gelmiştir. Sosyal ve toplumsal hayat konusu, vaaz ana konuları içerisinde 315.017 sayı ve %14.77'lik oranla ibadet konusundan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum, yukarıda değinilen hususları tekid etmektedir. Sosyal ve toplumsal hayat konusunda verilen vaazların alt konulara göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Grafik-9: Sosyal ve Toplumsal Hayat Konusunda Verilen Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

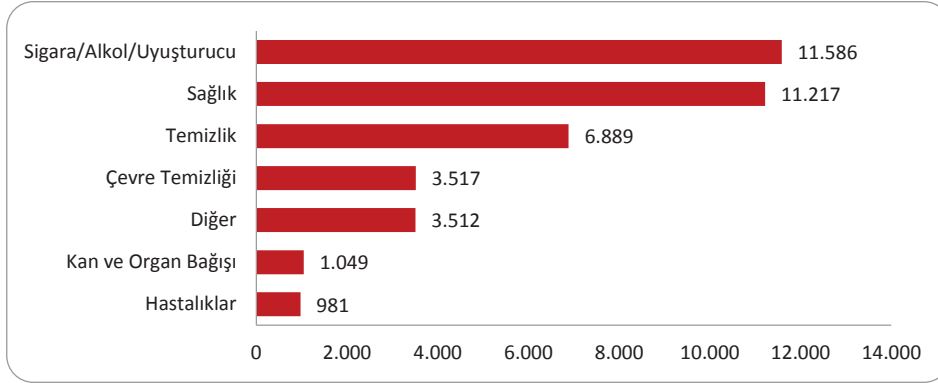
Bu başlık altında verilen vaazların büyük bir kısmı toplumsal birlik ve beraberliği, insanlar arası dayanışma ve yardımlaşmayı teşvik eden, dinin temel değerlerinden olan önemli konuları yaşatmayı hedef alan konuları içermesidir.

Verilen vaaz sayısında bir önceki yıla göre %300'lük bir artış gözlemlenmektedir. Bu başlık altında yer alan vaazların genel sayı içerisinde işgal ettiği oran genelde vaaz hizmetlerinin yaşanan sosyal hayata duyarsız ve yabancı kalmadığını göstermektedir. Ancak bu başlık altında verilecek vaazların programlar içindeki yoğunluğu iyi ayarlanmalı; cemaatin hayatın anlamı, ölüm ve ötesi gibi önemli inanç konularına dair bilgilenme ihtiyaçlarının karşılanmasında her hangi bir eksikliğe neden olunmamalıdır.

g) Sağlık Konusunda Verilen Vaazlar

Ülkemizde vatandaşlarımıza sunulan hayat standartlarında meydana gelen iyileştirmeler, artan gelir dağılımı ve diğer birçok faktör ortalama insan ömrünün uzamasını sağlamıştır. Buna karşın modern hayatın beraberinde getirdiği stres, yorgunluk, psikolojik sorunlar vb. nedenlerle, sağlık problemi olan insan sayısı da artmıştır. Bu anlamda cemaate sağlığın korunması ve hastalıklara karşı tedbirli

olma konularının dinî bir yorum içerisinde doğru bir şekilde sunulması, birçok insan için hayati yardım anlamına gelmektedir. Bu sebeple vaazlarda ne şekilde yer aldığını tespit etmek amacıyla sağlık konusuna özel bir ana başlık ayrılmıştır. 2014 yılında bu konuda 38.750 vaaz verilmiştir. Bu rakam da bir önceki yıla göre %120'lik bir artışa tekabül etmektedir.

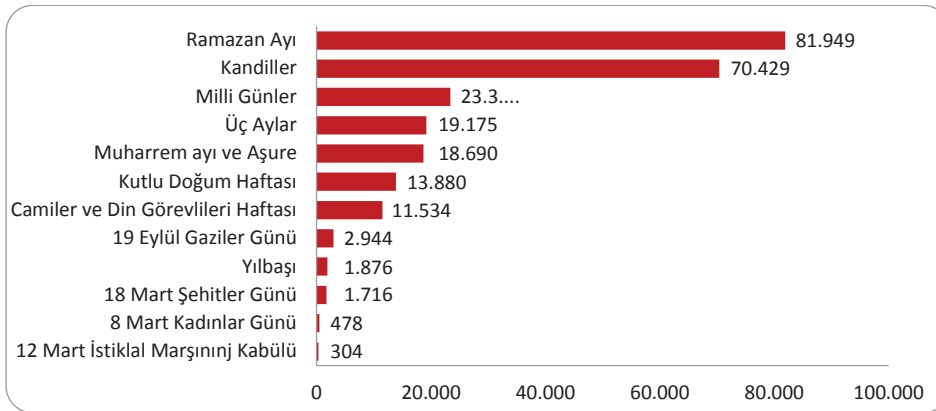
Grafik-10: Sağlık Konusunda Verilen Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Konu alt başlıklarında daha çok koruyucu sağlık hizmetlerinin vaazlarda işlendiği görülmektedir.

h) Dinî ve Millî Özel Günler/Haftalar

Önceki yıllara ait raporlarımızda “diğer” başlığı altında gösterilen dinî ve millî özel günler/haftalar konusundaki vaazların önemli bir oran teşkil ettiğinin görülmesi üzerine 2013 yılında DHYS’de konuya özel bir ana başlık açılmış, ilgili vaazların bu ana başlık altına kaydedilmesi sağlanmıştır.

Yapılan tespitlere göre 2014 yılında bu konuda 245.864 vaaz verildiği görülmektedir ve bu sayı toplam vaazlar içinde %11.53'lük bir orana tekabül etmektedir. Dinî yaşantının önemli dilimlerinden olan özel gün ve haftalar, halkın dinî yaşantısını şekillendirmede de önemli bir fonksiyona sahiptir. Dolayısıyla Başkanlığımızın topluma yönelik irşat faaliyetlerini yoğunlaştırdığı bu zaman dilimlerinin vaazlarda önemli bir yer tutması yerinde bir planlamanın yapıldığını göstermektedir.

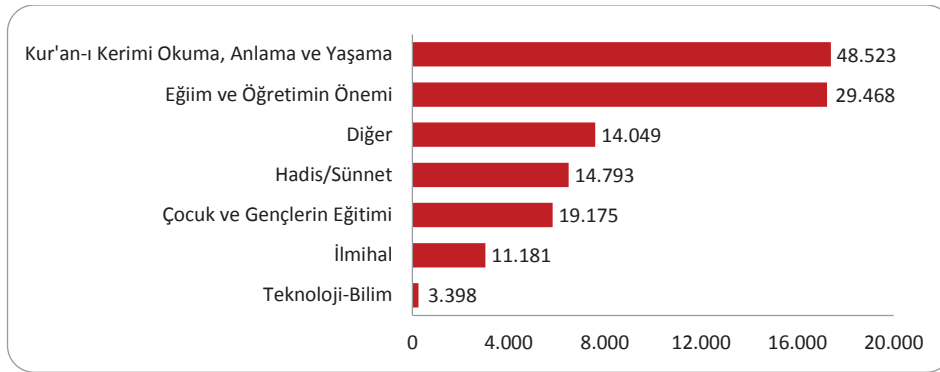
Grafik-11: Dinî ve Millî Özel Günler/Haftalar Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Dağılımdan görüleceği gibi kandiller, Muharrem ayı ve aşure, milli günler, Ramazan ayı, Kutlu Doğum Haftası konuları bu başlık altında en çok işlenen konuları teşkil etmektedir. Ülkemizde yaşanan halk

dindarlığında önemli bir yeri olan bu günlerde dinî duyguların yoğunluğu ve toplu ibadete katılmaya verilen önem vaazlarda da gözlemlenebilmektedir. Şüphesiz bu vaazlar sadece o günün anlam ve önemine hasredilmemekte, bu vesileyle İslam'ın değişik mesajları halka ulaştırılmaktadır. Dağılımda yer alan şehitlik-gazilik, millî günler, örnek şahsiyetler de vaazların diğer konuları arasındadır.

1) İlim-Eğitim

2013 yılında vaaz ana başlıklarına eklenen bir diğer başlık da ilim-eğitim konusudur. Çağımızın geldiği durum itibariyle yetişmiş, kalifiye ve uzman insan olmanın gerekliliği açıktır. Bu durum insanların hayatlarını rahat bir şekilde idame ettirmelerinin bir ön şartı olduğu gibi, din ve dinî hayatla olumlu bir münasebet tesis etmelerinin de bir gereğidir. Böyle bir yeterlik ve nitelik kazanmak da ancak ilim ve eğitimle mümkün olabilmektedir. İlim aynı zamanda kişinin dinîni doğru bir şekilde öğrenmesi ve onu içselleştirmesiyle de yakından ilgilidir. Bu açıdan bakıldığında 2014 yılında verilen vaazlar içinde ilim-eğitim konusu şu şekilde yer almıştır:

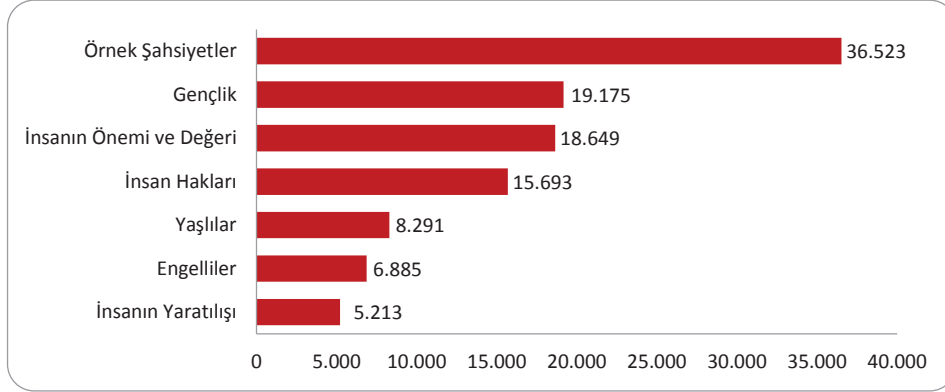

Grafik-12: İlim ve Eğitim Konusunda Verilen Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

2014 yılında ilim-eğitim konusunda verilen vaazların sayısı 140.377'dur. Bu sayı da toplam vaazların % 6.58'sine tekabül etmektedir. Grafikte görüldüğü gibi, bu konudaki verilen vaazların önemli bir kısmı Kuran-ı Kerim'i okuma ve anlamayla ilgilidir. Genel olarak eğitim ve öğretimin önemi aynı oranda onu takip etmekte, üçüncü sırada ise hadis-sünnet konusu yer almaktadır.

1) İnsan

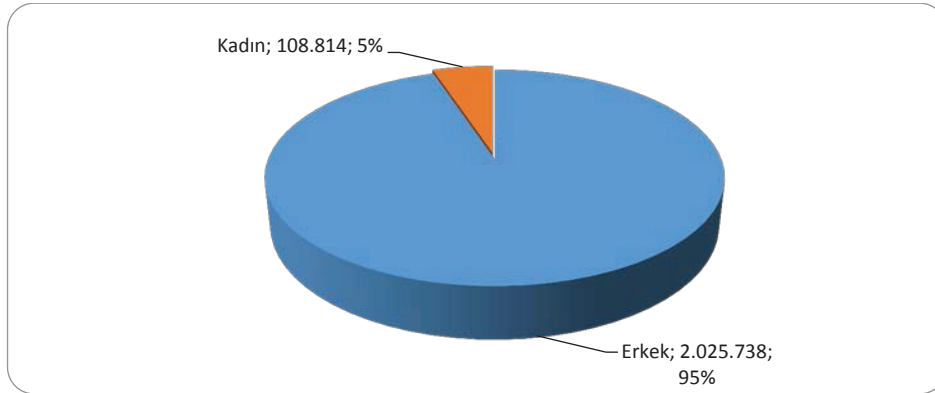
DHYS'de yapılan yeni düzenleme ile vaaz ana konularına eklenen başlıklardan birisi de "İnsan" konusudur. Artan eğitim seviyesi ve diğer kültürlerle ilişkiler, enformasyon ağlarından gelen bilgiler, insanlara kendi var oluş sebeplerini, hayatın anlamını daha sık sordurmaktadır. Bu açıdan insanların bu sorularına cevap mahiyetindeki vaazların anlam ve önemi büyüktür. Elde edilen verilere göre 2014 yılında insan konulu vaazların toplamı 110.423'dir. Vaaz ana başlıklarına dair sayısal veriler incelendiğinde bu konunun ana başlıklar içerisinde kendine hemen hemen ortalarda bir yer bulduğu görülmektedir. Konunun alt başlıklara göre dağılımı ise şu şekilde olmuştur:

Grafik-13: İnsan Konusunda Verilen Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

2) Vaaz Edenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Başkanlığımızca yürütülen vaaz ve irşat hizmetleri hem erkek hem de kadın görevlilerimizce ifa edilmektedir. 2014 yılında verilen vaazların bu açıdan dağılımına baktığımızda aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır:

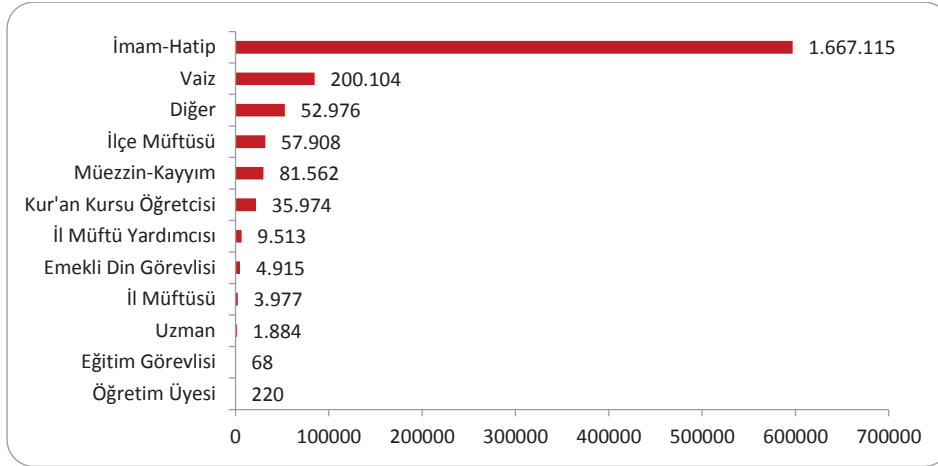

Grafik-14: Vaaz Edenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Grafiği bir önceki yılın verileri ile kıyasladığımızda kadın görevliler tarafından verilen vaazların 2013 yılında kadın görevliler 62.701 vaaz etmişlerken, 2014 yılında bu rakam 108.814'e yükselmiş, buna karşın erkek görevlilerin 2013 yılında verdikleri 771.633 vaaz, 2014 yılında 2.025.738 gibi bir rakama ulaşmıştır. Bunun en büyük sebebinin yüz yüze vaaz uygulaması olduğu düşünülmektedir. Zira mahallinde vaaz becerilerini geliştirme kursuna katılan cami görevlilerin pek çoğu kendi camilerinde vaaz etmektedirler.

3) Vaaz Eden Görevlilerin Unvanlara Göre Dağılımı

Vaizlerle birlikte değişik unvanlarda görev yapanlar da vaaz edebilmektedirler. Bu bağlamda 2014 yılında vaaz edenlerin unvanlarına göre dağılımı Grafik-15'da verilmiştir:

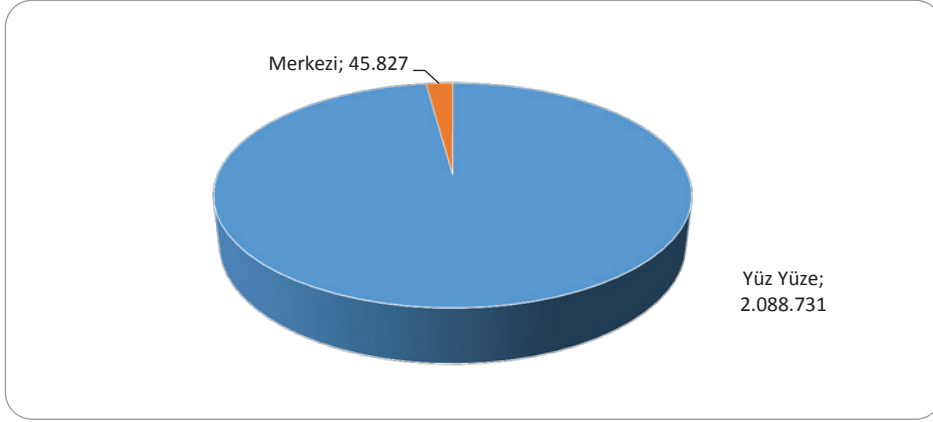
Grafik-15: Vaaz Eden Görevlilerin Unvanlara Göre Dağılımı

Grafikte görüldüğü üzere 2014 yılında toplam 2.403.928 vaazın 1.667.115'si imam-hatiplere aittir. Bu da vaazların üçte ikisinden fazlasının imam-hatiplerce verildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum aynı zamanda imam-hatiplerce yapılan vaazlarda 2013 yılına göre üç kattan daha fazla bir artış meydana geldiğini göstermektedir. Geçen yıl toplam vaaz sayısının yarısından fazlasına tekabül eden imam-hatip sayısının 2014 yılında üç katından fazla olmaları önemli bir gelişmedir. Söz konusu olumlu gelişmede şüphesiz ki Başkanlığımızca 2011 yılında başlatılan yüz yüze vaaz projesinin büyük etkisi bulunmaktadır. Zira 2011 yılında vaazların yarısı vaizler tarafından verilmişken ve vaizler imam-hatiplere göre % 150 daha fazla vaaz etmişken, 2012 ve 2013 yıllarında bu oran neredeyse tersine dönmüştür.

2013 yılında 84.877 vaaz veren vaizler 2014 yılında 200.104 vaaz vermiştir. Başkanlığımızca 2014 yılı içinde göreve alınan yeni vaizlerin devreye girmesiyle vaizlerin verdiği vaaz sayısında %100'ün üzerinde bir artış meydana gelmiştir. Buna ilaveten vaizler aile ve dinî rehberlik büroları ve fetva nöbetleri, sosyal hizmet kurumları gibi cami dışı hizmetleri de yapmaktadır.

4) Vaaz Tipi Bilgileri

Uzun yıllar uygulamada kalan merkezi vaaz sisteminin tedrici olarak kaldırılması ve yüz yüze vaazın yaygınlaştırılması amacıyla yapılan çalışmalar sonucu 2014 yılında hedeflere hemen hemen varıldığı görülmektedir. 2011 yılında %27, 2012 yılında %15 olan merkezî vaaz oranı 2014 yılında %2'ye gerilemiştir. Merkezî ve yüz yüze vaaz oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

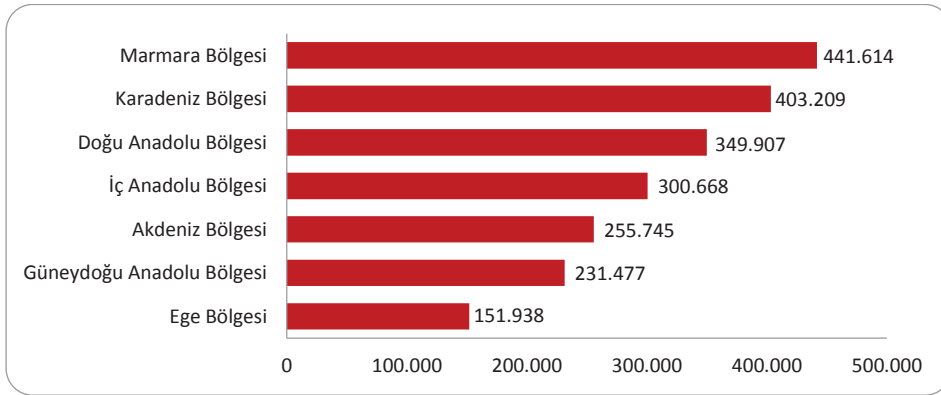

Grafik-16: Vaaz Tipi Dağılımı

Geçen yıllarla kıyaslama yapıldığında, merkezî vaaz sayısının 28.668’den 45.827’ye çıktığı ve yüz yüze vaaz sayısının 805.666’dan 2.088.731’e çıktığı görülmektedir. Bu artışlarda, Başkanlığımız tarafından 2011 yılında başlatılan “Vaaz Becerilerini Geliştirme Kursları” ile yeni atanan vaizlerin etkisinin bulunduğunu söylemek gerekir. Vaaz Becerilerini Geliştirme Kurslarına katılarak başarı gösteren görevlilerimizin kendi camilerinde vaaz etmeye başlamaları tablonun bu şekilde oluşmasının en önemli sebebi olarak görülmektedir.

5) Vaazların Bölgelere Göre Dağılımı

Vaazların bölgesel dağılımını gösteren Grafik-18’deki verilere göre en fazla vaaz Marmara Bölgesi’nde verilmiştir. Bu bölgeyi Karadeniz ve İç Anadolu Bölgeleri takip etmekte, en az vaazın da Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde verildiği görülmektedir.

Grafik-17: Vaazların Bölgelere Göre Dağılımı

Vaazların bölgelere göre dağılımında bir önceki yıla göre Marmara Bölgesi ile Karadeniz Bölgesi’nin yer değiştirdiği görülmektedir. Bölgelerin bir önceki yıllara göre kıyaslamasını yaptığımızda şu sonuçlarla karşılaşılmaktadır.

Marmara Bölgesi’nden sonra Karadeniz Bölgesi 2014’de ikinci sırada gelmektedir. Bu oranın ne anlama geldiği şüphesiz, bölgenin nüfusu, bölgede bulunan cami ve istihdam edilen personel ile anlaşılabilir.

Marmara Bölgesi’nde bir önceki yıla göre sayısal olarak 441.614 civarında vaaz verilmiştir. Bu (Bu sayılar 2011’de 61.099; 2012 yılında 140.259, 2013 yılında ise 167.351’dir.) Karadeniz Bölgesi 2014’de ikinci sırada gelmektedir.

Vaaz sayılarına göre üçüncü sırada İç Anadolu Bölgesi gelmektedir. Bu bölgede 2011'de 53.945 olan vaaz sayısı, 2012'de 104.758'e, 2013 yılında 144.294'e, 2014 yılında bu oran%200 artarak 300.668'e yükselmiştir. Bu bölgemizde vaaz sayısında meydana gelen artış da dikkati çekmektedir.

Vaaz sayılarındaki en anlamlı artışlardan birisi de Doğu Anadolu Bölgesi'nde meydana gelmiştir. 2011 yılında bu bölgemizde 27.540 vaaz verilen bu rakam 2012'de 50.355 olarak, 2013 yılında ise 133.825 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre %200'nin üzerinde bir artarak 349.907'ye tekabül eden bu sayıyla Doğu Anadolu Bölgemiz, Akdeniz Bölgesi'ni geride bırakarak üçüncü sırada yer almıştır.

Akdeniz Bölgesi'nde 2011 yılında 28.808 vaaz verilirken 2012 yılında bu sayı 58.392 ye, 2013 yılında ise 105.603'e, 2014 yılında 255.145'e yükselmiştir. Bu bölgemizde de vaaz sayısında bir önceki yıla göre yaklaşık %150 bir artış söz konusudur.

Vaaz sayılarında son sırada yer alan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 2011'de 26.891 vaaz verilirken 2012'de bu rakam 46.294 e, 2013 yılında ise 67.180'e, 2014 yılında 231.477'ye yükselmiştir. Bu oran diğer bölgelerde sağlanan gelişmelerin altında olmasına rağmen oran olarak baktığımızda %300 gibi bir artışla en fazla gelişim gösteren bölgemiz olmuştur.

Vaaz sayılarında en az artışın yaşandığı bölge ise Ege Bölgesi'dir. Bu bölgemizde 2010'da 27.754 olan vaaz sayısı 2011'de 29.202'ye, 2012'de 47.419'a 2013 yılında ise 61.981'e, 2014 yılında 151.9388'e yükselmiştir. Ancak bu sayı diğer bölgelerin oldukça gerisinde gözükmektedir.

6) Üçer Aylık Vaaz Dönemlerine Ait Özel Konuların Belirlenmesi

Başkanlığımız 2012-2016 Stratejik Planında Genel Müdürlüğümüze "Her yıl vaaz dönemleri için özel bir ana konu belirlemek" görevi verilmiştir. Buna göre; 2013 yılı birinci üç aylık vaaz dönemi (Ocak-Şubat-Mart) için "**İman Esasları**", ikinci üç aylık dönem (Nisan-Mayıs-Haziran) için Kutlu Doğum Haftası teması olan "**Hz. Peygamber ve İnsan Onuru**", üçüncü üç aylık dönem (Temmuz-Ağustos-Eylül) için Ramazan ayının teması olan "**Helal Kazanç-Helal Lokma**" ve dördüncü üç aylık (Ekim-Kasım-Aralık) dönem için de Camiler ve Din Görevlileri Haftası teması olan "**Cami-Kadın ve Aile**" konuları belirlenmiştir.

Söz konusu temalara vaaz ve irşat hizmetlerinde ağırlıklı olarak yer verilmesine dair ilgili talimatlar müftülüklerimize gönderilmiştir.

B- HUTBELER

2006 yılı Haziran ayından itibaren İl Müftülükleri sorumluluğunda hazırlanan hutbeler, 2013 yılında yapılan bir genelge değişikliği ile "İl İrşat Kurulları" nca hazırlanmaktadır. Okunacak hutbe konuları yerel şartlara ve gündeme uygun olarak tespit edilmekte, hazırlanan hutbeler söz konusu kurullar tarafından gerekli incelemeler yapıldıktan sonra okunmaktadır.

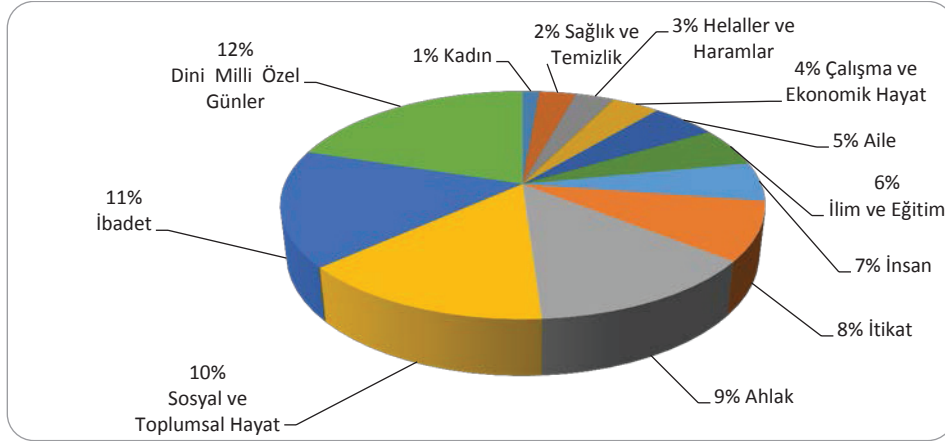
İl İrşat Kurullarınca okunması uygun görülen hutbeler, okunacağı tarihten 1 ay önce, "Din Hizmetleri Yönetim Sistemi" işlenmektedir. Yine bu hutbelerin zamanında sisteme kaydedilip edilmediği takip edilmekte, Başkanlığımız Merkezinde oluşturulan bir komisyon tarafından bütün hutbeler ön incelemeye tabi tutulmaktadır. Bu esnada muttali olunan bariz hatalar ilgili müftülüğe bildirilerek, muhtemel yanlış anlamaların önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Ülke genelinde 2014 yılı boyunca okunan hutbelere ait değerlendirmelerde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1) Hutbe Konularıyla İlgili Veriler

Hazırlanan hutbelerin ana konuları “Ahlak, Aile, İbadet, İtikat, Kadın, Sosyal ve Toplumsal Hayat, Helaller ve Haramlar, Dinî ve Millî Günler, Çalışma ve Ekonomik Hayat, İnsan, Sağlık ve Temizlik, İlim ve Eğitim” olmak üzere on iki başlık altında toplanmıştır.

2014 yılında okunan hutbelerin ana konularına göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Grafik-18: Hutbelerin Ana Konulara Göre Dağılımı

Grafik te görüldüğü üzere, ibadet, dinî ve millî gün ve haftalar, sosyal ve toplumsal hayat ve ahlak konuları hutbelerde en çok işlenen konular olarak gözükmektedir.

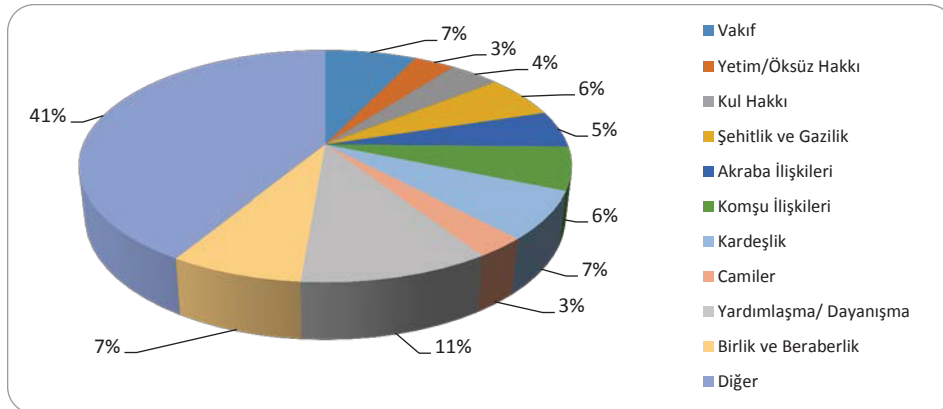
Konuların bir önceki yıla göre alt başlıklarının artırılması önceki yıllara göre kıyaslama yapılmasını güçleştirmektedir.

Yıl içerisinde meydana gelen olaylar, özel günlerde hazırlanan hutbeler, konuların dağılımında bazı küçük değişikliklere sebep olabilmekte, bu da yakın olan oranları değiştirebilmektedir. Bununla birlikte hutbe konularındaki istikrarlı dağılım belirli bir rutinleşmeyi de ima etmektedir.

Ana konuların altında oluşturulan alt konuların yoğunluk sıralamasına göre dağılımı ise şu şekilde olmuştur:

a) Sosyal ve Toplumsal Hayat

2014 yılında okunan hutbelerin 596 ile %14.43'ü “sosyal” başlığı altında sınıflandırılabilir hutbelerdir. Bu başlık altında genellikle toplumu ilgilendiren meseleler ele alınmış, günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken hususlar, komşuluk, akraba ilişkiler, şehitlik ve gazilik, kul hakkı gibi konulara yer verilmiştir. Bu konuların dağılımı Grafik-19'da verilmiştir.

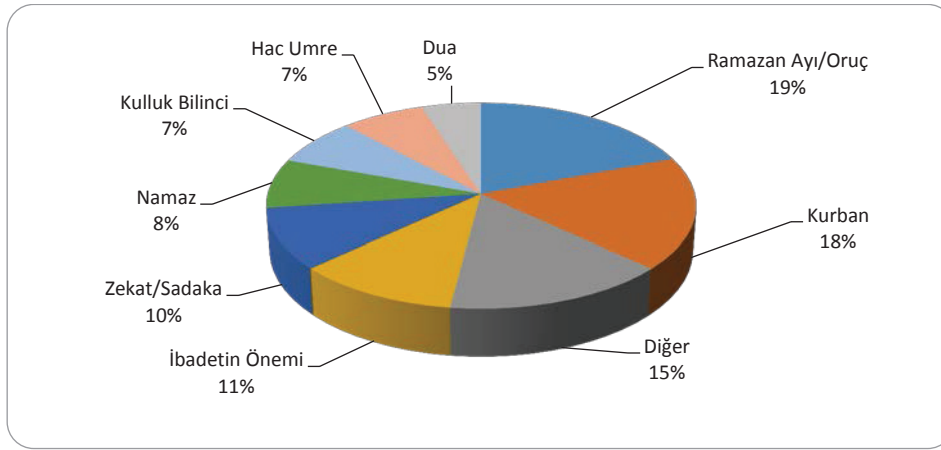

Grafik-19: Sosyal Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

Sosyal başlıklı hutbelerde birlik/beraberlik, eğitim/bilim/akıl, yardımlaşma/dayanışma, tüketim bilinci gibi konulara ağırlık verildiği; en az işlenen konuların ise hayvan hakları, yetim/öksüz hakkı, görgü kuralları selamlaşma gibi konular olduğu görülmektedir.

b) İbadet Konuları

Sosyal konularda olduğu gibi “ibadet” başlığı altında değerlendirilebilecek olan hutbelerin oranında anlamlı bir değişiklik görülmemektedir. 2013 yılının genel dağılımında %15’lik bir dilime tekabül ederken, 2014’te bu oran %17 olarak gerçekleşmiştir.

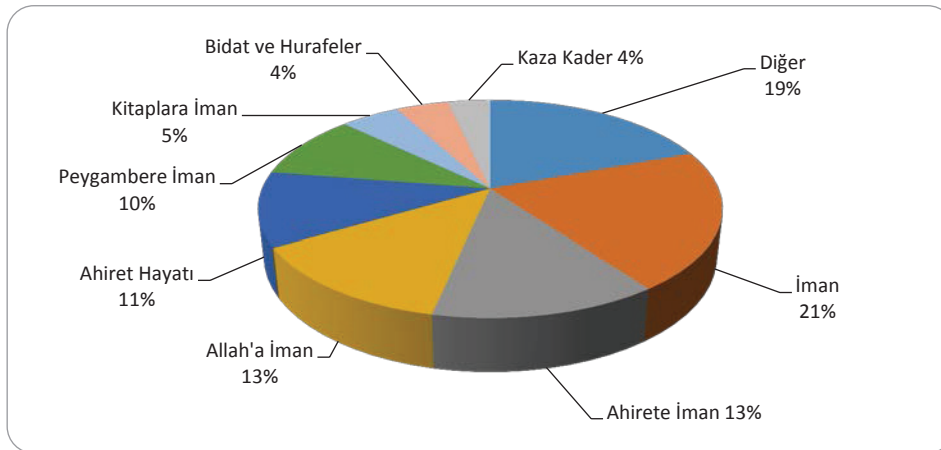

Grafik-20: İbadet Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

Ramazan Ayı, Kurban Bayramı gibi özel zamanlarda ülke genelindeki tüm camilerde benzer konuların işlenmesi; “Ramazan Ayı/Oruç, Kurban, Zekât/Sadaka” gibi konuların, “İbadet” başlığı altında değerlendirilmesi tablonun bu şekilde oluşmasında görülen en önemli etkidir.

c) İnanç Konuları

Grafik-21’de görüleceği üzere 2014 yılında bu başlık altında okunan hutbeler toplam hutbeler içinde 343 ile %8’e tekabül etmektedir. “İnanç” konusuna ait 2014 yılı içinde okunan hutbelerin alt konu dağılım grafiği aşağıda verilmiştir.

Grafik-21: İnanç Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

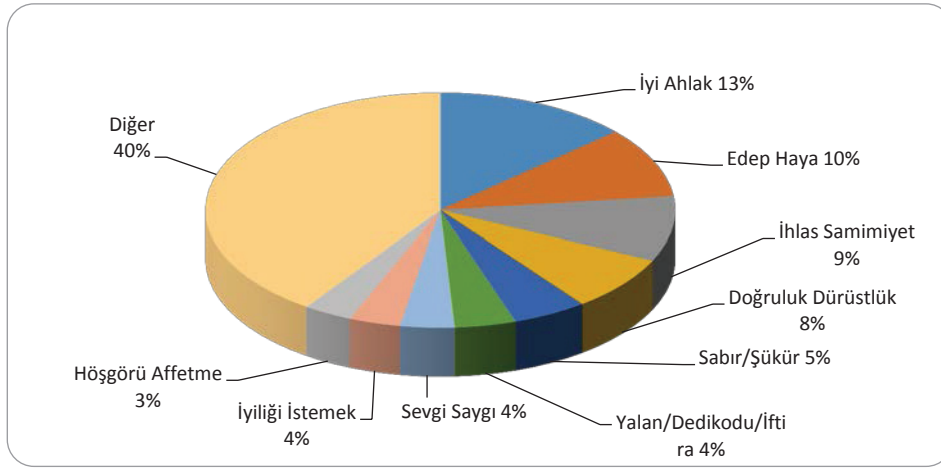
Önceki yıllara göre İman, Allah'a İman ve Ahirete İman konuları "İnanç" konularının en önemli başlıkları olarak görünmektedir. Ancak "Ahiret" konusu Ahirete İman ve Ahiret Hayatı olarak baktığımızda 2014 yılında itikat başlığı altında en çok işlenen konu olarak dikkat çekmektedir.

d) Ahlak Konuları

2013 yılında okunan hutbelerin oranı %13 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2014 te de değişmemiştir.

Son üç yılda Ahlak başlığı altında incelenen konulara bakıldığında, İyi Ahlak, Edep ve Haya ile Doğruluk/Dürüstlük konuları başta gelmektedir. Aşağıda ki tabloya baktığımızda Ahlak konu başlığı altında işlenen konuların çok olduğu, bunun da nedeni olarak toplum meselelerin ahlaki olduğu gözlenmektedir.

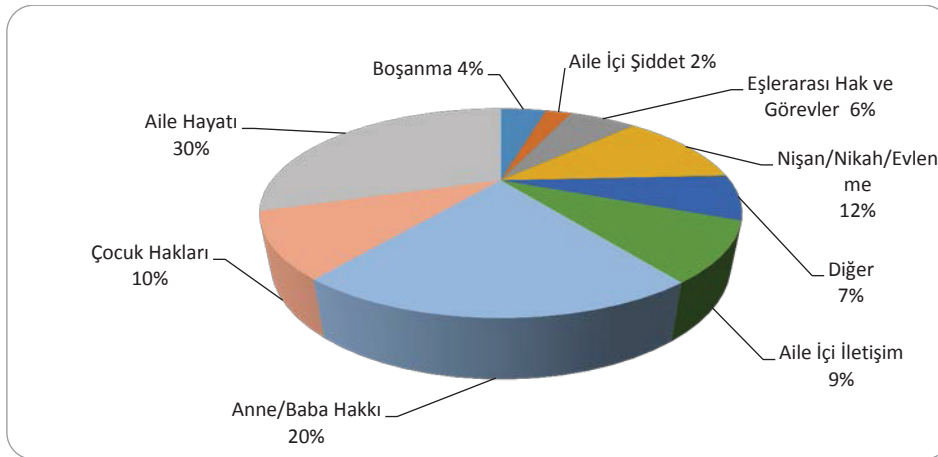
Ahlak konusuna ait 2014 yılı alt konu dağılım grafiği aşağıda verilmiştir:

Grafik-22: Ahlak Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

e) Aile Konusunda Okunan Hutbeler

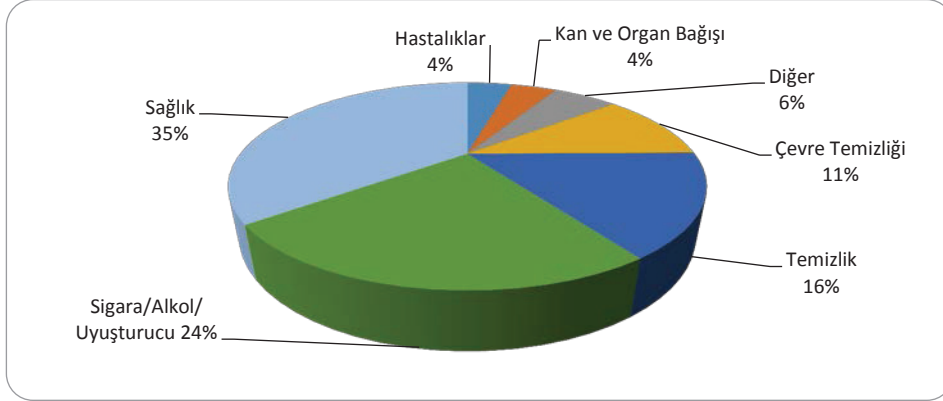
Grafik-23'de aile ile ilgili konuların dağılımı yer almaktadır. Aile ile ilgili olarak okunan hutbe sayısının oranı 2013 de %6 iken, 2014 te % 5.28 olarak gerçekleşmiştir. Alt konuların dağılımı ise şu şekildedir:

Grafik-23: Aile Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

f) Sağlık ve Temizlik Konusunda Okunan Hutbeler

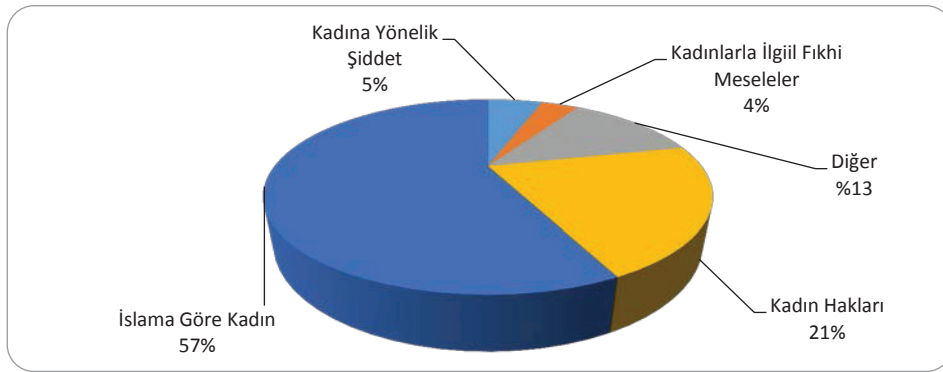
2014 yılında hutbelerde sağlık ve temizlik konusu 2013’de olduğu gibi 121 hutbe ile %3’lük bir paya sahip olmuştur. Alt başlıklar ise şu şekilde sıralanmıştır.

Grafik-24: Sağlık Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

g) Kadınlar Konusunda Okunan Hutbeler

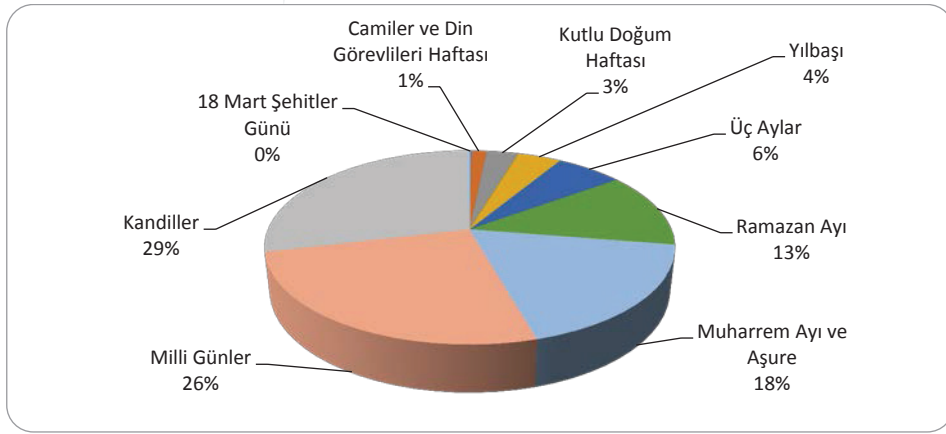
Grafik-25’te kadın konusunun alt dağılımı yer almaktadır. 2014 yılında “kadın” konusunda okunan hutbeler %1.36’lık bir orana tekabül etmektedir. Bir önceki yıla göre biraz daha azalmış gözükse de bu kategori en az hutbe okunan kısmı teşkil etmektedir. Konunun alt başlıklara göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Grafik-25: Kadın Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

h) Dinî-Millî Özel Gün ve Haftalar Konusunda Okunan Hutbeler.

2013 yılı içinde faaliyete geçen yeni Din Hizmetleri Yönetim Sistemi’nde okunan hutbelerin alt başlığı içerisine Dinî ve Millî Günler başlığı eklenmiştir. Bu konuyla ilgili 2014 yılında 829 gibi önemli bir sayı ile genel dağılım içinde %20’lik bir orana sahip olmuştur. Genel dağılım içinde bu kadar yüksek bir orana sahip olması, kuşkusuz şanlı tarihimize ve dinî günlerimize verilen önemi göstermektedir. Bu başlık altında okunan hutbelerin ilk sırasında kandiller yer almaktadır bunu millî günler takip etmektedir.

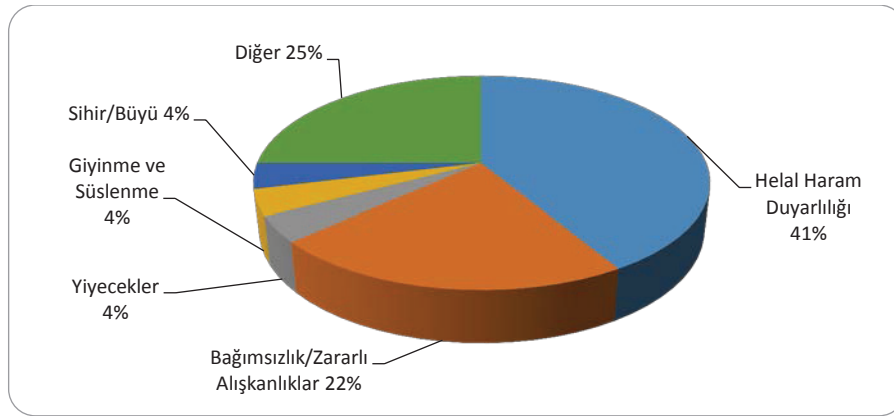

Grafik-26: Dinî Millî Özel Gün ve Haftalar Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

ı) Helaller ve Haramlar

Helaller ve haramlar gelişen toplumsal ilişkiler ve teknoloji ile birlikte günümüz sorunları içerisinde bireysel veya toplumsal açıdan önemli bir yere sahiptir. Bu düşüncelerle ele alınan “Helaller-Haramlar” konusu sadece dinî değil sosyal açıdan da ele alınmıştır. Bu sebeple hutbelerde bu konulara yer verilmesi son derece önemlidir.

2014 yılında bu konuda hazırlanan hutbelerin alt başlıklara göre dağılımı ise şöyle gerçekleşmiştir.

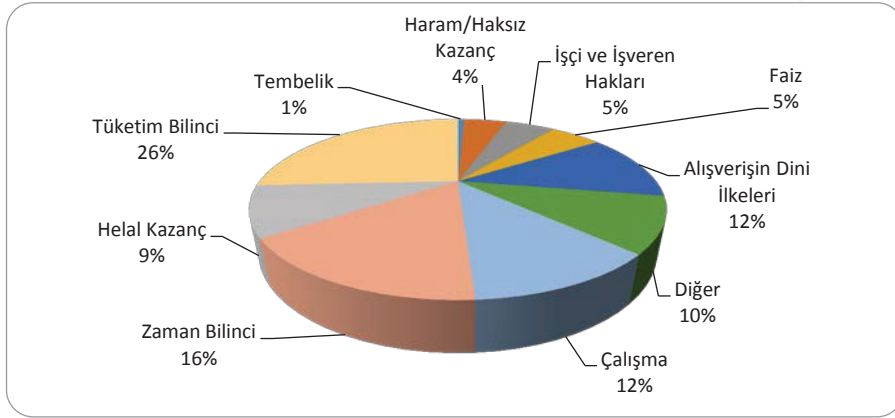
Grafik-27: Helaller ve Haramlar Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

Tabloda görüldüğü gibi bu konuda insanlara helal ve haram duyarlılığı kazandırmak amacıyla hazırlanan hutbeler ilk sırada gelmekte, zararlı alışkanlıklar ve diğer konular bunları takip etmektedir.

ı) Çalışma ve Ekonomik Hayat Konusunda Okunan Hutbeler

Alın teri ve helal kazancın önemini her seferinde vurgulayan dinimiz çalışma ve ekonomik hayatta takip edilmesi gereken tutumları önemsemiştir. Zamanın değerlendirilmesi, helal kazanç, çalışma hukuku bu noktada öne çıkan hususlar olarak öne çıkmaktadır.

Çalışma ve Ekonomik hayatla ilgili okunan hutbeler 2013 yılından itibaren sistemde ayrı bir başlık halinde kaydedilmiştir. Sistemden alınan bilgilere göre toplam hutbeler içinde bu başlık altında okunan hutbelerin oranı %4'tür ve alt konulara göre şöyle bir dağılım göstermiştir:

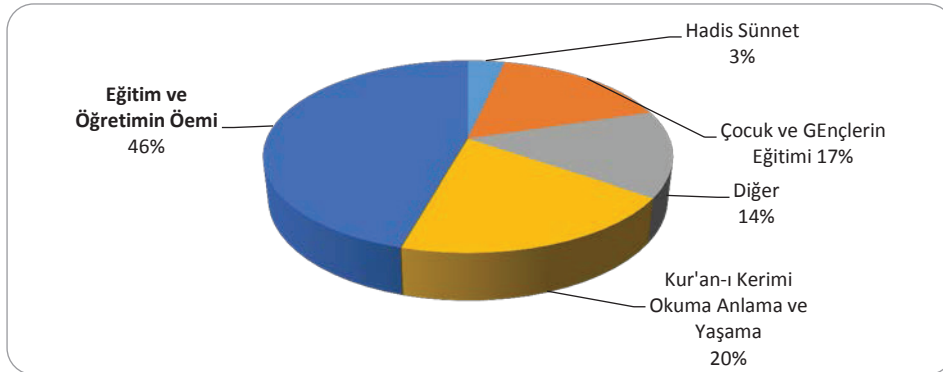

Grafik-28: Çalışma ve Ekonomik Hayat Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

Tabloda görüldüğü gibi, bu başlık altında yer alan hutbelerde israf-tasarruf, helal kazanç, en önemli konu olup gözden kaçırdığımız zaman bilinci ve çalışma konuları başta yer almıştır.

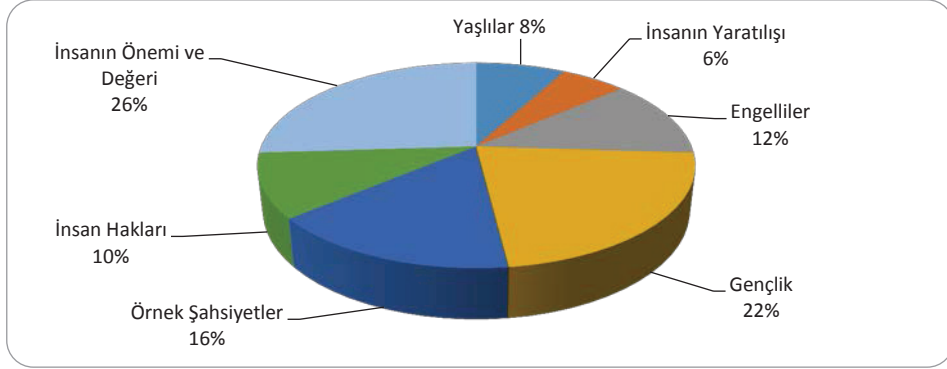
J) İlim ve Eğitim Konusunda Okunan Hutbeler

Günümüzde insanların değeri sahip oldukları bilgi ve beceri ile doğrudan ilişkili olup, insanların sahip oldukları kültürel sermayesinin değeri her geçen gün artmaktadır. Toplumsal iş bölümünün artması, dar alanda yetişmiş insan ihtiyacını oldukça artırmış bulunmaktadır. Buna bağlı olarak yeni nesillerin topluma yararlı birer insan olarak yetişmelerinde eğitimin önemi de ayrıca artmıştır. Bu bağlamda dinimizin eğitim ve öğretime verdiği önemin hutbelerde yer alması gerekmektedir. Bu konuda 2014 yılı içinde okunan hutbelerin dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir:

Grafik-29: İlim ve Eğitim Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

k) İnsan Konusunda Okunan Hutbeler

Grafik-30: İnsan Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

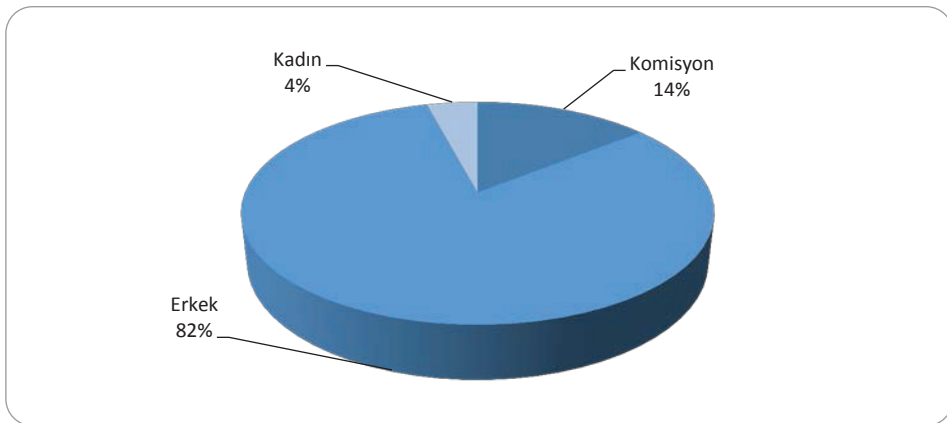
Bu başlık altında okunan hutbeler içinde insana verilen değer, insan hakları, örnek şahsiyetler ile gençlik, engelliler gibi konular başta gelmektedir. Toplum içinde cemaatin birbiriyle olumlu ilişkiler tesis edebilmesi, karşılıklı anlayış ve hoşgörünün yaygınlaşması ve insanları dayanışma ve tesanüt içinde bir hayat sürebilmelerini temin açısından bu konuda okunan hutbelerin önemi kendiliğinden anlaşılmaktadır.

2) Hutbe Hazırlayanlarla İlgili Veriler

Din Hizmetleri Yönetim Sistemi'nde arşivlenen hutbelerin konu, tarih, yer bilgilerinin yanında, hazırlayan kişilerle ilgili bilgiler de yer almaktadır. Buna göre hutbeyi hazırlayan kişinin adı, soyadı, cinsiyeti, unvanı ve eğitim durumu bilgileri de kayıt altına alınmaktadır. Söz konusu verilerin bir araya getirilmesinden aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

a) Hutbe Hazırlayanların Cinsiyetleri

Grafik-31'e baktığımızda 2014 yılında hazırlanan hutbelerin %82'lik bölümünün erkek görevliler, %4'lük bölümünün ise kadın görevlilerce hazırlandığı görülmektedir. 2014 yılında dikkat çeken ayrıntı ise komisyon tarafından hazırlanan hutbelerin %14 gibi bir orana ulaşmış olmasıdır.

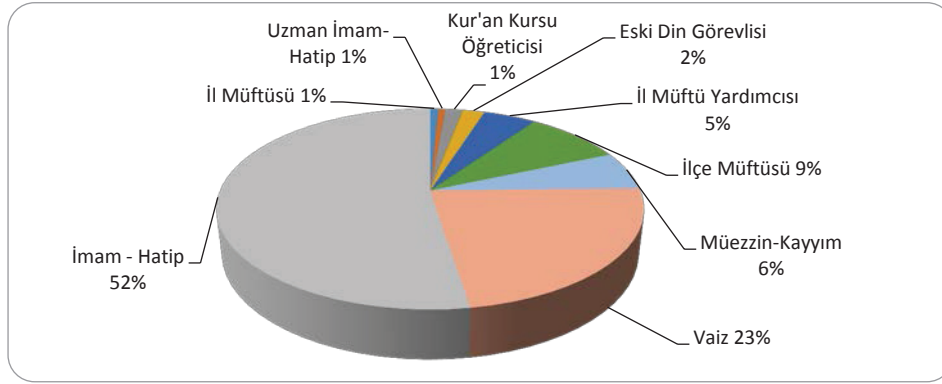

Grafik-31: Hutbe Hazırlayanların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

b) Hutbe Hazırlayanların Unvanları

Hutbelerle birlikte, hutbeleri hazırlayan görevlilere ait bilgilerde kaydedilmektedir. Bu bağlamda hutbe hazırlayan görevlilerin unvanlarını gösteren Grafik 32'ye bakıldığında, en büyük payın, doğal olarak imam-hatiplere ait olduğu görülmektedir.

Grafik-32: Hutbe Hazırlayanların Unvanlarına Göre Dağılımı

Önceki yıllara ait verilere bakıldığında, unvan dağılımında imam-hatiplerin sürekli ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Bu oran 2014 yılında da değişmemiştir. İmam-Hatipleri vaizler, müezzin kayyımlar ve ilçe müftüleri takip etmektedir.

Başkanlığımız 2012-2016 yılı Stratejik Planı'nda Genel Müdürlüğümüze verilen 2012 yılı içerisinde elektronik ortamda 500 adet hutbe yayımlama ve personelin istifadesine sunma görevi yerine getirilmiştir. 1999-2012 yılları arasında Başkanlığımızca hazırlanmış ve okunmuş 500 adet hutbe yeniden düzenlenerek web sayfamızda yayımlanmıştır. Diğer taraftan yıl içerisinde 42 adet hutbe hazırlanmış ve ülkemiz genelinde okutulmuştur.

3) Hutbe Hizmetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar

Hutbelerde tespit edilen eksiklerin asgariye indirilmesi ve bertaraf edilmesi amacıyla Genel Müdürlüğümüzce birtakım çalışmalar yapılmıştır. Hutbe hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkinliğinin artırılması amacıyla yapılan başlıca çalışmalar şunlardır:

Başkanlığımızca sunulan hutbe hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması amacıyla illerde görev yapan ve hutbe yazma konusunda ön plana çıkmış personele yönelik bir hutbe okulu eğitim programı başlatılması kararlaştırılmıştır. Söz konusu programı ülkemizin önemli ilim adamları ve yazarlarıyla tartışmak ve ortaya çıkan görüş/teklifler doğrultusunda uygulama esaslarını belirlemek amacıyla 25 Ekim 2014 tarihinde İstanbul Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezinde Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ başkanlığında 14 kişinin katılımıyla Hutbe Okulu Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştayda hutbe okulu eğitim programının süresi, müfredatı ve eğitimi verecek uzmanlar gibi konular gündeme gelmiştir.

Söz konusu çalıştayın ardından gerekli hazırlıklar yapılmış ve Hutbe Okulu için pilot bölge olarak belirlenen İstanbul Fatih Camii Kütüphanesi'nde 1-18 Aralık 2014 tarihlerinde program uygulanmıştır. Alanında uzman 15 eğitimcinin görev yaptığı, haftada dört gün, toplamda 78 saat süren programa İstanbul ilinde görev yapan vaiz, imam-hatip ve müezzin kayyımlardan oluşan 21 personel katılmıştır. Programın önümüzdeki yıllarda diğer illerde de uygulanması düşünülmektedir.

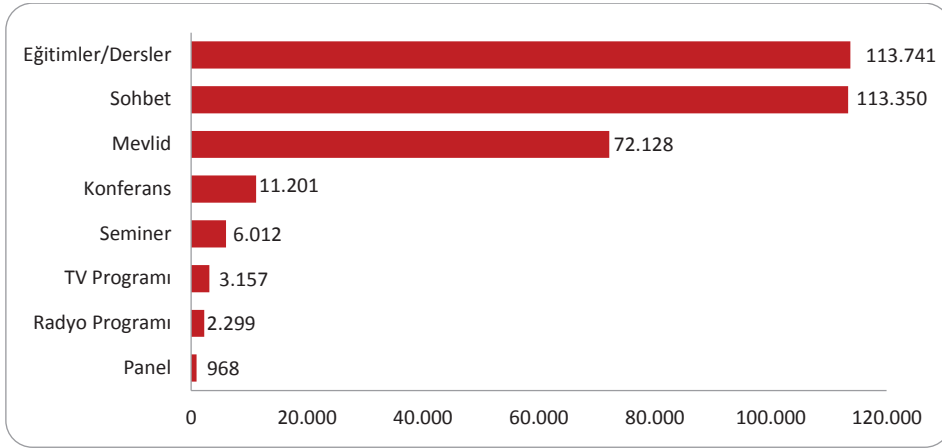
C-SOHBET, KONFERANS, PANEL, SEMPOZYUM, SEMİNER VE RADYO-TV PROGRAMLARI

Başkanlığımızca cami içerisinde vaaz ve hutbeler yoluyla yürütülen irşat hizmetleri gibi cami dışında da irşat faaliyetleri yürütülmektedir. Personelimizi cami ve kur'an kurslarından çıkararak halkla buluşturmak amacıyla faaliyetler düzenlenmiştir. Bu çalışma dahilinde vaaz ve hutbelerin dışında radyo, tv, sohbet, ev ziyaretleri gibi çeşitli faaliyetler ile insanımız ile daha yakından ilgilenilmiş ve hizmeti halkımızın ayağına götürmek ve daha geniş kitlelere duyurmak hedeflenmiştir.

Bu çerçevede geçmiş yıllarda olduğu gibi 2014 yılında da il ve ilçe müftülüklerimiz tarafından çok sayıda sosyal ve dinî faaliyet gerçekleştirilerek Başkanlığımıza bildirilmiştir. Bildirilen faaliyetler öncelikle türleri, konuları, gerçekleştirenleri ve bölgelere göre dağılımları bakımından değerlendirilerek istatistikî bilgileri çıkartılmıştır.

1) Faaliyetlerin Türü ile İlgili Veriler

Gerçekleştirilen faaliyetleri türlerine göre değerlendirdiğimizde daha önceki yıllarda tespiti yapılmayan sohbet türü faaliyetler ilk sırada yer almıştır. Bunu geçen yıla aynı seviyede olmak üzere, konferans, seminer ve radyo-tv programları takip etmektedir.

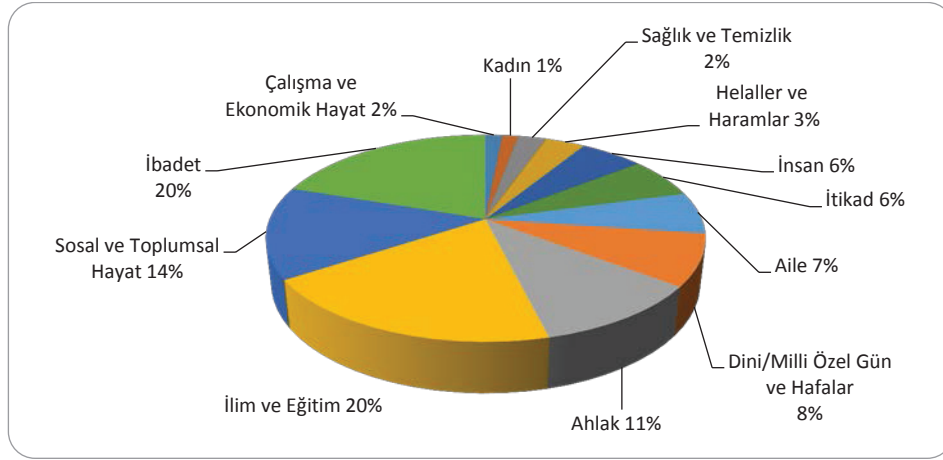

Grafik-33: Faaliyetlerin Türüne Göre Dağılımı

Veriler, 2013 yılı verileriyle kıyaslandığında özellikle kadın görevlilerimizce evlerde yapılan sohbetler ve personelin görev mahallinden çıkarak çeşitli ortamlarda hizmet etmesi geçen yıla oranla sayıların artmasını sağlamıştır. Sohbet-Eğitim tarzı yapılan faaliyetler cami dışı irşat hizmetleri içinde önemli bir kısmı teşkil etmiştir. Diğer faaliyetler ise sayısal olarak yüksek artışlar gözlenmektedir.

2) Faaliyetlerin Konularıyla İlgili Veriler

Cami içi irşat hizmetlerinde olduğu gibi, cami dışı hizmetler de de faaliyetler itikat, ibadet, ahlak, sosyal ve toplumsal hayat, kadın, sağlık ve temizlik, dinî-millî özel gün ve haftalar, aile, helaller ve haramlar, ilim ve eğitim ile insan olmak üzere on iki ana başlık altında sınıflandırılmıştır.

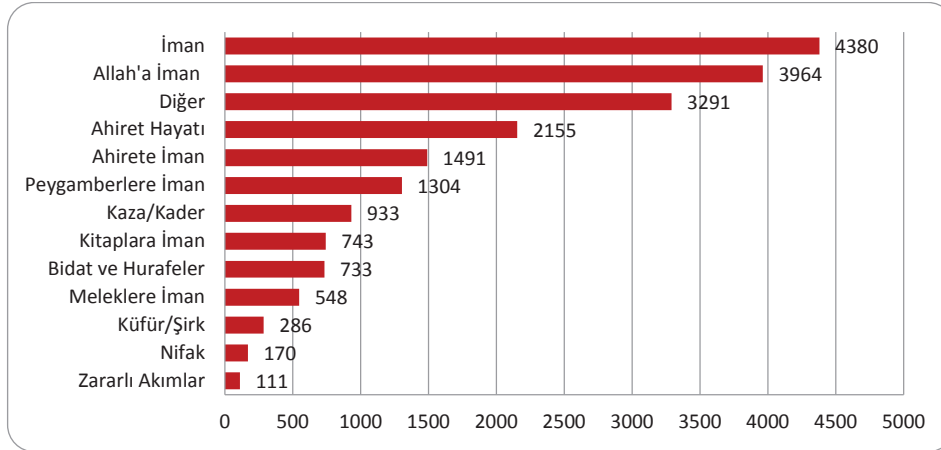

Grafik-34: Faaliyetlerin Ana Konulara Göre Dağılımı

Grafikte görüldüğü üzere cami dışında yapılan faaliyetlerde en fazla ibadet konusu işlenmiş bunu ilim ve eğitim, sosyal ve toplumsal hayat, dinî-milli özel gün ve haftalar takip etmiştir.

a) İtikat Konuları

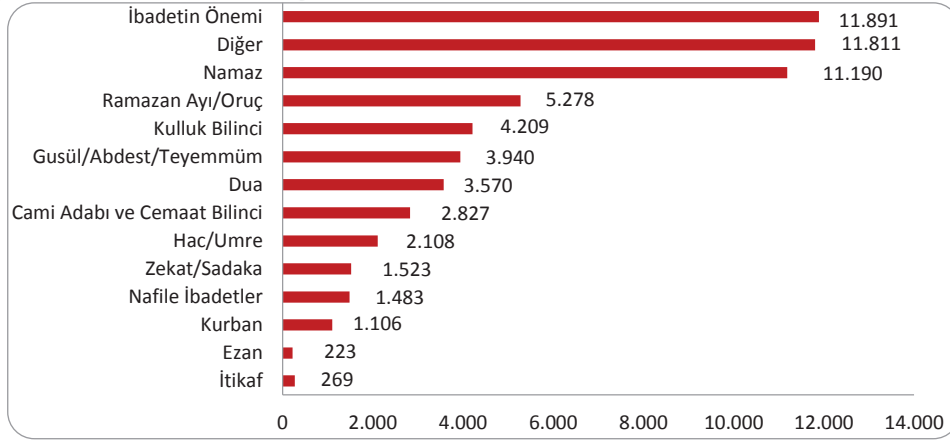
Grafik-35'te görüldüğü itikat konuları içerisinde en çok işlenen "İman" ve "Allah'a İman" konusu olmuştur. Bunu "Ahiret Hayatı" ve "Peygamberlere İman" konuları takip etmektedir.

Grafik-35: İnanç Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

b) İbadet Konuları

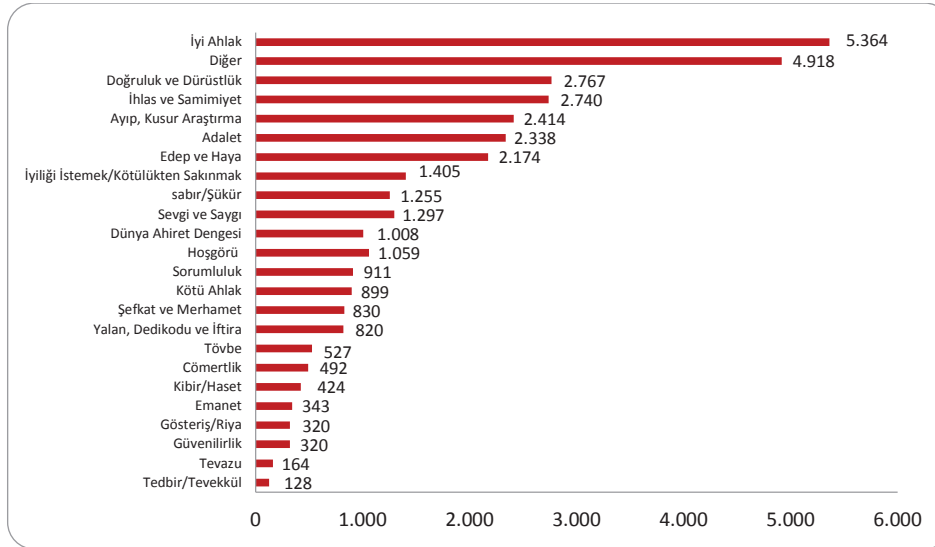
2014 yılında İbadet ana konusu altında işlenen alt konulara baktığımızda ibadetin önemi ve namaz konusu ilk sıralarda yer almaktadır. Bunları ise diğer ibadet konuları takip etmektedir. İbadet ve ilmihal konularının özellikle kadınların sohbet konularının esasını oluşturduğu değerlendirilmektedir. Bu kategorideki faaliyetlerin devreye girmesiyle tablo bir önceki yıla göre farklı bir şekilde oluşmuştur.

Grafik-36: İbadet Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

c) Ahlak Konuları

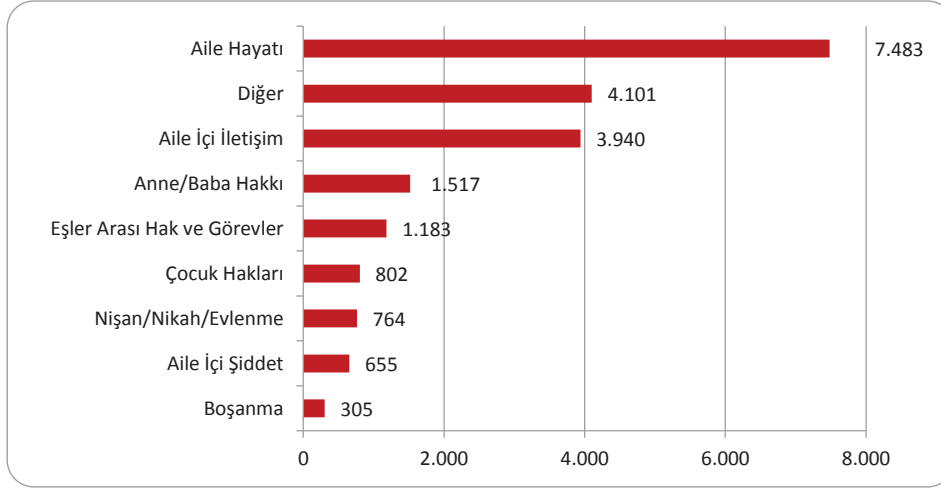
2014 yılı içinde ahlak konusunda yapılan faaliyetler içinde adalet, edep ve haya ilk sıralarda yer almaktadır. Bu konuları ihlas ve samimiyet, sevgi ve saygı konuları takip etmektedir

Grafik-37: Ahlak Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

ç) Aile Konusunda Yapılan Faaliyetler

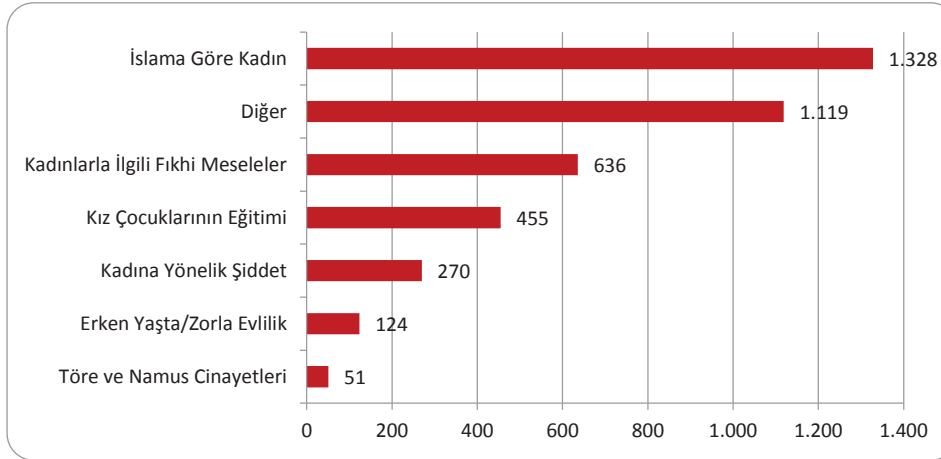
Başkanlığımızca yürütülen irşat faaliyetleri içinde toplumun en küçük grubu olan ailenin korunması, desteklenmesi ve aile konularında vatandaşlarımıza rehberlik yapılması önemli bir hizmet alanını oluşturmaktadır. Aile konusu hem cami içi irşat hizmetlerinin hem de cami dışı irşat hizmetlerinin önemli bir amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda cami dışı irşat hizmetlerinin envanteri tutulurken, aile konusunda yapılanları ortaya koymak, Başkanlığımızın stratejik hedeflerine ulaşması bakımından da önem taşımaktadır. Cami dışı din hizmetleri içinde aile konusunda 2011 yılında toplam 1.207 faaliyet yapılmıştır. 2012 yılında ise bu sayı 1.502 olarak gerçekleşmiştir. Tabloda görüldüğü gibi 2013 yılında 9.154 iken, 2014 yılında bu sayı iki kat daha artarak 20.450 olmuştur. Bu artışta sohbet türü yapılan faaliyetlerin etkisi son derece büyüktür. İşlenen konuların dağılımında ise aile hayatı ve aile içi iletişim konuları öncelikli olarak yer almaktadır.

Grafik-38: Aile Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

d) Kadın Konusunda Yapılan Faaliyetler

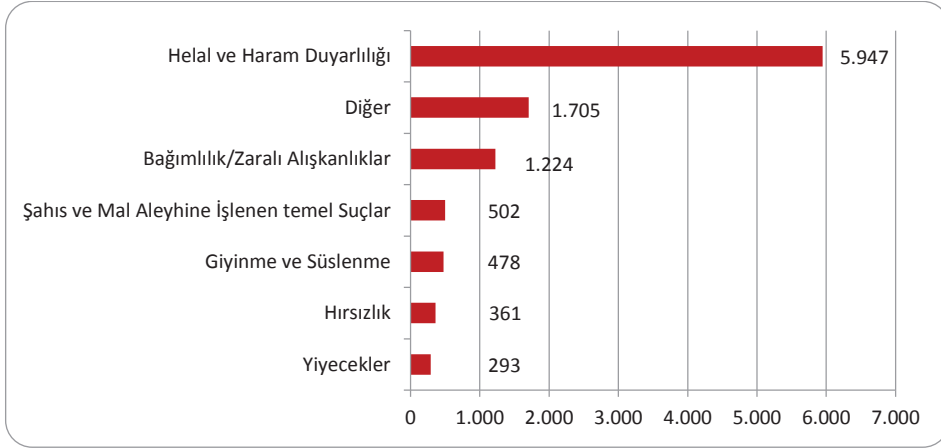
Sosyal faaliyetler içinde kadın temalı çalışmalar artan şehirleşme ve çalışan kadın sayısına bağlı olarak artış göstermektedir. Günümüz şartlarında Müslüman bir kadının şehir ve çalışma hayatında karşı karşıya kaldığı sorunların konu edildiği bu tür faaliyetler şüphesiz büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle kadın görevlilerimizce yapılan faaliyetlerde bu konunun işlenmesi ve muhatap kitleye anlatılması birçok insan, kadın ve anne için önemli bir hayat yardımı anlamına gelecektir. Kadın konusundaki faaliyetlerde önceki yıllara göre sayısal anlamda büyük bir artış söz konusudur.

Grafik-39: Kadın Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

e) Helaller-Haramlar

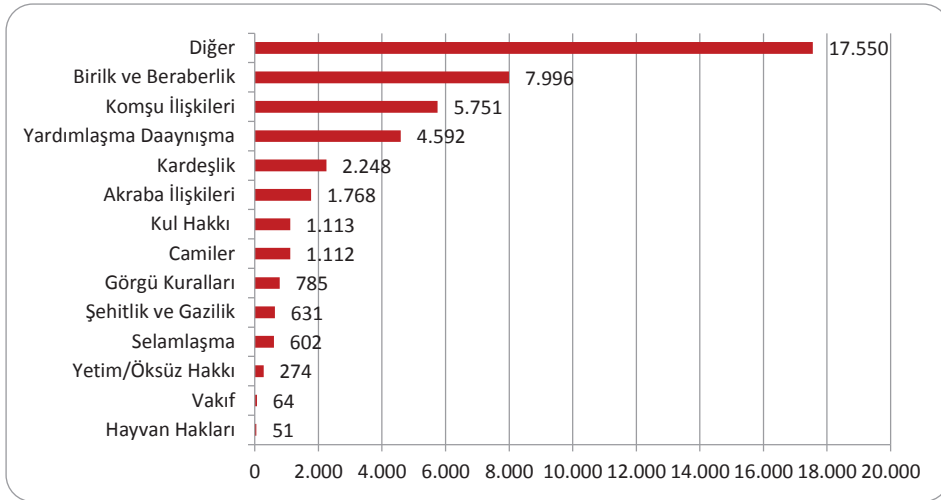
Bu başlık altında yapılan faaliyetlerde helal ve haram duyarlılığı ön sırada yer almaktadır. dinin en önemli kriterlerinden olan helal ve haram konusunun günümüz dünyasında yaşanan ekonomik ve iktisadi şartları da dikkate alınarak gündeme getirilmesi, bu konuda muhatap kitlenin makul ve meşru bir şekilde aydınlatılması önem taşımaktadır. Bu konunun hem cami içi hem de cami dışı irşat hizmetlerinde daha da yoğunluklu olarak işlenmesi gerekmektedir.

Grafik-40: Helal-Haram Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

f) Sosyal ve Toplumsal Hayata Dair Konular

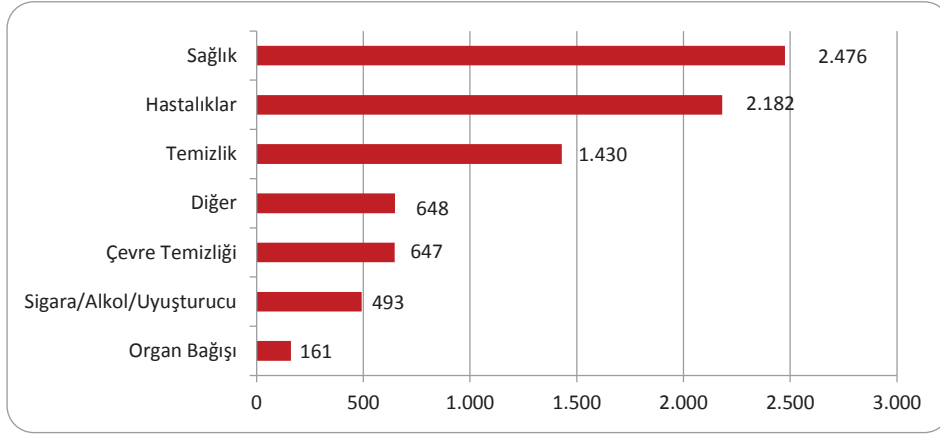
2014 yılı içerisinde sosyal ve toplumsal hayat ana konusu altında yapılan faaliyetlere baktığımızda Birlik ve Beraberlik Komşu İlişkileri, Yardımlaşma Dayanışma ilk sıralarda yer almaktadır. Her yıl düzenlenmekte olan Çanakkale Şehitleri ile Gaziler Günü anma çalışmalarının etkisi görülmektedir.

Grafik-41: Sosyal ve Toplumsal Hayat Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

g) Sağlık ve Temizlik Konusunda Yapılan Faaliyetler

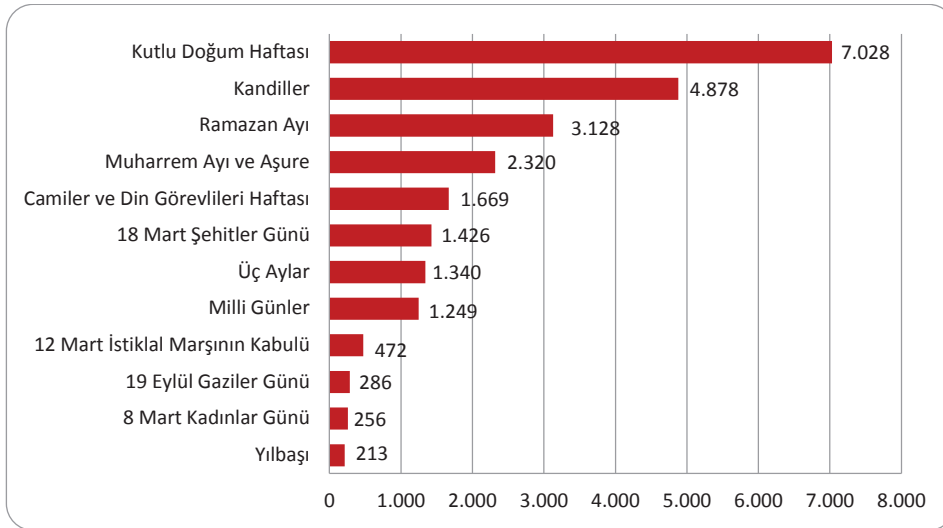
Sağlık ve temizlik konusunda yapılan faaliyetlerin başında koruyucu hekimlik uygulamaları, sağlık ve temizlik konuları önemli bir yer tutmaktadır. Bu konular doğrudan dinî bir mahiyet taşımaları da özellikle kadınlara yönelik olarak yapılan faaliyetler içinde dinî bir yorumla bu konuların aktarılması önem taşımaktadır. Bu konuda yapılan faaliyetlerde de sayısal olarak bir önceki yıla göre beş kattan daha fazla bir artış söz konusudur. Bu artışın da sohbet programlarından kaynaklandığı söylenebilir.

Grafik-42: Sağlık Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

h) Dinî-Millî Özel Gün ve Haftalar

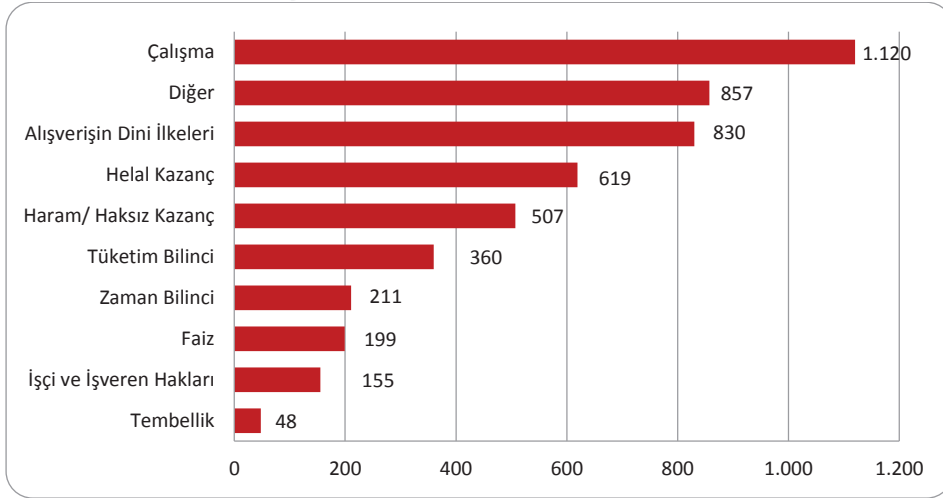
Bu başlık altında gerçekleştirilen faaliyetler içinde kandiller ilk sırayı almıştır. Şüphesiz halk dindarlığı içinde kandillerin önemli bir yeri vardır. Buna binaen özellikle bu günlerde yapılan sohbet ve konferanslarda ağırlıklı olarak bu konuya yer verilmesi grafikte görüldüğü gibi Kutlu Doğum Haftası, Kandiller, Ramazan ayı en çok işlenen konular olarak dikkati çekmektedir.

Grafik-43: Dinî-Millî Özel Gün ve Haftalar Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

ı) Çalışma ve Ekonomik Hayat

Günümüzde geleneksel kazanç yollarının ortadan kalkması, şehirleşme ve sanayileşme sonucunda yeni iş alanları ve imkânlarının ortaya çıkması, buralarda çalışan insanları yeni durumlarla karşı karşıya getirmiştir. Üretim tüketim ilişkilerindeki gelişmeler, kazanç yollarının farklılaşması, hayatın idamesinde diğer insanlara durmadan artan bağımlılık çalışma ekonomik hayat hakkında dinin ne söylediğini daha da önemli hâle getirmiştir. Bu bağlamda yapılacak olan her türlü irşat faaliyeti bir ihtiyaca cevap verecektir. Grafikte çalışma, ticaret, tüketim gibi ekonomik faaliyetlere ilişkin veriler yer almaktadır.

Grafik-44: Çalışma ve Ekonomik Hayat Konusundaki Faaliyetlerin Alt Konulara Göre Dağılımı

D-2014 YILI KUTLU DOĞUM HAFTASI FAALİYETLERİ

2014 yılı Kutlu Doğum Haftası yukarıdaki amaç, hedef ve ilkeler doğrultusunda Başkanlığımız ile yurtiçi ve yurtdışı teşkilatlarımız tarafından hafta boyunca gerçekleştirilen çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır. Bu etkinlikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Başkanlık Merkezince Gerçekleştirilen Faaliyetler

2014 yılı Kutlu Doğum Haftası'na ilişkin yurt içi ve yurt dışında hafta boyunca düzenlenecek etkinlikler ile diğer iş ve işlemler hakkında bir talimat hazırlanarak 11.02.2014 tarihinde bütün müftülöklere ve yurtdışı teşkilatımıza gönderilmiştir.

Kutlu Doğum Haftası başlamadan önce "Hz. Peygamber, Din ve Samimiyet" adlı kitapçık hazırlanmış ve aynı konu olarak işlenmiştir. Diyanet Aylık Dergi'nin Nisan sayısında kapak konusu olarak işlenmiştir.

2014 Kutlu Doğum Haftası için hazırlanan bütün yazılı ve görsel materyali içeren bir web sayfası hazırlanarak "kutludogum.diyanet.gov.tr" adresinde hizmete sunulmuştur.

Yapılacak etkinliklerde, Merkez ile taşra arasında birlikteliği sağlamak amacıyla hazırlanan yazılı görsel materyal örnekleri bir CD hâlinde hazırlanarak İl Müftülöklere gönderilmiştir.

Tanıtım ve etkinliklerde kullanılmak üzere 7 çeşit afiş hazırlanmış, bu afişlerden değişik ebatlarda yaklaşık 150.000 adet bastırılmıştır. Müftülöklere afişlerle birlikte bir milyonu aşkın kokart ve stiker gönderilmiştir.

Din ve Samimiyet ile ilgili bir sinevizyon, 5 röportaj filmi ve 4 hologram filmi hazırlanmıştır.

Afişlerin müftülük binaları, Kur'an kursları, camiler, işyerleri, duraklar, metro istasyonları, belediye otobüsleri, servis araçları gibi yerler ile afiş, billboard ve raket panolarına asılması sağlanmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile işbirliği yapılarak belediye otobüslerine, metro ve Ankaray trenlerine ve istasyonlarına 1000 adet, şehrin merkezi yerlerinde bulunan 300 billboard, 300 raket panosuna 600 adet Kutlu Doğum afişinin ücretsiz olarak asılması sağlanmıştır.

2014 Yılı Kutlu Doğum Haftasında il ve ilçe müftülükleri ile yurtdışı teşkilatımız tarafından düzenlenecek etkinlikler Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfı web sitelerinde duyurulmuştur.

Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri çerçevesinde 11 Nisan 2014 tarihinde Başkanlığımız tarafından Ankara Pursaklar İlçesi Saray Sevgi Evlerine bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyarete Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ başkanlığında Başkanlığımız üst düzey yöneticilerinden bir heyet katılmıştır. Ziyarete Sevgi evleri ilahi korusu tarafından icra edilen dinletin yer aldığı program Başkanlığımız temsilcilerinin çocuklara gül ve 'Kırk Ayette Samimiyet' ve 'Kırk Hadiste Samimiyet' kartelaları hediye etmesiyle sona ermiştir.

12 Nisan 2014 tarihinde Ankara Arena Spor Salonunda, Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah GÜL'ün teşrifleriyle Kutlu Doğum Haftası açılış programı gerçekleştirilmiştir. Programda Başkanlığımız Tasavvuf Musikisi Korusu bir konser vermiştir. Açılış programı birçok televizyon kanalında canlı olarak yayınlanmıştır.

13 Nisan 2014 tarihinde İstanbul Sinan Erdem Spor Salonunda, Başbakanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, bazı bakanlar ve diğer parti temsilcileri, üst düzey bürokratlar, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve 12.000'i aşkın vatandaşımızın katılımıyla gerçekleşen programda İstanbul Müftülüğü Tasavvuf Musikisi Korusu bir konser vermiştir.

Başkanlığımız öncülüğünde Trabzon, Rize, Şanlıurfa, Gaziantep, Erzurum, Kahramanmaraş, Aydın, Sakarya, Erzincan ve Çorum illerinde geniş katımlı ve kapsamlı etkinlikler düzenlenmiştir. Bu iller ile İzmir, Adana, Hatay, Yalova, Nevşehir, Amasya Çanakkale, Kırıkkale illerinde düzenlenen programlara Başkanlığımızın üst düzey yöneticilerinden 8 personel konuşmacı olarak katılmıştır. Ankara, İstanbul, Trabzon, Rize, Şanlıurfa, Gaziantep, Erzurum illerinde gerçekleştirilen programlara ise Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ katılmışlardır.

Kutlu Doğum Haftasında yurt içinde düzenlenen programlarda konferans vermek üzere 54 il ve 138 ilçeye Başkanlık Merkezinden 53 personel görevlendirilmiştir.

Yurt dışında düzenlenen programlarda ise Almanya'ya 25, Fransa'ya 25, İngiltere'ye 1, İsveç ve Norveç'e 1, İsviçre'ye 3, Avusturya'ya 2, Avustralya'ya 2, Belçika'ya 3, Hollanda'ya 4, Arnavutluk'a 2, Azerbaycan'a 5, Gürcistan'a 3, Moğolistan'a 1, Yunanistan'a 2 ve Romanya'ya 1 olmak üzere **toplam 80 personel** görevlendirilmiştir.

Kur'an tilaveti programları için 8 ilimize 23; diğer 11 il ve 23 ilçeye 74 toplam 97 okuyucu görevlendirilmiştir.

Yurtdışı için Almanya'ya 7, Avusturya'ya 6, Fransa'ya 22, İngiltere'ye 1, İsveç'e 5 olmak üzere toplam **41 okuyucu personel** görevlendirilmiştir.

Erzurum'da 18-20 Nisan tarihleri arasında 30 tebliğci ve 30 müzakereci olmak üzere toplam 68 ilim adamının katılımıyla "Hz. Peygamber ve İnsan Yetiştirme Düzenimiz" konulu sempozyum gerçekleştirilmiştir.

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Osmanlı sultanlarının ve son dönemin meşhur hattatlarının eserlerinden oluşan "Aşk-ı Nebi" adlı "Hicaz'dan İstanbul'a Hz. Peygamber Sevgisi" konulu hat sergisi, 8 Nisan 15 Temmuz 2014 tarihleri arasında sergilenmek üzere İstanbul Topkapı ve Ayasofya Müzelerinde açılmıştır. Söz konusu sergiye vatandaşlarımız tarafından yoğun bir ilgi gösterilmiştir.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından 11 Nisan 2014 tarihinde Cuma namazından sonra Kocatepe Camii avlusunda 5.000 kişiye Kutlu Doğum aşısı ikram edilmiştir.

2. Taşra Teşkilatınca Gerçekleştirilen Faaliyetler

2014 yılı Kutlu Doğum Haftası 14-20 Nisan 2014 tarihleri arasında yurt içinde il ve ilçe Müftülükleri ile Eğitim Merkezi Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen çeşitli faaliyetlerle kutlanmıştır. Anılan birimlerce söz konusu faaliyetlere ilişkin Genel Müdürlüğümüze gönderilen raporlara göre yurt içinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

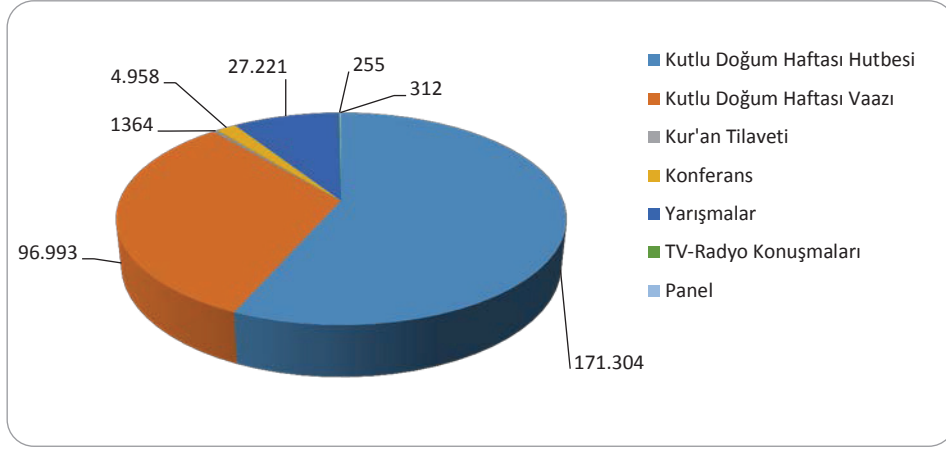
Grafik-45: Kutlu Doğum Haftası yurt içi gerçekleştirilen faaliyetler

Yurt içinde gerçekleştirilen mezkûr faaliyetleri beş grupta değerlendirmek mümkündür:

1. Bilgilendirmeye yönelik faaliyetler: Halka doğrudan hitap eden ve bilgilendirme amaçlı gerçekleştirilen faaliyetlerin konferans, panel, TV-radyo konuşmaları, Kutlu Doğum Haftası vaazı, Kutlu Doğum Haftası hutbesi, Kur'an tilaveti ile yarışmalar olduğu görülmektedir.

2014 yılı Kutlu Doğum Haftasında yarışmalar kapsamında yurt içinde öğrencilere yönelik olarak "Samimiyetin Fert ve Toplum Hayatı Açısından Önemi, Samimiyetin Günlük Hayata Yansımaları" konularında **kompozisyon**; "Peygamberimiz ve Samimiyet" konusunda **şiir**; "Samimiyetin Fert ve Toplum Hayatı Açısından Önemi, Peygamberimizin Hayatından Samimiyet Örnekleri ve Toplumsal Güvenirlilik Açısından Samimiyet" konularında makale yazma yarışmaları gerçekleştirilmiştir.

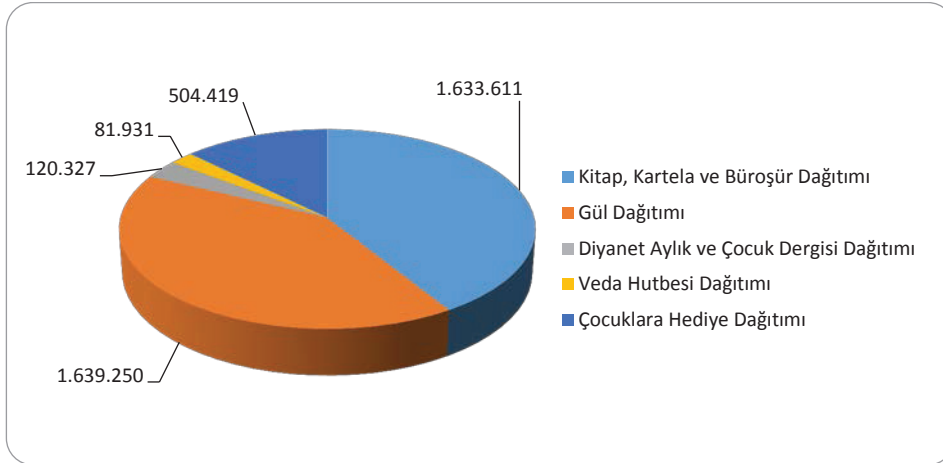
Söz konusu faaliyetlerin sayısal değerleri grafikte gösterilmiştir.

Grafik-46: Kutlu Doğum Haftası'nda Yapılan Bilgilendirme Faaliyetleri

2. Tanıtıma yönelik etkinlikler: Kutlama etkinlikleri çerçevesinde Kutlu Doğumun anlam ve içeriğine uygun kitap ve broşür, ayet ve hadis kartelası, Veda Hutbesi, Diyanet Aylık ve Çocuk Dergileri ile gül dağıtılmıştır.

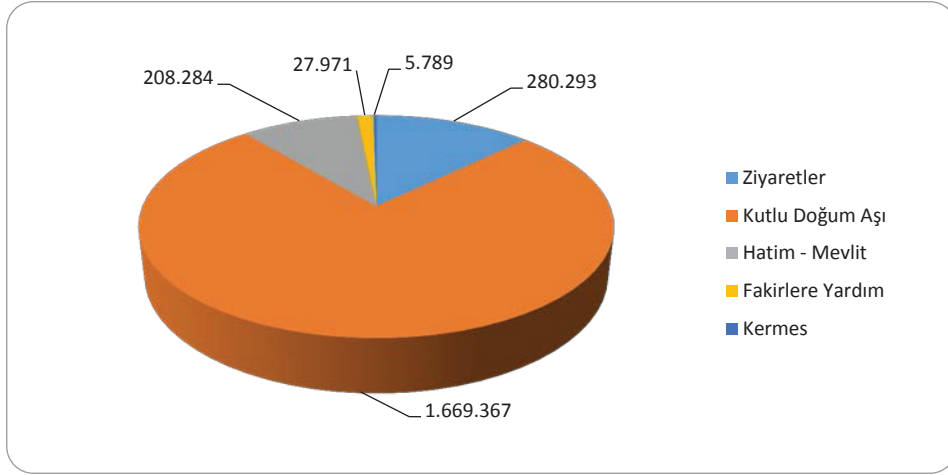
Faaliyetlerin sayısal değerleri grafikte gösterilmiştir:

Grafik-47: Kutlu Doğum Haftası Tanıtımları

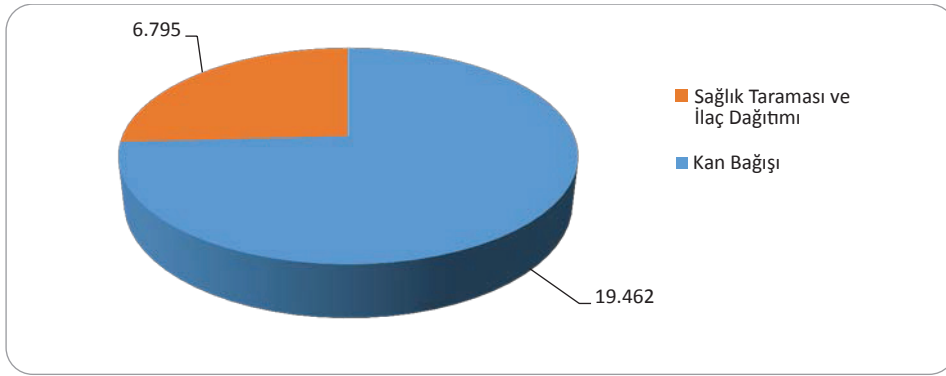
3. Maddî/manevi yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik etkinlikler: Bu kapsamda fakirlere yardım, kutlu doğum aşı ikramı, ziyaretler (Protokol, esnaf, hastane, hapishane, şehit ve gazi aileleri ve huzur evleri) ve kermes gibi etkinlik gerçekleştirilmiştir. Ayrıca hatim-mevlit programları düzenlenmiştir.

Grafikte etkinliklere ilişkin sayısal bilgiler sunulmuştur:

Grafik-48: Kutlu Doğum Haftası Yardım ve Dayanışma Faaliyetleri

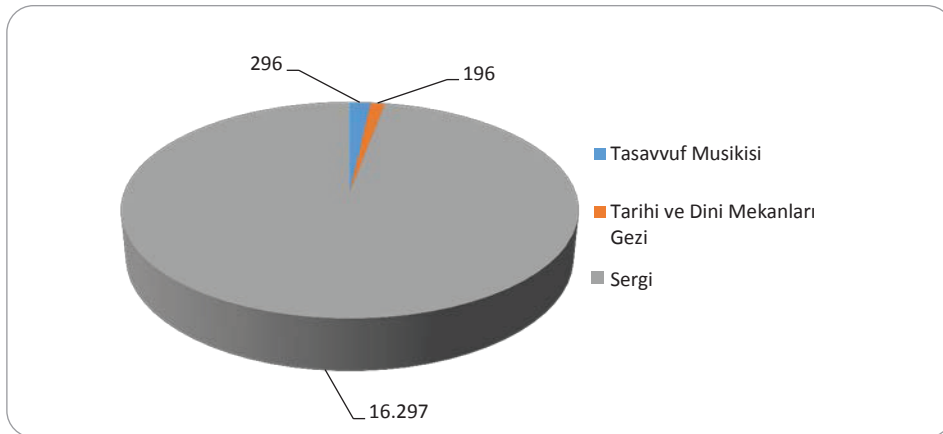
4. Kampanyalar: Kan bağıışı, ücretsiz sağlık taraması, ilaç dağıtımı konularında kampanyalar düzenlenmiştir. Kutlamalar çerçevesinde söz konusu faaliyetlerin de sayısal değerleri aşığıdaki grafiğe yansıtılmıştır:

Grafik-49: Kutlu Doğum Haftası'nda Gerçekleştirilen Kampanyalar

5. Kültürel ve sanatsal etkinlikler: Kültürel ve sanatsal etkinlikler kapsamında tarihî ve dinî mekânlara gezi, tasavvuf musikisi konseri ve sergi türünde faaliyetler yapılmıştır.

Grafikte sayısal bilgiler gösterilmektedir:

Grafik-50: Kutlu Doğum Haftası'nda Gerçekleştirilen Kültürel ve Sanatsal Etkinlikler

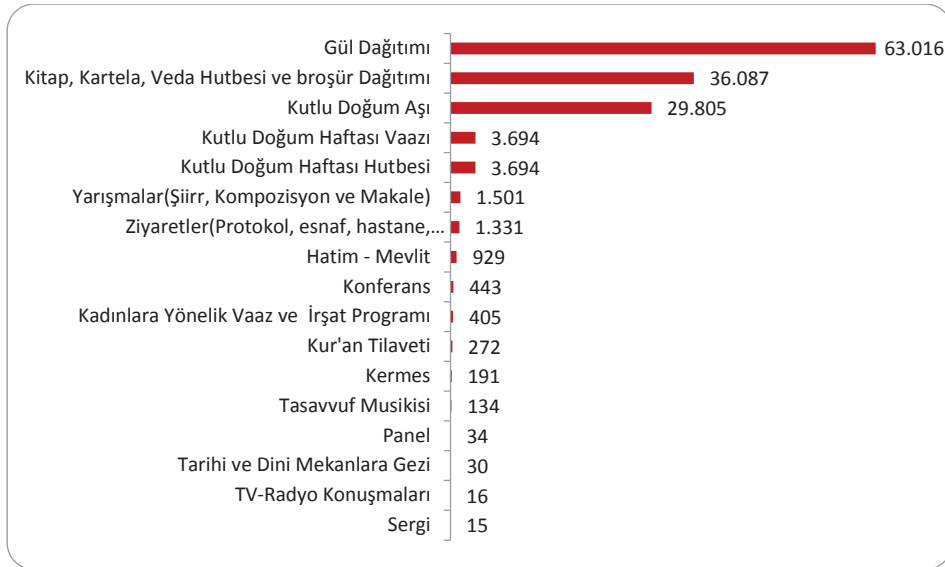
Yukarıda zikredilen kutlama faaliyetleri incelendiğinde, gerek nitelik gerekse nicelik olarak faaliyetlerin yeterli olduğu sonucuna varılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, faaliyetlerin Hz. Peygamber (s.a.s)'in Kutlu Doğumuna en uygun bir biçim ve muhtevada yapılmasıdır. Zira seçilen konular ve gerçekleştirilen faaliyetlerin temel hedefi, Hz. Peygamber (s.a.s)'in doğru anlaşılması ve O'nun sünnetinin hayatımıza yön vermesi hususunda bilinç ve farkındalık oluşturmaktır.

Her yıl farklı konularla Hz. Peygamber'in ve İslam'ın rahmet yüklü kuşatıcı mesajlarının halkımıza daha anlaşılır bir dil ve üslupla sunulması hedefi, özellikle konferans, panel, TV-radyo programlarıyla büyük oranda gerçekleştirilmektedir. Diğer etkinlikler de Kutlu Doğum etkinliklerinin bir başka hedefi çerçevesinde halkımızın birlik ve beraberliğini sağlayan, toplumsal barışa hizmet eden dinî, sosyal ve kültürel içerikli faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halkımızın yoğun teveccühü ve olumlu sonuçlar dikkate alındığında Kutlu Doğum Haftası'nın, toplumun her kesimine hitap edecek ve onları Hz. Peygamber sevgisi etrafında birleştirecek etkinliklerle kutlanmasının ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

3. Yurt Dışında Gerçekleştirilen Faaliyetleri

2014 yılı Kutlu Doğum Haftası yurt dışında da vatandaşlarımız ve soydaşlarımızın yaşadığı yerlerde din hizmetleri müşavirlik, ataşelik ve koordinatörlükleri öncülüğünde gerçekleştirilen çeşitli faaliyetlerle kutlanmıştır. Anılan birimlerce söz konusu faaliyetlere ilişkin Genel Müdürlüğümüze gönderilen raporlara göre yurt dışında gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

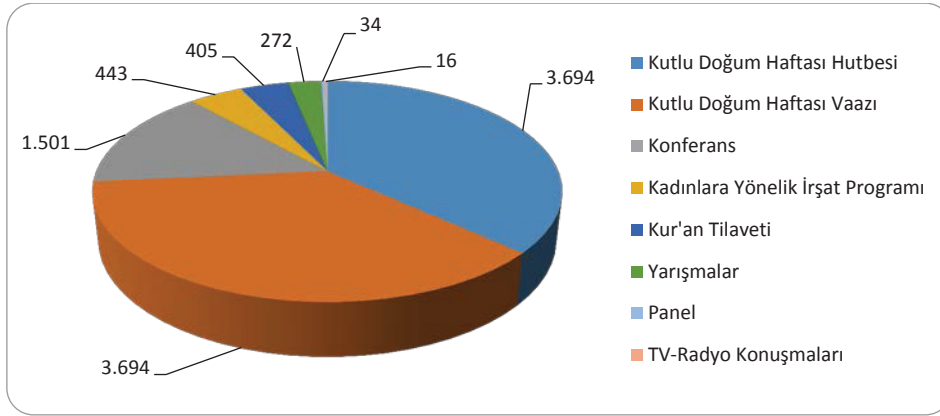

Grafik-51: Kutlu Doğum Haftasında Yurtdışında Gerçekleştirilen Faaliyetler

Yukarıdaki grafikte görülen yurt dışı Kutlu Doğum faaliyetleri dört grupta değerlendirilebilir:

1. Bilgilendirmeye yönelik faaliyetler: Halka doğrudan hitap eden ve bilgilendirme amaçlı gerçekleştirilen faaliyetlerin konferans, panel, TV-radyo programı, vaaz, hutbe, Kur'an tilaveti, kadınlara yönelik irşat programları ve yarışmalar olduğu görülmektedir.

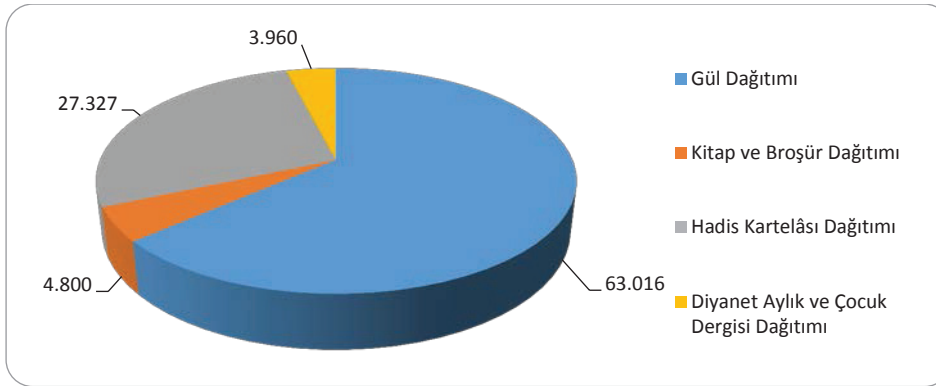
Söz konusu faaliyetlerin sayısal değerleri grafikte gösterilmiştir:

Grafik-52: Kutlu Doğum Haftası Bilgilendirme

2. Tanıtıma yönelik faaliyetler: Kutlama etkinlikleri çerçevesinde Kutlu Doğumun anlam ve içeriğine uygun kitap ve broşür, ayet ve hadis kartelâsı, Veda Hutbesi, Diyanet Aylık ve Çocuk dergileri ile gül dağıtılmıştır.

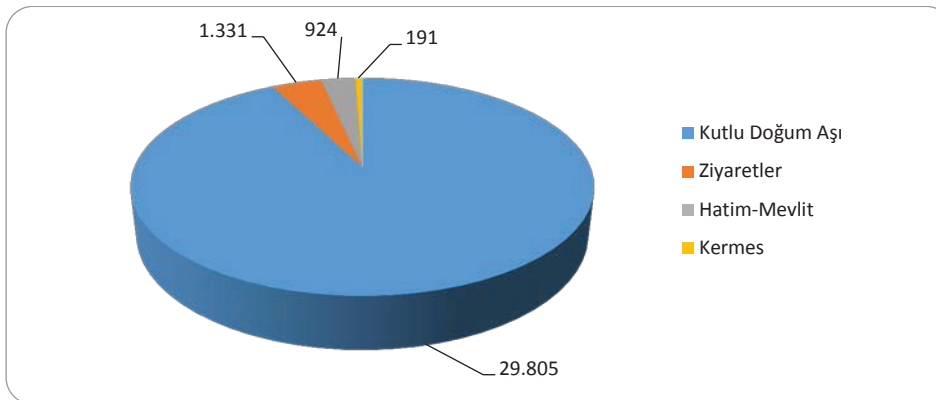
Bu faaliyetlerin sayısal değerleri grafikte gösterilmiştir:

Grafik-53: Kutlu Doğum Haftası Tanıtımları

3. Maddi/Manevi dayanışmaya yönelik etkinlikler: Bu kapsamda ziyaretler, (protokol, esnaf, hastane, hapisane ve huzur evleri), kermesler ve kutlu doğum aşısı gibi etkinlik gerçekleştirilmiştir. Ayrıca hatim-mevlit programları düzenlenmiştir.

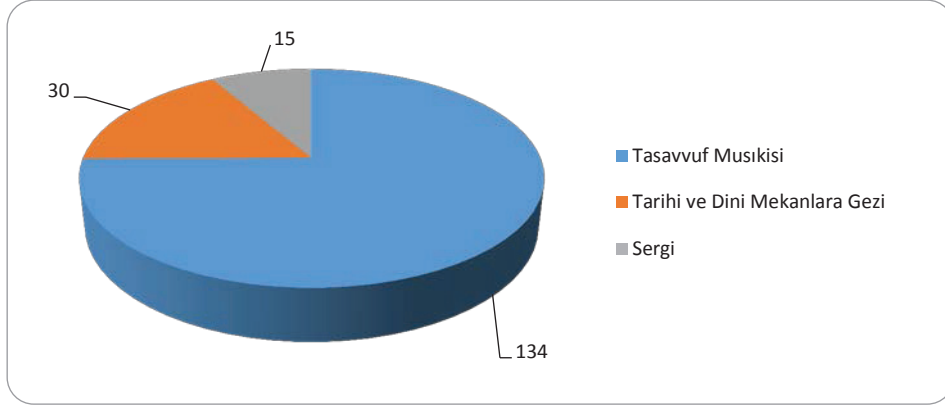
Etkinliklere ilişkin sayısal bilgiler grafikte sunulmuştur:

Grafik-54: Kutlu Doğum Haftası Maddi/Manevi Dayanışma

4.Kültürel ve sanatsal etkinlikler: Bu çerçevede sergiler açılmış, tasavvuf musikisi ve tarihi ve dinî mekânlara geziler tertibi gibi faaliyetler düzenlenmiştir.

Söz konusu etkinliklerin sayısal değerleri grafiğe yansıtılmıştır:

Grafik-55: Kutlu Doğum Haftası Kültürel ve Sanatsal Etkinlikler

Ülkemizde 14-20 Nisan 2014 tarihlerinde gerçekleştirilen Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri, yurt dışında bulunulan bölgenin şartlarına, vatandaşların mesailerine bağlı olarak daha geniş bir zaman dilimine yayılmaktadır. Din hizmetleri müşavirlik ve ataşelikleri, görev bölgelerinde vatandaş ve soydaşlarımızın coşkulu katılımıyla haftanın anlam ve önemine uygun olarak başarılı ve etkili bir şekilde kutlanmıştır.

Etkinliklere ilişkin yukarıdaki sayısal değerler dikkate alındığında, bunların yeterli olmadığı intibai oluşabilir. Ancak yurt dışında bu verilere yansımayan birçok etkinliğin gerçekleştirildiği de burada özellikle vurgulanmalıdır.

4. Basında Kutlu Doğum

2014 yılı Kutlu Doğum Haftasında gerçekleştirilen etkinliklere ulusal ve yerel basında geniş yer verilmiştir. Haber ve köşe yazılarında;

Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinin birey ve toplum hayatına sağladığı katkılar öne çıkarılmış, toplumsal barışın tesis edilmesinde, dinî, milli birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır.

Ankara'da yapılan resmi açılış programına katılan Sayın Cumhurbaşkanımızın konuşmalarında birlik ve beraberlik mesajları vermesi, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in Ankara, İstanbul, Trabzon, Rize, Şanlıurfa ve Erzurum illerinde gerçekleştirilen programlarda verdiği mesajlar kamuoyunda ve basında geniş yankı bulmuştur.

2014 YILI KUTLU DOĞUM HAFTASININ GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

2014 Yılı Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri sonunda şu değerlendirmeleri yapmak mümkündür:

2014 yılında geniş kapsamlı planlamalar yapılmış, kutlama faaliyetlerinin yoğun bir şekilde halka duyurulmuş, cami içinde ve dışında gerçekleştirilen pek çok faaliyet toplumun önemli bir kesimine ulaşılmıştır.

Hafta vesilesiyle Başkanlığımızca hazırlanan Kutlu Doğum web sayfası, içerik ve işlevi bakımından amacını gerçekleştirmiştir.

Vaaz ve hutbeler başta olmak üzere radyo-TV programları, konferans, panel, sempozyum gibi etkinliklerle hafta boyunca halkımız tema çerçevesinde aydınlatılmış, Kur'an tilavetleri, ve tasavvuf musikisi konserleri ile önemli bir toplum kesimine ulaşılmıştır.

"Hz. Peygamber ve İnsan Yetiştirme Düzenimiz" konulu sempozyum ile bazı üniversitelerde öğrencilere yönelik olarak düzenlenen konferanslar başarıyla tamamlanmış ve kitap olarak basılması için ilgili Genel Müdürlüğe gönderilmiştir.

Ankara'da yapılan resmi açılış programı ile İstanbul, Rize, Trabzon, Şanlıurfa ve Erzurum illerinde gerçekleştirilen programlar kamuoyunda ve basında geniş yankı bulmuştur.

Yoğun katılımlarla gerçekleştirilen Kutlu Doğum etkinlikleri büyük ölçüde vatandaşlarımız tarafından memnuniyet ve beğeniyle karşılanmıştır.

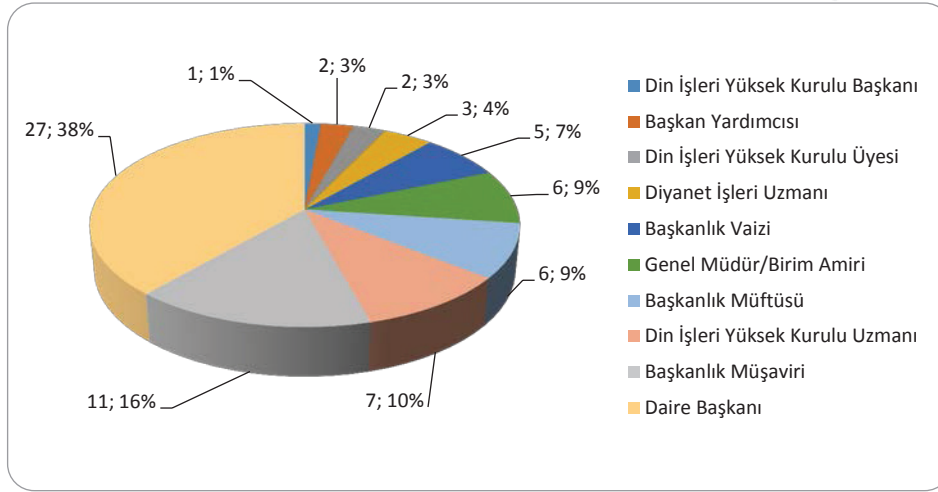
E- RAMAZAN AYI İRŞAT HİZMETLERİ

1- Başkanlık İrşat Ekipleri

2014 Yılı Ramazan ayında yurt çapında yürütülen vaaz ve irşat hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesine katkı sağlamak amacıyla Başkanlık üst düzey personelinden bir konuşmacı ile değişik illerde güzel Kur'an-ı Kerim okumakla temayüz etmiş din görevlilerinden bir okuyucu olmak üzere ekipler oluşturulmuştur. Buna göre;

- * Görev yapan söz konusu ekiplerin sayısı 70'tir. Ekiplerin bir kısmı 11-13 Temmuz, bir kısmı ise 19-20 Temmuz 2014 tarihlerinde ülkemizin 77 ili ve 59 ilçesinde görev yapmışlardır.
- * Ekiplerdeki konuşmacıların unvanlara göre dağılımı yandaki grafikte verilmiştir:

Grafik-56: Konuşmacıların Unvanlara Göre Dağılımı

Ekiplerde yer alan konuşmacılar, her ilde biri cuma/öğle namazı diğeri teravih namazı öncesi olmak üzere iki defa vaaz etmiş ve radyo-televizyon programlarına katılmışlardır. İlçelerde de görevlendirilenler, Cuma namazından önce il merkezinde, teravih namazından önce ise görevlendirildikleri ilçede merkezî camilerde vaaz etmişlerdir. Okuyucu olarak görevlendirilenler ise edilen vaazlar öncesinde ve sonrasında Kur'an-ı Kerim okumuşlar ve namaz (Cuma, vakit ve teravih namazı) kıldırmışlardır.

Konuşmacıların, yaptıkları görevlere ilişkin Genel Müdürlüğümüze ulaştırdıkları raporların incelenmesi sonucunda Ramazan buluşmaları programıyla ilgili şu hususlar tespit edilmiştir:

- Söz konusu program, merkez-taşra teşkilatı kaynaşmasına sağladığı katkı bakımından önem arz etmektedir.
- Başkanlığımız üst düzey personelinin görevlendirilmesi, gerek taşradaki personelimize gerekse milletimize birtakım mesajların verilmesini sağlamıştır. Bu uygulamayla Başkanlığımız hizmetlerinde asıl olanın vaaz ve irşat hizmeti olduğu, her kademedeki görev yapan Başkanlık personelinin kürsü ve mihraptan uzak kalmaması gerektiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte Başkanlığımızın milletimiz nezdindeki saygınlığının artmasına vesile olması bakımından da faydalı olduğu görülmüştür.
- Vaaz ve irşat hizmetlerinin zaman zaman farklı sınırlarda sunulması, söz konusu hizmetlerin etkinlik ve verimliliğini artıran bir faktördür.
- Bazı personelin görev süresinin 1 gün olması, etkin bir hizmet sunulmasını engellemiştir. Her bir personel en az 3 gün görevlendirilmeli, her bir ilde ayrı bir ekip gönderilmeli, bu ekipler il genelinde ve ilçelerde daha etkin bir hizmet sunmalıdır.

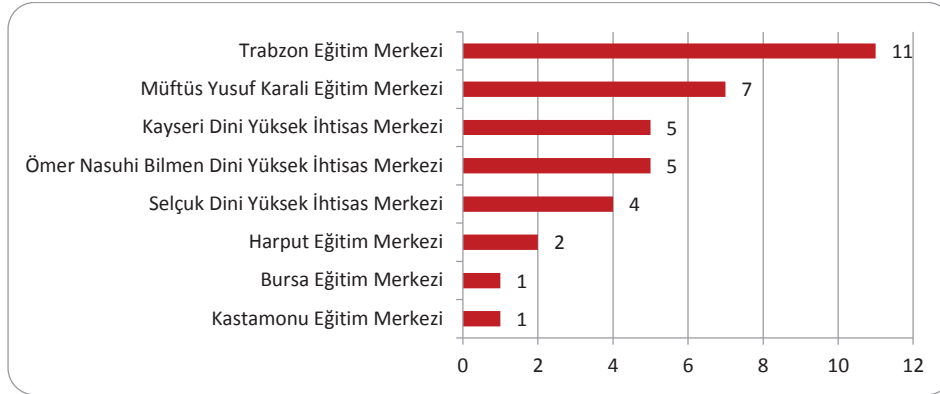
- e- Mevcut uygulama, şartlardan dolayı, görevin sadece vaaz edip geri dönmek olduğu gibi bir algıya neden olmaktadır. Görev süresinin uzun olması ve ilgili müftülüklerin planlı bir koordinesi, iftar yemeklerine katılım, hastane, cezaevi, huzurevi, çocuk yuvası gibi kurum ve kuruluşların ziyaret edilmesi, radyo ve televizyon programlarına katılım vb. yoğun bir hizmet sunma imkanı sağlayacaktır.
- e- Ekiplerde okuyucu olarak görevlendirilen personel de sergilemiş oldukları performansla halkımızın takdirini kazanmışlardır.

Ayrıca göreve gitmeden önce hizmet birlikteliğinin sağlanması amacıyla 9 Temmuz 2014 tarihinde Hac ve Umre Hizmetleri Toplantı Salonunda Sayın Başkanımızın başkanlığında toplantı yapılmıştır. Görev dönüşünde ise 6 Ağustos 2014 Çarşamba günü Din İşleri Yüksek Kurulu Toplantı Salonunda Saat:10.30'da yine Sayın Başkanımızın başkanlığında değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Toplantıya Ramazan Buluşmaları programında görevlendirilen personel katılmıştır. Toplantıda Sayın Başkanımız, her bir konuşmacıya söz hakkı vermiş, onların görev yerlerindeki izlenim ve tespitleri ile tekliflerini dinlemiştir. Bu bağlamda, konuşmacıların daha önce Genel Müdürlüğümüze ilettikleri raporlarında belirttikleri hususlara ilave olarak toplantıda genel olarak aşağıdaki hususlar dile getirilmiştir:

- a- Bundan sonraki Ramazan buluşmaları programının, Ramazan ayının ilk Cumasına denk gelecek şekilde planlanması,
- b- Program sadece Ramazan'da değil yılın belli zamanlarında da uygulanması,
- c- Programda konuşmacı olarak görevlendirilenlerin, gittikleri il ve ilçelerde Başkanlık personeli ile mutlaka bir araya gelmelerinin sağlanması,
- d- Müftülüklerin düzenlediği iftar programı ve önemli ziyaret. programlarının Ramazan Buluşmaları ile aynı tarihe planlanması,
- e- Bayanlara yönelik irşat faaliyetleri de göz ardı edilmemesi, bunun için Başkanlık merkezindeki bayan personelden liyakatli olanların, bayanlara konferans vermek üzere ekiplere dahil edilmesi,
- f- Programın her il ve ilçeyi kapsayacak şekilde ve her ilde en az üç gün uygulanmak üzere planlanması,

2- Eğitim Merkezi Personelinin Görevlendirmesi

Eğitim Merkezlerindeki eğitim görevlileri ve ihtisas eğitimi gören kursiyerler Ramazan ayında özellikle müftü ve vaizi bulunmayan il ve ilçe müftülüklerinde hizmette devamlılık ve verimliliği sağlamak amacıyla görevlendirilmektedirler. Görevlendirilmelerde illerden talep edilen vaiz ihtiyacı ve personel tercihleri belirleyici olmaktadır. Bu bağlamda 2014 yılı Ramazan ayında illerden bildirilen vaiz ihtiyacı doğrultusunda 7 eğitim görevlisi ve 31 ihtisas kursiyeri görevlendirilmiştir. Görevlendirilen kursiyer ve eğitim görevlilerinin Eğitim Merkezlerine göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-57: Ramazanda Görevlendirilen Personelin Eğitim Merkezlerine Göre Dağılımı

Toplam 25 ilimizde kursiyer ve eğitim görevlileri görevlendirilmiştir. İlgili müftülüğün hazırladığı program çerçevesinde vakit namazları öncesinde ve sonrasında vaaz ve irşat hizmetlerinde bulunmuşlar, hastane, huzurevi, çocuk yuvası/evi, yetiştirme yurtları ve esnaf ziyaretleri yapmışlardır. Yapılan görevlendirmelerle mahalli müftülüklerce icra edilen Ramazan ayı ibadet ve irşat hizmetlerine önemli bir katkıda bulunulmuş ve hizmetin daha geniş kitlelere ulaşması sağlanmıştır.

3- Ramazan Ayında Ülke Genelinde Okutulan Hutbeler

2014 Ramazan Ayı Başkanlığımızca hazırlanan ve ülkemiz genelinde okutulan hutbeler şunlardır:

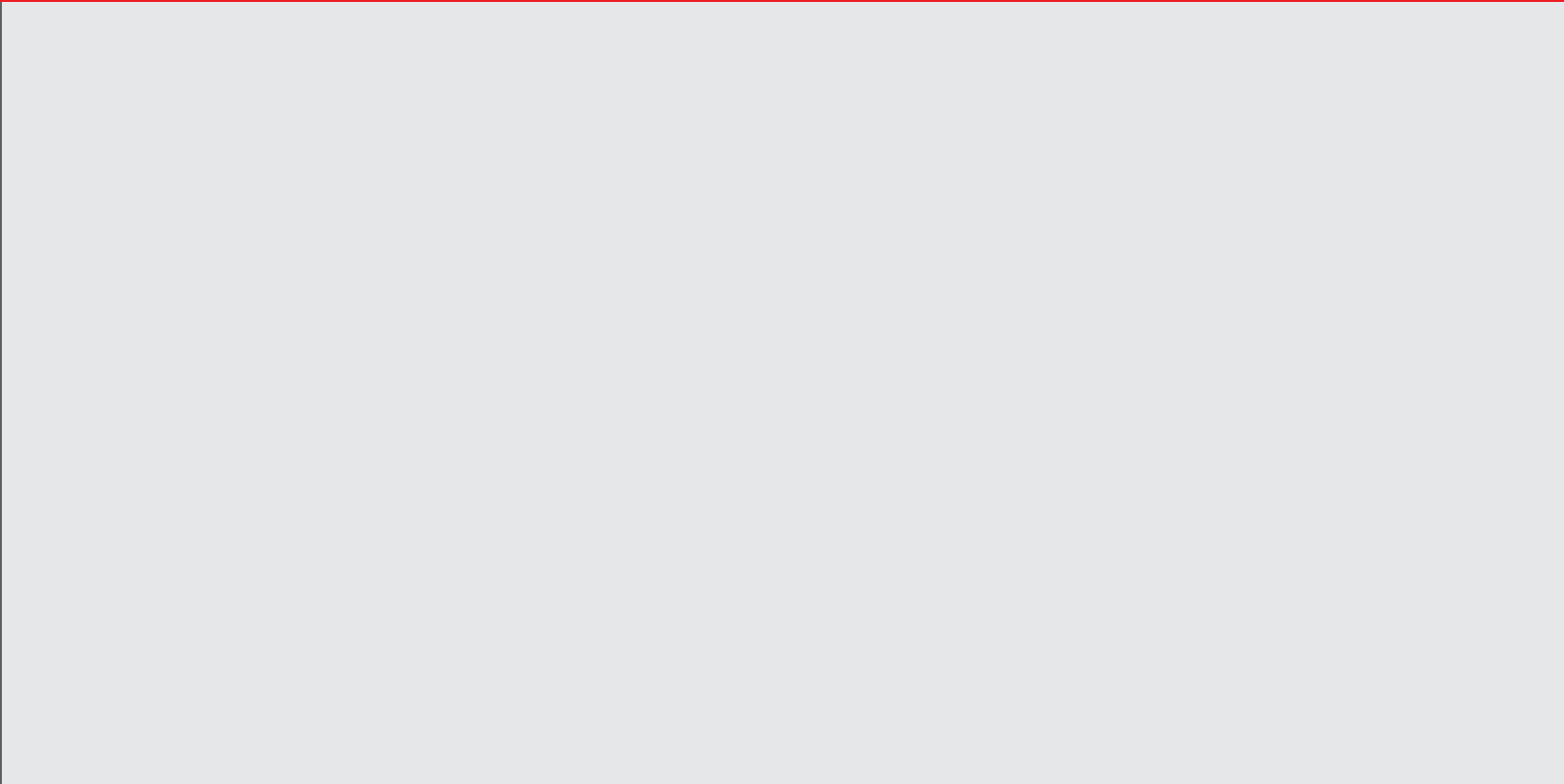
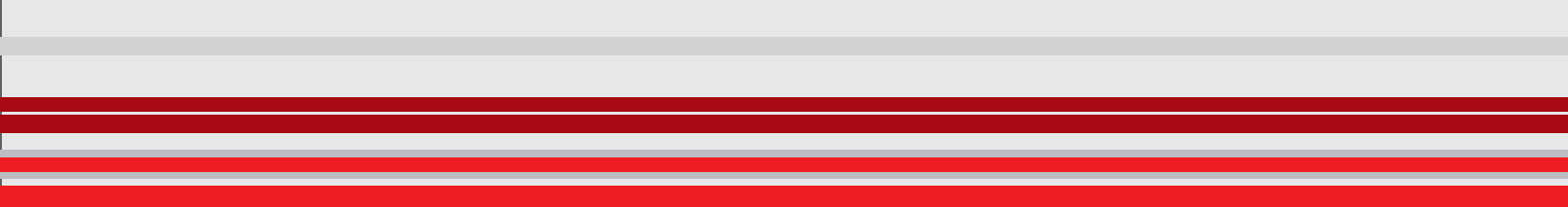
S.N	HUTBE BAŞLIĞI	OKUNMA TARİHİ
1	Kimse Kimsesiz Kalmasın, Bu Ramazan ve Her Zaman	27.06.2014
2	Kimsesizlerin Kimsesi Olabilmek	11.07.2014
3	Mazlumların Ümidi Olabilmek	18.07.2014
4	Ramazan Muhasebesi	25.07.2014
5	Ramazan Bayramı	28.07.2014

Tablo-1: 2014 Yılı Ramazan Ayında Merkezden Gönderilen Genel Hutbeler

F- İHTİDA İŞLEMLERİ

2014 yılı içinde müftülüklere başvuran 511 kişi, yurtdışı din hizmetleri müşavir ve ataşeliklerine başvuran 357 kişi ihtida etmiştir. Yurtdışında ihtida edenler kadın-erkek sayıları birbirine çok yakın iken, yurtiçinde ihtida eden kadınların sayısı erkeklerin sayısının dört katıdır.

İhtida edenlerin yaş ortalaması dağılımında 21-30 yaş aralığı ağırlıklıdır.

II. BÖLÜM

CAMİ HİZMETLERİ

CAMİ HİZMETLERİ

Camilerimiz, asr-ı saadetten bugüne hem yapı, hem işlev olarak İslam'ın bütün esaslarını ve mesajlarını temsil eden kurum olma niteliğine sahiptir. Mescid-i Nebevi başta olmak üzere camilerimiz, medeniyete merkez, ilme ve irfana beşik, fakire ve kimsesize mesken, müminlere uhuvvet membar olmuştur. Bünyesinde gönülleri cem eyleyen camiler, şehrin ruhu, mahallenin ve sokağın kalbidir. Camiler, aynı zamanda estetik ve sanat unsurlarıyla, kültürümüze ve tarihimize sürekli can veren mekânlardır.

Yüce dinimizin ön gördüğü amaca uygun olarak camilerimizin fonksiyonlarını yerine getirmesi; Milletimizin maneviyat dünyasının sağlıklı bir şekilde oluşmasına, toplumumuzda birlik, beraberlik, kardeşlik ve dayanışma duygularının gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Toplumumuz için manevi arınma, huzur ve sükunet bulma mekanları olan camilerimiz, Başkanlığımızın en önemli görev ve hizmet alanlarını oluşturmaktadır. İbadet yerlerinin yönetimi ile cami odaklı din hizmetlerini yürütme görevi, 2010 yılında yürürlüğe giren Başkanlığımız Teşkilat Yasası ile Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Cami Hizmetleri Daire Başkanlığına verilmiştir. Bu hizmetlerin ifasında fert ve toplum hayatındaki öneminden dolayı, cami hizmetlerini sürekli geliştirme ve daha işlevsel hâle getirme konusunda mevcut olanla yetinmemek temel ilke olarak benimsenmiştir. 2014 yılı istatistiklerine göre sayıları seksen altı bin yüz otuzu (86.130) bulan camiler; Başkanlığımız tarafından yönetilmekte, yaygın din hizmetinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için çeşitli projeler yürütülmektedir.

Bu kapsamda Cami Hizmetleri Daire Başkanlığınca 2014 yılında gerçekleştirilen rutin ve rutin dışı faaliyetleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

A- CAMİLERİN AÇIK TUTULMASI

Başkanlığımızın görevleri arasında, milletçe dayanışma ve bütünleşme anlayışıyla siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak toplumu din konusunda aydınlatmak, cami ve mescitleri ibadete açmak ve yönetmek yer almaktadır.

Başkanlığımız, birlik ve beraberlik mekânı olan camilerin, asli fonksiyonunu icra etmesinin ve mevzuatla verilen vazifelerin yerine getirilmesinin bir gereği olarak namaz vakitleri dışında da

vatandaşlarımızın dinî taleplerine cevap verilebilecek şekilde açık tutulması konusunda 05.03.2013 tarihli ve 514 sayılı Camilerin Açık Tutulması Genelgesi ile çalışma başlatmıştır. Bu kapsamda 2014 yılında şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir:

1-İl Müftü Yardımcıları İstişare Toplantısı

Camilerin Açık Tutulması Genelgesi'ne işlerlik kazandırmak amacıyla 18 Kasım 2014 tarihinde Başkanlık Merkezinde, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ ve Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ'ın da teşrif ettikleri, 81 ilin din hizmetlerinden sorumlu müftü yardımcıları ile bir toplantı düzenlenmiş, görüş ve öneriler dinlenmiştir. Toplantıda aşağıdaki görüş ve öneriler öne çıkmıştır:

- * Sabah namazı buluşmalarının halkımızın teveccühüne mazhar olduğu belirtilerek yaygınlaştırılmasının faydalı olacağı dile getirilmiştir.
- * Camilerin Açık Tutulması Genelgesi kapsamında camilerde güvenlik problemini çözebilmek için güvenlik elemanı istihdam edilmesi, tarihi camiler için Vakıflar Genel Müdürlüğü ile irtibata geçilmesi ve protokol hazırlanması önerilmiştir.
- * Din Hizmetleri Yönetim Sistemi'nde yeterli ve sağlıklı bilgilere ulaşılamadığı ve görevlilerimiz tarafından yeterince teveccüh görmediği dile getirilmiştir.
- * Merkez - taşra arasındaki iletişim ve uyumun daha üst seviyeye çıkarılmasının önemi vurgulanmıştır.
- * Din hizmetleri konusunda aktif olan örnek görevlilerimizin taltif edilmesinin personelimizin motivasyonunun artırılmasına katkı sağladığı ifade edilmiştir.

2- Bilgilendirme Toplantıları ve Cami İncelemeleri

Camilerin Açık Tutulması Genelgesinde öngörülen uygulamaların önemini ifade etmek, farkındalık oluşturmak, önyargıları gidermek ve Başkanlığın söz konusu uygulamalarla ulaşmak istediği hedefi ortaya koymak amacıyla, hem müftülerimize hem de din görevlilerimize yönelik bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca söz konusu genelge'nin sahada nasıl uygulandığını müşahade etmek için çeşitli camilerde incelemeler yapılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki tabloda belirtilen toplantılar ve incelemeler gerçekleştirilmiştir:

S.N.	TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI YERİ	KATILIMCI	AÇIKLAMA
1	05.02.2014	Ankara-Keçiören	Selahaddin ÇELEBİ	Cami İncelemeleri
2	11.02.2014	Ankara	Selahaddin ÇELEBİ	Ankara İlçe Müftüleri Toplantısı
3	14-15.02.2014	Gaziantep- Nizip	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
4	03.03.2014	Antalya-Serik	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
5	10.03.2014	Ankara-Çankaya	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
6	17.03.2014	Ankara-Etimesgut	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
7	19.03.2014	Ankara-Altındağ	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
8	19.03.2014	Ankara-Mamak	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
9	20.03.2014	Ankara-Kazan	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
10	18.04.2014	Kahramanmaraş-Elbistan	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
11	19.04.2014	Kahramanmaraş	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması

12	20.09.2014	Antalya	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
13	20.09.2014	Muş	Ömer Faruk ARSLAN	Din Görevlileri Buluşması
14	20.09.2014	Kırşehir	Hasan KÜÇÜK	Din Görevlileri Buluşması
15	16.10.2014	Osmaniye	Doç. Dr. Yaşar YİĞİT	Din Görevlileri Buluşması
16	06.12.2014	Manisa	Doç. Dr. Yaşar YİĞİT Abdurrahman HAN	Din Görevlileri Buluşması
17	06.12.2014	Uşak	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
18	17.12.2014	Çankırı	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
19	19.12.2014	Tekirdağ	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması
20	20.12.2014	Edirne	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ Abdurrahman HAN	Din Görevlileri Buluşması
21	20.12.2014	Kırklareli	Selahaddin ÇELEBİ	Din Görevlileri Buluşması

Tablo-1: Camilerin Açık Tutulması Çalışmalarına İşlerlik Kazandırmak İçin Gerçekleştirilen Toplantı ve İncelemeler

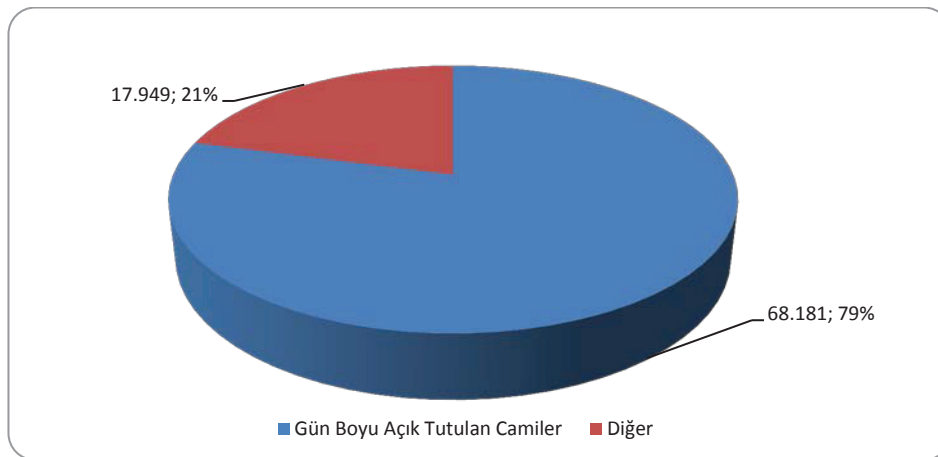
3- Camilerin Gün Boyunca Açık Tutulması

2007 Genelgesinin 18. maddesinde birden fazla görevlisi bulunan merkezi camilerin sabah ve yatsı namazı arasında açık tutulması hükmü yer alırken, diğer camilerin namazlardan yirmi dakika önce açılması yeterli görülmüştür. Bu uygulamanın her ne kadar güvenlik vb. bir takım gerekçeleri olsa da din hizmetlerinin sunumunda bir takım aksaklıkları beraberinde getirdiği görülmektedir. Yaptıkları iş, ticaret ve yolculuklar sebebiyle vatandaşlarımız cemaatle namaza yetişememekte sonrasında ise caminin kilitli olması sebebiyle ibadetlerin ifasında büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Bu anlamda en tabii ihtiyaçların başında gelen ibadetin huzur içerisinde ve güvenle her an camilerde yapılabilir olması önem arz etmektedir. Bu nedenle başlatılan çalışma, teşkilatın hizmet stratejisi açısından gelinen önemli bir noktadır.

Ülke genelinde toplam cami sayısının 86.130 rakamına ulaştığı günümüzde 68.181 cami Genelge'ye uygun olarak öğle namazından en geç bir saat önce açılıp yatsı namazından sonra kapanmak üzere gün boyunca açık tutulmuştur.

Gün boyunca açık tutulan camilerin sayıları ve toplam cami sayısına oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

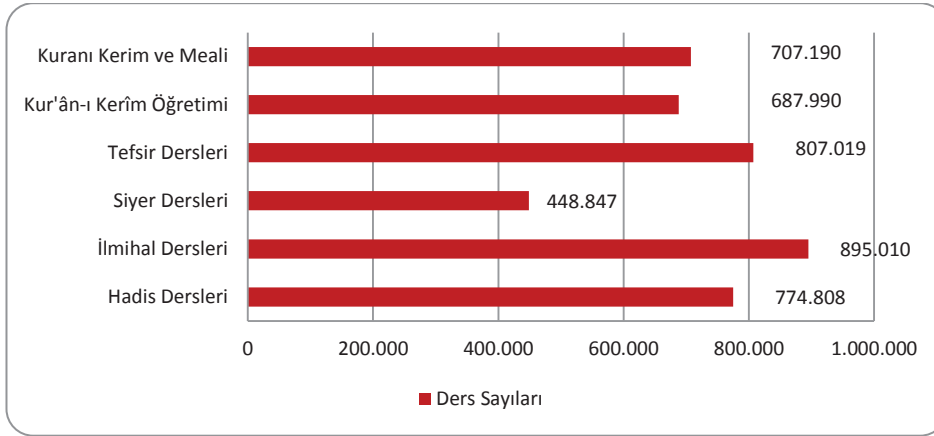
Grafik-1: Gün Boyunca Açık Tutulan Camilerin Sayı ve Oranları

İllerden gelen verilere göre camilerin %79'unun Genelge'ye uygun olarak gün boyunca açık tutulduğu görülmektedir. Geçen yıl ile mukayese edildiğinde kısmi bir artış görülmektedir. Uygulamanın daha da yaygınlaştırılması için çalışmalara devam edilmesi ve söz konusu camilerin beyan edildiği gibi açık bulundurulup bulundurulmadığının sürekli denetlenmesi yerinde olacaktır.

4- Cami Çalışma Programı Uygulanması

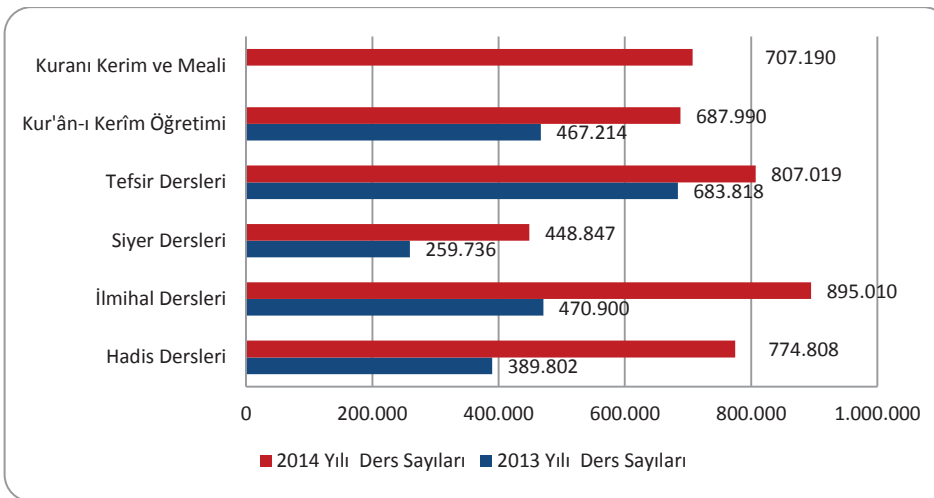
Genelge gereği müftülüklerce her cami için cami çalışma programı oluşturulmuştur. Söz konusu program çerçevesinde icra edilen bu dersler Başkanlığımızca belirlenen kitaplardan yararlanılarak cami görevlileri tarafından icra edilmiştir.

2014 yılında 28.580 cami görevlisi tarafından cami çalışma programı kapsamında 4.320.864 ders gerçekleştirilmiştir. Bu derslerin konularına göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik-2: Cami Çalışma Programı Kapsamında Yıl İçerisinde Gerçekleştirilen Ders Sayıları

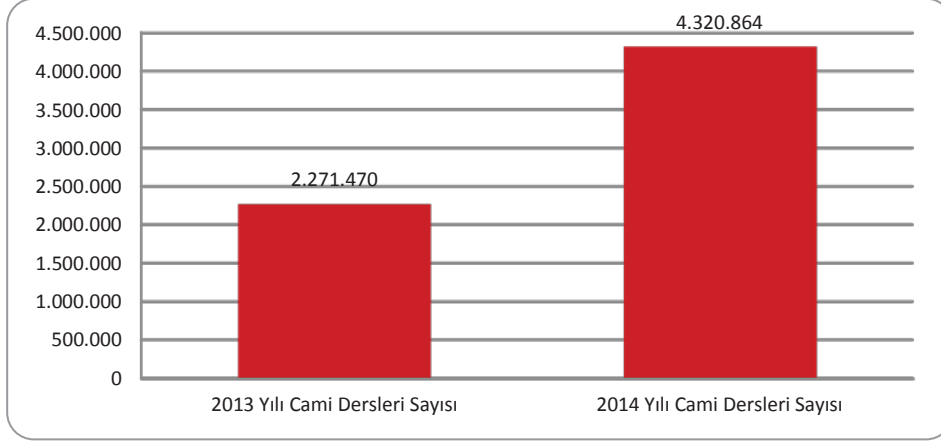
Aşağıdaki grafikte ise, 2013-2014 yıllarında cami çalışma programı kapsamında gerçekleştirilen derslerin sayıları verilmiştir.

Grafik-3: Cami Çalışma Programı Kapsamında 2013-2014 Yılları İçerisinde Gerçekleştirilen Ders Sayıları

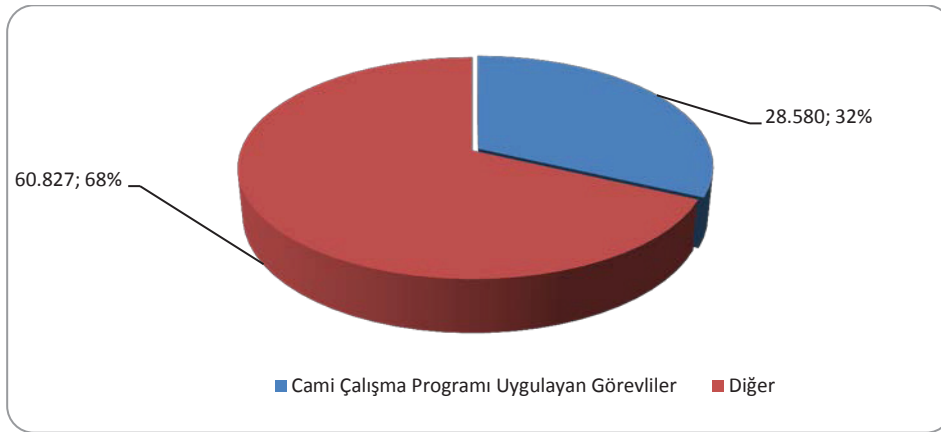
2014 yılında gerçekleştirilen derslerin sayısı toplam cami sayısı ile karşılaştırıldığında henüz günlük derslerin tüm camilerde uygulanmadığı ancak, 2013 yılına göre önemli bir artış sağlandığı görülmektedir.

2013-2014 yıllarında camilerde gerçekleştirilen derslerin toplam sayıları mukayese edildiğinde bir önceki yıla göre % 100'e varan oranda artış gerçekleştiği müşahade edilmektedir. İki yıla ait toplam ders sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

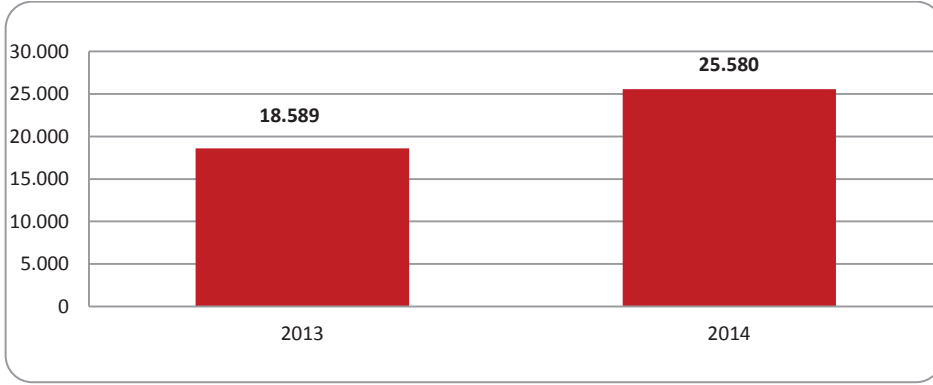
Grafik-4: 2013-2014 Yılları Cami Çalışma Programı Kapsamında Gerçekleştirilen Ders Sayıları

2014 yılı itibariyle camilerimizde görev yapan 89.407 din görevlisinden 28.580 cami görevlisinin cami çalışma programını uygulamaya koyduğu görülmektedir. Cami çalışma programı uygulayan görevlilerin toplam cami görevlilerine oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-5: Cami Çalışma Programı Uygulayan Görevli Sayısı ve Oranı

Bu durum, 2013 yılına göre cami çalışma programı uygulayan görevli sayısında da artış olduğunu göstermektedir. Ancak, gelinen bu rakam toplam görevli sayımız dikkate alındığında hâla beklenenin altındadır.

Grafik-6: Cami Çalışma Programı Uygulayan Görevlilerin Yıllara Göre Sayıları

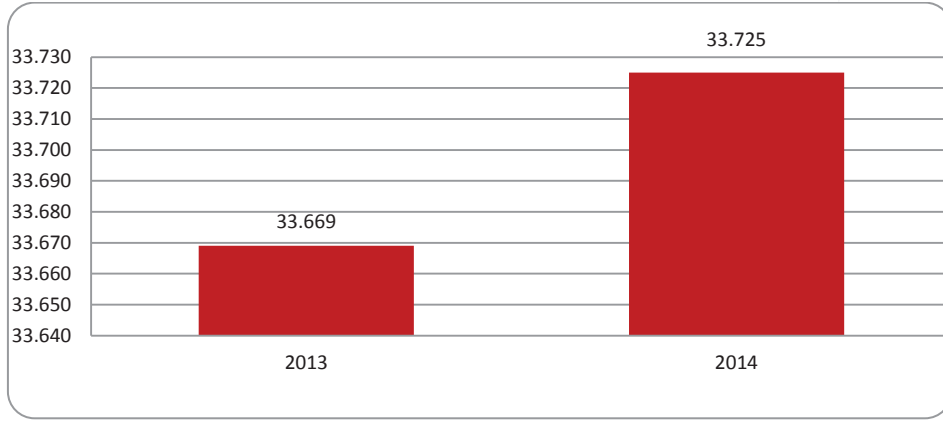
5- İmam Odası Oluşturulması

Din görevlilerinin görev yaptıkları camilerde vatandaşların dinî konulardaki sorularına cevap verebilmeleri ve din hizmetlerinin sunumunda erişilebilirliği artırmak için Genelgeyle camilerde imam odası oluşturulması öngörülmüştür.

2013 yılı itibariyle imam odası bulunan cami sayısı 33.639 idi. 2014 yılına gelindiğinde bu sayıda önemli bir artış sağlanamadığı ve imam odası bulunan cami sayısının 33.725 olduğu görülmektedir. Aşağıdaki grafikte mevcut verinin toplam cami sayısına oranı gösterilmiştir.

Grafik-7: İmam Odası Bulunan Cami Sayısı ve Oranı

Grafik-8: İmam Odası Bulunan Camilerin Yıllara Göre Sayıları

B- SABAH NAMAZI BULUŞMALARI VE HADİS DERSLERİ

Camilerdeki hizmetlerin daha etkin ve verimli hale getirilmesini temin etmek üzere İstanbul'da Eyüp Sultan Camii ile Ankara'da Hacı Bayram Veli Camii'nde olduğu gibi il ve ilçe merkezlerindeki merkezi camilerde, Yasin-i Şerif, tesbih, tehlil ve salavatlarla icra edilen programların yapılması 2011 yılında uygulamaya konulmuştur. Bununla birlikte her Pazar günü öğle veya ikindi namazından önce ya da sonra belirlenen camilerde hadis sohbetleri yapılmaya başlanmıştır. 2011 yılında başlatılan bu uygulamalar 2014 yılında da yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır.

1- Sabah Namazı Buluşmaları

2014 yılı sayısal verileri incelendiğinde, 86.130 camiden 4.050 camide, 65.270 sabah namazı buluşma programı icra edilmiştir. Bu programlar vesilesiyle 160.694 kişiye ulaşılmıştır. Daha fazla insanımızın bu manevi atmosfere iştirak etmelerini sağlamak için taşra ile koordineli bir şekilde çalışmalara devam edilmesi gerekmektedir.

Aşağıdaki tabloda sabah namazı buluşması yapılan cami, bu programlara katılan cemaat sayısı ve icra edilen program sayısının illere göre dağılımı verilmiştir.

S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	SABAH NAMAZI BULUŞMASI YAPILAN CAMİ SAYISI	PROGRAM SAYISI	SABAH NAMAZI BULUŞMASINA KATILAN CEMAAT SAYISI	S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	SABAH NAMAZI BULUŞMASI YAPILAN CAMİ SAYISI	PROGRAM SAYISI	SABAH NAMAZI BULUŞMASINA KATILAN CEMAAT SAYISI
1	Adana	1417	45	790	3458	42	Kahramanmaraş	1306	153	2416	4044
2	Adıyaman	745	116	2133	2201	43	Karabük	943	130	1320	5716
3	Afyonkarahisar	1147	74	993	1959	44	Karaman	496	75	733	2374
4	Ağrı	895	10	50	206	45	Kars	504	13	206	227

DİN HİZMETLERİ RAPORU

5	Aksaray	584	23	265	1312	46	Kastamonu	2601	19	353	845
6	Amasya	691	20	295	464	47	Kayseri	1314	40	455	5490
7	Ankara	2948	121	2835	4079	48	Kırıkkale	355	23	250	1940
8	Antalya	2161	148	3168	6417	49	Kırklareli	295	28	425	556
9	Ardahan	275	2	103	23	50	Kırşehir	490	38	518	527
10	Artvin	690	23	326	1249	51	Kilis	213	10	130	789
11	Aydın	1125	60	376	3140	52	Kocaeli	1178	87	697	3987
12	Balıkesir	1669	48	693	2230	53	Konya	3117	68	1117	3953
13	Bartın	792	48	1121	1783	54	Kütahya	1206	84	2107	1771
14	Batman	645	5	80	166	55	Malatya	940	55	711	1092
15	Bayburt	249	3	39	37	56	Manisa	1708	90	1062	2107
16	Bilecik	416	39	1037	968	57	Mardin	1115	56	1423	992
17	Bingöl	582	227	3451	4108	58	Mersin	1526	34	763	2176
18	Bitlis	692	13	143	336	59	Muğla	1082	22	328	1147
19	Bolu	1237	7	170	310	60	Muş	594	1	1	15
20	Burdur	528	31	393	1542	61	Nevşehir	490	25	229	941
21	Bursa	1692	35	360	8939	62	Niğde	420	21	257	779
22	Çanakkale	816	57	1183	1109	63	Ordu	2081	60	944	1626
23	Çankırı	729	31	100	3446	64	Osmaniye	566	8	139	207
24	Çorum	1314	152	5880	3228	65	Rize	1058	29	264	1040
25	Denizli	1195	51	666	1101	66	Sakarya	1303	51	722	3061
26	Diyarbakır	1968	32	402	446	67	Samsun	2674	191	2433	2909
27	Düzce	669	14	119	1225	68	Siirt	623	7	65	460
28	Edirne	397	26	355	1173	69	Sinop	1104	12	155	449
29	Elazığ	966	31	68	2446	70	Sivas	1337	18	254	1827
30	Erzincan	575	35	494	776	71	Şanlıurfa	1850	18	199	280
31	Erzurum	1574	81	1033	3291	72	Şırnak	517	14	171	219
32	Eskişehir	778	89	1722	2712	73	Tekirdağ	511	45	488	2945
33	Gaziantep	970	32	413	1943	74	Tokat	1159	32	559	1046
34	Giresun	1544	46	282	2314	75	Trabzon	1995	38	722	930
35	Gümüşhane	533	15	160	348	76	Tunceli	92	1	13	14
36	Hakkari	504	31	361	406	77	Uşak	548	18	366	272
37	Hatay	1028	58	972	2465	78	Van	1372	59	1364	964
38	İğdır	243	9	163	225	79	Yalova	160	24	274	646
39	Isparta	723	31	489	1726	80	Yozgat	969	118	1491	3206
40	İstanbul	3271	241	4557	18942	81	Zonguldak	1478	16	149	632
41	İzmir	1863	59	757	2244		TOPLAM	86.130	4.050	65.270	160.694

Tablo-2: Sabah Namazı Buluşması Programları ile İlgili İstatistiklerin illere Göre Dağılımı

2- Hadis Dersleri

Vaiz ve üstü unvanlardaki personelimiz tarafından uygulanan hadis dersleri konusunda yapılan teşvik ve tavsiyelerle hadis dersi yapılan cami sayısı 2013 yılında 703'e, verilen hadis dersi sayısı ise 12.743'e ulaşmıştı.

2014 yılına gelindiği zaman bu rakamlarda artış sağlandığı, hadis dersi yapılan cami sayısının 1.589'a, 1.207 görevlimiz tarafından gerçekleştirilen hadis dersi sayısının ise 26.627'ye ulaştığı görülmektedir.

Söz konusu çalışmaların illere göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

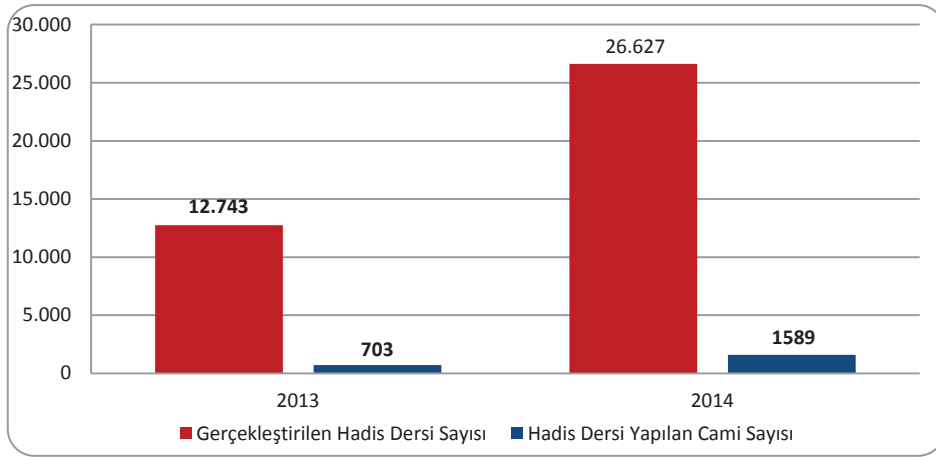
S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	HADİS DERSLERİ YAPILAN CAMİ SAYISI	HADİS DERSİ YAPAN TOPLAM PERSONEL SAYISI (CAMİ GÖREVLİLERİ HARİÇ)	HADİS DERSİ SAYISI	S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	HADİS DERSLERİ YAPILAN CAMİ SAYISI	HADİS DERSİ YAPAN TOPLAM PERSONEL SAYISI (CAMİ GÖREVLİLERİ HARİÇ)	HADİS DERSİ SAYISI
1	Adana	1417	18	13	233	42	Kahramanmaraş	1306	5	4	62
2	Adıyaman	745	13	11	260	43	Karabük	943	16	11	254
3	Afyonkarahisar	1147	30	29	694	44	Karaman	496	7	9	158
4	Ağrı	895	8	5	118	45	Kars	504	5	5	82
5	Aksaray	584	2	2	35	46	Kastamonu	2601	25	28	546
6	Amasya	691	35	12	285	47	Kayseri	1314	38	20	416
7	Ankara	2948	26	24	419	48	Kırıkkale	355	23	23	405
8	Antalya	2161	29	19	469	49	Kırklareli	295	10	14	336
9	Ardahan	275	5	7	139	50	Kırşehir	490	6	5	71
10	Artvin	690	4	6	106	51	Kilis	213	6	3	63
11	Aydın	1125	63	34	1045	52	Kocaeli	1178	12	8	274
12	Balıkesir	1669	23	23	387	53	Konya	3117	20	20	277
13	Bartın	792	5	3	50	54	Kütahya	1206	55	20	564
14	Batman	645	6	6	116	55	Malatya	940	20	16	349
15	Bayburt	249	5	6	61	56	Manisa	1708	25	26	395
16	Bilecik	416	3	3	56	57	Mardin	1115	10	5	82
17	Bingöl	582	9	11	209	58	Mersin	1526	27	13	379
18	Bitlis	692	9	13	190	59	Muğla	1082	15	11	232
19	Bolu	1237	11	15	253	60	Muş	594	4	5	59
20	Burdur	528	70	28	641	61	Nevşehir	490	16	6	187
21	Bursa	1692	39	32	845	62	Niğde	420	10	11	234
22	Çanakkale	816	15	16	400	63	Osmaniye	2081	24	23	375
23	Çankırı	729	11	8	127	64	Ordu	566	13	14	232
24	Çorum	1314	23	22	369	65	Rize	1058	13	13	434

25	Denizli	1195	24	24	546	66	Sakarya	1303	31	20	395
26	Diyarbakır	1968	19	19	353	67	Samsun	2674	29	29	807
27	Düzce	669	7	9	195	68	Siirt	623	8	10	198
28	Edirne	397	5	2	29	69	Sinop	1104	9	9	160
29	Elazığ	966	7	5	86	70	Sivas	1337	16	20	400
30	Erzincan	575	13	11	245	71	Şanlıurfa	1850	7	7	66
31	Erzurum	1574	62	51	1476	72	Şırnak	517	12	10	237
32	Eskişehir	778	33	25	452	73	Tekirdağ	511	24	10	246
33	Gaziantep	970	33	18	370	74	Tokat	1159	12	9	261
34	Giresun	1544	35	22	502	75	Trabzon	1995	31	28	618
35	Gümüşhane	533	33	4	93	76	Tunceli	92	7	7	154
36	Hakkâri	504	1	1	25	77	Uşak	548	19	17	530
37	Hatay	1028	23	20	424	78	Van	1372	8	9	280
38	İğdır	243	5	5	106	79	Yalova	160	9	11	208
39	Isparta	723	26	18	346	80	Yozgat	969	15	17	321
40	İstanbul	3271	131	78	2059	81	Zonguldak	1478	9	7	94
41	İzmir	1863	19	14	372	TOPLAM		86.130	1.589	1.207	26.627

Tablo-3: Hadis Dersi Yapılan Cami, Hadis Yapan Personel ve Hadis Dersi Sayısı Gösteren Liste

Aşağıdaki grafikte ise yıllara göre hadis dersi yapılan cami ve ders sayıları gösterilmiştir:

Grafik-9: Yıllara Göre Hadis Dersi Yapılan Cami ve Ders Sayısı

C- RAMAZAN AYI FAALİYETLERİ

1- Başkanlığımız Tarafından Yapılan Faaliyetler

Ramazan ayı münasebetiyle vatandaşlarımıza sunulacak hizmetler, camilerde alınacak tedbirler ve gerçekleştirilecek faaliyetlerle ilgili olarak hazırlanan 05.06.2014 tarihli ve 930 sayılı Başkanlık talimatı Merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatlarımız ile Millî Eğitim Bakanlığı (Din Öğretimi Genel Müdürlüğü), İlahiyat Fakültesi Dekanlıkları ve Türkiye Diyanet Vakfı Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

2014 yılı Ramazan ayında “Hiç Kimse, Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman” teması çerçevesinde yaşlılar, yetimler, mülteciler, sokak çocukları ve modern yalnızlar konularının etkin bir şekilde ele alınması ve toplumda yardımlaşma ve dayanışma bilincinin canlandırılmasını sağlayacak etkinliklerin düzenlenmesi öngörülmüştür.

“Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman” temasının bir kampanyaya dönüştürülerek etkin bir şekilde koordine edilebilmesi için her ilden birer temsilci belirlenmiştir. İl temsilcileriyle 18 Haziran 2014 tarihinde Başkanlık Merkezinde Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ’in katılımıyla Ramazan Ayı Bilgilendirme Toplantısı yapılmıştır.

Toplantıda Ramazan ayı temasının ay içerisinde genelde ülke, özelde illerde yazılı, görsel medyada, sosyal ve toplumsal bütün kuruluşlarda etkin bir biçimde ele alınması için yapılacak iş ve işlemler görüşülmüştür. Ayrıca ay sonunda icra edilen faaliyetlerin değerlendirileceği bir toplantı yapılması kararlaştırılmıştır.

Ramazan ayı münasebetiyle belirlenen temanın geniş halk kitlelerine duyurulabilmesi için Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ, İstanbul Sepetçiler Kasrı’nda 24 Haziran 2014’te köşe yazarları ile 25 Haziran 2014 tarihinde ise basın mensuplarıyla bir araya gelmiş ve birer toplantı gerçekleştirmiştir.

Ramazan ayı teması çerçevesinde gerçekleştirilecek etkinliklere katkı sağlamak amacıyla “Modern Yalnızlar, Mülteciler, Sokak Çocukları, Yaşlılar ve Yetimler” konularını işleyen bir tanıtım filmi ve beş kamu spotu yapımı ile afiş tasarımları hizmet alım usulü ile yapılmıştır. Bu kapsamda tasarlanan afişlerden altı görsel seçilerek 130.000 adet bastırılmış, afiş dağıtım listesi belirlenmiş ve bu afişler İl Müftülüklerine gönderilmiştir.

Din İşleri Yüksek Kurulu tarafından 2014 yılı Ramazan ayının başlangıcından 2015 yılı Ramazan ayının başlangıcına kadar olan süre için, ülkemizdeki mevcut sosyo-ekonomik hayat şartları ve bir kişinin günlük asgari gıda ihtiyacı göz önünde bulundurularak en düşük sadaka-i fıtır miktarı 10 TL (On Türk Lirası) olarak belirlenmiş ve ilgili yazı Valiliklere gönderilmiştir.

Müftülüklerimiz ve din görevlilerimizin Ramazan ayı münasebetiyle yapacakları çalışmalarda istifade edebilecekleri materyal ve tasarımlar ile ilgili web sayfası hazırlanmıştır. Hazırlan bu web sayfası aracılığı ile Ramazan ayında, hatimle teravih namazı kılınan camiler, müstemilatında iftar verilen camiler, mukabele okunan camiler ve mukabele okuma vakitleri, itikâfa izin verilen camiler, Kadir Gecesi’nde sabaha kadar açık bulundurulacak camiler, mahya asılan camiler, mahalli TV ve radyolarda düzenlenen programlar, yazılı basında yayınlanan makale veya ramazan sayfaları, iftar davetleri, Kur’an ziyafeti programları, mobil(çadır) mescit kurulan yerler, Ramazan ayı vaaz ve irşat programları, sakal-ı şerif ziyareti yapılacak camiler, gerçekleştirilen ziyaretler, yardım kampanyaları ve kardeş aile uygulamaları ile ilgili listeler kamuoyunun bilgi ve istifadesine sunulmuştur.

Ramazan ayının akabinde 12 Ağustos 2014 Salı günü Başkanlığımız Merkezinde Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ’in katılımıyla Ramazan Ayı Faaliyetleri Değerlendirme Toplantısı

gerçekleştirilmiştir. Toplantıya Ramazan ayı öncesinde “Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman” kampanyasının il temsilcisi olarak belirlenen personel iştirak etmiş, illerde yapılan faaliyetler görüşülmüş ve gerekli değerlendirmeler yapılmıştır.

2- İl ve İlçe Müftülüklerince Gerçekleştirilen Faaliyetler

a- Hatimle Teravih Namazı

Ramazan ayı denilince oruçtan sonra ilk akla gelen ve halkımızın yoğun olarak rağbet ettiği teravih namazları bütün camilerimizde ibadetin usulüne uygun olarak eda edilmiştir. Ülke genelinde 716 camide hafız cami görevlilerinin istihdamıyla hatimle teravih namazı kılınmıştır.

b- İtikâf

Ramazan ayı ibadet ayıdır. Müminler bu ayda kadını erkeği, yaşlısı genci hep birlikte Allah’a yönelmenin ve ibadetin coşkusuyla yaşarlar. Ramazan ayında itikâfa girmek de bu coşkunun ve ibadet bilincinin İslam dinindeki önemli tezahürlerindedir. Başkanlığımız itikâfın ibadet coşkusu ve huzuru içerisinde yapılabilmesini önemsemektedir. Bu amaçla camilerde itikâfa girmek isteyen vatandaşlarımızın talepleri il ve ilçe müftülüklerince alınarak uygun görülen camilerde itikâfa girmeleri sağlanmaktadır. Bu doğrultuda 2014 Ramazan ayı münasebetiyle 20.638 cami itikâf için hazırlanmıştır.

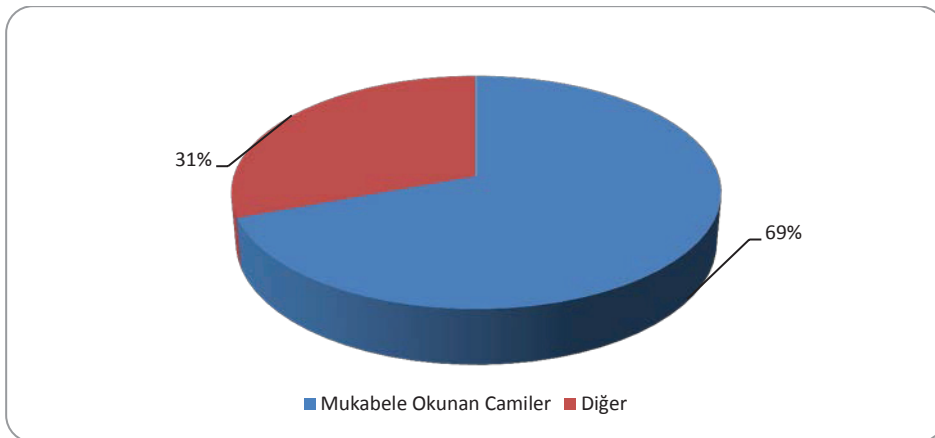
c- Mahya Asılması

Ramazan ayında en az iki minareli camilerde minareler arasına asılan ve insanlara kısa cümlelerle, önemli dini ve ahlaki hatırlatmalar yapan mahya geleneği toplumumuzda asırlardır devam ettirilmektedir. Bu geleneğin devam ettirilmesi amacıyla bu yıl Ramazan ayı münasebetiyle 381 camiye mahya asılması sağlanmıştır.

d- Mukabele Programları

Yüce kitabımız Kur’ân’ı Kerim’in indirilmeye başlandığı ay olması münasebetiyle Ramazan ayında vatandaşlarımız Kur’ân’a olan ilgi artmaktadır. Bu münasebetle camilerde Ramazan aylarında Kur’ân’ın cemaat önünde okunarak hatmedilmesi önemli bir gelenek olarak yaşatıla gelmiştir.

Elde edilen verilere göre bu yıl Ramazan ayında cami görevlilerince 59.565 camide mukabele okunmuştur. Ramazan ayı münasebetiyle mukabele okunan camilerin ülke geneli toplam cami sayısına oranı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-10: 2014 Yılında Mukabele Okunan Camilerin Toplam Cami Sayısına Oranı

Ayrıca camil dışı mekânlarda 11.376 mukabele programı icra edilmiştir.

e- Kadir Gecesinde Camilerin Sabaha Kadar Açık Bulundurulması

Kadir gecesini ihya etmek isteyen vatandaşlarımız için ülke genelinde 34.810 cami sabaha kadar açık bulundurulmuştur.

f- Mobil (Çadır) Mescit Kurulması

Ramazan ayında cami bulunmayan bölgelerde ibadetlerin ifasını sağlamak için 52 mobil (çadır) mescit kurulmuştur.

g- Sakal-ı Şerif Ziyaretleri

Ramazan ayı süresince camilerde Hz. Peygamber (s.a.v.)'i yâd etmek için sakal-ı şerif ziyaretleri düzenlenmiştir. Ülke genelinde 2.141 camide ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

h- İftar Davetleri

Ramazan ayı münasebetiyle birlik ve kardeşlik duygularının geliştirilmesi, yardımlaşma bilincinin artırılması, fakir, kimsesiz ve muhtaçların hatırlanıp gözetilmesi gayesiyle il ve ilçe müftülüklerinin yaptığı organizelerle 13.214 iftar daveti düzenlenmiş, bu davetlere 1.905.219 kişi iştirak etmiştir. Ayrıca bu ay süresince 1.467 caminin müstemilatında her gün iftar davetleri tertip edilmiştir.

i- Camilerde Vaaz Hizmeti

Son yıllarda cami görevlilerinin kendi camilerinde vaaz etmeleri teşvik edilmekte bu amaçla çeşitli kurs ve seminer programları düzenlenmektedir. Bu yıl Ramazan ayında 18.477 cami görevlisi vaaz vermiştir.

j- Yazılı Yerel Basına Makale veya Ramazan Sayfası Hazırlanması

Ramazan ayı münasebetiyle vatandaşların dinî ve ahlâkî yayınlara olan ilgisi artmakta, âdeta bu ay bilinçlenme ve eğitim ayı olarak görülmektedir. Bu ilginin değerlendirilerek sıhhatli dini bilginin insanlara aktarılması Başkanlığımızca önemsenmektedir. Bu amaçla personelimizce yazılı yerel basında Ramazan köşesinden makaleler yazılmıştır.

Bu yayın faaliyetine 437 personel iştirak etmiş, 390 makale ve Ramazan sayfası hazırlanmıştır.

k- Yerel Televizyon ve Radyoda Yayınlanan Programlar

Ramazan ayı boyunca TV ve radyo programları aracılığı ile vatandaşlarımız dinî konularda aydınlatılmıştır. 1.476 personelin katılımıyla 1.071 TV programı, 632 personelin katılımıyla 523 radyo programı yapılmıştır.

l- Kur'an Ziyafeti Programları

İl ve ilçe müftülüklerince Ramazan ayı içerisinde ülke genelinde farklı gün ve mekânlarda en az iki kârînin katılımıyla 272 Kur'an ziyafeti programı tertip edilmiştir.

m- Kumanya Dağıtımı ve Yardım Kampanyaları

Yardımlaşma ve dayanışma ayı olarak nitelendireceğimiz Ramazan, bu yıl ele alınan “Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman” teması çerçevesinde fakirlere, mültecilere ve ihtiyaç sahiplerine yönelik duyarlılığın arttığı bir zaman dilimi olmuştur. Bu maksatla müftülüklerimizce yerel imkânlar değerlendirilmek, hayırsever vatandaşlar teşvik edilmek suretiyle kumanyalar dağıtılmış ve yardım kampanyaları düzenlenmiştir.

Ülke genelinde 254.382 kumanya dağıtılmış, 2.595 yardım kampanyası düzenlenmiştir.

n- Kardeş Aile Uygulaması

Cami görevlilerince yoksul aileler ile varlıklı aileler arasında “Kardeş Aile” uygulaması başlatılmış, bu kapsamda 20.869 aile birbirleriyle kardeş olmuştur.

o- Ziyaretler

Dayanışmayı artırmak amacıyla müftülüklerce özel ekipler oluşturularak suretiyle toplumun değişik kesimlerine yönelik ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 372 cezaevi ziyareti, 2.243 esnaf ziyareti, 5.698 hasta ziyareti, 197 huzurevi ziyareti, 4.109 şehit ailesi ve gazi ziyareti, 259 yetiştirme yurdu / sevgi evi ziyareti ve 55.901 ev-aile ziyareti gerçekleştirilmiştir.

D- CAMİLER VE DİN GÖREVLİLERİ HAFTASI

Başkanlığımız, caminin gençlerin hayatında olması gereken müstesna yerine dikkatleri çekmek ve gençlere yönelik cami hizmetlerini daha aktif ve verimli hale getirmek amacıyla 2014 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası'nın temasını “Cami ve Gençlik” olarak belirlemiştir. Söz konusu tema kapsamında hafta boyunca yapılan etkinliklerle, cami konusunda toplumun her kesimine olduğu gibi gençlere de gereken ilgi ve önemin gösterilmesi, onların cami ile buluşup ibadetlere katılımlarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılmıştır.

1-Hafta Öncesinde Gerçekleştirilen Hazırlık Çalışmaları

a- Gençlik Gruplarıyla Gerçekleştirilen Görüşmeler

2014 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası teması “Cami ve Gençlik” olarak belirlendikten sonra gençlere yönelik faaliyet gösteren 11 sivil toplum kuruluşunun temsilcileri ile görüşülmüştür. Görüşmelerde hafta münasebetiyle yapılacak etkinlikler ile camilerin gençleri kucaklaması, gençlerin cami ile iletişimlerini güçlendirmeleri için neler yapılabileceği konuları istişare edilmiştir.

Bu kapsamda görüşülen gençlik grupları şunlardır:

- * ODTÜ Mescit Grubu
- * Asilder (Ankara)
- * Hacettepe Gençlik Grubu
- * Semerkand Gençlik Grubu
- * Genç Dergisi Grubu
- * Vizyon Gençlik Derneği (Konya)

- * Anadolu Gençlik Derneği (Ankara)
- * Selçuklu Akademik Düşünce ve Araştırma Merkezi (SADAM- Konya)
- * Diyanet TV – Kitap Okuyorum Programı Ekibi
- * Yunus Emre Gençlik ve Spor Kulübü (Ankara)
- * Erguvan Gençlik Derneği (Bursa)

b- İlçe Müftüleri Çalıştayı

Hafta münasebetiyle Cami ve Gençlik teması çerçevesinde gerçekleştirilecek etkinliklere zemin hazırlamak üzere 09 Eylül 2014 tarihinde “Cami ve Gençlik Çalıştayı” düzenlenmiştir. Çalıştay’da Başkanlığımızın gençlik vizyonu ekseninde cami merkezli ibadet, eğitim ve irşat hizmetleri; cami odaklı sosyal ve kültürel içerikli din hizmetlerinde gençler, konuları tartışılmış, “**Cami ve Gençlik**” teması ile ülke genelinde farkındalık oluşturabilecek faaliyetler üzerinde durulmuştur. Çalıştay’a farklı illerden il müftü yardımcısı, ilçe müftüsü ve vaiz düzeyinde davet edilen 22 personel katılmış, konu ile ilgili düşünce ve önerilerini ifade etmişlerdir. Çalıştay, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ’in katılımcıları kabulü ile sona ermiştir.

c- İl Müftü Yardımcıları Bilgilendirme Toplantısı

Temanın hafta boyunca ülke genelinde, yazılı, görsel medyada, sosyal ve toplumsal çalışmalar yapan bütün kuruluşlarda etkin bir biçimde ele alınması için Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ’in katılımıyla 23 Eylül 2014 tarihinde saat 10:00’da Başkanlık merkezinde “Cami ve Gençlik” konulu bir bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya 81 ilden birer il müftü yardımcısı ile Ankara ilçe müftüleri katılmıştır.

d- Din Görevlileri Arasında Düzenlenen Mesleki Yarışmalar

Camiler ve Din Görevlileri Haftası kutlanmaya başlandığından bu yana erkek Kur’an kursu öğreticileri, imam hatipler ve müezzin kayyımlar arasında, XI. Hafızlık, Kur’an-ı Kerim’i Güzel Okuma, Ezanı Güzel Okuma Yarışmaları; kadın Kur’an kursu öğreticileri arasında, VI. Hafızlık, Kur’an-ı Kerim’i Güzel Okuma Yarışmaları; bütün taşra personeli arasında, XI. Hutbe ve Şiir Yazma Yarışmaları düzenlenmiştir.

Kur’an kursu öğreticileri, imam hatipler ve müezzin kayyımlar arasında düzenlenen XI. Türkiye Hafızlık Final Yarışması 06 Temmuz 2014 tarihinde Kahramanmaraş’ta, XI. Türkiye Kur’an-ı Kerim’i Güzel Okuma Final Yarışması 20 Temmuz 2014 tarihinde Çorum’da ve XI. Türkiye Ezanı Güzel Okuma Final Yarışması 13 Temmuz 2014 tarihinde Eskişehir’de yapılmıştır.

Kadın Kur’an kursu öğreticileri arasında düzenlenen VI. Türkiye Hafızlık Final Yarışması 06 Temmuz 2014 tarihinde Malatya’da, VI. Türkiye Kur’an-ı Kerim’i Güzel Okuma Final Yarışması 20 Temmuz 2014 tarihinde Denizli’de yapılmıştır.

Türkiye Hafızlık, Kur’an-ı Kerim’i ve Ezanı Güzel Okuma Final Yarışmalarının vatandaşlarımıza ve personelimize duyurulabilmesi için final yarışmalarının yapıldığı Çorum, Denizli, Eskişehir, Kahramanmaraş ve Malatya illerine büyük ve merkezi camiler ile otobüslere asılmak üzere 8.000 adet afiş bastırılarak gönderilmiştir.

Hutbe Yazma Yarışması Yüksek Seçici Kurulu 22 Eylül 2014 ve Şiir Yazma Yarışması Yüksek Seçici Kurulu 17 Eylül 2014 tarihinde Başkanlığımızda toplanarak hutbe ve şiirleri değerlendirmiş, dereceye

girenler belirlemiştir. Dereceye giren personelimiz Ankara'da yapılan açılış merasiminde açıklanmış ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından ödülleri verilmiştir.

Hafta etkinlikleri çerçevesinde 2014 yılında gerçekleştirilen yarışmalarda dereceye giren personelin isim ve görev yerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

1- HAFIZLIK FİNAL YARIŞMASI		
S.N.	ADI SOYADI	GÖREV YERİ
1.	İhsan AKOĞLU	Belediyeönü Camii M.K İlkadım/SAMSUN
2.	İsa KIRTEPE	Haseki Dini Yüksek İhtisas Eğt. Mrk. Müd./Pendik/İSTANBUL
3.	Ahmet AGİT	Bakırcılar Köyü Camii İ.H Merkez/MUŞ
2- KUR'AN-I KERİMİ GÜZEL OKUMA FİNAL YARIŞMASI		
S.N.	ADI SOYADI	GÖREV YERİ
1.	Numan AKBAŞ	Fenerbahçe Camii M.K Kadıköy/ İSTANBUL
2.	Mustafa ÇOLAKOĞLU	Hamza Aslan K.Kursu Öğrt. Çarşamba/SAMSUN
3.	Beytullah ÖZDEMİR	Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Mescidi İ.H /BURSA
3- EZANI GÜZEL OKUMA FİNAL YARIŞMASI		
S.N.	ADI SOYADI	GÖREV YERİ
1.	Himmet TEKELİ	İhsaniye Palalı Camii İ.H Selçuklu/ KONYA
2.	Okan SAĞDIÇ	Merkez Halilbey Camii M.K Merkez/TOKAT
3.	Ahmet AYBAR	Mimar Sinan Camii İ.H Fatih/İSTANBUL
4- KADIN DİN GÖREVLİLERİ HAFIZLIK FİNAL YARIŞMASI		
S.N.	ADI SOYADI	GÖREV YERİ
1.	Meryem DEMİR	Merkez Çoban Mustafa Paşa Camii K.Kursu Öğtr. Gebze/KOCAELİ
2.	Hafize AYDIN	Karacaahmet Beldesi Orhan Sütçü K.Kursu Öğrt. İhsaniye/ AFYON
3.	Sultan AKGÜL	Çubuklu Köyü K.Kursu Öğrt. Ulus/BARTIN
5- KADIN DİN GÖREVLİLERİ KUR'AN-I KERİMİ GÜZEL OKUMA FİNAL YARIŞMASI		
S.N.	ADI SOYADI	GÖREV YERİ
1.	Zeliha USTAOSMANOĞLU	İmam-ı Buhari Kız K.Kursu K.K.Ö/ B.Evler/İSTANBUL
2.	Elif KAYITSIZ	Murat Reis Köşk Kız Kur'an Kursu Öğrt. Konak/İZMİR
3.	Eda BAKIR	Merkez Değirmendere K.K.Ö/RİZE
6- HUTBE YAZMA FİNAL YARIŞMASI		
S.N.	ADI SOYADI	GÖREV YERİ
1.	Birinciliğe Layık Eser Bulunamamıştır.	
2.	Muhammet Fatih KARAKOÇ	Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni Merkez/KONYA
3.	Kadir KORKMAZ	Mehmed Zahid Kotku Camii İmam-Hatibi Başakşehir/İSTANBUL
7- ŞİİR YAZMA FİNAL YARIŞMASI		
S.N.	ADI SOYADI	GÖREV YERİ
1.	Hızır KETANCI	Kasarcılar Cami İmam-Hatibi Çaykent/RİZE
2.	Hakime KARACA	İmam Rabbani Kur'an Kursu Öğreticisi Merkez/KARAMAN
3.	Muhammet Lütfi TAŞCI	Tuna Camii İmam-Hatibi Osmangazi/BURSA

Tablo-4: Yarışmalarda Dereceye Giren Personel Listesi

2- Hafta İçerisinde Gerçekleştirilen Etkinlikler

a- Açılış Merasimi

Camiler ve Din Görevlileri Haftası Açılış Merasimi 13 Ekim 2014 tarihinde Kocatepe Camii fuar alanında gerçekleştirilmiştir. Açılışa Gençlik ve Spor Bakanı Akif Çağatay KILIÇ, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ ve çok sayıda genç davetli katılmıştır.

Kur'an-ı Kerim tilaveti ile başlayan programda "Cami ve Gençlik" konulu röportaj ve sinevizyon filmleri izlenmiştir. Protokol konuşmalarının ardından tasavvuf musikisi konseri ve kaside dinletisi gerçekleştirilmiştir. Din görevlileri arasında düzenlenen yarışmalarda dereceye giren personele ödülleri Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ tarafından verilirken program Diyanet İşleri Eski Başkanlarından Lütfi DOĞAN'ın duasıyla sona ermiştir.

b- Cami ve Gençlik Çalıştayı

2014 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası teması olarak belirlenen Cami ve Gençlik konusunda ve tema ekseninde hafta boyunca Başkanlığımız Merkez ve taşra teşkilatınca toplumda farkındalık oluşturması amaçlanan programlar icra edilmiştir.

Söz konusu haftanın temasına uygun olacağı düşünülerek Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Gençlik Merkezlerinden illeri temsilen birer gençlik lideri Açılış Merasimi, Cami ve Gençlik Çalıştayı ve bir dizi etkinliğe katılmak üzere davet edilmiştir.

Ankara'da iki gün süreyle ağırlanan gençlik liderleri ile 13 Ekim Pazartesi günü öğleden sonra eş zamanlı dört salonda "Cami ve Gençlik Çalıştayı" düzenlenmiştir. İki oturum halinde gerçekleştirilen çalıştayda gençlik liderleriyle,

- * Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan gençlerin beklentileri,
- * Gençlerin cami ile buluşması ve cami merkezli din hizmetlerinden gençlerin daha çok faydalanması,
- * Cami merkezli sosyal kültürel içerikli din hizmetlerine gençlerin ve gençlik merkezlerinin katkısı,
- * Nasıl bir din görevlisi ve nasıl bir cami

konuları ekseninde gençlik liderlerinin düşünceleri, tespit ve önerileri alınmıştır.

c- Cami, Tarih ve Kültür Yolu Gezisi

Ankara'da misafir edilen gençlik liderlerine yönelik 14 Ekim Salı günü bir gezi programı düzenlenmiştir. Gezi programı çerçevesinde Hacı Bayram Camii, Alaaddin Camii, Ankara Kalesi, Aslanhane Camii ve Tacettin Sultan Dergâhı ziyaret edilmiştir.

d- Diyanet - Gençlik Buluşması - Ankara

14 Ekim 2014 tarihinde saat 15.00'da gençlik liderleri, üniversite gençlik kulüpleri, ortaöğretim öğrenci grupları ile çeşitli gençlik STK'larının katıldığı Başkanlık Merkezinde yapılan toplantıda Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ bir konferans vermiştir.

e- Söyleşi Programları

15 Ekim 2014 tarihinde Kocatepe Konferans Salonunda Çankaya, Keçiören ve Altındağ'da görev yapan din görevlileriyle, 16 Ekim 2014 ise Yenimahalle Müftülüğü Konferans Salonunda, Yenimahalle, Etimesgut ve Sincan'da görev yapan din görevlileri ile "Nasıl bir cami? Nasıl bir din görevlisi?" konulu bir söyleşi programı tertip edilmiştir.

Programlara konuşmacı olarak Diyanet TV'de Kitap Okuyorum programını icra eden Mehmet TUĞRUL, Abdullah AKKOYUNLU ve Yunus Emre AYDINBAŞ konuk olmuştur.

Kocatepe Konferans salonundaki söyleşinin moderatörlüğünü Ankara İl Müftüsü Prof. Dr. Mefail HIZLI, Yenimahalle Müftülük Konferans Salonundaki söyleşinin moderatörlüğünü ise Cami Hizmetleri Daire Başkanı Selahaddin ÇELEBİ yapmıştır.

f- Gençlerle Sabah Namazı Buluşması

Din hizmetlerinde verimliliği artırmak ve toplumun bütün kesimlerinin camiyle buluşmasına vesile olmak amacıyla ülke genelinde merkezi camilerde haftada bir sabah namazı buluşmaları gerçekleştirilmektedir. Hafta münasebetiyle 18 Ekim 2014 tarihinde Ankara Hacı Bayram Camii'nde gençlerle sabah namazı buluşması gerçekleştirilmiştir. Gençlerin yoğun ilgi gösterdiği buluşmada, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ gençlere "Cami ve Gençlik" konusunda vaaz etmiştir.

g- Diyanet - Gençlik Buluşması - Bursa

Hafta münasebetiyle 18 Ekim 2014 Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Bursa Müftülüğü tarafından ortaklaşa düzenlenen 'Diyanet – Gençlik Buluşması' programına Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ ve Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar YİĞİT katılmıştır. Bursa Merinos Kültür Merkezinde gerçekleşen programa 2000 civarında genç katılmıştır.

h- IV. Cami Görevlileri Çalıştayı

18-19 Ekim 2014 tarihlerinde dördüncüsü düzenlenen Cami Görevlileri Çalıştayına, 33 ili temsilen 37 din görevlisi katılmıştır. Kur'an tilavetiyle başlayan program, Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar YİĞİT'in açılış konuşmasıyla devam etmiştir.

Çalıştay boyunca sunulan projelerde şu başlıklar öne çıkmıştır:

- * Camiler Hayat Olsun (İstanbul Atalar Merkez Cami Örneği)
- * Sosyal Sorumluluk ve Yaşayan Camiler Projesi (Samsun Süleyman Çelebi Cami Örneği)
- * Sanayide Çalışıyorum Dinimi Öğreniyorum (Balıkesir Camii Kebir Camii)
- * 7 Yaşındayım Namaza Başlıyorum (Kadıköy, Hasanpaşa Cami Örneği)
- * Dünyalar Yıkılmasın (Gaziantep Emine Konukoğlu Cami Örneği)
- * Cami Merkezli Gençlik (Osmaniye Kadirli Miraç Camii Örneği)
- * Hayatın Atan Kalbi Cami (Düzce Orhangazi Mah. Camii)
- * Camide Yeşeren Çiçekler (Van Gültepe Camii)
- * Bu Kurs Bir Başka Güzel (Bolu Ramazan Dede Camii)

* Gençler Cami İle Buluşuyor (Antalya)

Cami Hizmetleri Daire Başkanı Selahaddin ÇELEBİ'nin başkanlığında yapılan son oturumda Katılımcılar aşağıdaki değerlendirme, tespit ve önerileri dile getirmişlerdir:

- 1- Çalıştayda değinilen konular ve projeler tüm din görevlileri ile paylaşılmalıdır.
- 2- Cami görevlilerinin ailevi sorunlarının çözümüne yönelik projeler ortaya konulmalıdır.
- 3- Özellikle bölgelerde proje ortaya koyan görevlilere pozitif ayrımcılık yapılabilir.
- 4- Din görevlilerinin birbirlerinin tecrübesinden daha fazla yararlanmaları için yeni fırsatlar ve gelişim modelleri oluşturulmalıdır.
- 5- Rotasyon sebebiyle bazı din görevlileri psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Bu husus üzerinde yeni düzenlemeler yapılmalıdır.
- 6- Etkinliklerde "Bu Bir Cami Faaliyetidir" cümlesi kullanılmalıdır.
- 7- Camilerimizde gençlik kulübü, gençlik kollarının kurulması yönünde çalışmalar yürütülmelidir. Bu anlamda kulüpler kurulup Türkiye genelinde kulüplerin iletişimini sağlayacak üst organizasyonlar ve sosyal mecralar kurulmalıdır.
- 8- Diyanet öğrenci evleri açılmalı, genç kızlara yönelik çalışmalarda yapılmalıdır. yürütülmelidir.
- 9- Genç cemaatin camiden beklentilerini karşılamaya yönelik çalışmalar yapılmalı ve fiziki anlamda gençlerin ilgisini çekebilecek mekanlar tasarlanmalıdır.

i- Gençlik Paneli

Tema kapsamında hafta boyunca yürütülen faaliyetler 19 Ekim 2014'te Kocatepe Konferans Salonunda gerçekleştirilen Gençlik Paneli ile sona ermiştir. Moderatörlüğünü DİB Strateji Geliştirme Başkanı Dr. Necdet SUBAŞI'nın yaptığı panelde, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Celalettin VATANDAŞ "Gençliğin Zihniyet Dünyası", Kayseri İl Müftülüğü Uzman Vaizi Dr. Ayşe KARAKÖSE "Gençlik ve Değerler Dünyası", EDAM Başkanı Alpaslan DURMUŞ "Gençlik ve Eğitim" konuları üzerinde görüşlerini ortaya koymuşlardır.

j- İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerine Camilerde Hutbe Okutulması

Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak 10 ve 17 Ekim tarihlerinde Cuma hutbelerinin ülke genelinde İmam – Hatip Lisesi öğrencilerince okutulması sağlanmıştır.

3- İl ve İlçe Müftülüklerince Gerçekleştirilen Etkinlikler

Ülke genelinde merhum din görevlilerinin ruhlarına bağışlanmak üzere 100.000 hatim okunmuştur.

Hafta münasebetiyle Başkanlık tarafından 40.000 adet bastırılan "Cami ve Gençlik" adlı kitabın ülke genelinde dağıtımı yapılmıştır.

Ülke genelinde 1.150 "Cami-Gençlik Buluşması" programı gerçekleştirilmiştir.

Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle 655 açılış programı düzenlenmiştir.

"Cami ve Gençlik" temasının kamuoyu ile etkin bir şekilde paylaşılması için 175 basın açıklaması yapılmıştır.

Tema ile ilgili ülke genelinde gençler başta olmak üzere tüm halkımıza yönelik 697 konferans ve 71 panel düzenlenmiştir.

Hafta münasebetiyle “Cami ve Gençlik” konusu ile din görevlileri ve din hizmetlerine dair 7 çalıştay tertip edilmiştir.

“Cami ve Gençlik” teması ile ilgili hazırlanan sinevizyonun ülke genelinde programlarda gösterimi gerçekleştirilmiştir.

Ülke genelinde hafta içerisinde 96 Kur’an ziyafeti, 1.196 hatim ve mevlit programı düzenlenmiştir.

Temanın tanıtımı için 115 TV ve radyo programı gerçekleştirilmiştir.

Hafta münasebetiyle çeşitli kurum ve kuruluşlar, esnaf, engelli, hasta ve yaşlılara yönelik ziyaretler düzenlenmiş ülke genelinde bu kapsamda 2.568 ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Kadınlara yönelik 805 irşat programı tertip edilmiştir.

464 farklı noktada kitap dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Vefat eden din görevlilerine yönelik 27 anma programı gerçekleştirilmiştir.

Hafta içerisinde çeşitli sanat eserleri ile öğrencilere ait resimler sergilenmiştir. 32 sergi etkinliği gerçekleştirilmiştir.

Ülke genelinde 58 tasavvuf musikisi konseri verilmiştir.

Hafta münasebetiyle gençlere ve din görevlilerine yönelik 54 gezi programı düzenlenmiştir. Geziler tarihi ve dini mekânları içine alacak şekilde planlanmıştır.

Hafta münasebetiyle cami, Kur’an kursu ve müftülük hizmet binaları için 123 temel atma töreni gerçekleştirilmiştir.

Din hizmetlerine emeği geçen personel ile hayırsever vatandaşlara 138 teşekkür belgesi verilmiştir.

Hafta münasebetiyle Kur’an kursu, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri arasında kompozisyon, makale ve şiir dallarında 129 yarışma düzenlenmiştir.

Hafta münasebetiyle 385 yardımlaşma ve dayanışma kampanyası, 259 kan ve organ bağıışı kampanyası, tüm cami ve Kur’an kurslarında bakım onarım ve temizlik kampanyası, camilerde kitaplık/kütüphane düzenlenmesi kampanyası, 662 israfı önleme kampanyası ve 221 ağaç/fidan dikimi kampanyası düzenlenmiştir.

E- CAMİLERDE KADINLARA AİT MEKÂNLARIN İYİLEŞTİRİLMESİ ÇALIŞMALARI

Kadınların camilerden yeterince istifade edebilmeleri için; camilerde tuvalet ve abdest alma yerlerinin hazırlanması, namaz için kadınlara ayrılan yerlerin camideki manevi havayı teneffüs edecekleri şekilde dizayn edilip, minber, mihrap, kürsü, kubbe ve müezzin mahfelini görmelerini engelleyen ve cami estetiğine uymayan perde, sütre vb. şeylerin klasik cami mimarimizdeki estetiğe uygun hale getirilmesi amacıyla 2007 yılından itibaren bir çalışma başlatılmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmalara 2014 yılında da devam edilmiştir. Yapılan çalışmaları şu şekilde özetlemek mümkündür:

1- Başkanlığımız Tarafından Yapılan Faaliyetler

- 05 Mart 2013 tarihli Genelge'de söz konusu iyileştirmelerin yaygınlaştırılması amacıyla; "Camilerde kadınların ibadetine yönelik nezih ve uygun mekânlar, abdest alma yerleri ve WC'lerin hazırlanması sağlanacaktır. (Genelge mad. 5/d)" hükmüne yer verilmiştir.
- Söz konusu çalışmalara ivme kazandırmak ve toplumsal duyarlılık oluşturmak için Başkanlığımız, camilerde kadınlara ait mekânların iyileştirilmesi ve toplumun yarısını teşkil eden kadınların cemaate katılımlarını teşvik etmek amacıyla 2013 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası temasını "Cami-Kadın ve Aile" olarak belirlemiştir. Cami-Kadın ve Aile teması ile ilgili çalışma ve etkinlikler 2013 yılı ile sınırlı kalmamış 2014'te de devam ettirilmiştir.

2- İl ve İlçe Müftülüklerince Yapılan Faaliyetler

İlgili yazı ve talimatlar uyarınca "camilerde kadınlara ait mekânların iyileştirilmesi" uygulaması kapsamında İl ve İlçe Müftülüklerinin 2014 yılında yaptıkları çalışmalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

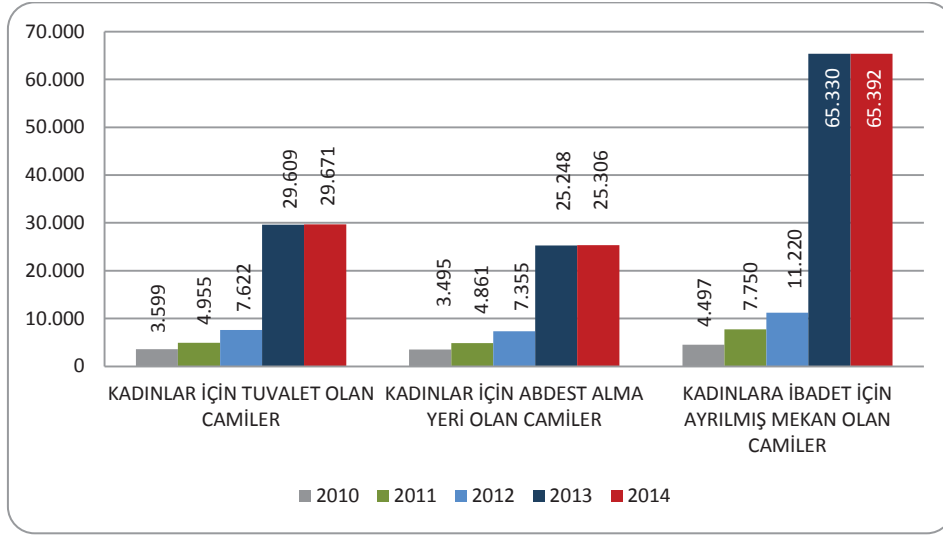
S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	KADINLAR TUVALETİ OLAN CAMİ SAYISI	KADINLAR ABDEST ALMA YERİ OLAN CAMİ SAYISI	KADINLAR NAMAZ KILMA YERİ OLAN CAMİ SAYISI	S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	KADINLAR TUVALETİ OLAN CAMİ SAYISI	KADINLAR ABDEST ALMA YERİ OLAN CAMİ SAYISI	KADINLAR NAMAZ KILMA YERİ OLAN CAMİ SAYISI
1	Adana	1417	458	400	923	42	Kahramanmaraş	1306	405	362	870
2	Adıyaman	745	160	152	369	43	Karabük	943	342	323	835
3	Afyonkarahisar	1147	456	359	1070	44	Karaman	496	157	130	440
4	Ağrı	895	49	50	271	45	Kars	504	76	65	385
5	Aksaray	584	192	162	478	46	Kastamonu	2601	762	658	2316
6	Amasya	691	198	177	569	47	Kayseri	1314	556	474	1152
7	Ankara	2948	1236	1167	2486	48	Kırıkkale	355	143	100	302
8	Antalya	2161	1218	984	1944	49	Kırklareli	295	124	77	266
9	Ardahan	275	49	47	232	50	Kırşehir	490	132	112	409
10	Artvin	690	198	139	553	51	Kilis	213	44	39	138
11	Aydın	1125	318	255	858	52	Kocaeli	1178	598	538	1069
12	Balıkesir	1669	601	428	1444	53	Konya	3117	1050	848	2690

13	Bartın	792	356	328	725	54	Kütahya	1206	458	348	1091
14	Batman	645	98	88	177	55	Malatya	940	279	249	711
15	Bayburt	249	48	43	220	56	Manisa	1708	445	353	1410
16	Bilecik	416	142	101	380	57	Mardin	1115	100	92	238
17	Bingöl	582	60	51	359	58	Mersin	1526	529	457	1131
18	Bitlis	692	115	108	207	59	Muğla	1082	372	288	864
19	Bolu	1237	417	384	1124	60	Muş	594	54	38	100
20	Burdur	528	203	183	482	61	Nevşehir	490	190	166	441
21	Bursa	1692	847	665	1429	62	Niğde	420	143	123	356
22	Çanakkale	816	314	205	684	63	Ordu	2081	967	796	1759
23	Çankırı	729	198	181	631	64	Osmaniye	566	176	154	358
24	Çorum	1314	325	281	987	65	Rize	1058	404	343	933
25	Denizli	1195	446	359	1066	66	Sakarya	1303	616	528	1145
26	Diyarbakır	1968	222	200	475	67	Samsun	2674	1098	943	2333
27	Düzce	669	299	257	616	68	Siirt	623	62	56	81
28	Edirne	397	153	116	351	69	Sinop	1104	332	246	729
29	Elazığ	966	198	173	634	70	Sivas	1337	294	274	1074
30	Erzincan	575	163	149	391	71	Şanlıurfa	1850	177	152	360
31	Erzurum	1574	233	202	1107	72	Şırnak	517	47	42	133
32	Eskişehir	778	258	194	703	73	Tekirdağ	511	209	166	440
33	Gaziantep	970	316	284	704	74	Tokat	1159	257	195	888
34	Giresun	1544	802	624	1345	75	Trabzon	1995	1060	871	1789
35	Gümüşhane	533	134	112	403	76	Tunceli	92	20	17	62
36	Hakkari	504	59	52	184	77	Uşak	548	157	127	492
37	Hatay	1028	350	306	745	78	Van	1372	258	239	605
38	Iğdır	243	57	52	104	79	Yalova	160	107	99	138
39	Isparta	723	312	271	668	80	Yozgat	969	256	219	859
40	İstanbul	3271	2434	2346	2945	81	Zonguldak	1478	786	766	1428
41	İzmir	1863	737	598	1529		TOPLAM	86.130	29671	25306	65392

Tablo-5: Bünyesinde Kadınlara Ait Mekânlar Bulunan Cami Sayısının İllere Göre Dağılımı

İl ve İlçe Müftülüklerinin ilgili yazı ve talimatlar uyarınca “camilerde kadınlara ait mekânların iyileştirilmesi” uygulaması kapsamında 2010-2014 yılları arasında yaptıkları çalışmalar aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-11: Camilerdeki Kadınlara Ait Mekânların Sayıları

2014 yılında kadınlara ibadet için ayrılmış mekânı olan cami sayısı 65.392'ye, müştemilatında kadınlar için abdest alma yeri olan cami sayısı 25.306'ya, müştemilatında kadınlar için tuvalet olan cami sayısı 29.671'ye ulaşmıştır.

Söz konusu rakamlar, Türkiye genelinde bulunan cami sayısı ile karşılaştırıldığında, bünyesinde bayanlara özel mekân ayrılan cami sayısının henüz istenilen düzeye ulaşmadığı fakat önceki yıllarla kıyaslandığında kısmi bir artış yaşandığı gözlenmektedir. Bu da kadınlar için ibadet yeri ayrılması ve özellikle tuvalet ile abdest alma mekânı hazırlanması çalışmalarının, mahalli imkânlar ile artarak devam etmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

F- MERKEZÎ EZAN SİSTEMİNİN TEDRİCİ OLARAK KALDIRILMASINA YÖNELİK FAALİYETLER

Başkanlığımız merkezî ezan sisteminin tedrici olarak kaldırılmasına yönelik 2012 yılında bir çalışma başlatmıştır. Bu uygulama; ezanı güzel okuma yeterliliğini haiz bütün görevlilerin kendi camilerinde ezan okuması ve ezanı güzel okuma yeterliliğine sahip olmayan görevlilere yönelik olarak da mahallinde ezanı güzel okuma kursları düzenlenmesini içermektedir. Bu uygulama çerçevesinde; il ve ilçe müftülükleri, merkezî ezan sisteminden ayrılarak vakit ezanları görevlisi tarafından okunan cami sayısının kademeli olarak artırılmasına ve cami görevlilerine ezanı güzel okuma yeterliliği kazandırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmiştir.

31.12.2014 tarihi itibarıyla toplam cami sayısı 86.130'dur. Bu camilerin 18.686'sında merkezi ezan sistemi uygulanmaktadır. 67.444 camide ise namaz vakitlerinde ezan, görevliler tarafından okunmaktadır.

81 il genelinde merkezi ezan sistemi uygulanan ve uygulanmayan camilere ait sayısal bilgileri gösteren tablo aşağıdadır:

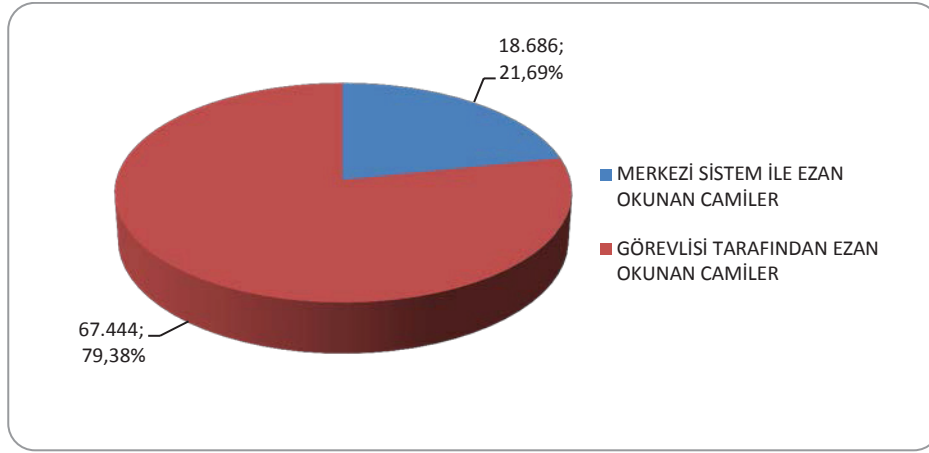
DİN HİZMETLERİ RAPORU

S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	MERKEZİ SİSTEM İLE EZAN OKUNAN CAMİ SAYISI	GÖREVLİSİ TARAFINDAN EZAN OKUNAN CAMİ SAYISI	S.N.	İli	TOPLAM CAMİ SAYISI	MERKEZİ SİSTEM İLE EZAN OKUNAN CAMİ SAYISI	GÖREVLİSİ TARAFINDAN EZAN OKUNAN CAMİ SAYISI
1	Adana	1417	626	791	42	Kahramanmaraş	1306	385	921
2	Adıyaman	745	4	741	43	Karabük	943	264	679
3	Afyonkarahisar	1147	207	940	44	Karaman	496	296	200
4	Ağrı	895	118	777	45	Kars	504	36	468
5	Aksaray	584	28	556	46	Kastamonu	2601	481	2.120
6	Amasya	691	39	652	47	Kayseri	1314	648	666
7	Ankara	2948	1.272	1.676	48	Kırıkkale	355	147	208
8	Antalya	2161	434	1.727	49	Kırklareli	295	24	271
9	Ardahan	275	8	267	50	Kırşehir	490	117	373
10	Artvin	690	105	585	51	Kilis	213	128	85
11	Aydın	1125	369	756	52	Kocaeli	1178	330	848
12	Balıkesir	1669	281	1.388	53	Konya	3117	1.088	2.031
13	Bartın	792	25	767	54	Kütahya	1206	121	1.085
14	Batman	645	109	536	55	Malatya	940	354	586
15	Bayburt	249	24	225	56	Manisa	1708	488	1.220
16	Bilecik	416	89	327	57	Mardin	1115	38	1.077
17	Bingöl	582	41	541	58	Mersin	1526	419	1.107
18	Bitlis	692	86	606	59	Muğla	1082	312	770
19	Bolu	1237	177	1.060	60	Muş	594	0	594
20	Burdur	528	192	336	61	Nevşehir	490	108	382
21	Bursa	1692	552	1.140	62	Niğde	420	5	415
22	Çanakkale	816	87	729	63	Ordu	2081	143	1.938
23	Çankırı	729	46	683	64	Osmaniye	566	241	325
24	Çorum	1314	383	931	65	Rize	1058	51	1.007
25	Denizli	1195	396	799	66	Sakarya	1303	455	848
26	Diyarbakır	1968	4	1.964	67	Samsun	2674	4	2.670
27	Düzce	669	286	383	68	Siirt	623	95	528
28	Edirne	397	97	300	69	Sinop	1104	51	1.053
29	Elazığ	966	60	906	70	Sivas	1337	388	949
30	Erzincan	575	102	473	71	Şanlıurfa	1850	69	1.781
31	Erzurum	1574	148	1.426	72	Şırnak	517	157	360
32	Eskişehir	778	357	421	73	Tekirdağ	511	182	329
33	Gaziantep	970	577	393	74	Tokat	1159	400	759
34	Giresun	1544	218	1.326	75	Trabzon	1995	313	1.682

35	Gümüşhane	533	106	427	76	Tunceli	92	7	85
36	Hakkari	504	45	459	77	Uşak	548	153	395
37	Hatay	1028	403	625	78	Van	1371	218	1.153
38	Iğdır	243	0	243	79	Yalova	160	29	131
39	Isparta	723	38	685	80	Yozgat	969	44	925
40	İstanbul	3270	788	2.482	81	Zonguldak	1478	220	1.258
41	İzmir	1863	750	1.113		TOPLAM	86.130	18.686	67.444

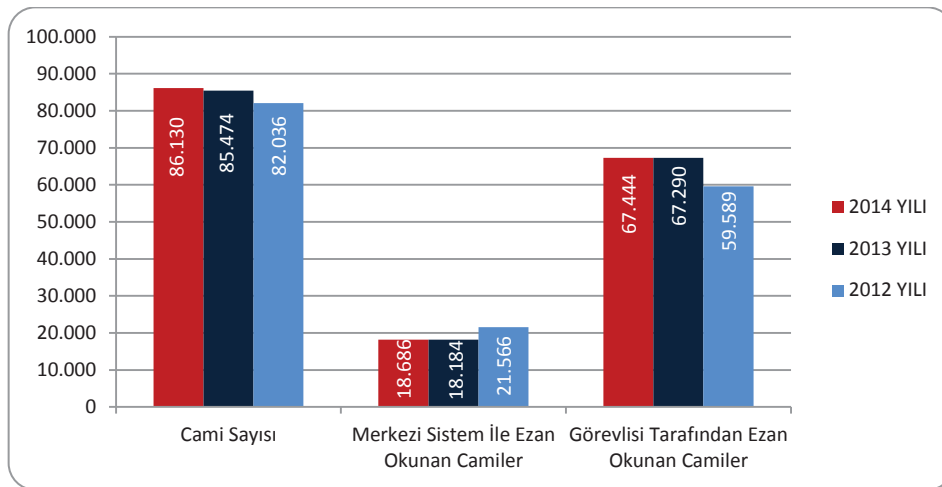
Tablo-6: İllere Göre Merkezi Ezan Sistemi Uygulanan ve Uygulanmayan Camilere Ait Sayısal Veriler

Merkezi ezan sistemi uygulanan ve uygulanmayan camilere ait sayısal veriler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-12: Merkezi Ezan Sistemi Uygulanan ve Uygulanmayan Camilere ait Sayısal Veriler ve Oranları

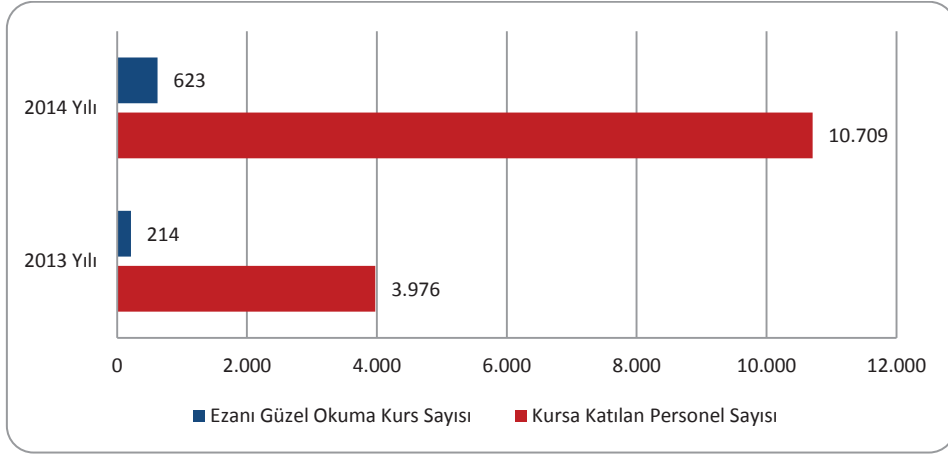
Yıllara göre merkezi ezan uygulaması ile ilgili veriler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-13: 2012 ile 2014 Yılları Merkezi Ezan Sistemi Uygulama Verilerinin Karşılaştırılması

Grafikte de görüldüğü üzere 2014 yılı içerisinde merkezî sistem ile ezan okunan cami sayısı 2012 ve 2013 yılına oranla azalma göstermiş, görevlisi tarafından ezan okunan cami sayısında artış yaşanmıştır. Ancak görevlisi tarafından ezan okunan cami sayısındaki bu artışın daha fazla olması beklenmektedir.

Merkezî ezan sisteminin kademeli olarak kaldırılması çalışmalarının önemli unsurlarından birisi il ve ilçe müftülüklerince cami görevlilerine yönelik düzenlenen Ezanı Güzel Okuma Kurslarıdır. 01 Ocak - 31 Aralık 2014 tarihleri arasında ülkemiz genelinde il ve ilçe müftülüklerinde toplam 623 kurs düzenlenmiş, 10.709 görevli katılmıştır. Açılan bu kurslar ile kurslara katılan personelin yıllara göre sayıları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-14: Ezanı Güzel Okuma Kursu İle Bu Kurslara Katılan Personelin Yıllara Göre Sayıları

G- TECRÜBE PAYLAŞIMI TOPLANTILARI

2011-2014 yılları içinde cami odaklı din hizmetlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak amacıyla; başarılı, aktif ve buldukları bölgelerde örnek çalışmalarıyla farkındalık oluşturmuş cami görevlilerinin diğer görevlilerle bilgi ve tecrübelerini paylaşmalarını sağlayarak görevlilerimizin hizmet heyecanını ve motivasyonlarını üst düzeye çıkarmak; ortaya konulan örnek projeleri yaygınlaştırmak amacıyla tecrübe paylaşımı toplantıları düzenlenmiştir.

Daha önce yapılan örnek din görevlileri çalıştaylarına katılıp projelerini sunan görevlilerin, il ve ilçe müftülüklerinin aylık personel toplantılarına katılarak bilgi ve tecrübelerini paylaşmalarını sağlamak üzere şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir:

- Örnek projelerin tespiti için müftülüklerle yazışmalar yapılmıştır.
- Başkanlığımıza müftülüklerce tespit edilerek gönderilen projeler değerlendirilmiş, seçilen projelerin sahipleriyle üç defa Cami Görevlileri Çalıştayı yapılmıştır.
- Cami Görevlileri Çalıştaylarına katılan Örnek Proje sahibi görevlilerden üçer ve dörder kişiden müteşekkil sekiz (8) ekip oluşturulmuştur.
- Ekipler, 2014 yılında (110) ilçe müftülüğünün aylık personel toplantılarında sunum yapacak şekilde görevlendirilmiştir.
- Programlar 17-20 Şubat ve 22-25 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Toplantıya katılan ve sunum yapan personelin listesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

TECRÜBE PAYLAŞIMI İÇİN AYLIK TOPLANTILARA KATILARAK SUNUM YAPAN CAMİ GÖREVLİLERİ LİSTESİ				
EKİPLER	ADI SOYADI	GÖREVİ VE GÖREV YERİ	GÖREVLENDİRİLDİĞİ İL VE İLÇELERİ	GÖREV TARİHİ
EKİP-1	Metin KAÇAR Halil ÇELİK Mahmut KÜÇÜK	İ-H / İSTANBUL İ-H / RİZE İ-H / ESKİŞEHİR	İZMİR, Konak	17.02.2014
			İZMİR, Menemen, Aliğa, Foça	18.02.2014
			İZMİR, Bergama, Dikili, Kınık	19.02.2014
			İZMİR, Ödemiş, Beydağ, Kiraz	20.02.2014
EKİP-2	Ömer Faruk ŞİRİKÇİ Mehmet ŞENYİĞİT Mehmet ATALAY	İ-H / K.MARAŞ İ-H / İSTANBUL İ-H / SAMSUN	İZMİR, Bornava, Kemalpaşa	17.02.2014
			İZMİR, Urla, Çeşme, Karaburun, Seferihisar	18.02.2014
			İZMİR, Menderes, Gaziemir,	19.02.2014
			İZMİR, Buca	20.02.2014
EKİP-3	Mehmet KESKİN Levent UÇKAN İbrahim SİVRİKAYA	İ-H / İSTANBUL İ-H / İSTANBUL İ-H / AKHİSAR-MANİSA	İZMİR, Karabağlar, Balçova, Narlıdere, Güzelbahçe	17.02.2014
			İZMİR, Bayraklı, Karşıyaka, Çiğli	18.02.2014
			İZMİR, Tire	19.02.2014
			İZMİR, Torbalı, Selçuk, Bayındır	20.02.2014

Tablo-7: 17-20 Şubat 2014 Tarihlerinde Tecrübe Paylaşımı İçin Aylık Toplantılara Katılarak Sunum Yapan Cami Görevlileri Listesi

TECRÜBE PAYLAŞIMI İÇİN AYLIK TOPLANTILARA KATILARAK SUNUM YAPAN CAMİ GÖREVLİLERİ LİSTESİ				
EKİPLER	ADI SOYADI	GÖREVİ VE GÖREV YERİ	GÖREVLENDİRİLDİĞİ İLÇELER	GÖREV TARİHİ
EKİP-1	Ahmet YÜTER Vahdettin GÜZEL M. Emin AKAN	İ-H / İSTANBUL İ-H / İSTANBUL İ-H / VAN	Adıyaman/Gerger-Sincik	22.09.2014
			Samsat-Çelikhan	23.09.2014
			Besni-Kahta	24.09.2014
			Gölbaşı-Tut	25.09.2014
EKİP-2	Yücel KARA Mustafa AYDIN M. ATALAY	İ-H / İSTANBUL İ-H / SAKARYA İ-H / SAMSUN	Diyarbakır/ Sur,Yenişehir	22.09.2014
			Bismil, Çınar	23.09.2014
			Ergani, Çermik, Çüngüş	24.09.2014
			Lice, Kulp	25.09.2014
EKİP-3	Mehmet ŞENYİĞİT Ahmet AKYASAN Zekeriya DOĞAN	İ-H / İSTANBUL İ-H / KARABÜK İ-H / MERSİN	Diyarbakır/Kayapınar, Bağlar	22.09.2014
			Silvan, Hazro	23.09.2014
			Dicle, Eğil	24.09.2014
			Kocaköy, Hani	25.09.2014

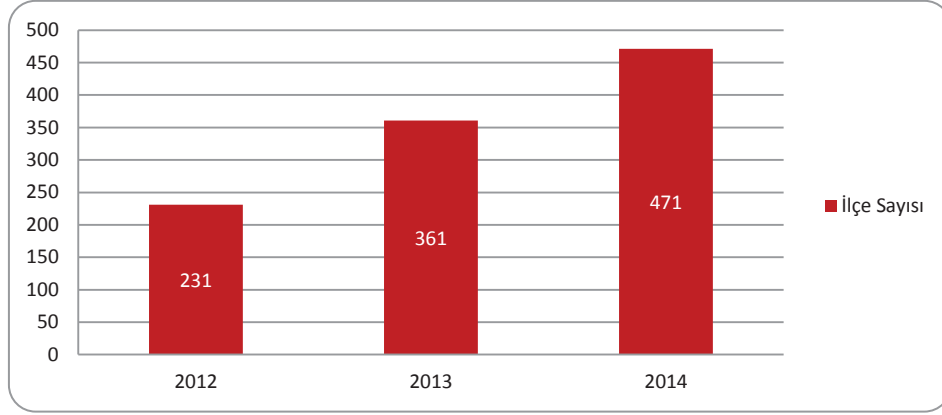
EKİP-4	İbrahim TUNÇ Ali SÜRAL Hasan KOÇ	İ-H / İSTANBUL İ-H / GİRESUN İ-H / DENİZLİ	Malatya/Kuluncak, Hekimhan, Yazıhan	22.09.2014
			Doğanşehir, Akçadağ, Darende,	23.09.2014
			Arapgir, Arguvan, Battalgazi, Yeşilyurt,	24.09.2014
			Pütürge, Doğanşol, Kale	25.09.2014
EKİP-5	Yüksel KAZANCI Dr. İsmail YILDIZ	İ-H ZONGULDAK İ-H GAZİANTEP	Şanlıurfa/ Eyyübiye, Haliliye Karaköprü, Bozova, Hilvan, Siverek	22.09.2014
			Birecik, Suruç, Halfeti	23.09.2014
			Harran, Akçakale	24.09.2014
			Viranşehir, Ceylanpınar	25.09.2014
EKİP-6	Mahmut EROĞLU H. Mehmet ATALAY Mahmut KÜÇÜK	İ-H / EDİRNE İ-H OSMANİYE M-K ESKİŞEHİR	Sivas/Doğanşar, Hafik	22.09.2014
			Zara, İmranlı	23.09.2014
			Suşehri, Koyulhisar	24.09.2014
			Gölova, Akıncılar	25.09.2014
EKİP-7	Yakup KARADAVUT Hamdi BAYRAMOĞLU	İ-H / BOLU İ-H / ANKARA	Sivas/Gürün, Kangal	22.09.2014
			Divriği, Altınyayla	23.09.2014
			Şarkışla, Gemerek	24.09.2014
			Yıldızeli, Ulaş	25.09.2014
EKİP-8	Ömer Faruk ŞİRİKÇİ Recep ÇERİ Mehmet KESKİN	İ-H / K.MARAŞ İ-H OSMANİYE İ-H / İSTANBUL	K.Maraş/12 Şubat, Dulkadiroğulları, Türkoğlu	22.09.2014
			Pazarcık, Çağlayancerit	23.09.2014
			Göksun, Afşin	24.09.2014
			Elbistan, Nurhak, Ekinözü	25.09.2014

Tablo-8: 22-25 Eylül 2014 Tarihlerinde Tecrübe Paylaşımı İçin Aylık Toplantılara Katılarak Sunum Yapan Cami Görevlileri Listesi

Cami görevlileri il ve ilçe müftülüklerinin aylık toplantılarına katılarak cami odaklı din hizmetlerine yönelik uygulamalı projelerini sunmuşlardır. Din hizmetlerinde gönüllülük ve gönül dili ekseninde yapılan sunumlarda; Cami ve Kadın, Cami ve Çocuk, Cami ve Alevi Vatandaşlar, Cami ve Romen Vatandaşlar, Cami Merkezli Hayat, Kardeş Cami-Kardeş Okul, Engelsiz Cami, Yaz Kur'an Kursları, Çocuk Vaazları, Cami Odaklı Sosyal ve Kültürel Hizmetler, Farklı Gruplara (Kadın, Çocuk, Genç, Yaşlı, Esnaf gibi) Yönelik Ders ve Sohbetler Yapmak, vb. örnekler anlatılmıştır.

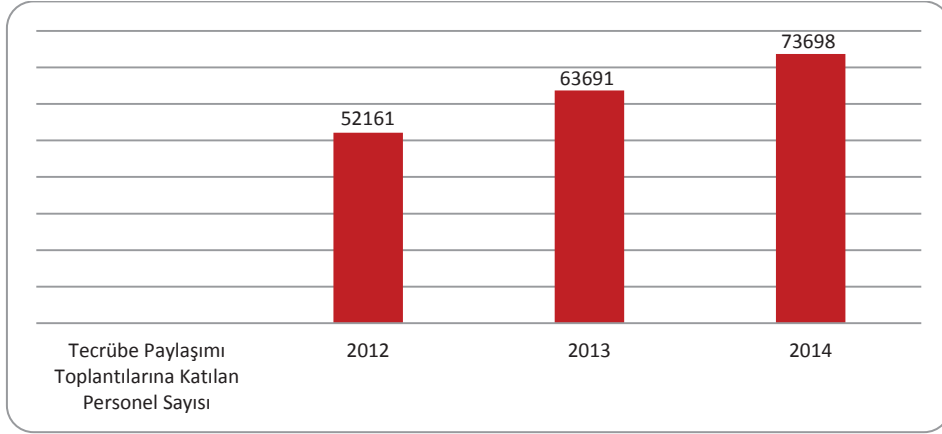
2014 yılı "Tecrübe Paylaşımı Toplantıları" İzmir, Adıyaman, Diyarbakır, Malatya, Şanlıurfa, Sivas ve Kahramanmaraş'a bağlı 110 ilçenin tamamında gerçekleştirilmiştir.

Tecrübe Paylaşımı Toplantılarının yapıldığı ilçe ve katılımcıların sayısı yıllara göre yandaki grafiklerde gösterilmiştir:

Grafik-15: Tecrübe Paylaşımı Toplantılarının Yapıldığı İlçe Sayısı

Tecrübe paylaşımları sunumlarına katılarak projeleri dinleyen personel sayısı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir:

Grafik-16: Tecrübe Paylaşımı Toplantılarına Katılan Personel Sayısı

H- DİNLENME TESİSLERİ VE ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE BULUNAN CAMİ VE MESCİTLERİN TESPİTİ

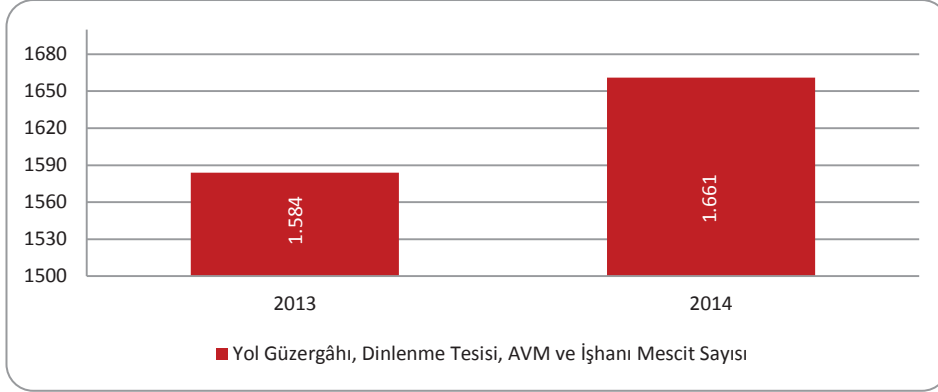
Bilindiği gibi namaz Müslüman olan herkese günde beş vakit farz olan bir ibadettir. Günümüz şartlarında insanların çalışma ve sosyal hayatta daha aktif olarak yer aldıkları malumdur. Namaz vakitlerinde evinde veya mahalle camisinde ezanı bekleyen Müslümanlarla birlikte, iş ve alışveriş amaçlı gezilere iştirak ederek sürekli hareket hâlinde olan insanların da bulunduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Seyahat eden ve alışveriş yapan vatandaşlarımızın temiz ve düzenli bir ortamda ibadetlerini huzur içerisinde yapmalarını sağlamak amacıyla yol güzergâhı ve alışveriş merkezlerinde bulunan cami ve mescitlerin tespit edilmesine ve hizmet sunumu için gerekli tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulduğu Din Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ilgili talimatıyla taşraya duyurulmuştur.

Bu itibarla söz konusu yerlerin tespit edilmesi; tespit edilen cami ve mescitlerin ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak ibadete hazır hale getirilmesi, temizlik ve bakımının düzenli olarak yapılması konusunda çalışma başlatılmıştır.

Başlatılan uygulamaya istinaden illerden gelen veriler DHYS üzerinden Başkanlığımıza ulaşmıştır. Söz konusu bilgilerin istatistikleri çıkarılmıştır.

Buna göre; 2013 ve 2014 yılı yol güzergâhlarında yer alan dinlenme tesislerinde ve AVM'lerde bulunan cami ve mescitlere ait sayısal veriler aşağıdaki grafikte belirtilmiştir.

Grafik-17: Dinlenme Tesisleri, Yol Güzergâhı ve Alışveriş Merkezlerinde Bulunan Cami ve Mescitlerin Yıllara Göre Sayıları

İ- DİNİ GÜN VE GECELERDE YAYINLANAN RADYO VE TELEVİZYON PROGRAMLARI

Dinî gün ve gecelerde düzenlenen Mevlit ve Kur'an-ı Kerim programlarının belli bir düzen ve disiplin içerisinde gerçekleşmesini sağlamak üzere Başkanlığımızca görevlendirmeler yapılmakta ve programlar takip edilmektedir. Bu doğrultuda 2014 yılı içerisinde icra edilerek ulusal televizyon ve radyolarda yayınlanan programlara ait bilgiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

1- Mevlit Kandili

İL İLÇE	CAMİ	TARİH	TV ADI	VAKİT
İZMİR GAZİEMİR	Yeni Camii	12.01.2014	TRT 1	Yatsı Namazından Sonra
İSTANBUL ATAŞEHİR	Mimar Sinan Camii	12.01.2014	TVNET	Yatsı Namazından Sonra
BURSA OSMANGAZİ	Ulu Camii	12.01.2014	OLAY TV	Yatsı Namazı Öncesi
GAZİANTEP ŞAHİNBEY	Ulu Camii	12.01.2014	BAHAR TV.	Yatsı
İSTANBUL EYÜP	Eyüp Sultan Camii	12.01.2014	SAMANYOLU	Yatsı Namazından Sonra
İSTANBUL FATİH	Fatih Camii	12.01.2014	KANAL 7	19:15 - 21:00
İSTANBUL BEYOĞLU	Kılıçalipaşa Camii	12.01.2014	SEMERKAND	10.00-22.00
DENİZLİ MERKEZ	Ulu Camii	12.01.2014	TGRT	19:00
KONYA SELÇUKLU	Hacı Veyiszade Camii	12.01.2014	KON-TV VE K-TV	Yatsı Namazından Sonra
İSTANBUL K.ÇEKMECE	Yavuzselim Camii	12.01.2014	RUMELİ TV	Yatsı Namazından Sonra
İSTANBUL ATAŞEHİR	Mimar Sinan Camii	12.01.2014	TVNET	Yatsı Namazından Sonra

Tablo-9: Mevlit Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar

2- Regaip Kandili

İL İLÇE	CAMİ	TARİH	TV ADI	VAKİT
GAZİANTEP ŞAHİNBEY	Ulu Camii	01.05.2014	TRT 1	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL EYÜP	Eyüp Sultan Camii	01.05.2014	KANAL 7	20.30-22:00
İSTANBUL ÜMRANİYE	Medine Camii	01.05.2014	RUMELİ TV	Akşam Namazından Sonra
KONYA SELÇUKLU	Hacı Veyiszade Camii	01.05.2014	KON-TV	Yatsı Namazından Önce
İSTANBUL FATİH	Fatih Camii	01.05.2014	SEMERKAND TV.	Akşam Namazından Sonra
BURSA OSMANGAZİ	Ulu Camii	01.05.2014	OLAY TV.	Akşam Namazı Sonrası
İSTANBUL FATİH	Sultanahmet Camii	01.05.2014	BEYAZ TV	Akşam Namazından Sonra
BURSA YILDIRIM	Yeşil Camii	01.05.2014	AS TV	Yatsıdan Önce
AĞRI MERKEZ	Merkez Camii	01.05.2014	TRT 6	Akşam
İSTANBUL ZEYTİNBURNU	Yenidoğan Camii	01.05.2014	SAMANYOLU TV	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL FATİH	Süleymaniye Camii	01.05.2014	TVNET	Akşam Namazından Sonra
K.MARAŞ ONİKİŞUBAT	Abdulhamithan Camii	01.05.2014	TGRT	Yatsı Namazından Önce

Tablo-10: Regaip Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar

3- Miraç Kandili

İL İLÇE	CAMİ	TARİH	TV ADI	VAKİT
MANİSA SOMA	Ulu Camii	25.05.2014	TRT 1	Akşam Namazından Sonra
YUNANİSTAN GÜMÜLCİNE	Eski Camii	25.05.2014	TRT TÜRK	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL FATİH	Fatih Camii	25.05.2014	KANAL 7	21:00-22:30
BURSA OSMANGAZİ	Ulu Camii	25.05.2014	KANAL D	Yatsı Namazı Öncesi
BURSA YILDIRIM	Emirsultan Camii	25.05.2014	OLAY TV	Yatsı Namazı Öncesi
İSTANBUL BEYLİKDÜZÜ	Fatih Sultan Mehmet Camii	25.05.2014	KANAL A	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL EYÜP	Eyüp Sultan Camii	25.05.2014	BEYAZ TV	Akşam Namazından Sonra
KONYA MERAM	Sahibata Camii	25.05.2014	KON-TV	Yatsı Namazından Önce
İSTANBUL FATİH	Şehzadebaşı Camii	25.05.2014	RUMELİ TV	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL BAYRAMPAŞA	Yüce Camii	25.05.2014	TEK RUMELİ TV	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL ÜSKÜDAR	Mihrimah Sultan (Iskele) Camii	25.05.2014	SEMERKAND TV	Akşam Namazından Sonra
KONYA MERAM	Huzeyfe Camii	25.05.2014	KONYA TV	Akşam Namazından Sonra
GAZİANTEP ŞAHİNBEY	Ulu Camii	25.05.2014	BAHAR TV	Akşam Namazından Sonra

Tablo-11: Miraç Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar

4- Berat Kandili

İL İLÇE	CAMİ	TARİH	TV ADI	VAKİT
ADANA SEYHAN	Sabancı Merkez Camii	12.06.2014	TRT 1	Akşam Namazından Sonra
IRAK ERBİL	Celil Hayat Camii	12.06.2014	TRT TÜRK	Akşam Namazından Sonra
EDİRNE MERKEZ	Selimiye Camii	12.06.2014	KANAL D	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL PENDİK	Pendik Çarşı Camii	12.06.2014	KANAL A	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL ATAŞEHİR	Mimar Sinan Camii	12.06.2014	SEMERKAND TV	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL ÜSKÜDAR	Büyük Çamlıca Camii	12.06.2014	SAMANYOLU TV	Akşam Namazından Sonra
ORDU ÇAYBAŞI	Merkez Camii	12.06.2014	ALTAŞ TV	Akşam Namazından Sonra
KONYA SELÇUKLU	Selçuklu Merkez Camii	12.06.2014	KON-TV	Akşam Namazından Sonra
BALIKESİR KARESİ	Zağnos Paşa Camii	12.06.2014	TGRT	Akşam Namazından Sonra
BURSA OSMANGAZİ	Ulu Camii	12.06.2014	OLAY TV.	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL ÜMRANİYE	İhlamurkuyu Merkez Camii	12.06.2014	KANAL 7	21:00-22:30
İSTANBUL B.ÇEKMECE	Satı Çerçi Ve Oğulları Camii	12.06.2014	TEK RUMELİ TV	21:00
İSTANBUL ŞİŞLİ	Fulya Mehmetçik Camii	12.06.2014	RUMELİ TV	21:00

Tablo-12: Berat Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar**5- Kadir Gecesi**

İL İLÇE	CAMİ	TARİH	TV ADI	VAKİT
İSTANBUL FATİH	Sultanahmet Camii	23.07.2014	TRT 1	Teravih Namazından Sonra
İSTANBUL EYÜP	Eyüp Sultan Camii	23.07.2014	KANAL 7	21:00-22:30
İSTANBUL B.ÇEKMECE	Kuba Camii	23.07.2014	RUMELİ TV	Akşam Namazından Sonra
BURSA OSMANGAZİ	Ulu Camii	23.07.2014	OLAY TV.	Yatsı Namazı Öncesi
KASTAMONU CİDE	Kara Mustafa Paşa Camii	23.07.2014	MAVİ KARADENİZ	Akşam Yatsı Arası
İSTANBUL FATİH	Şehzadebaşı Camii	23.07.2014	KANALTÜRK	Akşam Namazından Sonra
ORDU ÇAYBAŞI	Asri Asak Camii	23.07.2014	ALTAŞ TV	Akşam Namazından Sonra
MANİSA SOMA	Emir Hıdır Bey Camii	23.07.2014	DİGİTÜRK	Yatsıdan Önce
KONYA KARATAY	Sultan Selim Camii	23.07.2014	KON- TV	Yatsı Namazından Önce
İSTANBUL BEŞİKTAŞ	Büyükmecidiye Camii	23.07.2014	KANAL D	Akşam Namazından Sonra
İSTANBUL FATİH	Fatih Camii	23.07.2014	TVNET	Akşam Namazından Sonra

Tablo-13: Kadir Gecesinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar

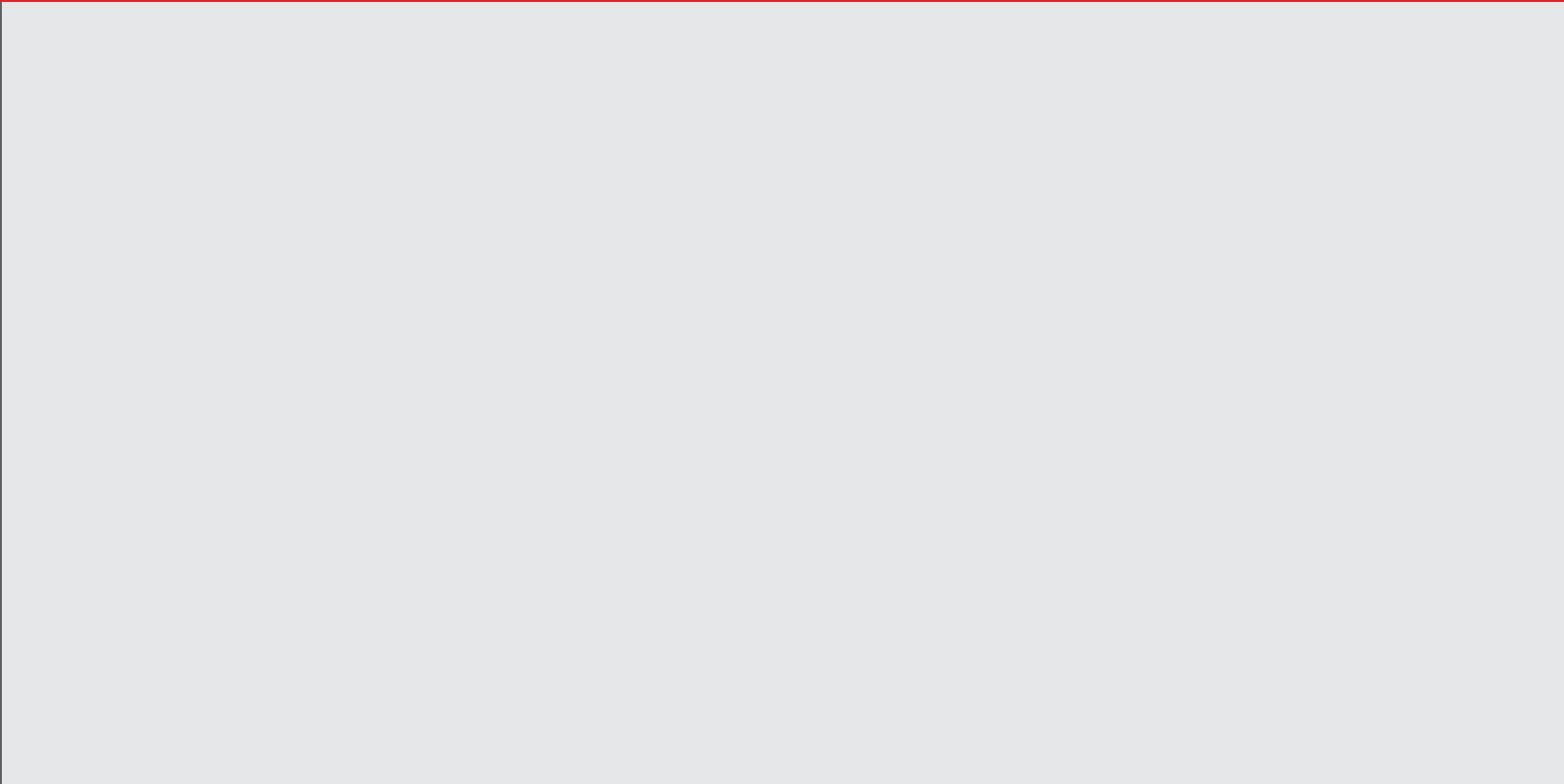
J- OLAĞANÜSTÜ HALLERE HAZIRLIK VE TOPLUM LİDERLERİNİ BİLİNÇLENDİRME ÇALIŞMALARI

“Olağanüstü Hallere Hazırlık ve Toplum Liderlerini Bilinçlendirme Projesi” çerçevesinde 2007 yılında Kızılay ile imzalanan protokol kapsamında, 2014 yılında 11 ilde toplum liderlerini eğitecek “Eğitici Eğitimi Toplantıları” gerçekleştirilmiştir. 2014 yılı itibariyle “Eğitici Eğitimi Toplantıları” gerçekleştirilen toplam il sayısı 61 olmuştur. Ülke genelinde bütün illeri kapsayacak şekilde planlanan uygulamaya devam edilecektir.

2014 yılı içerisinde gerçekleştirilen eğitici eğitimi toplantılarını gösterir liste aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

S. No	İller	Faaliyet Tarihi
1	Kırklareli	14.02.2014
2	Kütahya	03.03.2014
3	Bartın	03.03.2014
4	Kırşehir	10.03.2014
5	Artvin	12.05.2014
6	Sivas	12.05.2014
7	Gümüşhane	24.11.2014
8	Bayburt	24.11.2014
9	Tokat	05.12.2014
10	Amasya	05.12.2014
11	Bilecik	12.12.2014

Tablo-14: Eğitici Eğitimi Toplantıları Yapılan İller ve Tarihleri

III. BÖLÜM

AİLE VE DİNÎ REHBERLİK HİZMETLERİ

AİLE VE DİNÎ REHBERLİK HİZMETLERİ

Başkanlığımızın stratejik amaçlarına uyumlu bir şekilde hazırlanan Din Hizmetleri Strateji Belgesi'ne göre Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığının amacı, doğru dinî ve ahlaki bilgilere sahip, aile olmanın sorumluluğunu taşıyan, bilinçli ve güçlü bireylerden oluşmuş sağlıklı bir aile yapısının oluşturulmasına ve korunmasına katkı sağlamaktır. Daire Başkanlığının misyonu, Kur'an ve sünnet ışığında, topluma aile hakkında dinî bilgi sunmak, çağın getirdiği değişim ve dönüşümlerin farkındalığıyla aileyi ve bireyi tehdit eden problemlerin çözümüne katkı sağlamaktır.

Bu amaç ve misyon doğrultusunda Daire Başkanlığı, üç farklı alanda hizmet sunmaktadır:

- * Ailenin güçlenmesine, aile bireylerinin rol ve konumları itibariyle sahip oldukları hak ve sorumluluklar konusunda bilinçlenmesine yönelik eğitim ve rehberlik faaliyetleri.
- * Aile ve Dini Rehberlik Büroları arasında koordinasyon sağlanmasına, bürolarda yürütülen hizmet standardının yükseltilmesine yönelik çalışmalar.
- * Toplumun kurum bakımı altındaki kesimlerine manevi destek hizmeti ulaştırılmasına yönelik çalışmalar.

A- AİLEYE YÖNELİK FAALİYETLER

Günümüzde yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler belki de en çok aile kurumunu etkilemektedir. Aile kurumu da toplumsal yapıya etki etmekte karşılıklı bir etkileşim söz konusu olmaktadır. Toplumların yapı taşı ve en kutsal birliktelik kabul edilen aile ile din arasında da sıkı bir bağ mevcuttur. Ailenin kurulması, aile bireyleri arasındaki hak ve sorumlulukları ve aile birlikteliğinin sonlandırılması gibi aileyi kuşatan hemen her konuda dinin koyduğu hukuki ve ahlaki prensipler vardır. Bunun yanı sıra ailede ahlaki ve dinî ilkeleri koruma ve yeni nesillere aktarma gibi önemli bir görev taşır. Bu nedenle Başkanlığımızın bu kadar önemli bir konuma sahip aile kurumuna yönelik çalışmalar yapması kaçınılmazdır. Aile eksenli din hizmetlerinin amacı millî ve manevi değerlere bağlı aile yapısının korunması, hızla değişen toplumsal, teknolojik ve ekonomik şartlar karşısında ailenin maruz kalabileceği riskler ve sorun alanları konusunda dinî bilgi ve manevi destek hizmeti sağlamaktır.

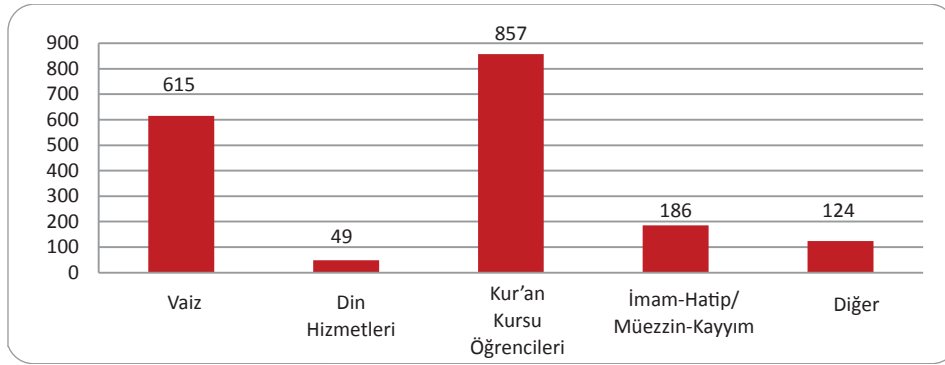
Ailenin ve aile içindeki her bir bireyin güçlendirilmesi, toplumsal sorunlar karşısındaki duyarlılıklarının artırılması, ahlaki ve toplumsal değerlerin korunması ve aktarılmasına, huzurlu bir toplumun inşasına yapılabilecek en büyük katkılardan biridir.

Daire Başkanlığının aileye yönelik faaliyetleri rehberlik ve eğitim olmak üzere iki ana başlık altında incelenecektir.

1. REHBERLİK FAALİYETLERİ / AİLE VE DİNİ REHBERLİK BÜROLARI

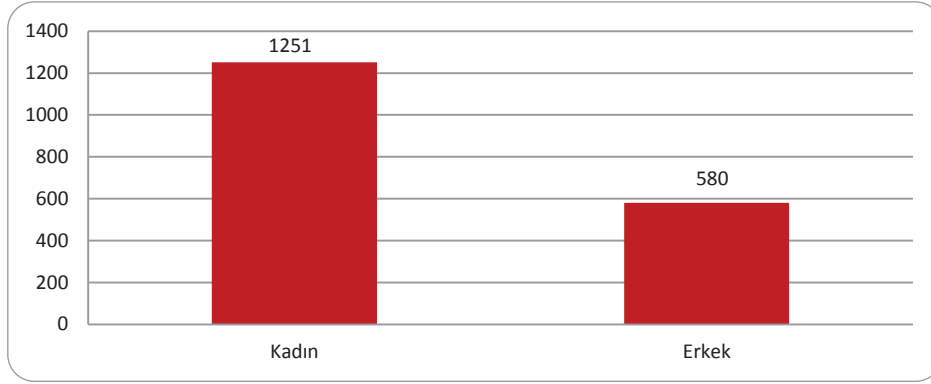
Diyanet İşleri Başkanlığının stratejik amaçlarından ilki din hizmetlerini toplumun her kesimine ulaştırmak ve etkinliğini artırmaktır. Toplumumuzda din güçlü bir referans kaynağı olma durumunu devam ettirmektedir. Toplumda saygın bir yeri olan din görevlileri din hizmetlerinin doğru ve etkin şekilde icra edilmesini sağlamanın yanı sıra vatandaşlarımızla yakın ilişki içinde olmaları sebebiyle, dini konularda danışmaya yönelik pek çok müracaat ile de karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu danışma taleplerinin din ile ilgili olan kısmına bizzat cevap vermek, ayrıca gerekli olan durumlarda müracaat edeni sağlık, hukuk ve güvenlik birimleri gibi uygun kurumlara yönlendirmek amacıyla il müftülükleri bünyesinde 2003 yılından itibaren bir danışma birimi olarak Aile ve Dinî Rehberlik Büroları hizmete açılmıştır. Bürolar dinî danışma ve rehberlik birimleri olup 633 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak görev yapmaktadırlar.

Aile ve Dini Rehberlik Büroları 2014 yılı itibarıyla 81 il ve 253 İlçe Müftülüğüne bağlı olarak hizmet vermektedir. Bürolarda 1251'i kadın, 580'i de erkek olmak üzere toplam 1831 personel görev yapmaktadır.

Grafik-1: Büro Personelinin Unvana Göre Dağılımı

Büro personelinin unvana göre dağılımı; 615 vaiz, 49 din hizmetleri ve eğitim uzmanı, 857 Kur'an kursu öğreticisi, 186 imam-hatip ve müezzin kayyım şeklindedir. Şube müdürü, murakıp, veri hazırlama ve kontrol işletmeni gibi unvanlarda görev yapan büro personeli sayısı ise 124'tür. Büro hizmetleri genel olarak vaiz ve Kur'an kursu öğreticileri tarafından yürütülmektedir.

Grafik-2: Büro Personelinin Cinsiyete Göre Dağılımı

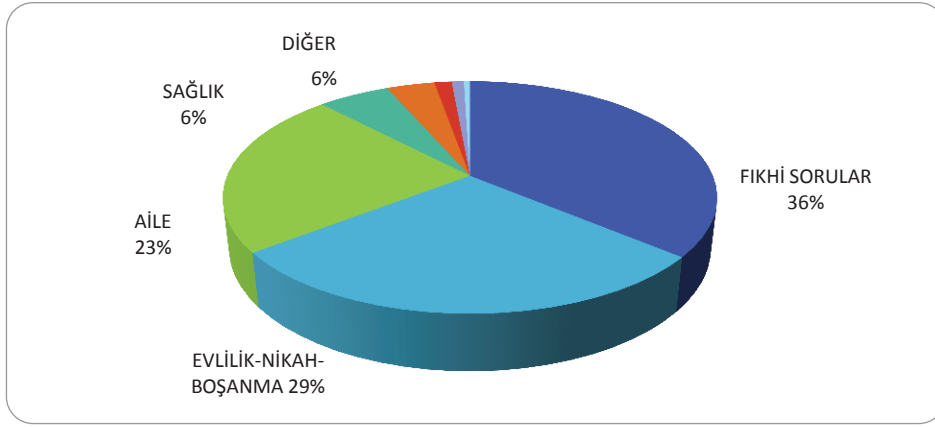
Büro personelinin cinsiyete göre dağılımında kadın personel sayısının çoğunlukta olduğu görülmekle birlikte, hizmet verimliliğinin artırılması amacıyla kadın-erkek personel oranlarının birbirine yaklaştırılması hedeflenmektedir.

a- Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarına Yapılan Başvurular

Aile ve Dinî Rehberlik Bürosu görevlileri yüz yüze, telefonla veya e-posta yoluyla sorulan sorulara cevap vererek dinî danışmanlık ve rehberlik görevi yapmaktadırlar. Görev alanı dışındaki konular hakkında ise danışanları Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, Emniyet, Adliye, İl Sağlık Müdürlüğü gibi ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmektedirler.

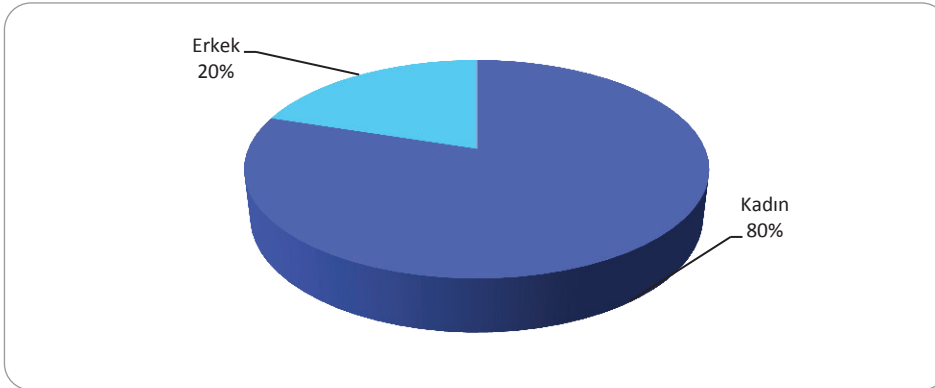
Hizmet kalitesini ve verimliliği artırmak ihtiyaç odaklı çalışmalar yapabilmek amacıyla yöneltilen soruları, cevapları ve soru soranın cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi demografik bilgilerini Din Hizmetleri Yönetim Sistemi'nin ilgili bölümüne kaydetmektedirler. 2014 yılında sisteme kaydedilen soru sayısı **8671**'dir. Soruların sisteme kaydedilmesinin ilgili İdare Mahkemesince durdurulduğu dava, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 20.11.2012 tarihli kararı ile sonuçlanmış; 01 Aralık 2013 tarihinden itibaren soruların ve verilen cevapların Din Hizmetleri Yönetim Sistemi'nde yer alan formlara işlenmesine yeniden başlanmıştır. İki yıllık bir aranın soruların sisteme işlenmesi konusundaki duyarlılığı olumsuz etkilediği aşikârdır. İl koordinatörleri ile yapılan görüşmelerde soru sayısının sisteme kaydedilenin çok ötesinde olduğu bilgisi elde edilmektedir. Daire Başkanlığı tarafından soruların kayıt altına alınmasıyla ilgili duyarlılık düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Soruların ana konularına göre dağılımı incelendiğinde Daire Başkanlığının ana çalışma konularıyla uyumlu yeni bir başlık sistemine ihtiyaç duyulmuş ve gereken çalışma yapılmıştır. Aile, Evlilik-Nikâh-Boşanma, Kadın, Çocuk, Genç ve Sağlık ana başlıkları ve çalışma alanımıza ışık tutabilecek alt başlıklar sisteme eklenerek veriler daha sağlıklı bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. 2014 yılı sonlarına doğru yapılan bu düzenleme 2014 raporuna tam olarak yansımamıştır.

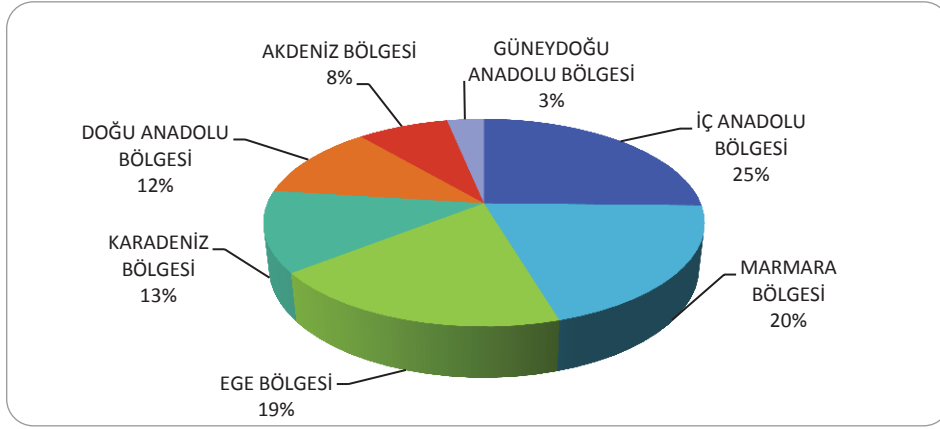
Grafik-3: Soruların Konu Başlıklarına Göre Dağılımı

Grafik incelendiğinde yukarıda zikredilen husus daha net bir şekilde görülmektedir. Grafikte fıkhi soruların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu durumun Alo Fetva ile ADRB'ler arasında bir görev alanı karmaşasına sebep olacağı aşikârdır. Yeni düzenlemede Alo Fetva'nın alanına giren fıkhi içerikli konular tamamen kaldırılarak büro görevlilerinin enerjilerini aile ve aile bireyleri üzerine odaklamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Grafik-4: Başvuranların Cinsiyete Göre Dağılımı

Yukarıdaki grafikte 2014 yılında bürolara dinî danışmanlık ve rehberlik hizmeti almak için başvuranların cinsiyete göre dağılımı gösterilmiştir. Başvuranların %80'inin kadın, %20'sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Bu durum kadınların aile ile ilgili problemlerin çözümü konusunda erkeklere oranla daha yoğun bir çaba içinde oldukları ve Başkanlığımızın görüşlerini daha fazla referans aldıkları şeklinde yorumlanabileceği gibi büroların kadınlar tarafından bilinirliğinin daha fazla olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

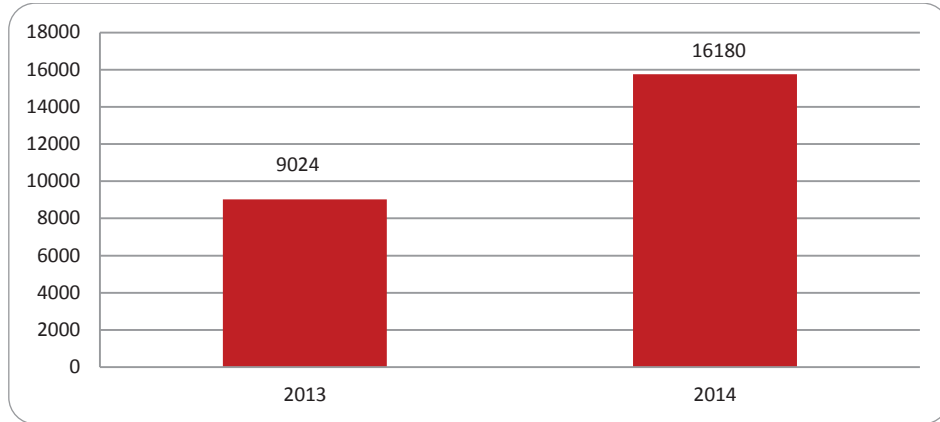

Grafik-5: Başvuranların Bölgelere Göre Dağılımı

Yapılan başvuruların bölgelere göre dağılımı incelendiğinde İç Anadolu, Marmara ve Ege bölgelerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu bölgelerde başvuru sayılarının da yüksek olması doğaldır.

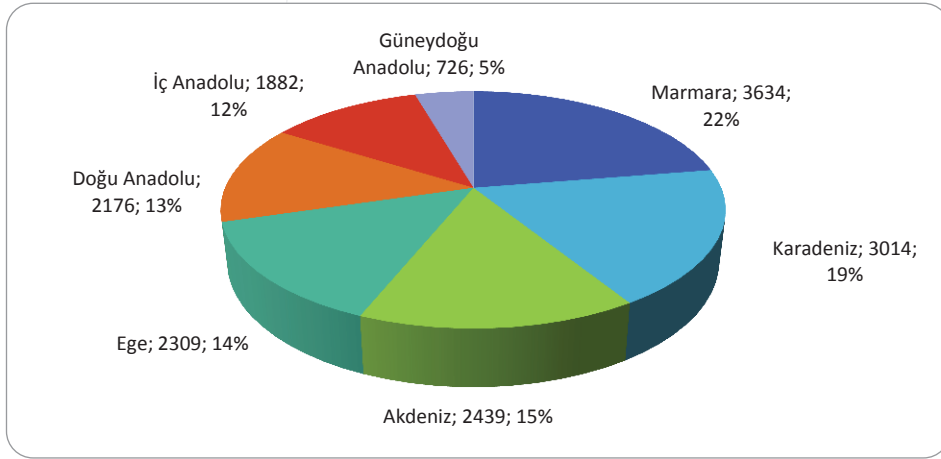
b- Aile ve Dinî Rehberlik Büroları Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Aile, kadın, gençlik ve toplumun diğer kesimlerine yönelik dini konularda aydınlatma ve rehberlik yapmak Başkanlığımızın görevleri arasındadır. Bürolar, yöneltilen soruları cevaplandırmanın ve dinî danışmanlık hizmeti vermenin yanı sıra vatandaşlarımızı aileyle ilgili konularda bilgilendirmek amacıyla sosyal ve kültürel faaliyetler de düzenlemektedirler. Din Hizmetleri Yönetim Sistemi verilerine göre, 2014 yılında yurt genelinde gerçekleştirilen faaliyetlerin toplam sayısı 16.180'dir.

Grafik-6: Faaliyetlerin Yıllara Göre Dağılımı

Aile ve Dinî Rehberlik Büroları tarafından 2014 yılında yapılan dinî ve sosyal faaliyetlerin dağılımının; 4513 sohbet, 3186 eğitimler-dersler, 1837 seminer, 1566 ziyaret, 830 konferans, 528 program, 489 TV-radyo programı, 366 toplantı, 289 proje, 254 mevlit-hatim, 157 Kur'an ziyafeti, 114 taziye, 112 makale/köşe yazısı, 106 panel, 87 düğün-nişan, 65 gezi-piknik, 40 sergi-kermes, 39 çalıştay, 31 yardım, 18 yarışma, 17 sabah namazı bulaşmaları, 17 kampanya, 13 tiyatro, 10 konser, 7 sempozyum, 5 oyun-etkinlik olduğu görülmektedir. Bütün faaliyetlerde bir önceki yıla oranla sayısal artış yaşanması olumlu bir gelişmedir. Faaliyet yelpazesinin genişliği yapılan çalışmaların insan hayatının her noktasına dokunduğu ve katılmak isteyenlere geniş bir seçme şansı sunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Grafik-7: Sosyal ve Dinî Faaliyetlerin Bölgelere Göre Dağılımı

Faaliyetlerin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında ilk üç sıralaması Marmara, Karadeniz ve Akdeniz Bölgesi şeklinde olmuştur. Büroya gelen başvurular konusunda (bkz. Grafik-5) sonlarda yer alan Karadeniz ve Akdeniz Bölgeleri'nin faaliyetler söz konusu olduğunda ilk sıralarda yer alması dikkat çekicidir. Bu durum büroların sadece talep odaklı değil aynı zamanda arz odaklı sosyal ve kültürel faaliyet çalışmaları yaptığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda bu durum büroların insanların gelmesini ve soru sormasını bekleyen pasif bir merkez değil hizmeti halka ulaştırmayı hedef edinmiş aktif birimler olduğunun da göstergesi kabul edilebilir.

Bilindiği gibi büroların ana çalışma alanı aile ve aile bireyleri ile ilgili konulardır. Aile ve Dini Rehberlik Büroları tarafından 2014 yılında gerçekleştirilen faaliyetlerin ana konularına göre dağılımı incelendiğinde ilk sırada 3663 faaliyet ile "Aile" ana başlığının yer aldığı görülmektedir. Bu sayı bürolar tarafından yapılan faaliyetlerin %22,6'sına yani neredeyse dörtte birine denk gelmektedir.

2. FARKINDALIK VE EĞİTİM FAALİYETLERİ

Büroların sadece talep odaklı çalışmadıkları aynı zamanda aile eksenli sosyal ve kültürel faaliyetler icra ettiklerine değinilmişti. Bürolar tarafından aile ve aile bireylerine yönelik konferans, panel, seminer, proje, tv-radyo programları gibi farkındalık oluşturmaya yönelik faaliyetlerin yanı sıra mevlit-hatim, düğün-nişan, taziye gibi insan hayatının her alanına dokunan ve onlara manevi destek veren 16.180 faaliyet icra edildiği zikredilmişti. Bunlara ilaveten 2014 yılında Daire Başkanlığı tarafından organize edilen faaliyetleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

a) Aile ve Dinî Rehberlik Büroları Tanıtım Seminerleri

1- "Kur'an ve Sünnet Perspektifinden Aile" Konulu Seminerler: Sunulan hizmet ve hizmete erişim konusunda bilgilendirme yaparak halkın hizmete ulaşımını kolaylaştırmak amacıyla bürolar tarafından Kur'an kurslarında öğrenim gören öğrencilere yönelik "Kur'an ve Sünnet Perspektifinden Aile" konulu seminerler düzenlenmiştir. Yurt genelinde gerçekleştirilen seminerler ile aile yapısının korunması ve desteklenmesi, aile değerlerinin yaşatılması ve güçlendirilmesi, Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının tanıtımı amaçlanmıştır. Ülke genelinde 5409 Kur'an kursunda yaklaşık 185.000 kişiye ulaşılan seminerler için görsel materyaller ve afişler de hazırlanmıştır.

2014 yılı Ekim-Aralık Dönemi'nde kursiyerlerin değişmesi sebebiyle gelen talepler dikkate alınarak seminerlerin tekrarlanmasına karar verilmiş, İl Müftülüklerimize bu konuda bir talimat gönderilmiştir.

2- “Misyon ve Toplumsal Fonksiyonları Açısından Aile ve Dinî Rehberlik Büroları” konulu Seminerler: Başkanlığın muhtemel personel adayları olan İlahiyat Fakültesi öğrencilerine, Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarında verilen dinî danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin tanıtılmasının gençlerin yeni hizmet alanlarıyla tanışmasına vesile olacağı ve gelecek planlarına katkı sağlayabileceği aşikârdır. Bu sebeple 10-19 Aralık 2014 tarihleri arasında Sakarya, Ankara, Eskişehir, Konya ve Bolu’da bulunan Üniversitelerin İlahiyat Fakültelerinde “Misyon ve Toplumsal Fonksiyonları Açısından Aile ve Dinî Rehberlik Büroları” konulu seminerler düzenlenmiştir. Seminerlere toplam 600 öğrenci katılmıştır.

b) Paneller

1) “Cami ve Gençlik Buluşması” Panel Dizisi

2014 yılı Camiler Haftası münasebetiyle 15-17 Ekim 2014 tarihleri arasında “Cami ve Gençlik” teması çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Bu kapsamda Daire Başkanlığı tarafından 21 ilde gençlere yönelik “Hz. Peygamber Dönemi Gençlik ve Mescit İlişkisi” ve “Modern Dünyada Gençlik, Din ve Değerler” konularında panel, konferans ve gençlik buluşmaları, 9 ilde de öğrenci yurtlarına yönelik öğrenci buluşmaları düzenlenmiştir. Faaliyetlere Başkanlığımızdan daire başkanı ve uzmanlar, ilahiyat fakültesi öğretim üyeleri; Ankara ve İstanbul Müftülüklerinde vaiz olarak görev yapan 23 konuşmacı katılmıştır.

2) Koruyucu Aile Panel Dizisi

27-28 Kasım 2014 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı ile iş birliği yapılarak İstanbul’da iki ‘Koruyucu Aile Paneli’ düzenlenmiştir. Koruyucu Ailelik konusunda mevcut durum, İslam’ın koruyucu aileliğe bakışı konularında bilgilendirme yapılan paneller ile bu müesseseye teveccühün artırılmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

c) Konferanslar

2014 yılı içerisinde Daire Başkanlığı tarafından organize edilen konferanslar şunlardır:

- * 04 Mart 2014 tarihinde Van’da düzenlenen “Çocuğa Yönelik Mahremiyet Eğitimi” konulu kadınlara yönelik konferansa yaklaşık 1000 kişi katılmıştır.
- * 05 Mart 2014 tarihinde Bodrum’da, 06 Mart 2014 tarihinde Marmaris’te, 06 Mart 2014 tarihinde Fethiye’de ve 12 Mart 2014 tarihinde Ağrı’da halka açık “Aile İçi İletişimde Dini Değerlerin Rolü” konulu konferanslar verilmiştir.
- * 28 Mayıs 2014 tarihinde Manisa’da “Boşanma ve Topluma Yansımaları” konulu halka açık konferans verilmiştir.
- * 07 Temmuz 2014 tarihinde Lüleburgaz ve Kırklareli Huzurevlerinde “Yaşlılarımız ve Ramazan” konulu iki konferans verilmiştir.
- * 5 Eylül 2014 tarihinde, Ankara 1 No’lu Kadın Konukevinde bir konferans gerçekleştirilmiştir.
- * 24 Ekim 2014 tarihinde Gölcük’te “Çocuğa Mahremiyet Bilinci Kazandırma” konulu kadınlara yönelik düzenlenen konferansa yaklaşık 300 kişi katılmıştır.
- * Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN tarafından 19 Aralık 2014 tarihinde Bolu’da ve 20 Aralık 2014 tarihinde Düzce’de olmak üzere ‘Kur’an Işığında Model Aile’ konulu iki konferans verilmiştir.

d) 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Faaliyetleri

Daire Başkanlığı tarafından, 8 Mart Kadınlar Günü münasebetiyle “Kadının ve Kız Çocuklarının Eğitimi” konulu,

- * Konya’da 8 Mart 2014,
- * Iğdır’da 11 Mart 2014 tarihinde olmak üzere iki konferans,
- * 11 Mart 2014 tarihinde Ağrı’da halka açık bir panel düzenlenmiştir.

Aile ve Dinî Rehberlik Büroları tarafından ise 2014 yılı 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle 1018 faaliyet gerçekleştirilmiştir. Bu faaliyetler içinde seminerler 330 ile ilk sırada yer almış olup seminerleri 214 ile konferanslar takip etmektedir.

e) Aile Haftası Faaliyetleri

2014 yılı “Aile Haftası” münasebetiyle gerçekleştirilen etkinlikler kapsamında “Ailede Sevgi ve Samimiyet” başlıklı paneller düzenlenmiştir. 13-19 Mayıs 2014 tarihleri arasında Edirne-Kırklareli, Yozgat-Çorum, Adana-Hatay, Aydın-Uşak, Muş-Bitlis, Rize-Artvin, Şanlıurfa-Adıyaman olmak üzere 14 ilimize 7 ekip gönderilmiştir. Başkanlığımızda Daire Başkanlığı Başkanı ve Uzman olarak görev yapan personel ile Ankara ve İstanbul Müftülüklerinde baş vaiz ve uzman vaiz olan toplam 14 personel panellere konuşmacı olarak katılmıştır.

Bu çalışmayla hafta boyunca 14 ilde, ailede sevgi ve samimiyet konusu etkin bir şekilde ele alınarak günümüzde aile bireylerinin karşılaştığı sorunların sevgi ekseninde giderilmesi, eşlerin birbirlerine olan muhabbetin güçlendirilmesi, eşler arası iletişimin sevgi gücüyle artırılması hedeflenmiştir.

Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının hafta münasebetiyle Kutlu Doğum temasıyla örtüşen “Ailede Sevgi ve Samimiyet” konusuna odaklanması istenmiş, bu bağlamda bürolar tarafından 675 faaliyet icra edilmiştir.

f) Halka Yönelik Yayın Faaliyetleri

Daire Başkanlığı tarafından bürolara başvuru yapan danışanlara hediye edilmek ve büronun düzenlediği programlarda dağıtılmak üzere 2014 yılı içerisinde ailelere yönelik iki eser hazırlanmıştır.

- * Ailem Serisi: Toplumumuzu aile hakkında farklı açılardan bilgilendirmek amacıyla “Ailem”, “Ailemde Bir Çocuk Var”, “Ailemde Bir Genç Var”, “Ailemde Bir Yaşlı Var”, “Ailemde Bir Engelli Var”, “Akrabalarım Var”, “Ailemin İletişim Dili”, “Teknolojiyi Bilinçli Kullanıyorum”, “Ailemi Bağımlılıktan Koruyorum”, “Ailemde Merhamet İstiyorum”, “Ailem Dağılmasın” şeklinde 11 kitapçıktan oluşan seriden 4.000 adeti 24.09.2014 tarihinde 81 İl Valiliğine dağıtım yapılmıştır.
- * Aile Rehberi: Bilhassa yeni evli çiftlere yönelik olarak ahlâk temelli bir yaklaşımla hazırlanan eser, Kur’an ve sünnet perspektifinden eşler arası ilişkinin karakterini, ebeveyn-çocuk ilişkisini, akrabalık bağlarını ele almakta olup tashih aşamasındadır.

B) AİLE VE DİNİ REHBERLİK BÜROLARINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Bilindiği gibi Daire Başkanlığı Aile ve Dinî Rehberlik Büroları arasında koordinasyon sağlanmak ve bürolarda yürütülen hizmet standardının yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapmakla görevlidir.

Hizmet standardının yükseltilmesi ve personel yeterliliklerinin güçlendirilmesi amacıyla 2003 yılından bu yana ADRB personeline yönelik aile ile ilgili temel konuları içeren 14 hizmet içi eğitim semineri yapılmıştır. ADRB'lerin en temel ihtiyacı tek çalışma alanı büro faaliyetleri olan kalıcı personel istihdamıdır. 2014 yılında bürolarda kalıcı personel istihdamı çalışmaları nedeniyle eğitim semineri yapılmamıştır. İhdas edilmesi beklenen yeni kadro ile göreve başlayacak personele daha uzun süreli bir eğitim verilmesi planlanmaktadır.

Ülkemiz hem coğrafi hem kültürel açıdan tam bir mozaik arz etmektedir. ADRB'ler her bölgede aynı standartta hizmet üretmek amacıyla çalışmaktadır. Fakat kimi zaman bölgeler arası ihtiyaçlar farklılaşmakta ve yeni hizmet modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Daire Başkanlığı tarafından bölgesel ihtiyaçların tespit edilmesi ve yeni hizmet modellerinin geliştirilebilmesi amacıyla ADRB'ler üç aylık periyotlarla takip edilmekte bölgesel analizler hazırlanmakta ve dönemsel raporlar (Ocak-Haziran) yazılmaktadır. Raporlarda personel istihdamının ivedilikle çözümlenmesi, sisteme soru girişleri konusundaki hassasiyetin geliştirilmesi ve alt büroların desteklenmesi gerektiği görülmektedir.

2014 yılı içerisinde Daire Başkanlığı tarafından ADRB'ler arası koordinasyonun sağlanması, hizmet standardının yükseltilmesi ve personelin donanım açısından desteklenmesi amacıyla yapılan çalışmalar şu şekilde sıralanabilir:

1) Bölge Koordinasyon Toplantıları

İzmir, Muğla, Aydın ve Manisa İl Müftülükleri Aile ve Dinî Rehberlik Büroları tarafından yürütülen çalışmaların değerlendirilmesi ve bölgesel sorunların tespit edilmesi amacıyla 19 Şubat 2014 tarihinde, İzmir'de yapılan koordinasyon toplantısına 92 büro personeli katılmıştır.

2) Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarında Hizmet Verimliliğini Artırma ve Örnek Projeler Çalıştayı

21.03.2014 tarihinde Müftülüklerin bünyesinde hizmet vermekte olan bürolardan, aile sorunlarının çözümüne yönelik biri genel diğeri bölgesel olmak üzere iki proje hazırlamaları istenmiştir. Bürolardan toplam 198 adet proje Din Hizmetleri Genel Müdürlüğüne ulaşmış olup, projelerin konularına göre dağılımı şu şekilde olmuştur.

Kadın ve Aile:101, Çocuk: 22, Gençlik: 29, Yaşlılar: 3, Sosyal Konular: 47

22 -23 Ekim 2014 tarihinde 81 İl Müftülüğü Aile ve Dini Rehberlik Koordinatörlerinin katıldığı "Aile ve Dini Rehberlik Bürolarında Hizmet Verimliliğini Artırma ve Örnek Projeler Çalıştayı" yapılmıştır. Aile ve Dinî Rehberlik Bürosunun gerçekleştirdiği faaliyetler ve uyguladıkları projelere ait koordinatörler tarafından örnek sunular gerçekleştirilen çalıştayda; büroların istihdam ve kaynak, yapısal (fiziksel), iş ve işlemlerde Başkanlık ve Müftülüklerden kaynaklanan sorunları değerlendirilmiştir.

3) Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması Projesi

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile 2010 yılından beri müşterek yürütülen bu proje kapsamında toplumda öncülük rolü bulunup vatandaşlarla sürekli diyalog hâlinde olan Diyanet İşleri Başkanlığı

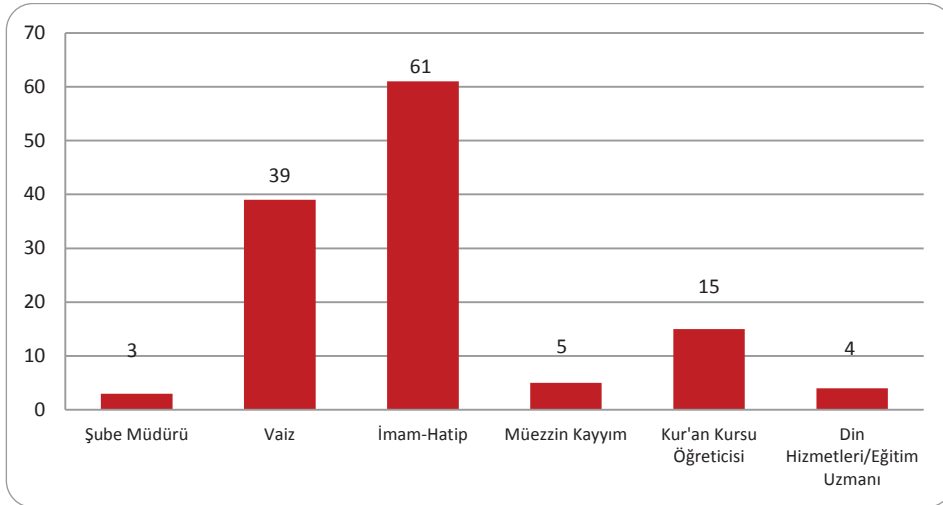
personeline kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık ve duyarlılık eğitimi verilmektedir. Böylelikle personelimizin konuyu hukuk, sağlık, iletişim ve psikoloji gibi farklı ilim dallarının penceresinden görme imkânı bulması ve aile içi şiddetin sona ermesi yolunda aktif rol üstlenmesi hedeflenmiştir.

2013 yılında yeniden yapılandırma çalışmaları gerçekleştirilen, muhteva ve materyal değişikliğine gidilen projenin eğitim konuları aşağıdaki şekildedir:

- * Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddete ilişkin genel bilgi
- * Çocuk ihmali ve istismarı
- * Din perspektifinden ailenin korunması ve şiddetin önlenmesi konusuna bakış
- * Diyanet İşleri Başkanlığının aile içi şiddet hakkındaki görüş ve yaklaşımları
- * 6284 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, ulusal ve uluslararası mevzuat ve genelgeler
- * İletişim becerileri
- * Şiddet mağdurlarıyla görüşme teknikleri
- * İlgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönlendirme bilgisi

Projenin eğitici ve alan eğitimlerine 2014 yılında da devam edilmiş, Marmara Bölgesi'nde bulunan illerde eğitici eğitimine katılan 164 personel ile birer günlük alan eğitimleri yapılmış, 16.743 personele farkındalık eğitimi verilmiştir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'ndeki personele yönelik ise Mardin'de 2-5 Haziran 2014 ve Gaziantep'te 3-6 Haziran 2014 tarihlerinde dört eğitici eğitimi yapılmış; Elazığ, Adıyaman, Diyarbakır, Kilis, Mardin ve Şanlıurfa olmak üzere 6 İl Müftülüğünden 65 personel katılmıştır. Yetiştirilen 127 eğitici ile 14.318 personelin birer günlük alan eğitimlerine başlanmıştır.

Grafik-8: Proje Kapsamında Eğitici Eğitimine Katılan Personelin Unvana Göre Dağılımı

4) Tek Ebeveynli Ailelere Yönelik Manevi Destek Eğitimi

Tek ebeveynli ailelerin ekonomik, sosyal, hukuki ve psikolojik problemleri olabileceği aşikârdır. Boşanma süreci ve sonrasında bazı tek ebeveynli aileler dinî ve manevi kaygılar ile Müftülüklerimize

bağlı Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarına başvurmakta, danışmanlık ve rehberlik talep etmektedirler. Ülkemizin manevi ve kültürel yapısı dikkate alındığında, bu süreçte büro personelimizin yapıcı etkisi olabileceği, bireylerin ve toplumun huzuruna katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarında görev yapan personel, boşanma süreci ve sonrasındaki problemlerin çözümünde dinî danışmanlık ve manevi rehberlik hizmeti sunarak, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşlara yönlendirmeler yaparak etkin rol oynayabilir. Ayrıca tek ebeveynli ailelere yönelik bazı olumsuz sosyal ve kültürel yargıların aşılmasında zihniyet dönüşümüne personelimizin katkı sunabilmesi amacıyla 24 Aralık 2014 tarihinde Ankara'da bir günlük seminer yapılmıştır. TÜİK verilerine göre boşanma oranlarının en yüksek olduğu 12 il seçilmiş ve bu illerin Aile ve Dini Rehberlik Bürolarında görev yapan 22 personel seminere katılmıştır.

Boşanma sürecinin dinî hukuki ve psikolojik boyutuna ilişkin Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı uzman ve sosyal çalışmacıları, psikologlar ve hukukçuların sunumlarının yer aldığı seminerde interaktif bir yöntem izlenmiştir.

İslam Hukukuna Göre Boşanma Süreci ve Sonrası Aile İlişkileri, Boşanma Süreci Yönetimi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Boşanma Sürecindeki Hizmetleri, Boşanma Sonrası Eşler Arası İletişim, TCK ve Medeni Kanunda Boşanma ve Eşlerin Karşılıklı Hakları konulu dersler ilgili uzmanlar tarafından işlenmiştir.

5) Aile Okulu

Toplumda saygın bir yeri olan ve rol model konumunda bulunan din görevlilerinin kendilerinin ve aile efradının her zaman mercek altında olduğu bilinen bir gerçektir. Ailesi ile ilişkileri, çocuk yetiştirme yöntemleri, ailenin karşılaştığı problemler karşısındaki çözüm önerileri ile her zaman rol model olan din görevlilerinin bu konularda desteklenmesi önem arz etmektedir. Danışılan kişi olması hasebiyle verilen eğitim dolaylı olarak toplumun değişik katmanlarına da ulaştırılmış olacaktır. Bu düşüncelerle din görevlilerine ve eşlerine yönelik Aile Okulu çalışması yapılmaktadır.

3 günlük programda yer alan dersler şunlardır: Kur'an ve Sünnet Perspektifinde Ailede Dini Değerler, Eşler arası İletişim, Sebep ve Sonuçlarıyla Boşanma, Ailede Öfke Kontrolü, Ailede Çatışma ve Çözüm Yolları, Çocukluk Döneminde Din ve Değer Eğitimi, Çocuklara Yönelik Bilinçaltı Mesajlar, Çocuk Eğitiminde Yapılan Yaygın Hatalar ve İletişim Engelleri, Çocuğa Mahremiyet Bilinci Kazandırma, Ergen Sorunları ve Gençlerle İletişim.

Yıl içerisinde icra edilen Aile Okulu çalışmaları şöyle sıralanabilir:

- * 05-07 Mart 2014 tarihleri arasında Muğla İl Müftülüğü din görevlilerine ve eşlerine yönelik bir program düzenlenmiş ve 105 personel eşleri ile birlikte programa katılarak sertifika almıştır.
- * 28-29 Mayıs 2014 tarihleri arasında Manisa İl Müftülüğü din görevlilerine ve eşlerine yönelik 70 personelimizin ve eşlerinin katılımıyla gerçekleşmiştir.
- * 18-19 Kasım 2014 tarihlerinde Bolu İl Müftülüğü din görevlilerine ve eşlerine yönelik yapılmış, 100 personelimiz eşleriyle birlikte eğitime katılmıştır.
- * 19-20 Aralık 2014 tarihinde 150 personelin katılımıyla Düzce'de gerçekleştirilmiştir.

6) “Aile: Sıkça Sorulanlar”

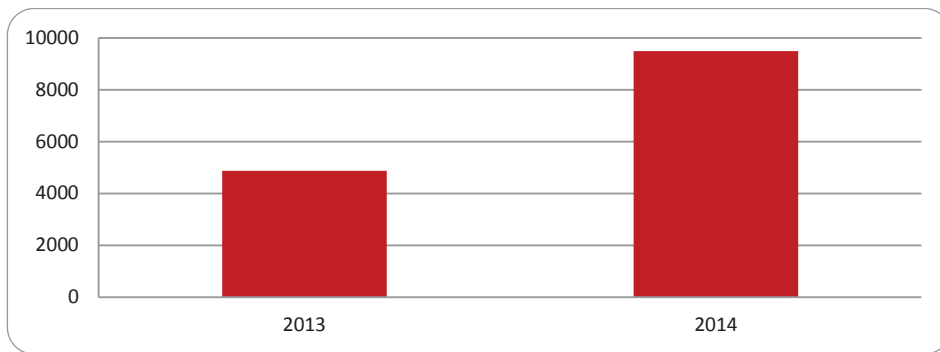
ADRB’lerin ülkemizin her bölgesinde ve her ilinde aynı hizmet standardına ulaşması ve Başkanlığımızın halkla en yakın temas noktaları olan din görevlilerinin söylem birlikteliğine ulaşması kurumsal imaj açısından önemlidir. Bu sebeple din görevlileri için hazırlanan “Aile: Sıkça Sorulanlar” adlı eser Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarına aile üst başlığıyla ilgili sıkça sorulan sorulara DİYK tarafından verilen fetvaların derlemesi olup fetva birlikteliğini hedeflemektedir. Tashihi tamamlanmış olan çalışma, basım aşamasındadır.

C. SOSYAL HİZMET KURUMLARINDA DİNİ DANIŞMANLIK MANEVİ DESTEK FAALİYETLERİ

Dünyada ve ülkemizde çeşitli sebeplere bağlı olarak pek çok yeni sosyal problem yaşanmakta yeni problemler yeni mağdurlar, yeni çözüm yolları ve yeni çalışma alanları ortaya çıkarmaktadır. Her geçen gün manevi desteğe ve dini danışmanlığa duyulan ihtiyaç artmaktadır. Dini danışmanlık ve manevi destek hizmeti ise son derece çeşitli, rutini olmayan, özel bilgi, nitelik ve donanım gerektiren bir alandır. Doğum, ölüm, ayrılık, hastalık, ağır travmalar vb. insani durumlar dinden ve din hizmetinden ayrı düşünülemez. Hayatın önemli kırılma anlarında insanların yanında olmak, dinin manevi desteğini ve şifasını onlara hissettirmek din hizmetinin ayrılmaz bir parçasıdır. Hizmet çeşidini ve veriliş şeklini toplumun farklı kesimlerine hitap edecek şekilde genişletmek Başkanlığın stratejik hedeflerinden biridir. Ahlaki ve manevi sorunların neticesi olarak ortaya çıkan toplumsal problemlerin çözümünde etkin rol alma kararlılığında olan Başkanlığımız çeşitli kurumlarla yapılan protokoller vesilesiyle hizmet ağını genişletmektedir.

Bu bağlamda 2007 yılında SHÇEK ile yapılan ilk Protokol’den bu yana ve 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile revize edilen protokol çerçevesinde sosyal hizmet kurumlarındaki dinî danışmanlık ve manevi destek faaliyetleri devam etmektedir. Daire Başkanlığı söz konusu faaliyetleri organize etmek ve sosyal hizmet kurumlarına din hizmeti götürülen personeli donanım ve materyal konusunda desteklemekle görevlidir. Bu bağlamda illerdeki koordinasyonu sağlamak ve hizmet verimliliğini artırmak amacıyla 2012 yılından itibaren İl Müftülükleri bünyesinde kurulan ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü temsilcilerinin de yer aldığı sosyal hizmet komisyonlarının kurulması sağlanmıştır.

Komisyonlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kurumlarda gerçekleştirdikleri faaliyetleri hem altı aylık raporlar halinde hem de Din Hizmetleri Bilgi Yönetim Sistemi’ne işlemek suretiyle Başkanlığımıza bildirmektedir.

Grafik-9: Sosyal Hizmet Kurumlarında Yapılan Faaliyetlerin Yıllara Göre Dağılımı

Sistemden alınan verilere göre, 2014 yılında sosyal hizmet kurumlarında 9490 faaliyet icra edilmiştir. Bu rakam 2013 yılının neredeyse iki katıdır. Bu durum sosyal hizmet kurumlarındaki din hizmetlerinin yaygınlaştığı şeklinde yorumlanabilir. 2014 yılında Başkanlığımıza bağlı 888 personel sosyal hizmet kurumlarında aktif görev almıştır.

2014 yılında Daire Başkanlığı tarafından sosyal hizmet kurumlarına yönelik dini danışmanlık ve manevi destek hizmetlerini geliştirmeye ve kurumlarda hizmet sunan din görevlilerini desteklemeye yönelik yapılan faaliyetler şöyle sıralanabilir:

1) Sosyal Hizmet Kurumlarında Manevi Destek Hizmeti Sunan Personele Yönelik Hizmet İçi Eğitim Semineri

Sosyal Hizmet Kurumlarında sunulan dinî rehberlik ve manevi destek hizmetinin kalitesini artırmak ve personel donanımına katkı sağlamak amacıyla 3-8 Kasım 2014 tarihleri arasında Ankara'da 81 ilden 116 personelin katılımıyla "Sosyal Hizmet Kurumlarında Görev Yapan Personele Yönelik 4. Hizmet İçi Eğitim Semineri" yapılmıştır.

Bir haftalık seminerde işlenen derslerden bazıları şunlardır: Dinî Danışmanlık, Temel Danışmanlık Becerileri, Ayet ve Hadislerin Işığında Kadın, Aile ve Şiddet Olgusu, Diyanet İşleri Başkanlığının Sosyal Hizmet Vizyonu, Misyonu ve Hedefleri, Çocuk İhmal ve İstismarı, Manevi Sosyal Hizmetlerin Tarihçesi, Önemi ve Uygulama Alanları, Kurum Bakımı Altındaki Çocukların Psikolojik Özellikleri ve Çocuklarla İletişim, Gençlik Dönemi Dinî Krizler ve Din Eğitimi, Kurum Bakımı Altındaki Gençlerin Psikolojik Özellikleri ve Gençlerle İletişim, Çocuk Hakları ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Mevzuat, Oyunlarla Din Eğitimi, Psikolojik İlk Yardım, Travmatik Kişilerle Profesyonel Çalışma, Mağdurla Görüşme Teknikleri, Subliminal Mesajlar, Yaşlılık Psikolojisi ve Yaşlılarla İletişim.

2) Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Eğitimi

Sağlam dinî ve kültürel köklerini muhafaza eden toplumumuzda çocuk cinsel istismarı ve küçük yaşta evlilikler çok yaygın bir sorun olmamakla birlikte göz ardı edilebilecek bir boyutta da değildir. Çocuğun hem ailesine hem de topluma emanet olduğunu öğütleyen kültürel kodlarımız ve inancımızın aşılacağı sağlam ahlaki değerler bu sorunun ciddi boyutlara ulaşmasını engellemiştir. Fakat küreselleşen dünyada farklı kültürlerin karşılaşması, kontrolsüz internet kullanımı vb. nedenler toplumumuzun ahlaki erozyonla yüz yüze gelmesini kolaylaştırmaktadır.

Görevi gereği yaz Kur'an kurslarında, cami cemaatinde çocuklarla temas halinde olan, İslam'ın çocuğa bakış açısını, çocuk eğitim metotlarını ailelere ulaştırabilecek ve zihniyet dönüşümüne olumlu katkı sunabilecek kilit bir noktada bulunan din görevlilerinin çocuk ihmal ve istismarı hakkında bilgilendirilmesi önem arz etmektedir. Başkanlığımızın toplumsal sorunların çözümüne katkı sunma duyarlılığı ve sosyal sorumluluk ilkesiyle hareket etmesi bu konudaki çalışmalara ivme kazandırmıştır.

Bilindiği gibi Başkanlığımız aynı zamanda Çocuk İzlem Merkezleri Koordinasyon Kurulu üyesidir. Bu üyeliğin gerektirdiği çalışmaları takip vazifesi Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu bağlamda 2014 yılında din görevlilerine yönelik yapılan birer günlük farkındalık eğitimleri şu şekilde sıralanabilir:

- * 20 Şubat 2014 tarihinde İzmir İl Müftülüğü din görevlilerine yönelik "Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Eğitimi" düzenlenmiş, 500 din görevlisi katılmıştır.

- * 5 Mart 2014 tarihinde Van'daki din görevlilerine yönelik "Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Eğitimi" düzenlenmiştir. 900 kişi katılmıştır.
- * 6 Mayıs 2014 tarihinde Konya'da din görevlilerine yönelik "Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Eğitimi" düzenlenmiş, 300 din görevlisi katılmıştır.
- * 27 Mayıs 2014 tarihinde Manisa'daki din görevlilerine yönelik "Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Eğitimi" düzenlenmiş, 250 din görevlisi katılmıştır.
- * 23 Ekim 2014 tarihinde Kocaeli (İzmit) İl Müftülüğü ve 24 Ekim 2014 tarihinde Gebze İlçe Müftülüğü din görevlilerine yönelik "Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Eğitimi" düzenlenmiş, 300 din görevlisi katılmıştır.
- * 19 Aralık 2014 tarihinde Konya'da düzenlenen "Çocuğa Mahremiyet Bilinci Kazandırılması" konulu din görevlilerine yönelik seminare yaklaşık 100 kişi katılmıştır.

3) "Kadın Konukevlerinde Din Hizmetleri" Çalışma Toplantısı

21 Ekim 2014 tarihinde, kadın konukevlerinde sunulan din hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla "değerler eğitimi" çerçevesinde ASPB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, ASP Ankara İl Müdürlüğü ve Ankara İl Müftülüğü temsilcilerinin katılımıyla bir çalışma toplantısı yapılmış, alan değerlendirilmeleri ışığında materyal hazırlanması planlanmıştır.

4) Sosyal Hizmet Kurumlarında Din Hizmetleri El Kitabı

Sosyal hizmet kurumlarında din hizmeti sunan personelin kurumlar, kurum bakımı altındakiler ve din hizmeti yöntemleri hakkında bilgilendirilmesi ve hizmet kalitesini artırmak amacıyla bir el kitabı hazırlanmıştır. "Çocuk ve Genç", "Kadın" ve "Yaşlı" bölümlerinden oluşan eser basım aşamasındadır.

5) Sosyal Hizmet Kurumlarına Yönelik Değerler Eğitimi Seti:

Sosyal Hizmet kurumlarında himaye edilen 12-18 yaş arası çocuklar için hazırlanan değerler eğitimi setinin hedef kitlesi özellikle Çocuk Destek Merkezlerindeki ağır travma yaşamış çocuklardır. Din görevlileri için hazırlanan ve yaklaşık 25 değer ile kullanılacak eğitim materyallerini (oyun, drama, etkinlik) içeren eser yazım aşamasındadır.

6) Sosyal Hizmet Kurumlarında Kütüphane Oluşturulması

Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı 6 kadın konukevi kütüphanesine konulmak üzere 42 adet eserden oluşan birer takım Başkanlık yayını gönderilmiştir.

7) İftar Programları

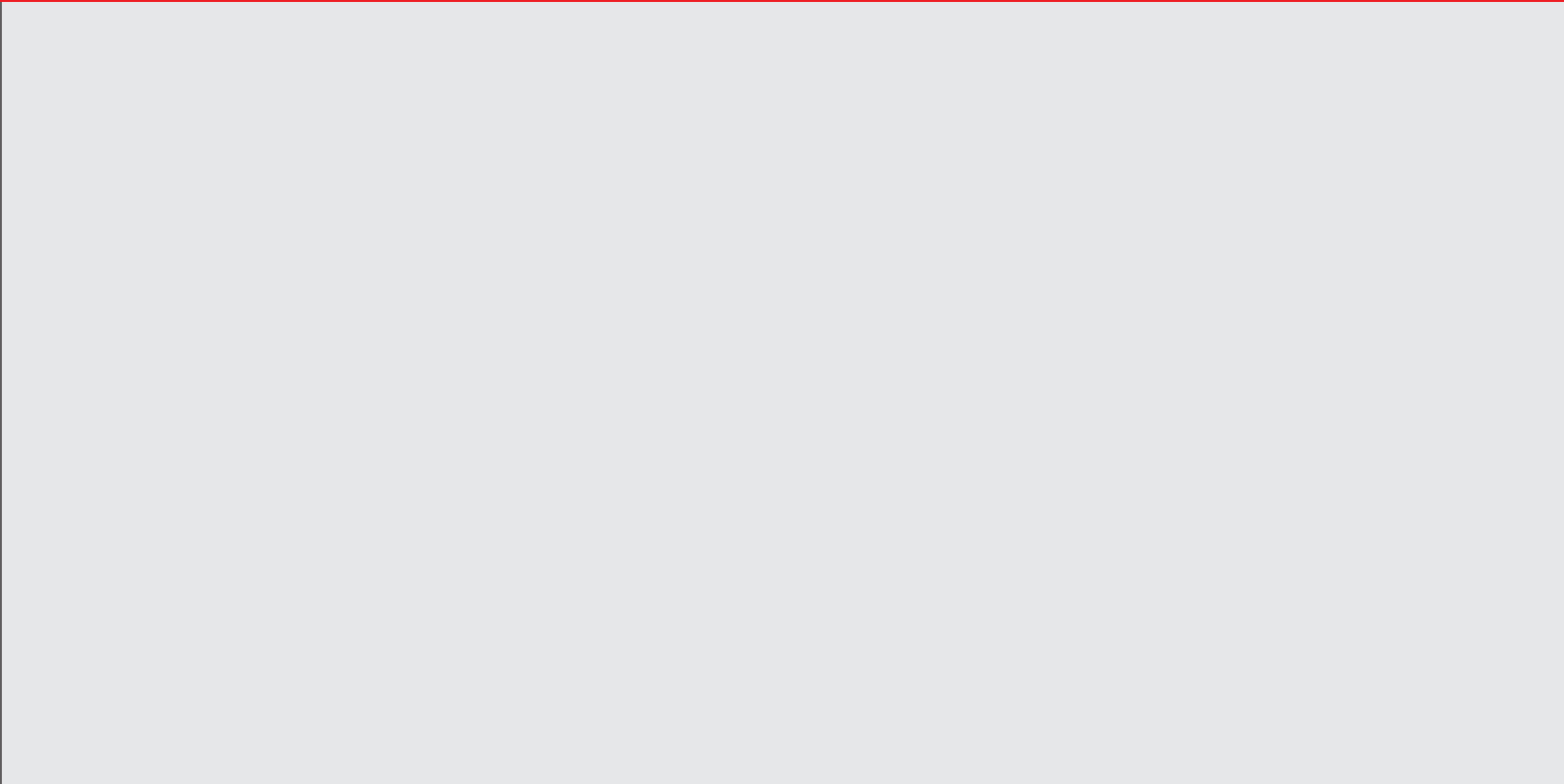
- * 05 Temmuz 2014 akşamı Başkanlık Merkezinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı sevgi evleri ve yetiştirme yurtlarında ikamet eden çocuklar ve yöneticilerinden oluşan 200 kişilik bir heyete iftar programı düzenlenmiştir.
- * 2014 yılı Ramazan ayı "Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman" teması çerçevesinde, Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı kadın konukevine 03 Temmuz 2014 bir, 09 Temmuz 2014 tarihinde yapılan iki ziyarette yaklaşık 100 kadın ve çocukla birlikte iftar da yapılmıştır.

- * 09 Temmuz 2014 tarihinde ise Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı 8 çocuk evinde iftar programı düzenlenmiştir.

8) Ziyaretler

2014 yılı Ramazan ayı “Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman” teması çerçevesinde, 29-30 Haziran 2014 tarihlerinde, Soma ilçesinde meydana gelen maden kazasında hayatını kaybeden işçilerin yakınları ziyaret edilmiştir. İkişer personelden oluşan 5 ekip ile Manisa ili Soma ve Kırkağaç; Balıkesir ili Savaştepe, İzmir ili Kınık olmak üzere 4 ilçede ikamet eden 130 aileyi ziyaret etmiş, 120 aileyle yüz yüze görüşmüştür.

IV. BÖLÜM

SOSYAL VE KÜLTÜREL İÇERİKLİ DİN HİZMETLERİ

SOSYAL VE KÜLTÜREL İÇERİKLİ DİN HİZMETLERİ

İslam dini doğumdan ölüme hayatın tüm evrelerini kuşatan etken bir yapıya sahiptir. Hayatın akışı içerisinde teknik, ekonomik, hukuki ve siyasi gelişmeler sosyo-kültürel yapıda da hızlı değişim ve dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Sürgit devam eden bu değişim ve dönüşümler, son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler ve halkımızda oluşan yüksek beklenti, ülkemizde din hizmetlerini yürüten bir kamu kurumu olan Başkanlığımızın da farklı alanlardaki çalışmalarını artırmasını zorunlu kılmıştır. Başkanlık olarak cezaevine düşen hükümlü ve tutukludan, hastanede şifa bekleyen hastaya, ülkemize iltica etmiş mülteçiden, bağımlılık tehdidi altında bulunan bireye kadar toplumun hemen her kesimimize hitap etme ve hizmet götürme yükümlülüğümüz hatta mecburiyetimiz vardır. Kurumsal yapı içerisinde bu alanlar genel olarak “Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri” üst başlığı ile ifade edilmiştir.

Buna bağlı olarak sosyal ve kültürel içerikli din hizmeti alanı kible tayininden, dinî bayramların ne zaman başlayacağını tespitine, kurban ile ilgili düzenlemelerden dinî sosyal teşekküller ve engelliler gibi çok farklı ve birbirinden bağımsız gibi görünen geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Ancak bu farklılık aslında insanın da ontolojisini ifade eden bir gerçekliktir. Zira hem insan hem de hayat tek düze ve sıradan değildir. Birbirinden bağımsız gibi görünen bu durum, üst bir yaklaşımla ele alındığında birbirini etkileyen, tetikleyen hatta tamamlayan ve aralarında zorunlu ilişkileri olan bir yapıyı karakterize eder. Bu anlamda daire başkanlığımız görev alanlarının tamamının reel hayatın bir gerçekliğini oluşturduğu ve bu noktada kendisine duyulan ihtiyacın da gün be gün arttığını söyleyebiliriz. Tüm bunların farkındalığı içerisinde Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı etkinliğini ve yetkinliğini her geçen gün artırmaktadır. Özellikle kamu kurum ve kuruluşlarıyla, STK’larla protokoller imzalanarak işbirliğine gidilmesi, ceza infaz kurumlarında olduğu gibi alana özel personel istihdamına ağırlık verilmesi yapılan hizmetlerin nicel ve niteliğine ivme kazandırmıştır.

Daire Başkanlığının görev alanları ve yapılan hizmetleri aşağıdaki şekilde ifade etmek mümkündür.

A- KURBAN HİZMETLERİ

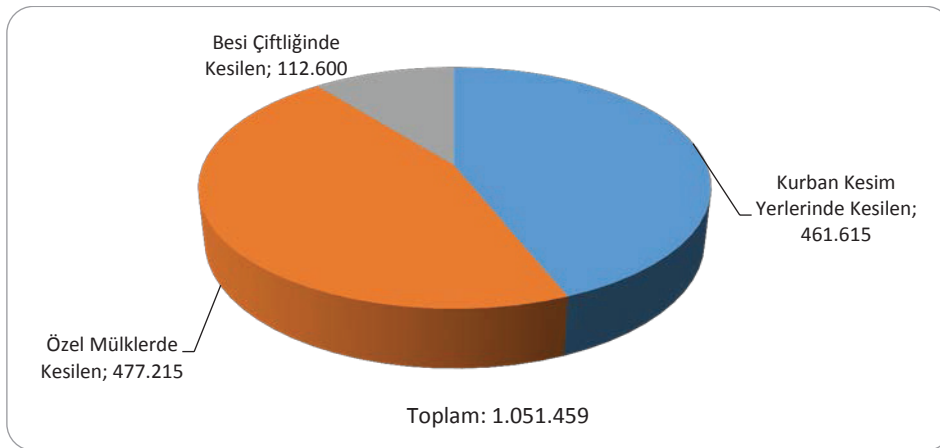
Kurban Hizmetleri, Bakanlar Kurulunun 24/10/2001 tarihli ve 2001/3214 sayılı Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Karar ve 18/8/2002 tarihli ve 24850 sayılı Resmi

Gazete’de yayımlanan Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre oluşturulan Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu kararları doğrultusunda yürütülmektedir. Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu; Diyanet İşleri Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Türkiye Diyanet Vakfından oluşmaktadır. Her yıl Kurul tarafından alınan kararlar doğrultusunda hazırlanan ve Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ kurban hizmetlerinin yürütülmesinde önemli bir işlev görmektedir. Ayrıca, Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu üyesi kurum ve kuruluşların temsilcileri ile oluşturulan İl ve İlçe Kurban Hizmetleri Komisyonları kurban hizmetlerinin düzenli bir şekilde yerine getirilmesi hususunda yaptıkları çalışmalarını bayram sonrası Başkanlığımıza rapor hâlinde sunmaktadırlar. Kurban hizmetlerinin temel gayesi; Kurban Bayramı’nda ibadet maksadıyla kurban kesmek isteyenlerin kurbanlarını, dini hükümlere, sağlık şartlarına ve çevre temizliğine uygun olarak hayvana en az acı verecek şekilde bizzat kesmelerine veya vekâlet yoluyla kestirmelerine yardımcı olmak ve kurbanın dini ve sosyal fonksiyonunun yerine getirilmesini sağlamaktır.

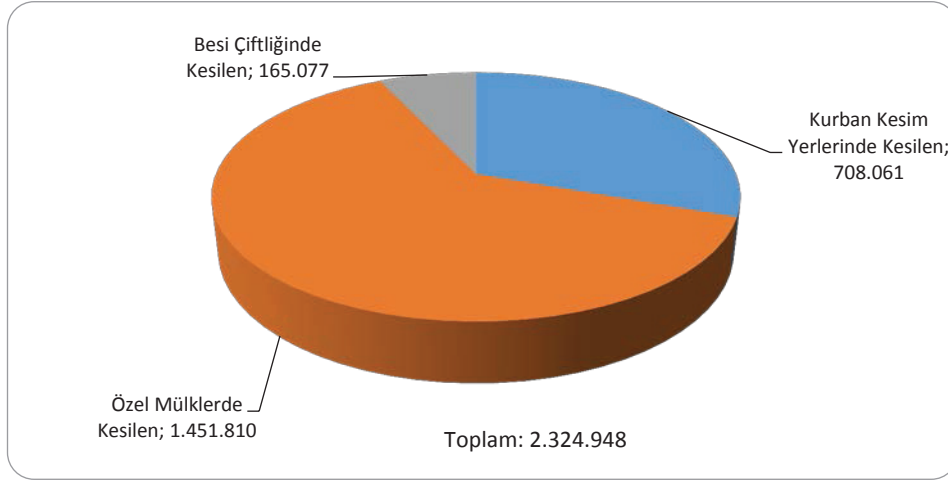
1- Başkanlığımızca Yapılan Faaliyetler

Kurban hizmetlerinin eksiksiz bir şekilde yürütülmesi için Başkanlığımızca bazı tedbirler alınmaktadır. Bu bağlamda; Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu 18.02.2014 tarihinde toplanarak 2013 Yılı Kurban Bayramı’nda yapılan faaliyetlerin bir değerlendirmesini yapmış, 04 Ekim 2014 Cumartesi günü idrak edilen kurban bayramı münasebetiyle alınacak tedbirleri ve gündemindeki diğer konuları görüşmüştür. Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu tarafından hazırlanan “2014 Yılı Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ” 07 Ağustos 2014 tarihli ve 29081 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve bir yazı ekinde gereği yapılmak üzere valiliklere gönderilmiştir. Anılan Tebliğin 5’inci maddesinin (a) fıkrası uyarınca Türkiye genelinde kurban satış ve kesim yeri adresleri, (b) fıkrasınca da daha önceki yıllarda vatandaşlarımıza ve görevlilere kurban hizmetleri konusunda yardımcı olmak üzere hazırlanan Kurban Rehberi bu yıl da Başkanlığımız ile kurul üyesi kurum ve kuruluşların web sitelerine yüklenerek hizmete sunulmuştur. Bayram öncesi hutbe, vaaz, radyo ve TV programları aracılığı ile kurbanın dini, sosyal ve çevresel boyutları anlatılmıştır.

İl Müftülüklerinden gelen raporlara göre oluşturulan kurban istatistikleri aşağıya çıkarılmıştır:

Grafik 1: 2014 Yılı Kurban Bayramında Kesilen Büyükbaş Hayvan Sayısı

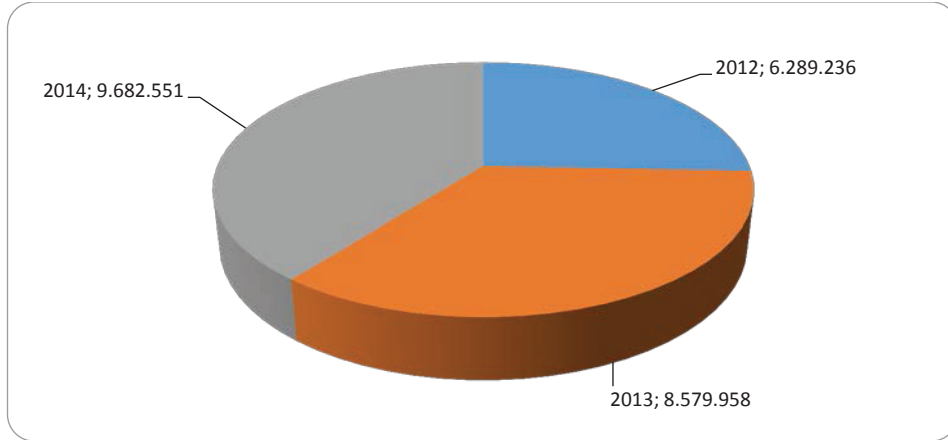

Grafik 2: 2014 Yılı Kurban Bayramında Kesilen Küçükbaş Hayvan Sayısı

Buna göre 2014 Yılı Kurban Bayramı'nda ülkemizde 1.051.429 büyükbaş ve 2.324.948 küçükbaş olmak üzere toplam 3.376.377 kurban kesilmiştir. Her büyükbaş hayvanın 7 kişi adına kesilebildiği gerçeğinden hareketle $1.051.429 \times 7 = 7.360.003$ hisse büyükbaş ve 2.324.948 de küçükbaş olmak üzere toplam 9.684.951 kişinin 2014 yılında kurban kestiği sonucunu çıkarmak mümkündür.

Vekâletle kurban kesim organizasyonu yapan kurum ve kuruluşların vekâlet aldıkları kurbanların sayısı bu rakamlara dâhil değildir.

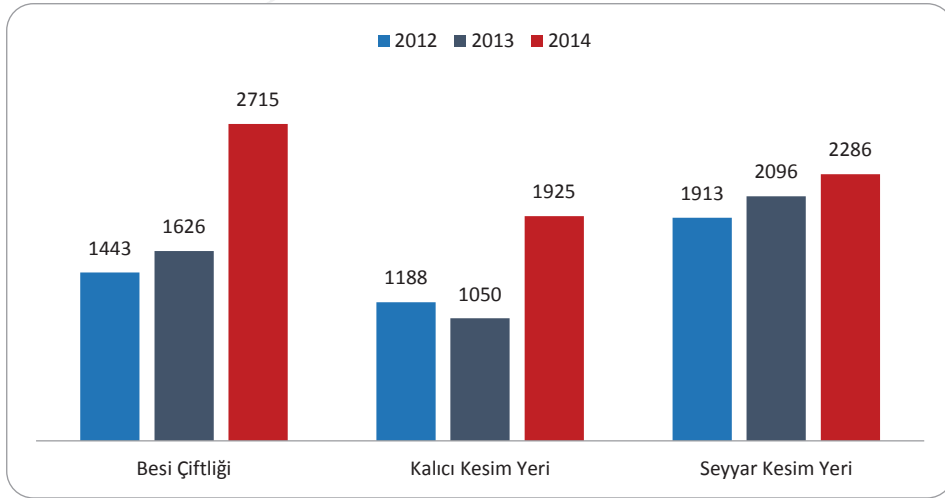
Son üç yılın verilerine göre, 2012 yılında 6.289.236, 2013 yılında 8.579.958, 2014 yılında ise 9.682.551 hisse kurban kesildiği görülmektedir.

Grafik 3: 2012, 2013 ve 2014 Yıllarında Kesilen Kurban Sayısı

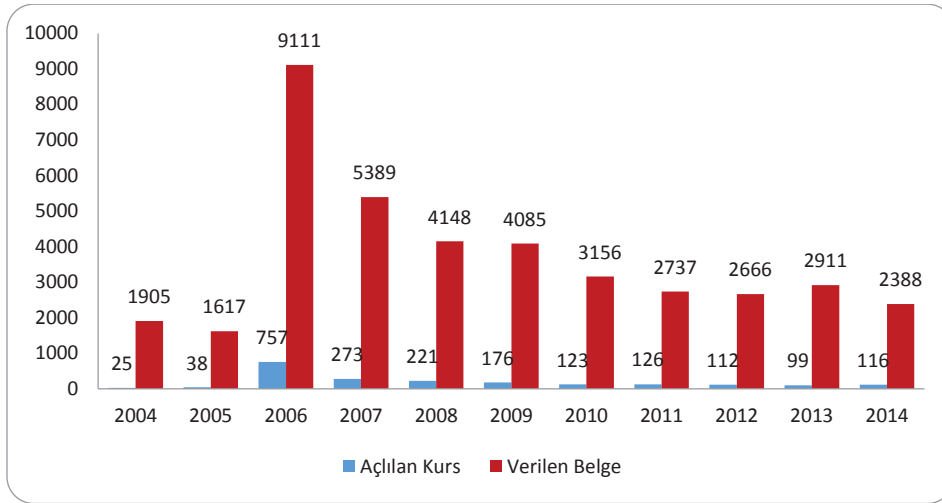
2- Kurban Hizmetleri Komisyonlarınca Yapılan Faaliyetler

İl ve ilçelerde kurulan Kurban Hizmetleri Komisyonları, gerekli kararları almış ve uygulamaları denetlemişlerdir. Kurban Komisyonları tarafından il ve ilçelerde uygun yerlerde "Kurban Satış Yerleri" ve "Kurban Kesim Yerleri" oluşturulmuştur. 2014 yılında 1.769 adet kurban satış yeri hazırlanmıştır. Kurban Hizmetleri Komisyonları, kalıcı ve seyyar olmak üzere kurban kesim yerleri belirlemiş ve bunları halkımıza duyurmuşlardır. Bu çerçevede ülke genelinde 1.925 adet kalıcı kurban kesim yeri, 2.286 adet seyyar kesim yeri ve 2.715 adet besi çiftliği kesim yeri olarak hizmet vermiştir.

Grafik 4: 2012, 2013 ve 2014 Yıllarında Kurban Kesim Yeri Dağılımı

2014 yılında il ve ilçe müftülüklerimiz ve Halk Eğitim Merkezleri ile işbirliği yapılarak 116 adet kurban kesim elemanı yetiştirme ve geliştirme kursu düzenlenmiş, bu kurslarda 2.388 kişiye kurs bitirme belgesi verilmiştir. Bugüne kadar toplam 2.717 kurs açılmış ve toplam 47.647 kişiye belge verilmiştir.

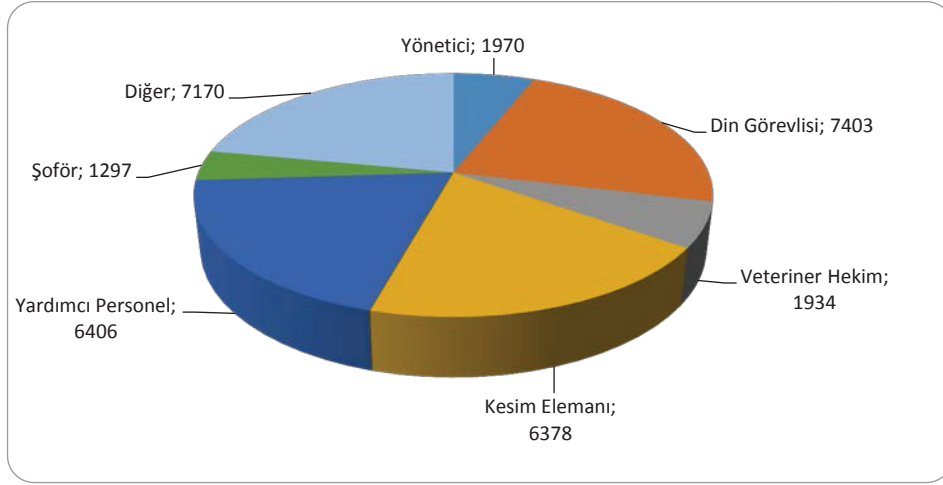

Grafik 5: 2004-2014 Yılları Arasında Açılan Kurs ve Verilen Belge Sayısı

Vatandaşlarımızın kurban konusunda bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar çerçevesinde Müftülüklerimiz tarafından bugüne kadar ücretsiz olarak dağıtılan 2.337.115 adet Kurban Rehberi, halkımızı bilgilendirmede önemli bir rol oynamıştır.

Kurban hizmetlerinin aksamadan yürütülmesi amacıyla Başkanlığımız personelinden ve komisyon üyesi kurum ve kuruluşlardan görevlendirmeler yapılmıştır. 2014 yılı Kurban hizmetlerinde 1.972 yönetici, 7.403 din görevlisi, 1.934 veteriner hekim, 6.378 kesim elemanı, 6.406 yardımcı personel, 1.297 şoför ve 7.170 diğer personel olmak üzere toplam 32.560 personel görevlendirilmiş ve ücretleri kurban hizmetleri komisyonlarınca belirlenen miktarlar üzerinden ödenmiştir.

Grafik 6: 2014 Yılı Kurban Bayramında Görevlendirilen Personel Sayısı

İl ve İlçe Kurban Hizmetleri Komisyonları kurbanla ilgili gerekli çalışmaları yapmış ve bu bağlamda; hazırlanan satış ve kesim yerlerinde hizmete yönelik gerekli malzemeler bulundurulmuş, insan ve hayvan sağlığı açısından meydana gelebilecek risklerle ilgili kontroller yapılmış ve kurban kesecek vatandaşlarımızın ibadetlerini en iyi şekilde yapmaları için ilgili kurumlardan görevlendirmeler yapılmıştır. Emniyet, jandarma ve belediye ekipleri ile işbirliği sağlanarak cadde sokak ve park yeri gibi alanlarda kurban kesilmemesi için gerekli çalışmalar yapılmıştır. Belediyelerle işbirliği yapılarak bayram öncesi ve bayram süresince satış ve kesim yerlerinde temizlik ve denetim birimlerinden yeterli sayıda eleman bulundurulmuştur.

3- Vekâletle Kurban Kesim Organizasyonları

Vekâletle kurban kesim organizasyonlarında son üç yılda dikkate değer bir artış gözlenmektedir. Bunun sebebi dünya genelinde açlık sınırı altında yaşayan çok sayıda insan bulunması, bu bölgelerde yapılan faaliyetlerin insanımızı derinden etkilemesi ve şehirlerde kurban kesmenin zorluğu gibi unsurlar sayılabilir. Hangi gerekçe ile olursa olsun ülke geneli kesilen kurbanların yaklaşık yirmide biri oranında vekâletle kurban kesimi yapıldığı bilinmektedir. Bu sayının önümüzdeki yıllarda daha da artacağı değerlendirilmektedir.

Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfı işbirliği ile vekâlet yoluyla kurban kesim organizasyonu düzenlenmektedir. Bu organizasyon, yurtiçi ve yurtdışında büyük ilgi görmektedir. Bunun dışında Kızılay, Mehmetçik Vakfı, Türk Hava Kurumu, İnsani Yardım Vakfı (İHH), Deniz Feneri Derneği, Yardımcı Derneği, Türkiye Gaziler Vakfı, Hayat Ağacı Derneği, Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Aziz Mahmut Hüdayi Vakfı, Yeryüzü Doktorları, Dost Eli Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği gibi kurum, kuruluş ve STK'lar da vekâlet yoluyla kurban kesim organizasyonları düzenlemektedir.

Ancak Başkanlığımız ve Kurban Hizmetleri Kurulumuzun bu organizasyonların işleyişi ile ilgili her hangi bir bilgisi söz konusu olmamaktadır. Özellikle yurtdışı yardım koordinesinde bir işbirliğinin faydadan hali olmayacağı mülhaza edilmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

- * Kurban hizmetlerinin daha etkin, düzenli ve sistematik bir şekilde yürütülmesi amacıyla il müftülüklerimiz tarafından hazırlanan raporları ve basın yayın organlarına yansıyan haberleri değerlendiren Başkanlığımız, her yıl olduğu gibi bu yıl da yeni tedbirlerin alınmasını sağlayarak kurban hizmetlerinin bir önceki yılda görülen aksaklıkların giderilerek yerine getirilmesine gayret etmektedir. Ancak Başkanlığımıza ulaşan şikâyet ve tekliflerde özellikle;
- * Hayvanların kurban olma yaş tespitinin objektif bir şekilde yapılarak belgelenmesi,
- * Başkanlığımız tarafından hazırlanan Kurban Rehberi'nin Merkezden basılarak illere gönderilmesi,
- * Kurbanların başı, ayakları, bağırsağı, içkembesi, ciğeri gibi atılan kısımların değerlendirilmesi konularında çalışmalar yapılması öne çıkan hususlardır.

B- CEZA İNFAZ KURUMLARI MANEVİ DESTEK HİZMETLERİ

Ceza infaz kurumlarında yürütölen din hizmetleri ve manevi destek faaliyetleri, ilk defa 1950'li yıllarda dini, ahlaki ve içtımai içerikli konferanslar verilmesi şeklinde başlamıştır. Daha sonra isteğe bağlı din dersleri şeklinde devam eden ceza infaz kurumları din hizmetleri uygulamasının iki temel gerekçesi bulunmaktadır: Birincisi, tutuklu ve hükümlölerin, özgürlükten mahrum bırakılmanın sonucunda kaybettikleri haklar dışında, Anayasa gereği fertlere sağlanan eğitim, din ve vicdan hürriyeti gibi diğer haklardan mahrum edilemeyeceği düşüncesidir. İkincisi ise tutuklu ve hükümlölerin topluma yeniden kazandırılması çalışmalarında dini ve ahlaki prensiplerden yararlanma fikridir. Bu çerçevede Başkanlığımız tarafından yapılan bütün faaliyetler İslâm'ın rahmet ve ümit yüklö mesajlarını hükümlö ve tutuklulara ulaştırma gayretine matuftur.

1- Ceza İnfaz Kurumları Manevi Destek Hizmetlerinin Geçirdiği Aşamalar

Adalet Bakanlığı tarafından Diyanet İşleri Başkanlığına gönderilen 05.08.1950 tarihli yazı iki kurum arasında işbirliği için ilk adımı teşkil etmiştir. Bu tarihten 1981 yılına kadar hizmetler konferanslar şeklinde yürütölmüştür. Bu süreç içinde her iki kurumdan da taşra teşkilatına uygulama esasları ve konunun önemi ile ilgili çeşitli yazılar gönderilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumları din hizmetlerinde aşamalar;

- I. Ceza ve Tevkifevlerini birer Islahevleri hâline getirmek amacıyla 1981 yılından itibaren cezaevlerinde eğitim ve öğretim faaliyetleri başlatılmıştır. Bunun bir neticesi olarak içerisinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin de yer aldığı genel kültür derslerinden oluşan bir eğitim programının cezaevlerinde uygulanmasına karar verilmiştir. Ayrıca cezaevlerinde uygulanan Din ve Ahlak Bilgisi dersi için 74 üniteden oluşan ilk müfredat programı hazırlanarak Başkanlığın 01.04.1982 tarihli görüşü üzerine cezaevlerinde uygulanmaya başlamıştır.
- II. 23.8.1983 tarihinde 6991 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı: Bu karar ile kabul edilen Adalet Bakanlığı Ders ve Ek Ders Ücretlerine İlişkin Karar'da, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi okutmakla görevlendirilecek yüksek tahsilli Diyanet İşleri Başkanlığı personeline haftada 24 saate kadar ek ders ücreti ödeneceği hükmü yer almıştır.
- III. 14.09.1983 tarihinde 7114 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 214 adet cezaevi vaizi kadrosu Diyanet İşleri Başkanlığı emrinde kullanılmak üzere ihdas edilmiştir ve cezaevi vaizleri haftada 6 saat maaş karşılığı görev yapmaya başlamışlardır.

- IV. 11.03.1986 tarihinde, cezaevi vaizlerinin cezaevlerindeki statüleriyle ilgili müşterek esaslar tespit edilmiştir.
- V. 30.03.2001 tarihinde ilk olarak Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında Tutuklu ve Hükümlülerin Dinî ve Ahlâkî Gelişmelerini Sağlamaya Yönelik İşbirliği Protokolü imzalanmıştır.
- VI. Adalet Bakanlığının 26.09.2002 tarihli onayıyla yürürlüğe giren Adalet bakanlığına Bağlı Ceza ve Tutukevlerinde Tutuklu ve Hükümlülere Verilecek Din ve Ahlak Bilgisi Müfredat Programı: Şu anda yürürlükte olan bu müfredat programı genel prensipler, amaçlar, açıklamalar ve 37 üniteden oluşmaktadır.
- VII.17.06.2005 tarihli Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri Yönetmeliği: Gözlem ve sınıflandırma merkezlerinin kuruluş, görev ve çalışmalarına dair usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılan bu yönetmelikte cezaevi vaizlerine de görev verildiği görülmektedir. Aynı yönetmeliğin 29/e maddesine “Ceza infaz kurumlarında din kültürü ve ahlâk öğretimi programı uygulanır, ancak hükümlülerin bu programlara katılması isteğe bağlıdır.” hükmü de eklenmiştir.
- VIII.01.01.2006 tarih ve 51 nolu Çocuk Hükümlü ve Tutukluların Eğitim Öğretim Faaliyetleri Hakkında Genelge: Bu genelgenin “Din Hizmetleri ve Ahlaki Gelişim” başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır: (a) Hükümlü ve tutuklular, ceza infaz kurumunda, mensup bulunduğu dinin ibadetlerini, düzeni bozmayacak ve çalışmayı engellemeyecek biçimde serbestçe yerine getirebilir ve ibadette kullanılan eşyayı, dinî yaşamı bakımından zorunlu olan kitap ve eserleri temin ve bulunduğu yerlerde muhafaza edebilir. (b) Din ve ahlâk bilgisi dersi, 30.3.2001 tarihinde imzalanan “Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında Tutuklu ve Hükümlülerin Dinî ve Ahlaki Gelişmelerini Sağlamaya Yönelik İşbirliği Protokol”ü ve 26.9.2002 tarihli “Adalet Bakanlığında Bağlı Ceza ve Tutukevlerindeki Tutuklu ve Hükümlülere Verilecek Din ve Ahlak Bilgisi Müfredatı” da dikkate alınarak işlenecektir.
- IX. 27.07.2007 tarihli Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümlere dair 46/1 nolu Adalet Bakanlığı Genelgesi: Bu genelge ile Din ve Ahlâk Bilgisi dersinin işbirliği protokolü ve Din ve Ahlâk Bilgisi Müfredatı dikkate alınarak işleneceği teyit edilmiştir.
- X. 10.02.2011 tarihli Adalet Bakanlığı ile Başkanlığımız Arasında “Tutuklu ve Hükümlülerin Dinî ve Ahlaki Gelişimini Sağlamaya Yönelik” yeni bir protokol imzalanmıştır. Bu protokol ile ceza infaz kurumları din hizmetlerinin amaçları, ceza infaz kurumlarında görev yapan Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin görev tanımlaması ve çalışma şartları gibi hususlarda beklenti ve ihtiyaçları karşılama yönelik olarak önemli gelişmeler sağlanmıştır.
- XI. 2014 yılı içerisinde, ceza infaz kurumları manevi destek faaliyetleri tarihinde ilk defa 435 kadrolu cezaevi vaizi ile hizmet verilmiştir. Bunun yanı sıra faklı unvanlarda 349 personel de bu yıl içerisinde ceza infaz kurumlarında görev yapmıştır.

2- Hizmet İçi Eğitim Çalışmaları

1982-2001 yılları arasında ceza infaz kurumlarında görev alan Diyanet İşleri Başkanlığı personeli hizmet alanı ile ilgili hizmet içi eğitime tabi tutulmamış iken ilk defa 2001 tarihinde hizmet içi eğitimler başlamıştır. Ceza infaz kurumlarında görev yapan Başkanlık personeline yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri şunlardır:

- * 18-30 Haziran 2001 tarihleri arasında Başkanlık merkezinde 151 personel,
- * 11-15 Aralık 2006 tarihleri arasında Antalya H. M. Gebizli Eğitim Merkezinde 46 cezaevi vaizi,
- * 16-20 Haziran 2008 tarihleri arasında CİK ve Tutukevleri Personeli Ankara Eğitim Merkezi'nde 36 cezaevi vaizi,
- * 29 Haziran-31 Temmuz 2009 tarihleri arasında CİK ve Tutukevleri Personeli Ankara Eğitim Merkezi'nde 336 personel,
- * 3-21 Aralık 2012 tarihleri arasında CİK ve Tutukevleri Personeli Ankara Eğitim Merkezi'nde 120 cezaevi vaizi,
- * 19-21 Kasım 2013 tarihleri arasında Ankara'da 93 cezaevi vaizi,
- * 18-24 Haziran 2014 tarihleri arasında Afyon Sandıklı'da 360 kadrolu cezaevi vaizi,
- * 19-22 Kasım 2014 tarihinde, Ankara'da kadın cezaevlerinde görev yapan 76 görevlendirme ve kadrolu personel seminere alınmıştır.
- * 17 Aralık 2014 tarihinde Başkanlığımız ve Adalet Bakanlığı yönetici ve uzmanları, akademisyenler ve cezaevi vaizlerinin katıldığı "Cezaevi Din Dersi Müfredatı ve Denetimli Serbestlik" konulu bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Dört oturum halinde gerçekleştirilen çalıştayı din dersi müfredatı oturumlarında, Mevcut Müfredatın Değerlendirilmesi, Yeni Bir Dil ve Perspektif, Batı Ülkeleri Örneği, Paket Programlar (Yaş/Cinsiyet/Suç), Kur'an Eğitimi ve Belgelendirilmesi, Değerler Eğitimi, Kaynak Sorunu, Görsel Yayınlar ve Müfredat ile İlgili Teklifler başlıklı konular müzakere edilmiştir.

3- Yayın Faaliyetleri

- * 2012 yılında "Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Rehberi" hazırlanarak 81 il Müftülüğüne gönderilmiştir.
- * Cezaevi vaizlerine sıkça sorulan soruların derlenerek Din İşleri Yüksek Kurulunca cevaplanması sureti ile hazırlanan "Cezaevlerinde Sıkça Sorulan Sorular" isimli eser 2014 yılı Aralık ayında 5.000 adet basılarak müftülüklere gönderilmiştir.
- * 2014 yılı içerisinde çeşitli ceza infaz kurumlarına Başkanlığımız yayınlarından Kur'an-ı Kerim, Meâl, İslam'a Giriş, Kur'an-ı Kerim'den Sureler, Âlemlere Rahmet Hz. Muhammed, İslam İlmihali, Hatemü'l Enbiya Hz. Muhammed ve Hayatı, İslam İlmihali gibi toplam 10.131 eser Dini yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından gönderilmiştir.
- * Her ceza infaz kurumuna Diyanet Aylık Dergi gönderilmiştir.
- * 52 farklı ceza infaz kurumuna Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü tarafından 8158 adet Diyanet takvimi gönderilmiştir.
- * Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde görev yapan personelin aday memurluk, hizmet içi ve görevde yükselme eğitimlerini veren 5 Eğitim Merkezine kaynak eserlerden seçilerek oluşturulan 49 kitaplık set gönderilmiştir.

4- Ramazan Ayı Programları

Ramazan ayında “Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman” teması çerçevesinde cezaevlerinde iftar programları düzenlenmiştir. Başkanlığımız koordinesinde gerçekleştirilen programlar aşağıda ki tabloda gösterilmiştir. Ayrıca il ve ilçe müftülüklerimiz tarafından da çeşitli iftar programları düzenlenmiştir. Söz konusu programlara Başkanlığımızı üst düzey yöneticileri ile mahalli müftülüklerden yetkililer katılmıştır. Yapılan programların listesi aşağıda gösterilmiştir:

Sıra No	İl	İlçe	Kurum	Katılımcı
1	Ankara	Sincan	Açık C.İ.K	Abdurrahman HAN
2	Ankara	Yenimahalle	Açık C.İ.K	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ
3	Ankara	Sincan	Çocuk Eğitimevi	Abdurrahman HAN
4	Trabzon	Akçaabat	Açık C.İ.K.	Dr. Faruk GÖRGÜLÜ
5	Diyarbakır	Kayapınar	Açık C.İ.K.	Kadir DİNÇ
6	Niğde	Merkez	Açık C.İ.K.	Bayram DEMİRTAŞ
7	Sakarya	Geyve	Açık C.İ.K.	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ
8	Aydın	Nazilli	Açık C.İ.K.	Yıldırım KAPLAN
9	Denizli	Bozkurt	Kadın Açık C.İ.K.	Dr. Ülfet GÖRGÜLÜ Halime KARABULUT
10	Erzurum	Yakutiye	Açık C.İ.K.	Abdulkadir BEKİROĞLU

Tablo 1: Ceza İnfaz Kurumları Ramazan Ayı Programları

5- Camiler Haftası Programları

2014 Yılı Camiler ve Din Görevlisi Haftası temasının cami ve gençlik olarak belirlenmesi sebebi ile kampüsünde cami veya büyük mescit bulunan ceza infaz kurumlarında programlar düzenlenmiştir. Programlarda Kur'an-ı Kerim, temaya uygun konuşma, tasavvuf musikisi konseri ve dua içeriği takip edilmiştir. İlgili cezaevleri ve katılımcılar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Sıra No	İl	Kurum	Katılımcı
1	Adana	Ceyhan A.C. İ.K.	İbrahim KARANFİL Cezaevi Vaizi
2	Ankara	Ankara Şaşmaz A.C.İ.K.	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ Başkan Yardımcısı
3	Balıkesir	Bandırma A.C. İ.K.	Kasım Karaman Cezaevi Vaizi
4	Gaziantep	Gaziantep A.C.İ.K.	Ahmet ASLANTAŞ Diy. İşleri Uzman Yard.
5	İzmir	Foça A.C.İ.K.	Talha KAYA Cezaevi Vaizi
6	Kayseri	İncesu A.C.İ.K.	Doç. Dr. Harin IŞIK Erciyes Ü. İlahiyat Fakültesi

7	Ordu	Ünye A.C.İ.K.	M. Salim NURSAÇAN Cezaevi Vaizi
8	Samsun	Bafra A.C.İ.K.	Bilal AYAZ Cezaevi Vaizi

Tablo 2: Ceza İnfaz Kurumları Camiler Haftası Programları

6- İl Müftülüklerimiz Tarafından Yapılan Faaliyetler

İl müftülükleri tarafından yapılan ve Din Hizmetleri Yönetim Sistemi'ne (DHYS) girilen faaliyetlerin ayrıntıları tablo olarak aşağıda gösterilmiştir:

Sıra No	İl Adı	Dersler	Kampanya	Konser	Kuran Ziyafeti	Mevlit Hatim	Panel	Programlar	Seminer	Sohbet	Yarışma	Ziyaret	Konferans	Toplam
1	Adana	342	0	0	0	10	2	51	0	172	0	0	43	620
2	Adıyaman	336	0	0	0	4	0	3	0	79	0	1	16	439
3	A.karahisar	379	0	3	1	3	0	25	2	52	5	36	33	539
4	Ağrı	83	0	0	0	0	0	2	0	41	0	4	1	131
5	Amasya	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	37
6	Ankara	358	0	0	0	1	0	1	0	4	0	0	33	397
7	Antalya	2513	1	0	0	0	0	1	0	175	7	25	35	2757
8	Artvin	38	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	4	67
9	Aydın	374	0	0	0	0	0	28	1	136	0	2	6	547
10	Balıkesir	800	0	0	0	1	0	5	0	25	0	0	113	944
11	Bilecik	528	0	0	0	3	0	0	0	5	0	45	10	591
12	Bingöl	142	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	144
13	Bitlis	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	13	17
14	Bolu	328	0	0	13	1	0	1	1	127	0	11	6	488
15	Burdur	273	0	4	0	2	0	0	17	171	0	4	23	494
16	Bursa	160	0	0	0	1	1	4	0	7	0	0	75	248
17	Çanakkale	283	0	0	0	0	0	0	0	18	0	0	47	348
18	Çankırı	600	0	0	0	3	0	8	0	0	3	0	4	618
19	Çorum	604	4	1	0	1	0	12	0	21	2	121	12	778
20	Denizli	374	0	0	12	1	0	3	0	332	6	42	111	881
21	Diyarbakır	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	0	13
22	Edirne	188	0	0	0	2	0	0	0	79	0	0	5	274
23	Elazığ	287	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	287
24	Erzincan	46	0	0	0	0	0	0	0	13	0	0	0	59
25	Erzurum	783	0	0	13	1	0	0	0	202	0	2	23	1024

26	Eskişehir	684	0	0	0	0	0	4	0	30	2	0	13	733
27	Gaziantep	1537	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29	1566
28	Giresun	191	0	1	3	0	0	0	0	10	0	147	0	352
29	Gümüşhane	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	36
30	Hakkâri	89	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	17	109
31	Hatay	610	0	1	1	8	0	0	0	10	0	0	30	660
32	Isparta	136	0	0	0	0	1	2	0	134	0	40	1	314
33	Mersin	1151	0	0	12	62	0	2	0	0	0	0	22	1249
34	İstanbul	3783	0	2	20	11	0	8	10	892	1	101	145	4973
35	İzmir	1096	1	2	0	0	0	3	0	29	0	149	67	1347
36	Kars	36	0	0	0	18	0	1	0	50	1	12	15	133
37	Kastamonu	387	0	0	0	0	0	1	0	11	0	245	56	700
38	Kayseri	469	0	0	0	0	0	1	1	55	0	1	3	530
39	Kırklareli	215	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84	6	305
40	Kırşehir	327	0	0	0	1	0	0	0	250	0	10	9	597
41	Kocaeli	657	0	2	0	0	0	0	0	243	0	0	52	954
42	Konya	913	0	0	0	0	0	15	0	33	4	120	11	1096
43	Kütahya	341	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	1	345
44	Malatya	353	0	0	0	0	0	0	0	135	0	0	1	489
45	Manisa	282	0	0	0	1	0	1	0	26	0	110	18	438
46	K.maraş	52	0	0	1	4	0	1	0	105	3	66	27	259
47	Mardin	98	1	0	1	2	0	1	0	184	0	197	19	503
48	Muğla	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	44
49	Muş	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	162	13	178
50	Nevşehir	211	0	0	0	0	0	0	1	13	0	0	5	230
51	Niğde	399	0	2	0	0	0	0	0	75	0	144	28	648
52	Ordu	95	0	1	0	17	0	1	0	14	1	1	20	150
53	Rize	11	0	0	0	0	0	0	0	12	0	0	3	26
54	Sakarya	184	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	186
55	Samsun	478	0	3	0	0	1	0	0	269	0	2	11	764
56	Siirt	116	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	116
57	Sinop	96	0	0	1	3	0	1	0	57	3	0	7	168
58	Sivas	149	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	152
59	Tekirdağ	413	0	0	0	0	0	1	0	13	0	2	3	432
60	Tokat	613	0	2	7	12	0	2	0	69	8	12	26	751
61	Trabzon	139	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	16	156
62	Tunceli	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24
63	Şanlıurfa	699	0	5	0	0	0	0	0	49	0	12	17	782
64	Uşak	90	0	1	0	0	0	0	0	1	0	209	16	317
65	Van	517	0	0	28	31	0	171	0	100	1	1	16	865

66	Yozgat	66	0	0	0	16	0	0	0	0	0	0	6	88
67	Zonguldak	79	0	0	5	3	0	0	0	3	3	0	3	96
68	Aksaray	19	0	0	0	0	0	3	0	1	0	0	12	35
69	Bayburt	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	1	0	6
70	Karaman	256	0	1	0	1	0	7	0	20	0	24	6	315
71	Kırıkkale	626	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	628
72	Batman	23	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	1	30
73	Şırnak	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
74	Bartın	73	0	0	0	0	0	0	0	0	1	38	2	114
75	Ardahan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
76	İğdır	29	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	31
77	Yalova	67	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	67
78	Karabük	460	0	1	1	3	8	0	0	71	0	8	62	614
79	Kilis	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	5
80	Osmaniye	592	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	4	599
81	Düzce	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
TOPLAM		29855	7	33	146	230	13	372	36	4639	53	2215	1451	39050

Tablo 3: İl Bazlı Ceza İnfaz Kurumları Faaliyet Listesi

Cezaevi Manevi Destek Hizmetleri 2014 Yılı Özeti

- * 2014 yılında 435 cezaevi vaizi, 349 görevlendirme personel ile cezaevi manevi destek hizmetleri yürütülmüştür.
- * 2014 yılı içerisinde cezaevlerinde 39.050 farklı etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- * 18-24 Haziran 2014 tarihleri arasında Afyon Sandıklı'da 360 kadrolu cezaevi vaizi,
- * 19-22 Kasım 2014 tarihinde, Ankara'da kadın cezaevlerinde görev yapan 76 görevlendirme ve kadrolu personel seminere alınmıştır.
- * "Cezaevlerinde Sıkça Sorulan Sorular" isimli kitap 5.000 adet basılarak görevlilerimizin istifadesine sunulmuştur.
- * Başkanlığımız yayınlarından toplam 10.131 eser ceza infaz kurumlarına gönderilmiştir.
- * Her ceza infaz kurumuna Diyanet Aylık Dergi gönderilmiştir.
- * 52 farklı ceza infaz kurumuna 8158 adet Diyanet Takvimi gönderilmiştir.
- * Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğüne bağlı 5 Eğitim Merkezine 49 farklı eser gönderilmiştir.
- * 17 Aralık 2014 tarihinde Cezaevi Din Dersi Müfredatı ve Denetimli Serbestlik konularının ele alındığı bir çalıştay gerçekleştirilmiştir.

C- HUZUREVİ DİN HİZMETLERİ

Dinimiz küçüğü sevmeyi, büyüğe saygı göstermeyi, anne-babaya eziyet edici en küçük bir söz bile söylememeyi emretmektedir. Toplumumuzda özellikle aile büyükleri her zaman gerekli saygıyı görmüşlerdir. Aile içinde büyüklerin varlığı bereket kaynağı olarak anlaşılmıştır. Fakat çeşitli sebeplerle aile içerisinde hayatını devam ettirmeyen büyüklerimiz için, rahat ve huzurlu bir şekilde hayatlarını sürdürmeye yönelik, gerekli donanıma sahip resmî ve özel kurumlar oluşturulmuştur.

2014 yıl sonu itibarıyla, **Türkiye genelinde 105 huzurevine** müftü, vaiz, Kur'an kursu öğreticisi, imam-hatip ve müezzin kayyım unvanlarındaki personelden oluşan **533 kişi ile din hizmeti götürülmüştür**. Personelimiz huzurevlerine **aylık, 15 günlük, haftalık** olmak üzere belirli aralıklarla gitmiştir. Ayrıca kandil geceleri, kutlu doğum haftası, bayram gibi özel gün ve gecelerde huzurevlerinde yapılan faaliyetler, huzurevi sakinlerinin moral ve motivasyonu için önem arz etmektedir.

Huzurevlerine yönelik hizmetler şu ilke ve hedefler çerçevesinde yürütülmektedir:

- 1- Yaşlıların psiko-sosyal yeterlilik ve üretkenliklerini artırmaya yönelik manevi destek, dini danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmak,
- 2- Yaşlıya saygı ve hürmetin artmasına yönelik toplumda farkındalık oluşturacak programlar düzenlemek,
- 3- Dinî gün-gecelerde ve belirli haftalarda (18-24 Mart Yaşlılar Haftası gibi) huzurevlerinde geniş katımlı programlar düzenlemek,
- 4- Din görevlilerinin, cami ve Kur'an kurslarında yaşlılara yönelik faaliyetler gerçekleştirmelerini sağlamak,
- 5- İl ve ilçelerde bulunan yaşlı rehabilitasyon merkezleri, huzurevleri ve yaşlılara hizmet veren diğer kuruluşlarla iletişime geçerek talepleri durumunda manevi destek hizmetleri sunmak.

Türkiye genelindeki huzurevleri ve yürütülen din hizmetleri sayısal verileri aşağıda verilmiştir;

HUZUREVLERİ							
ASPB	Gerçek Kişilere ait	Dernek ve Vakıflara ait	Yerel Yönetimlere ait	Kamu Kuruluşlarına ait	Azınlıklara ait	Toplam Huzurevi Sayısı	Toplam Yatak Kapasitesi
107	130	31	20	2	7	297	24.296

ASPB Bağlı Huz. Bulunan il s.	ASPB Bağlı Huz. Olmayan il s.	Hizmet götürülen Huzurevi sayısı	Huzurevine Giden DİB Personel Sayısı						
			Müftü/M.Yrd.	Vaiz	Kur'an Kursu Öğreticisi,	İmam Hatip	Müezzin Kayyım	Diğer	Toplam Personel Sayısı
55	26	105	40	109	208	146	37	13	533

Tablo 4: Huzurevleri ve Hizmet Götüren Başkanlığımız Personel Sayısı

Başkanlığımız tarafından Ankara'da bulunan huzurevi sakinlerine yönelik 20.03.2014 tarihinde bir program gerçekleştirilmiştir Ahmet Hamdi Akseki Cami tanıtımı ile başlayan program, öğle namazını müteakiben Diyanet İşleri Başkanlığı yemek salonunda verilen yemekle devam etmiştir. Başkanlık

Konferans Salonunda Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez “Yaşlılara Saygı” konulu bir konuşma yapmıştır. Programa, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Aylin Çiftçi, daire başkanları, huzurevi yetkilileri ve çalışanları ile 250’yi aşkın huzurevi sakini katılmıştır. Ayrıca, Başkanlığımızdan daire başkanları, Ankara İl Müftüsü, ilçe müftüleri, vaizler ve huzurevlerinde görevli olan din görevlileri katılmıştır.

2014 yılı Ramazan teması olarak belirlenen “**Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman**” konusunda gerçekleştirilen etkinlikler çerçevesinde çeşitli huzurevlerinde programlar yapılmıştır. Ankara Seyranbağları Huzurevinde yapılan programa Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç Dr. Yaşar Yiğit, Kırklareli Huzurevi programına ise Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanı Sedide Akbulut katılmışlardır.

Toplumun her kesimine din hizmeti sunmak, din konusunda toplumu bilgilendirmek ve manevi destek vermekle görevli olan Başkanlığımız yetişkin veya çocuk, toplumun her kesiminden insanın sorunlarıyla hemhal olmaya, onlarla kaynaşarak paylaşımlarda bulunmaya gayret etmektedir. Bu bağlamda Başkanlığımız toplumun bu kesimlerine hizmet sunan kurumlar ve STK’lar ile iletişim içerisinde hizmetlerini yürütmektedir.

D- MÜLTECİLERE YÖNELİK DİN HİZMETLERİ

Başkanlığımız tarafından mültecilere yönelik yapılan çalışmaları 3 başlık altında inceleyebiliriz:

1- Başkanlık Merkezli Çalışmalar (Planlama ve Koordinasyon)

- * AFAD koordinesinde, kamu kurumları ve STK’ların desteğiyle Suriyeli mülteciler için yürütülmekte olan çalışmalara Başkanlığımız, TDV ve müftülükler aracılığı ile destek vermektedir.
- * AFAD koordinesinde yapılan toplantılara katılım sağlayan Başkanlığımız, hazırlanan eylem planları doğrultusunda yeni stratejiler geliştirmekte ve bunu TDV yetkilileri ile mültecilerin yoğun olarak bulunduğu il ve ilçe müftülükleriyle paylaşmaktadır.
- * Diyanet Radyo ve TV programlarında ve süreli yayınlarda mülteci sorunları gündeme getirilmektedir.
- * Ramazan Ayı’nda mültecilere yönelik 371 farklı noktada ziyaret, yardım ve iftar faaliyetleri düzenlenmiştir. Karabük’te düzenlenen programa Daire Başkanı Remzi Bircan, Ankara’da düzenlenen 3500 kişilik “kardeşlik iftarı” isimli programa ise Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz katılmışlardır.
- * Ülkelerindeki iç savaş sebebiyle sınır illerimizdeki kamplarda barınan mültecilere yönelik müftülüklerimiz tarafından bugüne kadar yapılan din hizmeti ve diğer faaliyetler konusunda mevcut durumu değerlendirmek ve yaşanan gelişmeler sonrasında yeni stratejiler belirlemek amacıyla Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ’ın riyasetinde 21/10/2014 tarihinde Şanlıurfa’da, mülteci kamplarının bulunduğu 10 ilin il müftüsü, sorumlu il müftü yardımcıları ve ilgili ilçe müftülerinin katıldığı “Mülteciler İstişare Toplantısı” gerçekleştirilmiştir. Toplantıda konu bütün yönleriyle tartışılmış ve mültecilerin mevcut durumu değerlendirilmiş, yeni stratejiler geliştirilerek Başkanlığımızın mültecilere yönelik hizmetlerinin yol haritası belirlenmiştir. Bu bağlamda:
- * Çadır kentlerde kadın ve erkekler için mescit kurmak ve din görevlisi bundurmak,

- * Kamplarda ve kamp dışındaki mültecilere ziyaretlerde bulunmak ve manevi destek sunmak,
- * Vaaz ve hutbeleri mültecilerin dilinde yapmak,
- * Halkımıza yönelik vaaz ve hutbelerde, mültecilere kucak açmak, birlikte kardeşçe yaşamak vb. konular işlemek,
- * Hasta ziyaretleri ve taziyelerde bulunmak,
- * Bayramlaşma programları gerçekleştirilmek,
- * «Kardeş Aile» projeleriyle halkımız ve mültecileri kaynaştırmak,
- * Cami ve Kur'an kurslarını mültecilerin örgün ve yaygın eğitimi için tahsis etmek,
- * Mültecilere Kur'an-ı Kerim öğretimi ve hafızlık ile tefsir, hadis, fıkıh dersleri vermek,
- * Kur'an-ı Kerim, Elif-Ba ve diğer dini içerikli kitaplar ve yayınlar temin etmek,
- * Dini eğitim görmüş mültecileri, yine mültecilerin eğitimi için istihdam etmek,
- * Zekât, sadaka ve diğer nakdi kampanya ve yardımları mültecilere ulaştırmak,
- * Kurban etleri, gıda, giyim, ilaç ve diğer insani yardımların sistemli bir şekilde yürütülmesini sağlamak,
- * Tercümanlık hizmetleri sunmak,
- * Mülteci çocuklara yönelik sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlemek,
- * Müftülüklerden yapılan faaliyetleri her ay DHYS'ye kaydetmek

kararları alınmış ve bu hizmetlerin aksamadan devam etmesi için takibi yapılmıştır.

2- Türkiye Diyanet Vakfı Çalışmaları

a- Ayni ve Nakdi Yardımlar

- * Türkiye Diyanet Vakfı diğer çalışmalarının yanı sıra afet ve kriz bölgelerinde çalışan ve acil yardıma ihtiyaç duyan mağdurlara insani yardım ulaştıran bir vakıftır. Türkiye Diyanet Vakfı, yardım kampanyaları düzenlemekte ve eğitimden sağlığa birçok alanda Suriyeli kardeşleri için projeler üretmektedir. Bunlar:
- * “Şimdi Suriye’ye Yardım Zamanı” İnsani Yardım Kampanyası, 28 Aralık 2012 yılında sivil toplum kuruluşları ile Türkiye Diyanet Vakfı, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ve Türk Kızılay’ının da katılımı ile “Suriye için bir ekmek, bir battaniye” ortak sloganıyla başlatılmıştır. 129 tırdan oluşan insani yardım malzemeleri Gaziantep’ten Suriye’deki ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır. Yardımlar 75 farklı bölgede ihtiyaç sahiplerine Türkiye Diyanet Vakfı görevlileri nezaretinde dağıtılmıştır. 29 Mart 2013 tarihi itibarıyla sona eren kampanyaya halkımız tarafından 13 milyon 500 TL bağış yapılmıştır.
- * Türkiye Diyanet Vakfı, Ramazan ayında, Kurban Bayramı’nda ve kriz durumlarında gıdadan barınmaya temel ihtiyaç malzemelerini ihtiyaç sahiplerine ulaştırmaktadır.
- * Suriyeli mültecilere; 985 ton un, 9.850 koli mutfak seti, 500 adet çadır, 28.200 battaniye ve 500 yastık, 22.100 koli çocuk bezi yardımı yapılmıştır. Suriyeli mültecilere toplamda 181.750

koli, 39.400 çuval, 3.653 tonluk yardım yapılmıştır. Yardımlar; 129 tır ve 62 kamyon ile ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır.

- * Türkiye Diyanet Vakfı 2012, 2013 ve 2014 yıllarında düzenlediği kurban organizasyonlarında toplamda 6.175 Kurban hissesini 34.970 Suriyeli mülteciye ulaştırmıştır. Kurban hisseleri Türkiye’de; Adana, Adıyaman, Batman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kayseri, Kilis, Mardin, Osmaniye, Şanlıurfa’da ve Suriye’de; Halep, Carablus, Albab, Rakka ve Menbic bölgelerindeki ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır.
- * Türkiye Diyanet Vakfı acil, sosyal ve eğitim yardımlarının yanında sağlık yardımları da yapmaktadır.
- * Türkiye Diyanet Vakfının “Farkındayım yanı başındayım” kampanyası çerçevesinde “Toplum Sağlığı Merkezleri” ile birlikte Suriyeli çocukların çocuk felci aşuları yapılmış, ağır hastalar ameliyat ettirilmiş, ihtiyaç sahiplerine kulaklık ve tekerlekli sandalye temin edilmiş ve ihtiyaç olan hastanelere ilaç desteği sağlanmıştır.

b- Eğitim Yardımları

- * Türkiye Diyanet Vakfı Türkiye’deki kamplar dışında yaşayan Suriyeli mülteci çocuklara eğitim desteği vermek için çalışmalar başlatmıştır. İlk ve ortaöğretim seviyesindeki çocukların eğitimlerine devam etmesi amacıyla eğitim destek projelerini hayata geçirmiştir. Proje; Ankara, Kilis, Gaziantep, Nizip ve Şanlıurfa’da yürütülmektedir. İlk ve ortaöğretim çağındaki çocukların eğitimlerine Türkiye’de devam etmesi için Milli Eğitim Müdürlükleri, il ve ilçe müftülükleri ile görüşülmüş ve binlerce çocuğun eğitim ve öğretim görmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Proje Türkiye Diyanet Vakfı merkezi, ilgili şubeler, il ve ilçe müftülükleri ile birlikte koordineli olarak gerçekleştirilmektedir.
- * Türkiye Diyanet Vakfının pilot bölgelerde (Ankara, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa) eğitim yardımları verdiği okullar ve hizmetten toplam 8.000 öğrenci faydalanmıştır.

c- Sosyal ve Kültürel Hizmetler

- * 2013 yılında Ankara’da yaşayan sığınmacı Suriyeli aileleri dijital ortamda tüm bilgilerini içeren (kimlik bilgileri, iletişim, adres, sağlık durumları, acil ihtiyaçları vb.) bir veri tabanı oluşturulmuştur
- * Kimliği olmayan Suriyeli ailelerin “geçici kimlik” almaları için çalışmalar organize edilmiştir.
- * KAGEM’de, 30 STK’nın katılımıyla istişare toplantıları gerçekleştirilmiş ve alınan kararlar doğrultusunda mültecilere yönelik faaliyetlerin yol haritası oluşturulmuştur.
- * 300 Suriyeli aileye Türk “Kardeş Aile” uygulaması ile düzenli ve sürekli yardımların ailelere ulaşması sağlanmıştır.
- * 2014 Ramazan ayında, ay boyunca 500 kişilik “Ramazan Aşı” dağıtılmıştır.
- * 2013 yılında KAGEM bünyesinde gençlere Türkçe Dil eğitimi verilmiş, Suriyeli gençlerin üniversite eğitimlerine destek olmak amacıyla ayrıca, “Gazi Tömer” sertifikalı Türkçe Dil eğitimi verilmiş ve verilmeye devam etmektedir.
- * Suriyeli çocukların yarım kalan eğitimlerine devam etmelerini sağlamak için, “Eğitim Bursu” desteği verilmektedir.

3- Müftülük Çalışmaları

Diyanet İşleri Başkanlığı taşra teşkilatı olan müftülükler tarafından Suriyeli Mültecilere yönelik yapılan hizmetler 5 başlık altında değerlendirilebilir:

a- Din Hizmetleri

- * 10 ilde ve 22 çadır kentte mescit oluşturulmuş, din görevlisi tahsis edilmiş ve Kur'an-ı Kerim öğretimi yapılmaktadır. Müftülüklerimizin DHYS kayıtlarında toplam 82 çadır mescit bulunmaktadır. 161 din görevlisi hem tercümanlık hem de imam-hatiplik yapmaktadır.
- * Kadın ve erkek vaizler tarafından çadır kentlerde vaaz ve sohbetler mültecilerin kendi dilinde yapılmaktadır. 2014 yılı içerisinde 10 ilde toplam 11.430 program yapılmıştır.

b- Manevi Destek Hizmetleri

- * Kendi imkânlarıyla ev kiralayan ve il genelinde çeşitli mahallere dağılan mülteci aileler din görevlilerimiz tarafından ziyaret edilmekte ve manevi desteğe ihtiyacı olanlar için, müftü, müftü yardımcısı ve vaizlerden oluşan manevi destek ekipleri tarafından ziyaret edilmektedirler. Çadır kentler de aynı ekipler tarafından ziyaret edilmektedir. Hasta ziyaretleri ve taziyeler yapılmaktadır. Örnek olarak Şanlıurfa İl Müftülüğü tarafından 1.878 mülteci aile ziyaret edilmiş ve 50 cenazenin teçhiz işlemleri yürütülmüştür.
- * Yeni doğan bebekler ve anneleri ziyaret edilmektedir.
- * Dul ve yetimler başta olmak üzere engelliler ve savaşta yaralı olarak kurtulanlar ziyaret edilmekte ve zaman zaman onların sağlık giderleri, kira, su bedelleri karşılanmaktadır.

c- Eğitim Hizmetleri

- * Çadır kentlerde kadın ve erkeklere Kur'an-ı Kerim öğretilmekte ayrıca hafızlık programları da açılmaktadır. 10 ilimizde 130 sınıfta bu eğitimler sürdürülmektedir. 200 kişi hafızlık yapmaktadır. Kamp dışında yaşayan mülteciler için de sınıflar açılmakta ve gençler yatılı Kur'an kurslarında Başkanlığımız Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün yabancı öğrenci eğitim bursu imkânlarından faydalanarak Türkçe dersleri de almaktadırlar.
- * 231 Türk ve 52 Suriyeli öğretici tarafından, 7420 öğrenciye Kur'an-ı Kerim öğretilmektedir. Yetişkin kadın, erkek ve çocuklardan oluşan mülteci kursiyerlere 8350 adet Elif-Ba, 9516 adet Kur'an-ı Kerim ve kütüphaneye koyulmak üzere 45 Arapça dini eser hediye edilmiştir.
- * Mültecilerin yoğun olduğu bölgelerde TDV'ye ait bazı binalar ve Kur'an kursları boşaltılarak mültecilerin eğitimi için tahsis edilmiştir.
- * TDV Şanlıurfa şubesine bağlı 5 katlı bir binanın tamamı Suriyeli çocukların eğitiminin yapılması için "Suriye Sınırsız Eğitim Okulu"na devredilmiştir.

d- Sosyal ve Kültürel Hizmetler

- * 10 ilde ve 22 çadır kent başta olmak üzere, okul, hastanelerde ve diğer kurumlarda tercümanlık hizmetleri müftülüklerimiz tarafından verilmektedir. Arapça ve Kürtçe bilen din görevlileri AFAD koordinesinde çalışmaktadır.
- * Gerek AFAD ekibiyle ve gerekse ihtiyaç duyulan diğer alanlarda tercümanlık hizmeti sunan 179 personelimiz bulunmaktadır.

- * Kur'an-ı Kerim, Elif-Ba ve ihtiyaç duyulan diğer dini içerikli kitaplar müftülüklerimiz tarafından temin edilmekte ve çadır kent mescitleri başta olmak üzere mültecilerin hizmetine sunulmaktadır.
- * Yaz Kur'an kursuna katılan çocuklar arasında yarışmalar yapılmakta, geziler düzenlenmektedir. Kutlu Doğum Haftası ve Camiler Haftasında Ezan ve Kur'an-ı Güzel Okuma Yarışmaları düzenlenmektedir.
- * Dinî ve tarihî mekânlara geziler düzenlenmektedir.
- * Ramazan ayında iftar programları düzenlenmektedir.

e- Aynı ve Nakdi Yardım Hizmetleri

- * Zekât ve ramazan ayında fitır sadakaları Suriyeli mültecilere ulaştırılmaktadır. Ayrıca Ülke genelinde veya il bazındaki kampanyalarla zaman zaman nakdi yardım kampanyaları düzenlenmektedir.
- * Şanlıurfa ili Hilvan ilçe Müftülüğü tarafından Suriyeli çocukların eğitim ihtiyacının giderilmesi için 1.892,00 lira yardım toplanmıştır.
- * Müftülüklerimiz tarafından mültecilere 40892 TL nakdi yardım yapılmıştır.
- * Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlardan 1558 kurbanın yanı sıra 1095 hisse kurban eti mültecilere dağıtılmıştır.
- * Hayırseverlerin desteği ve din görevlilerinin katkılarıyla gıda, giyim, ilaç, battaniye, soba, mutfak malzemeleri gibi insani yardım malzemeleri mültecilere ulaştırılmaktadır.
- * Müftülüklerimiz tarafından mülteci ailelere, 2425 adet soba, 30 çadır, 200 battaniye, 150 adet halı, 6250 kg. odun ve 12500 kg kömür yardımı yapılmıştır.
- * Mardin Müftülüğü 800, Şanlıurfa Müftülüğü tarafından 200 mülteci çocuğa giyim yardımı yapılmış ayrıca çocuklara müftülükçe bayram harçlığı da dağıtılmıştır.
- * Türkiye Diyanet Vakfı Gaziantep şubesi tarafından bürolarda ihtiyaç duyulan 1 adet hizmet aracı, 10 adet bilgisayar, 2 adet fotokopi makinası ve 2 adet yazıcı temin edilmiştir.

E- ENGELLİLERE YÖNELİK FAALİYETLER

Engelli tanımı sadece fiziksel olarak yoksunluğu ifade etmemektedir. Engelli bireyin sosyal ve ekonomik haklardan yeterince istifade edememesi de bir engeldir. Bazı toplumlarda engelli bireyler devletin vermiş olduğu haklara rağmen içinde yaşadığı toplumla entegrasyonda ve kendileriyle ilgili bakış açılarında sorunlar yaşamaktadırlar. Bu durum devletin alacağı tedbirlerle değil, toplumsal algıyı olumlu yöne çevirme ile aşılabılır. Birçok engelli ve ailesi kendilerine toplum içerisinde yeterince yer bulamamaktan şikâyet etmektedir. Bu bağlamda Başkanlığımızın görev alanına giren farkındalık çalışmaları ilk sırada yer bulmaktadır.

Engellilere manevi yönden destek olmak ve onları rahatlatmak Hz. Peygamber'in önem verdiği hususlardandır. Allah Resulü (sav), en zor imtihan şartlarını 'Peygamberler, sonra onlara yakın olanlar, sonra onlara yakın olanların' yaşadıklarını haber verir ve bu imtihanları kazanabilenlerin hata ve günahlarından arınacakları müjdesini verir.

Türkiye’de engellilere yönelik yasaların ana hukuki temeli 1981 Anayasası’nın 42. 50. ve 61. maddeleridir. Bu maddeler, özürülülerin eğitimi ve çalışma hayatında özel tedbirlerin alınması ve korunması için devleti görevlendirmektedir. Ülkemizde engellilerin eğitim, çalışma, topluma katılım ve korunma haklarına ilişkin hedefler; kalkınma planlarına ve yıllık programlarda gösterilmektedir. Engellilere yönelik olarak eğitim, sosyal hizmet, sosyal yardım, vergi ve istihdam ile ilgili Yasalarda çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

Başkanlığımızın engellilere yönelik hizmetleri; camilerin ulaşılabilirliğinin sağlanması, işaret dili ile hutbe okunması, dini yayınlar ve eğitim faaliyetlerinin yanı sıra Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile koordineli çalışmaları kapsamaktadır. Başkanlığımızın 2007 yılında çıkardığı Genelge’nin 39. maddesinde:

“Sayıları sekiz milyonu aştığı belirtilen engelli vatandaşlarımızın, dinî eğitim, yayın ve irşat yönünden ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak amacıyla;

- İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak, müftülüklerce belirlenecek camilerde hutbelerin işaret diliyle anlatılması sağlanacaktır.
- Ortopedik engellilerin camilere rahatça girebilmeleri için fizikî düzenlemeler yapılacaktır.
- İşitme engelliler için cami girişlerine namaz vakitlerini gösterir levhalar konulacaktır.
- İslâm Dininin engellilere tanıdığı ruhsat ve kolaylıklar vaazlarda ve mahallî radyo ve televizyon programlarında anlatılacaktır.
- 03 Aralık “Dünya Özürülüler Günü” ve 10-16 Mayıs “Sakatlar Haftası” nda konuyla ilgili konferans, seminer veya panel düzenlenecek, vaazlarda konuya yer verilecek, mahallî radyo ve TV programlarında bu konularda toplum bilgilendirilecektir” ifadeleri ile engelli vatandaşlara götürülecek hizmetler açısından görev tanımlaması yapılmıştır.

2013 yılında alt yazı ve işaret dili ile hutbe sunumunun bir ekran vasıtasıyla sağlanması için Din İşleri Yüksek Kurulundan görüş alınmış, uygun bulunduğu cevabı üzerine Ankara’da pilot uygulamasına geçilmiştir.

Ayrıca Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı rehabilitasyon merkezlerinden alınan bilgiler DHYS veri tabanımıza işlenmiştir. Veri tabanımızdaki bilgilere göre ülkemizde MEB’e bağlı faaliyet gösteren 7, ASPB’ ye bağlı 85 ve 149 özel rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır.

Camilerin engellilere uyumlu hâle getirilmesi bağlamında yapılan çalışmalarla ilgili veriler aşağıdaki tablodaki gibidir:

Engelliler Tuvaleti Olan Cami Sayısı	7382
Engelliler İçin Abdest Alma Yeri Olan Cami Sayısı	5390
Engelliler İçin Vakit Levhası Olan Cami Sayısı	2614
Engelliler İçin Cami İçi Fiziki Düzenleme Yapılan Cami Sayısı	4417
Engelliler İçin Cami Dışı Fiziki Düzenleme Yapılan Cami Sayısı	6320
Görme Engelliler İçin İzli Yol Olan Cami Sayısı	376
İşaret Diliyle Hutbe Okunan Cami Sayısı	30
Ortopedik engellilere uyumlu cami sayısı(rampa, tuvalet, abdesthane)	1481

Engellilere yönelik din hizmeti ve eğitim faaliyetleri kapsamında Kur'an kursu hizmetleri devam etmektedir. Bugüne kadar Kur'an kurslarında eğitim gören engelli sayısı şu şekildedir;

Görme Engelli	517
İşitme Engelli	1160
Bedensel Engelli	2431

2014 yılında Başkanlığımız tarafından engellilere yönelik olarak yapılan çalışmalarını şöyle özetleyebiliriz;

- * Başkanlık Merkezinde engelli personelimiz ve yakınlarının yanı sıra ilgili sivil toplum kuruluşlarının temsilci ve üyelerinin katıldığı iftar programı düzenlenmiştir.
- * Ramazan ayında Başkanlığımız ve müftülükler işbirliği ile engellilere yönelik düzenlenen iftar programlarına Başkanlığı temsilen; Uşak'ta Daire Başkanı M. Zeyd ÖZEL, Burdur'da Diyanet İşleri Uzm. Yard. Ömer Faruk ARSLAN, Amasya'da Daire Başkanı Abdurrahman HAN ve Tekirdağ'da Daire Başkanı Murat ALKAN katılmışlardır.
- * Camiler ve Din Görevlileri Haftasında, Cami ve engelli gençlik buluşmaları kapsamında düzenlenen programlara Başkanlığımızı temsilen; Eskişehir'de Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Hasan Kamil YILMAZ, Çorum'da Musa KARAKAŞ, Konya'da Abdullah BABAOĞLU, Erzurum'da Metin ŞENGÜL, Van'da Daire Başkanı Abdurrahman AKBAŞ katılmışlardır.
- * "Dünya engelliler günü" münasebetiyle Serebral Palsili Çocuklar Derneği (SERÇEV)'in genel Merkezine ve Türkiye Sakatlar Konfederasyonuna ziyaret gerçekleştirilmiştir.
- * 18 Aralık 2014 tarihinde Bedensel Engelliler Derneği Genel Merkezine ziyarette bulunulmuştur.
- * 31 Aralık 2014 tarihinde Başkanlıkta, engellilere ait konfederasyon, federasyon, dernek, Stk temsilcileri ve Büyükşehir Belediyesi Engelliler Lokali Müdürü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında uzmanlarla bir araya gelinerek bir çalıştay gerçekleştirilmiştir.
- * Yıl içerisinde müftülüklerimiz tarafından engellilere yönelik 11.297 vaaz edilmiş ve 43 hutbe yazılmıştır. Ayrıca ders, sohbet ve çeşitli programlar gibi 600.818 kişinin katıldığı, 1572 farklı etkinlik gerçekleştirilmiştir.
- * Türk İşaret Dili ile Dini Kavramlar Sözlüğü <http://engelsiz.diyamet.gov.tr> adresinden hizmet vermektedir.
- * Diyanet TV'de "engelsiz hayat" programı devam etmektedir.

F- ROMANLARA YÖNELİK HİZMETLER

Başkanlığımız hizmetlerini yerine getirirken toplumun bütün kesimlerine aynı yakınlıkta; inanç, düşünce ve vicdanî kanaatlere saygılı, farklı görüşleri anlayışla karşılayan, toplumdaki yanlışlıkları, sahih bilgiyle düzeltmeye çalışan, toplumun örf ve adetlerini dikkate alan bir anlayışla sürdürmektedir.

Bu bağlamda, Roman vatandaşlarımızın Başkanlığın görev alanlarına giren talepleri il ve ilçe müftülüklerimizce dikkate alınarak programlar yapılmakta, yaşadıkları yerlerde Kur'an kursları açılmakta, ayrıca Başkanlığımız ve taşra teşkilatımız tarafından özel gün ve gecelerde oluşturulan programlarda Roman vatandaşlarımızdan oluşan ilahi gruplarına yer verilmekte, hafızlık yapan öğrenciler desteklenmektedir.

Ramazan Ayı vesilesi ile Romanlara yönelik çeşitli iftar programları düzenlenmiştir. Mersin'de yapılan programa Başkanlığımızı temsilen Daire Başkanı Galip AKIN, İzmir programına ise Daire Başkanı Erdal ATALAY katılmışlardır.

Başkanlığımız tarafından yapılan çalışmalarda öncelikle kültürümüzde bulunan aşağılayıcı nitelikte ve onur kırıcı ifadeler ile olumsuz bakış açısı ve önyargıların değiştirilmesi noktasında çalışmalar yapılmaktadır. Bu amaca matuf olarak kurum, kuruluş ve STK'ların Roman vatandaşlara yönelik gerçekleştirdiği faaliyetlere katılım sağlayarak bu grupların topluma entegrasyonları noktasında görev üstlenilmektedir. Ayrıca Kur'an kursları aracılığıyla ve ihtiyaç hissedilen bölgelerde ihtiyaca yönelik bir program çerçevesinde yanlış inanç ve tutumların izalesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Roman vatandaşların kurmuş olduğu vakıf-dernek ve STK'lar ile bir araya gelerek kendi problemlerini onların ağızlarından dinleyerek ve tecrübelerinden yararlanarak işbirliği gerçekleştirmek ve yaşanan sorunlar karşısında gerçekçi ve uygulanabilir projeler hayata geçirilmektedir. Bu bağlamda toplum arasında karşılıklı olarak gerçekleşmiş olan ön yargılardan kurtulmak ve toplumu oluşturan fertler arasında güven duygusunu yerleştirmek amacıyla yapılan her türlü faaliyet desteklenmektedir.

G- MUHARREM AYI FAALİYETLERİ

Başkanlığımız Muharrem Ayı ve Aşure Günü münasebeti ile çeşitli faaliyetler icra etmektedir.

Bu çerçevede Ahmet Hamdi Akseki Camii Fuaye Salonunda 03.11.2014 tarihinde Muharrem iftarı verilmiştir. İftara Başkanlığımız üst düzey yetkilileri ile Alevi-Bektaşî STK temsilcileri katılmışlardır.

Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in de katıldığı iftar yemeğinin ardından Ahmet Hamdi Akseki Camiinde Aşura günü için özel bir mevlit programı düzenlenmiştir. Yatsı namazının ardından Kur'an'ı Kerim tilavetiyle başlayan programda Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Hasan Kâmil Yılmaz konuşma yapmış, Mehmet Kemiksiz ve ekibi tarafından mersiye ve muharremiyeler okunmuştur. Programın ardından programa katılanlara aşure ikram edilmiştir.

Alevi, Bektaşî ve Caferî STK temsilcilerine Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ imzası ile 10 Muharrem'in ümmetin ortak hüznü olduğunu ifade eden mektubun yanı sıra Başkanlığımız yayınlarından Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli'ye ait "Besmele Tefsiri" ve Ahmet ÖZHAN'ın seslendirdiği "Kerbela" CD'si gönderilmiştir.

Ayrıca il müftülüklerimiz tarafından muharrem ayı ve mahiyeti ile ilgili olarak 1.357 farklı program yapılmıştır.

H- SAĞLIK ALANINDA YÜRÜTÜLEN HİZMETLER

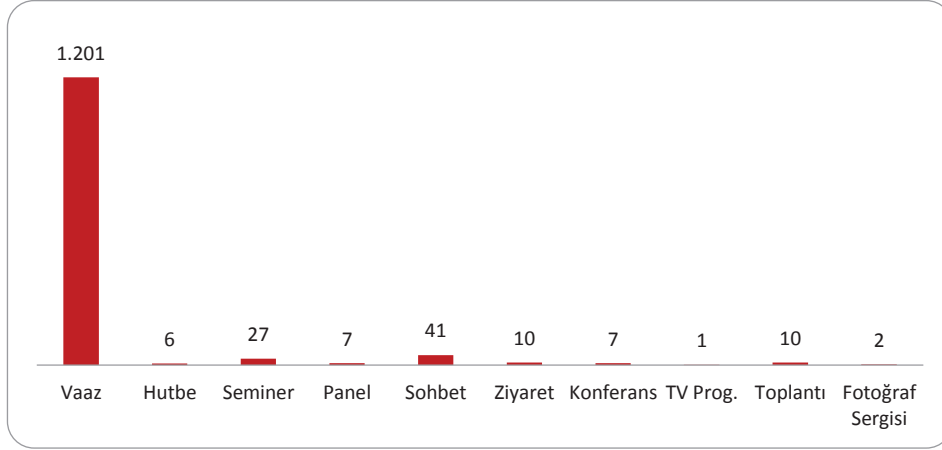
Son yıllarda toplumumuzun Başkanlığımızdan beklentileri yönünde, vatandaşlarımıza cami dışında manevi ve sosyal destek sunmak üzere yürütülen hizmetler kapsamında hastanelerde din hizmeti verebilmek hususunda birtakım faaliyetler yapılmıştır. Bu bağlamda;

- * Başkanlığımız aracılığı ile “Bilgi Görgü Artırmak ve Alanında Yetiştirilmek” üzere yurt dışındaki hastanelerde yürütülen din hizmetlerini araştırmak üzere giden ve ABD, İngiltere, Hollanda, Almanya ve Ürdün’de konu ile ilgili çalışma yapan personelin hazırladıkları raporlar incelenmiştir. Bu raporlar sonucunda Türkiye hastanelerinde manevi destek hizmetlerinin bir ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır.
- * Hastanelerde manevi destek konusunda Başkanlığımız bünyesinde çalışma yapan personel ile istişare toplantısı düzenlenmiştir. Toplantı çıktıları, bu konudaki bilimsel çalışmalar ile Başkanlığımıza ve müftülöklere gelen talepler doğrultusunda Sağlık Bakanlığı ile ortak bir çalışmanın gerekliliği anlaşılmıştır.
- * Sağlık Bakanlığı yetkilileri ile belli periyotlarda toplantılar gerçekleştirilmiştir. Toplantılar sonucunda hastalara, hasta yakınlarına ve hastane personeline manevi destek sunabilmek amacıyla Başkanlığımız ile Sağlık Bakanlığı arasında hastanelerde manevi destek sunmaya yönelik işbirliği protokolü imzalanması konusunda mutabakat sağlanmıştır.
- * Türkiye genelinde personelimiz tarafından 1154 hastanede 59.188 kişi ziyaret edilmiştir.
- * Organ nakli konusunda kamuoyu bilincini artırma, diğer paydaş kurum ve kuruluşlarla işbirliğini geliştirme ve din görevlilerinin organ bağışı konusundaki ilgi düzeyini yükseltmek amacıyla Sağlık Bakanlığı ile Avrupa Birliği tarafından ortaklaşa yürütülen “Organ Bağışında Uyum İçin Teknik Yardım” isimli proje kapsamında Ocak ayında 250 kişinin katılımıyla “Din Adamları Bilgilendirme Toplantısı” düzenlenmiştir. Başkanlığımız dinî, tıbbî, hukukî ve etik kurallar göz önüne alınarak yapılan organ bağışını/naklini teşvik etmek ve halen sayısı 30 bini aşan hastaların nakil ihtiyacının karşılanması için umut üretmeye devam etmek amacıyla toplantıya 81 il genelinden katılım sağlanmıştır.
- * 2006 yılında Başkanlığımız ile Türk Kızılayı arasında imzalanan “Gönüllü Kan Bağışçılarının Eğitimi ve Kazanılması” protokolü kapsamında Türk Kızılayı’nın kan bağışı faaliyetlerine katkı sağlanmıştır.
- * 2006 yılında Başkanlığımız ile Türk Kızılayı arasında imzalanan “Gönüllü Kan Bağışçılarının Eğitimi ve Kazanılması” protokolü kapsamında Türk Kızılayı’nın kan bağışı faaliyetlerine katkı sağlanmıştır. Bu konuda 155.184 kişinin katıldığı 774 etkinlik gerçekleştirilmiştir.

I- MADDE BAĞIMLILIĞI İLE MÜCADELE

Toplumda suç oranlarının arttığı, ahlaki değerlerde aşınmanın yaygınlaştığı, aile yapısında sıkıntıların yaşandığı, sosyal dayanışma ve yardımlaşma duygusunun zayıfladığı günümüzde, madde bağımlılığı ve zararlı alışkanlıklar önemli bir sorun olarak ortada durmaktadır. Zararlı alışkanlıklarla mücadele hususunda Başkanlığımız tarafından sunulan manevi destek ayrı bir önem arz etmektedir.

Başkanlığımız tarafından 2014 yılı madde bağımlılığı ile mücadele kapsamında ülke genelinde 1.201 vaaz, 6 hutbe, 27 seminer, 7 panel, 41 sohbet, 10 ziyaret, 7 konferans, 1 TV programı, 10 toplantı yapılmış ve 2 fotoğraf sergisi açılmıştır.

Grafik 7: 2014 Yılı Madde Bağımlılığı İle Mücadele Çalışmaları

Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından on bir kitapçıktan oluşan “Ailem” serisinde madde bağımlılığını önlemede aile müessesesinin önemli olduğu vurgulamak için “Ailemi Bağımlılıktan Koruyorum” kitapçığı hazırlanmıştır. Ayrıca Diyanet Aylık Dergi’de zararlı alışkanlıklardan korunma yolları hakkında makalelere yer verilmiştir.

18.09.2014 tarihinde Başkanlığımız ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında imzalanan protokol, madde bağımlılığı ile mücadelede yapılacak hizmetlere önemli bir ivme kazandıracaktır.

28/29 Kasım 2014 tarihlerinde Ankara Ticaret Odası (ATO) toplantı salonunda yapılan “1.Uyuşturucu İle Mücadele Şûrası’na” Başkanlığımızdan ve İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Antalya, Mersin, Konya, Diyarbakır, Samsun, Erzurum illerinden birer kişi olmak üzere katılım sağlanmıştır.

Başkanlığımız uyuşturucu ile mücadele talep azaltımında en etkin kurumların başında gelmektedir. Bağımlılıkla mücadele adli, asayiş, klinik yöntemlerle yapılması gerektiği gibi sosyal boyutlu rehabilite çalışmalarında manevi destek hizmeti son derece önemlidir. Madde bağımlılığı ile mücadele kapsamında;

- * Personelimizin bilgi ve eğitimini artırmak,
- * Ulusal ve uluslararası düzeyde çok yönlü etkinlikler gerçekleştirmek,
- * Toplum destekli mücadelenin gelişmesini sağlamak,
- * Kurum ve kuruluşlarla ortak projeler geliştirmek,
- * İrşat faaliyetleri, panel, konferans, seminer, radyo ve TV programları yaparak zararlı maddeler hakkında vatandaşlarımızın bilgilendirilmesi gibi hususlar Başkanlığımızın genel hedefleri arasında gelmektedir.

J- ÖZEL GÜN VE HAFTALARDA İCRA EDİLEN FAALİYETLER

Başkanlık olarak vatanımızın bekası için canlarını veren aziz şehitlerimizin ruhlarını şad etmek ve geride kalan ailelerinin acılarını hafifletmek, birlik ve beraberliğimizin daim olmasına katkıda bulunmak, vatanımızı emanet ettiğimiz gazilerimize yanlarında olduğumuzu hissettirmek, istiklal

Marşımızı ve bu marşı yazdıran ruhu anlamak, anlatmak ve diri tutmak, bu eserin ve büyük şairin milli bir değerimiz olarak kalmasını sağlamak amacıyla her yıl 12 Mart ve 18 Mart ve 19 Eylül tarihlerinde çeşitli faaliyetler yapılmaktadır.

1- 12 Mart İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif ERSOY'u Anma Günü

İstiklal Marşını ve Mehmet Akif Ersoy'u halkımıza ve genç kuşaklara anlatma çabalarına Başkanlığımız ve müftülükler tarafından anlamlı katkılar yapılmaktadır. Cami ve Kur'an kursları başta olmak üzere çeşitli platformlarda programlar icra edilmektedir. İl ve ilçe müftülükleri tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerde **59.896** adet ile hatim okunması ilk sırada gelmektedir. İkinci sırada ise **24.227** vaaz vardır. Üçüncü sırada **4.288** mevlit merasimi vardır. Diğer faaliyetler ise sırasıyla, **1.393** anma programı, **836** TV ve radyo programı, **825** konferans, **374** yarışma ve **227** panel olarak yer almaktadır.

2- 18 Mart Şehitler Günü

18 Mart Şehitler Günü münasebetiyle "250 bin şehide 250 bin hatim" kampanyası düzenlenerek ülke genelinde okunması sağlanmıştır. Şehitlik resmi töreninde Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in duası ve akşamında Çanakkale Şehitler Camii'nde mevlit programı icra edilmiş ve okunan hatimlerin duası yapılmıştır.

Ayrıca il ve ilçe müftülükleri tarafından 18 Mart münasebeti ile icra edilen faaliyetlerde ilk sırayı **166.448** sayı ile hatim okunması almaktadır. İkinci sırada ise **25.113** sayı ile vaaz vardır. Üçüncü sırada **8.063** sayı ile mevlit merasimi, dördüncü sırada ise **4.856** sayı ile şehit ve gazi yakını ziyaretleri vardır. Diğer faaliyetler ise sırasıyla, **1.358** sayı ile şehitlik ziyareti, yardımda bulunan şehit ve gazi yakını **648**, konferanslar **460**, TV ve Radyo Programı **231**, yarışmalar **219**, Çanakkale gezisi 186, panel **47** olarak gerçekleşmiştir.

3- 19 Eylül Gaziler Günü

Müftülüklerimiz tarafından 19 Eylül Gaziler Günü'ne yapılan faaliyetlerde ilk olarak **23.177** adet ile vaaz dikkat çekmektedir. İkinci sırada ise **22.267** ile hatim vardır. Üçüncü sırada **4395** gazi yakını ziyareti, dördüncü sırada ise **750** adet ile yardımda bulunan gazi vardır. Diğer faaliyetler ise sırasıyla **152** sayı ile konferans, TV ve Radyo Programı **130** ve yarışmalar **27** olarak bildirilmiştir.

- * Bu faaliyetlerin dışında Sarıkamış harekâtının 100. yılı olması münasebetiyle harekâta şehit düşen Mehmetçiklerimiz için 100 bin hatmi şerif okunmuştur.
- * Ramazan ayında Başkanlığımızda Şehit aileleri ve gazilere yönelik iftar programı gerçekleştirilmiştir.
- * Elazığ, Kırıkkale ve Sinop'ta Başkanlığımızdan katılım ile ayrıca il ve ilçe müftülüklerimiz tarafından 29 merkezde Şehit yakınları ve gazilere yönelik iftar programları düzenlenmiştir.

K- SANATSAL FAALİYETLERİN SERGİLENMESİ

İl ve ilçe müftülüklerimizde görevli olan ve sanatsal çalışmalarla ilgilenen personelimizin eserleri Camiler ve Din Görevlileri Haftası (13-19 Ekim) münasebetiyle sergilenmiştir.

Müftülüklerimize gönderilen bir yazı ile eserlerin Başkanlığa ulaştırılması sağlanmış ve oluşturulan komisyon marifeti ile sergilenecek eserler belirlenmiştir.

13 Ekim Pazartesi günü Kocatepe Cami Fuar alanında Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ tarafından açılan sergide 59 personelimize ait tezhip, ebru, hat, yağlı boya, filografi, kaligrafi, ahşap yakma, çini, maket gibi alanlarda toplam 125 eser, 13-15 Ekim tarihleri arasında Kocatepe Fuar alanında sanatseverlerin beğenisine sunulmuştur. 16-17 Ekim tarihlerinde ise Ahmed Hamdi Akseki fuaye alanında teşhir edilen eserler ziyaretçilerin yoğun ilgisiyle karşılanmıştır.

L- VAKİT HESAPLAMA

Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı bünyesinde yürütülen hizmetlerden bir diğerini ise vakit hesaplama hizmetleri oluşturmaktadır.

Vakit hesaplama hizmetleri kapsamında yapılan faaliyetler şunlardır;

1 – Namaz Vakitleri

a - Takvimler

aa. Başkanlık Takvimleri

2015 Yılı Başkanlık Takvimlerinin ön yüzüne konulacak olan veriler hazırlanarak Dini Yayınlar Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir. Söz konusu veriler şunlardır:

- * Günlük namaz vakitleri,
- * Bölgedeki şehirler için günlük kible saati,
- * Her bölgenin ilk şehri için ay doğuş-batış vakti,
- * Her Kamerî ayın İçtima ve Ru'yet tarih, saat ve yerleri,
- * Bölgedeki şehirler için Ramazan ve Kurban Bayram namaz vakti,
- * Rumi, miladi ve hicri tarihlerin birbirlerine tekabülleri ile Hızır-Kasım günleri

2015 yılı için 37 yurt içi 18 yurt dışı olmak üzere 55 bölge ve 1245 şehri içeren takvim yayımlanmıştır.

ab. Diğer Takvimler ve İmsakiyeler

Takvim çıkaran kamu kurumu ve özel kuruluşlara telif ücreti karşılığında namaz vakitleri ve imsakiyeler hazırlanmaktadır. Bu kapsamda bu yıl 25.562,01 TL gelir elde edilmiştir.

b. Avrasya Ülkeleri ve Türkiye Namaz Vakitleri Arasındaki Farkların Giderilmesi Projesi

Başkanlığımızca hazırlanan namaz vakitleri ile bazı Avrasya ülkelerinin dini idareleri tarafından tespit edilen namaz vakitleri arasındaki farklılıkların giderilmesi veya en aza indirilmesi amacıyla çalışma başlatılmıştır.

Avrasya ülkelerindeki dini idarelerin namaz vakitlerini belirlemede kullandıkları dini ve astronomik kriterlerle ilgili bilgilerin ve uygulamaların tespiti amacıyla bu ülkelerdeki Din Hizmetleri Müşavir ve Ataşeliklerine bir form gönderilmiş ve yerel yetkililerin görüşleri doğrultusunda doldurularak gönderilmesi istenmiştir.

Balkanlardan ve Avrasya Ülkelerinden gelen bilgiler üzerinde çalışma yapmak üzere görevlendirilen Din İşleri Yüksek Kurul Uzmanları ile Astronomlar tarafından bir rapor hazırlanmıştır. Buna göre gerek Balkan ülkeleri gerekse Avrasya ülkeleriyle dinî gün ve vakit birlikteliğinin sağlanmasında önemli problemler bulunduğu görülmüştür. Bu problemlerin giderilmesi için uzun vadeli çalışmaların yapılmasına karar verilmiştir.

2- Kamerî Ay Başları

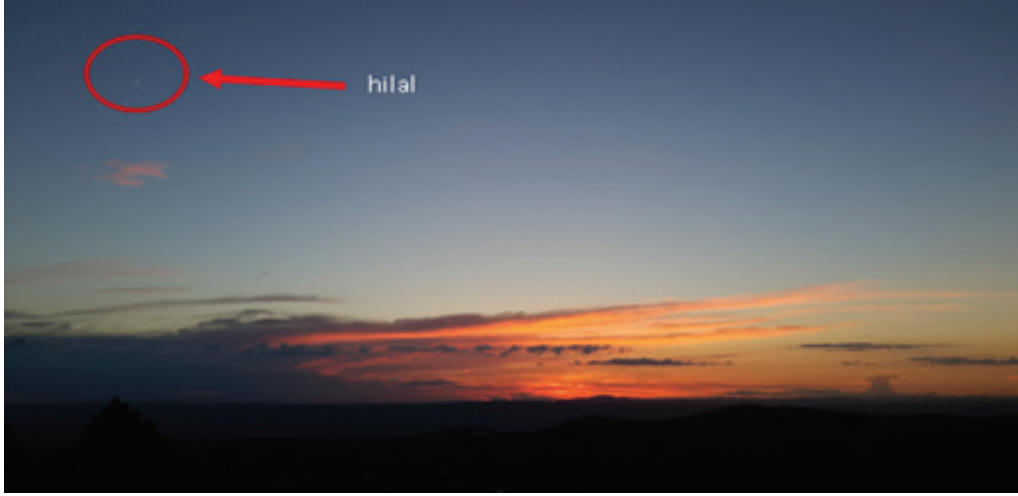
1978'de toplanan Ru'yet-i Hilal Konferansı'nda alınan kararlar doğrultusunda Kamerî ay başlarının hesapları yapılmaktadır. Bu bağlamda 2014 yılında şu hesaplamalar yapılmıştır:

a- 2016 – 2022 Yılları Kamerî Ay Başları: Miladi 2016-2022 / Hicri 1437-1444 yıllarına ait kameri ay başlarının içtima ve ru'yet saatlerini gösterir hesap ve haritalar kitap halinde düzenlenerek basılmıştır. Kitap il Müftülüklerine, Müşavirliklere, Ataşeliklere, İslam Konferansı Örgütüne üye bütün İslam ülkelerine gönderilmiştir.

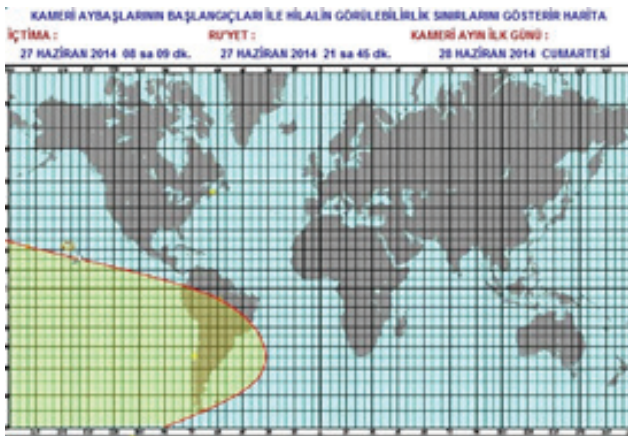
Aynı zamanda 2016-2022 yıllarına ait Dinî Günler listeleri ile resmî tatilleri gösterir listeler hazırlanıp Başkanlığın web sayfasında 02.04.2014 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlamıştır.

b- 2014 Yılı Ramazan, Şevval ve Zilhicce Hilal Gözlemleri:**b.a Gözlemler Öncesi Eğitim**

Ramazan ayının başlangıcı ve Bayram günlerinin tespiti konusunda kamuoyunun aydınlatılması açısından Kameri aybaşları hesaplarının gözlem yolu ile tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple 2011, 2012 ve 2013 yıllarında bazı Müftülüklerimiz tarafından hilal gözlemleri yapılmıştır. Gözlemlerin daha bilimsel ve hassas yapılması amacıyla coğrafi konumlarına göre tespit edilen 23 ilden müftülüklerin uygun gördüğü 23 kişiye 31 Mayıs 2014 tarihinde eğitim verilmiştir. Saat 14:00'da başlayan eğitimde ilk olarak Başkanlığımız Astronomları ve Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı tarafından teorik, ardından da Beynam ormanına gidilerek uygulamalı eğitim yapılmıştır.

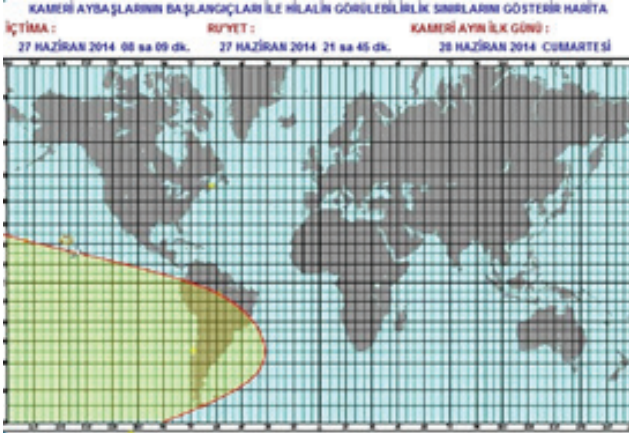
b.b Ramazan Hilali Gözlem Faaliyetleri:

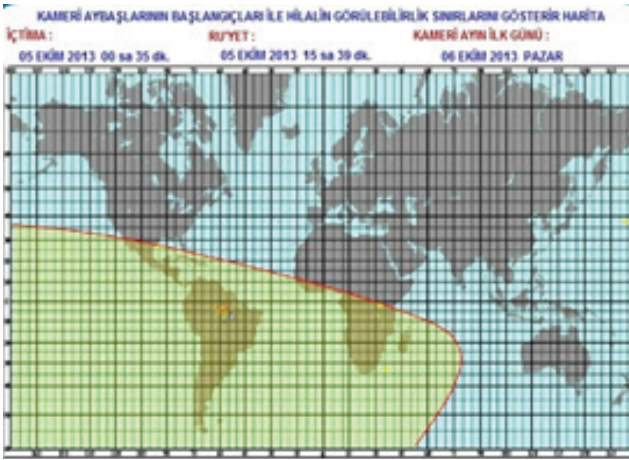
Ru'yet-i Hilal Konferans Kararları gereği yapılan hesaplara göre hilalin ilk defa görüleceği yeri gösteren haritalar çizilerek kameri ayların ilk günlerinin tarihleri ilan edilmektedir. Haritaların üzerindeki tarih ve saatler Greenwich'e göre hesaplanmıştır. Kırmızı çizgilerin dışında kalan yerlerde hilali görmek o gün için mümkün değildir. Buralarda hilal ancak ertesi günü görülebilir. Hilalin ilk defa görülebileceği yerler iki kırmızı çizginin arasındaki sarı renk ile gösterilmiştir.

2014 yılı Ramazan ayı için hazırlanmış olan haritaya göre (Harita-1) Ramazan hilali ilk defa 27.06.2014 tarihinde Greenwich saatiyle 21:45'de Güney Amerika Kıtasının doğusundan, Türkiye'den ise ertesi gün yani 28.06.2014 tarihinden itibaren görülmüştür.

b.c Şevval Hilali Gözlem Faaliyetleri:

2014 yılı Şevval Ayı için hazırlanmış olan haritaya (Harita-2) göre Şevval hilali ilk defa 27.07.2014 tarihinde Greenwich saatiyle 12:51'de Avustralya Kıtasının batısından, Türkiye'den ise ertesi gün 28.07.2014 tarihinden itibaren görülmüştür.

b.d Zilhicce Hilali Gözlem Faaliyetleri

2014 yılı Zilhicce ayı için hazırlanmış olan haritaya (Harita-3) göre Zilhicce hilali ilk defa 24.09.2014 tarihinde Greenwich saatiyle 23:16'da Güney Amerika Kıtasının doğusunda Atlas Okyanusundan itibaren görülmeye başlanmıştır. Türkiye'den ise ertesi gün 25.09.2014 tarihinden itibaren görülmüştür.

Ankara Müftülüğü personelinin yanı sıra 25.09.2014 tarihinde Başkanlığımız Astronomları ile Kurul Uzmanı Dr. Mustafa Bülent Dadaş'dan müteşekkil bir gözlem heyeti Bala Beynam Ormanlarına giderek Zilhicce Hilal gözlemi yapmıştır. 25.09.2014 tarihinde Bala Beynam ormanlarında dürbünle hilal görülmüştür.

3- Kible Açı ve Saatleri

Talep olduğu müddetçe Ankara sınırları içerisinde bulunan cami ve mescitlerin kibleleri vatandaşların müracaatlarına göre yıl boyunca yerinde tespit edilmiştir.

4 - Web Hizmetleri

Başkanlığın web sayfasında, görev alanları ile ilgili sekiz ayrı başlık altında yaklaşık 40 konuda oluşturulan **Bilgi Bankası** halkımızın hizmetine sunulmaktadır. Web sayfamızda bulunmayan bilgiler de talepler doğrultusunda e-mail ile ilgililere ulaştırılmaktadır.

İnternete Konulan Bilgiler:

- 1- İbadet Vakitleri
- 2- Tarih Dönüşümleri (1900-2015)
- 3- Saatler
- 4- Kible
- 5- Ru'yet Çalışmaları
- 6- Dini Günler (1900-2015)
- 7- Resmi Tatil Günleri (2009-2015)
- 8- Kanunlar

Bilgi bankamızdaki şehir sayısı 1998 yılında; 40 ülke 332 şehir ile başlamış ve 2014 yılında 204 ülke 8136 şehre çıkarılmıştır. 2014 yılına ait 54 adet şehrin 12 aylık hilal gözlem değerleri şema, harita ve teknik açıklamaları ile 365 günlük ay evreleri ile hicri tarihi gösterir veri tabanı yayınlanmıştır.

5- Astronomik Gözlem Projesi, Ufuk Aydınlanma Vakitlerinin Gözlem Yoluyla Belirlenmesi:

Başkanlığımız takvimlerindeki yatsı ve imsak vakti kriterlerinin gözlemsel yolla doğruluğunun test edilmesi için Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü ile ortak çalışmaya başlanmıştır. Bu gözlem çalışmalarında A.Ü.F.F. öğretim üyesi Prof. Dr. Sacit ÖZDEMİR başkanlığında gözlem ekibi kurularak 24-30 Mayıs 2014 tarihleri arasında Mardin İli Mazıdağı ilçesinde gözlemler yapılmıştır. Bu gözlem ekibi Selahattin YILMAZ (Yeşilli İlçesi Müftüsü), Üzeyir ÖZTÜRK (Din İşleri Yüksek Kurulu Uzman Yardımcısı), İlhami AŞIKKAYA (Astronom), Gürhan EREN (Astronom), Mardin Müftülüğünde görevli 6 kişilik din görevlilerinden oluşmuştur. Gözlemler, çıplak gözle ve fotometrik olmak üzere iki yöntemle yapılmıştır.

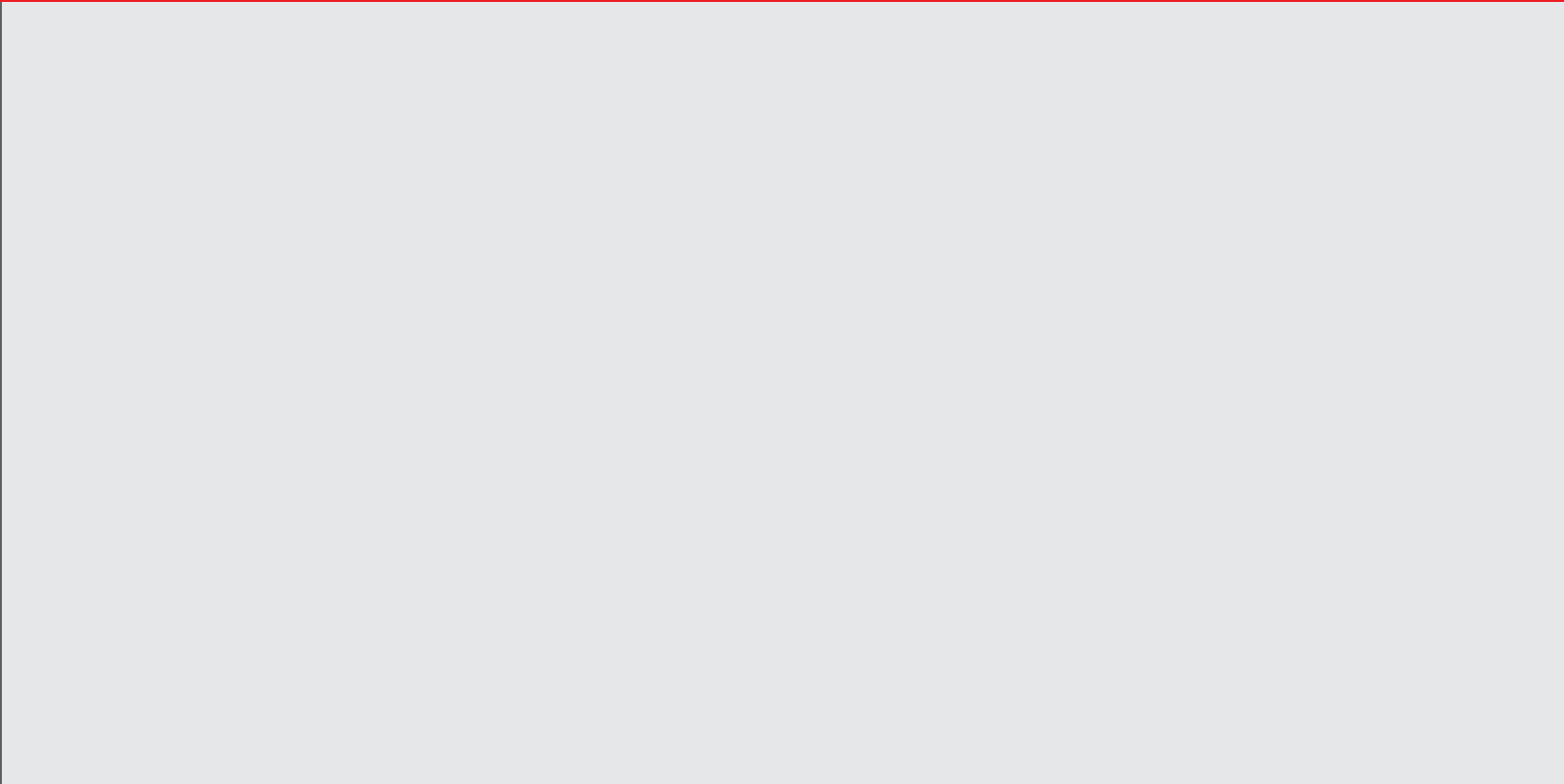
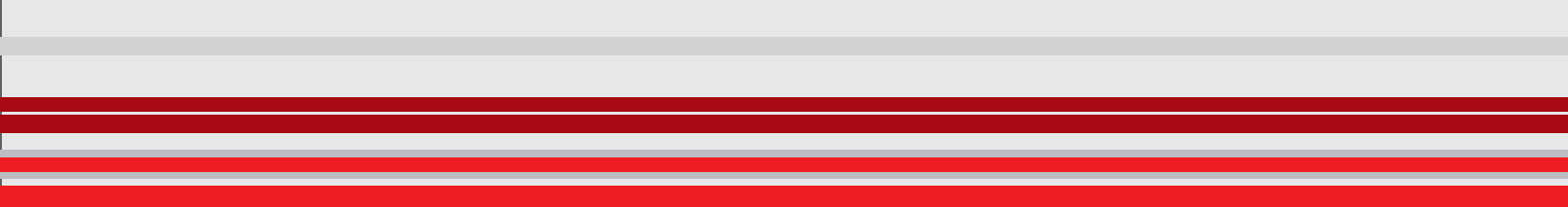
6- Yurt Dışı Namaz Vakitleri ile İlgili Toplantılar

18.11.2014 tarihinde Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Dr. Ekrem Keleş başkanlığında yapılan toplantıda Başkanlığımızın kriterlerine göre hesaplanmış namaz vakitlerinin yatsı ve imsak vakitleri ile yurt dışında çeşitli kuruluşlarca hazırlanan imsak ve yatsı vakitleri kıyaslanmıştır. 29.12.2014 tarihinde ise Din İşleri Yüksek Kurulu toplantı salonunda Almanya'dan katılan sivil toplum örgütleri temsilcileri ile Kurul üye, uzman ve astronomların yaptığı toplantı sonucunda tavsiye kararları alınmıştır.

M- DİĞER ÇALIŞMALAR

- a) Ülkemizin en önemli sorunlardan biri olan trafik güvenliği konusunda bilinçli nesiller yetiştirerek trafik güvenliğinin sağlanması amacıyla hazırlanan "Trafik Dedektifleri Projesi"ne Başkanlığımız adına katkı sağlanmıştır. Başkanlığımızın yanısıra İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü), Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Polis Eşleri Kaynaşma Yardımlaşma Derneği, Uluslararası Polis Birliği Türkiye Başkanlığı ve OPET tarafından imzalanarak yürürlüğe giren protokol çerçevesinde 2014 yaz dönemi Kur'an kurslarında 112.625 öğrenciye eğitim verilmiştir.

- b) Soma ve Ermenek'te meydana gelen elim kazalar sonrasında vatandaşlarımızın hüznelerini paylaşmak ve dini vazifelerin usulünce yerine getirilmesini sağlamak amacı ile ekipler oluşturularak bölgeye gönderilmiştir. Ayrıca Ramazan ayı vesilesi ile Soma'da Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in katılımı ile şehit ailelerine yönelik iftar programı düzenlenmiştir.
- c) 2014 Camiler Haftası vesilesi ile kampüsünde cami bulunan bazı üniversitelerde yazarların katılımı ile "Cami-Gençlik Buluşması" düzenlenmiştir. Bu bağlamda Ahmet TAŞGETİREN Konya'da, İsmail KILIÇARSLAN Kocaeli'nde, Mim Kemal ÖKE Sakarya'da, Yusuf KAPLAN Malatya'da ve Prof. Dr. Mehmet Emin AY Eskişehir'de üniversite camilerinde gençler ile buluşmuşlardır.

V. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

A- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Genel Müdürlüğümüzce 2014 yılında gerçekleştirilen din hizmetlerine genel olarak bakıldığında, personel, bütçe, mevzuat ve faaliyet açısından her geçen yıl daha ileri seviyelere ulaşıldığı görülmektedir.

Bu bağlamda, yüzyüze vaaz projesinin sonuçları- raporumuza yansımıştır. Vaizlerimize ilaveten önemli ölçüde cami görevlisi (imam-hatip) kendi camisinde vaaz yapmaya başlamıştır. Ancak imam-hatiplerin tamamı göz önüne alındığında bu çalışmanın önümüzdeki yıllarda da sürdürülmesinin gerekli olduğu görülmektedir. 2011 yılından 2014 yılına kadar 26152 personel yüzyüze vaaz eğitimi almıştır. Bu amaçla 2015 yılı içinde de formatör vaiz seminerlerine devam edilmesi ve müftülüklerce formatör vaizler marifetiyle imam-hatiplere yönelik olarak düzenlenen yüz yüze vaaz seminerlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Hutbe hizmetlerinde de Başkanlığımızın rehberliğinde il irşat kurullarınca daha nitelikli hutbeler hazırlanması sürecine girilmiştir. Zaman zaman merkezden gönderilen hutbeler yanında mahallinde hutbe hazırlayan görevlilerin daha etkili ve nitelikli hutbe yazabilmelerine yönelik olarak “Hutbe Okulu Eğitim Programı” İstanbul’da düzenlenmiştir. Gelecek yıl içerisinde ise belirlenen diğer illerde düzenlenecektir. Kutlu doğum haftası etkinlikleri toplumun tamamını kapsayacak tarzda gelişmektedir. Bu alanda yapılan ve oldukça yaygınlık kazanan faaliyetlerin zaman zaman Başkanlığımız insiyatifinden çıkma riski belirmektedir. Bunu önlemek amacıyla, kutlu doğum etkinliği düzenleyen, resmi ve sivil kurumlara yönelik rehberlik faaliyetleri artırılmıştır. Değişen ve gelişen toplumsal hayatla birlikte camilerde icra edilen bir çok faaliyetin müstakil mekânları teşekkül etmiş, camiler yoğunluklu olarak ibadet ve irşat hizmetleriyle birlikte yeni fonksiyonlar üstlenmeye başlamışlardır.

Din hizmetinin önemli bir alanını oluşturan camilerin gün boyunca açık tutulması ve cami çalışma programı uygulanması kapsamında 2013 yılında başlatılan çalışma, 2014 yılı içerisinde gerçekleştirilen faaliyetlerle gündemde tutulmuş ve farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. 2014 yılı sonu itibarıyla camilerin %79’unun gün boyunca açık tutuluyor olması, uygulamada önemli bir gelişme kaydedildiğini göstermekle birlikte uygulamanın öneminin yeterince kavranmadığı, uygulanabilirliği konusunda önyargıların bulunduğu müşahede edilmektedir. Hala cami görevlilerinin % 68’inin cami çalışma programını uygulamaya başlamamaları, uygulamaya başlayanların da beklenenden az faaliyet gerçekleştiriyor olmaları konunun sürekli gündemde tutulması için toplantı ve seminerler düzenlemesi gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte 2014 yılında gerçekleştirilen derslerin sayısında % 100’e ulaşan bir artış görülmesi memnuniyet vericidir.

2014 yılı Ramazan ayı için belirlenen “Hiç Kimse Kimsesiz Kalmasın Bu Ramazan ve Her Zaman” teması çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetlerin toplumda önemli bir yankı meydana getirdiği izlenmiştir. Özellikle tema kapsamında hazırlanan “Modern Yalnızlar, Mülteciler, Sokak Çocukları, Yaşlılar ve Yetimler” konulu kamu spotları, görsel medya aracılığı ile geniş halk kitlelerinde yardımlaşma ve dayanışma ahlaki ve hukukunun gelişmesi noktasında etkili olmuştur.

Camiler ve Din Görevlileri Haftası “Cami ve Gençlik” teması çerçevesinde 13-19 Ekim tarihleri arasında düzenlenen çeşitli faaliyetlerle Başkanlığımız, il/ilçe müftülükleri ile müşavirlik ve ataşeliklerimiz tarafından coşkulu bir şekilde kutlanmıştır. Gençlerin camiye olan ilgilerini artırmak ve kalıcı hale getirmek için önemli bir fırsata dönüşen söz konusu tema çerçevesindeki çalışma ve etkinliklerin haftayla sınırlı tutulmayarak ilerleyen zaman dilimlerinde de devam ettirilmesi önem arz etmektedir.

Camilerin manevi bağlamda imarına ve cemaatin güncel hayatta manevi duygularını diri tutmasına katkı sağlanmak amacıyla uygulamaya konulan sabah namazı buluşmalarının sayısal verileri incelendiğinde bu programların sayısında artış sağlandığı görülmekte ve cemaatin bu programlara gösterdiği teveccüh uygulamanın devamlılığının sağlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Hadis dersleri ile ilgili çalışmalarda geçen yıla oranla bir artış yaşandığı memnuniyetle müşahede edilirken vaiz ve üzeri unvanlarda görev yapan personelimizin sayıları dikkate alındığında henüz istenilen seviyeye ulaşılamadığı görülmektedir.

Kadınların cami hizmetlerinden istifade etmelerine yönelik olarak 2014 yılında da çalışmalar sürdürülmüştür. Konu ile ilgili çalışmaların sürekli gündemde tutulması, gerek mevcut camilerde gerekse yeni inşa edilecek camilerde söz konusu mekânların ihmal edilmemesi noktasında personelimizin ilgi ve teşviklerinin devam etmesi gerekmektedir.

Cami görevlilerinin mesleki yeterliklerinin artırılması, din hizmeti sunumunda daha aktif rol üstlenmeleri Başkanlığımızın önemli stratejik hedeflerinden birisidir. Bu kapsamda merkezi ezan sisteminin kademeli olarak kaldırılması çalışmaları 2014 yılı içerisinde de devam etmiş, düzenlenen ezan güzel okuma kursları ile personelin yeterlikleri artırılarak kendi camilerinde ezan okumaları sağlanmıştır. Söz konusu kurslara katılım oranının giderek artıyor olması bu alandaki problemlerin çözümüne önemli katkılar sunmaktadır. Diğer yandan Tecrübe Paylaşımı Toplantıları adı altında gerçekleştirilen çalışmalardan son derece olumlu geri dönüşümleri alınmakta ve uygulamanın önümüzdeki yıllarda da devam etmesi planlanmaktadır.

Seyahat eden ve alışveriş yapan vatandaşlarımızın temiz ve düzenli bir ortamda ibadetlerini huzur içerisinde yapmalarına yönelik müftülüklerimizce yapılan çalışmaların daha da artması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çünkü vatandaşlarımızın seyahat etme imkanlarının artması, ulaşım sektöründe sağlanan gelişmeler ve alışveriş merkezlerinin sosyal hayattaki yadsınamaz yeri Başkanlığımızın, insanların din hizmeti sunumuna ihtiyaç duydukları noktalarda, hizmet üretmesini zorunlu kılmaktadır. Mezkur mekanlardaki cami ve mescitlerin iyileştirilmesi noktasında yıl içerisinde gerçekleştirilen çalışma ve teşviklerin önümüzdeki yıllarda da artarak sürdürülmesi gereklilik arz etmektedir.

Başkanlığımızın yurt genelinde hizmet ulaştırdığı insan sayısını artırma hedefine uygun olarak aileye ve aile bireylerine yönelik çalışmaların her geçen gün ivme kazandığı ve daha geniş bir kitleye ulaşıldığı görülmektedir. Özellikle gençlere yönelik faaliyetlerin artırılması ve çeşitlendirilmesine ihtiyaç hissedilmektedir.

Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının işleyiş ve hizmet alanına yönelik faaliyet çeşitliliği anlamında, kurumsal kimlik kazanma açısından yol kat ettiği aşikârdır. Bürolarda temel hizmet alanı aile ve aile bireyelerine yönelik dinî danışmanlık ve rehberlik olan personel istihdamının ivedilikle gerçekleştirilmesi, büro personeline yönelik hizmet içi eğitim sürelerinin artırılması veya staj benzeri bir uygulamadan sonra personelin bürolarda istihdam edilmesi hizmet kalitesini ve verimliliğini artırma açısından elzemdir. DHYS sistemine soru girişleri konusunda personel hassasiyetinin artırılması hizmet çeşitliliği ve sorun alanlarına yönelik proje geliştirilmesini destekleyecektir. Bürolardan hizmet alan kitle sayısının artışı alt büroların aktive edilmesiyle doğru orantılıdır. Hem merkez büroların hem alt büroların motivasyonunun sağlanması ve ekonomik açıdan desteklenmesi hizmetin ivme kazanmasına olumlu katkı sağlayacaktır.

Kurumsal birlikteliği sağlamak amacıyla ADRB'ler için logo ve tanıtım broşürü hazırlanması; danışanlara dağıtılmak üzere evlilik ve aile ile ilgili kitapçıklar yazılması 2015 yılı hedefleri arasındadır.

Her geçen gün daha fazla ihtiyaç hissedilen Manevi Sosyal Hizmet çalışmalarının ivme kazandığı görülmektedir. Din görevlilerinin bu son derece çeşitli, özel nitelik ve bilgi gerektiren alana yönlendirilmesi ve başarılı hizmet vermelerinin sağlanması öncelikli olarak donanımlarının artırılmasıyla mümkün görülmektedir. Bu nedenle hizmet içi eğitimlerin süre ve içerik bakımından genişletilmesi elzemdir. Üniversiteler ile işbirliği yapılarak sosyal hizmet alanında din görevlilerine yönelik sertifika programlarının uygulanması veya ilahiyat fakültelerinin ve ihtisas merkezlerinin ders programlarına konuyla ilgili hem pratik hem uygulamalı dersler eklenmesi bu alana has çözümler olarak düşünülebilir.

2014 yılı Kurban organizasyonunda dini kurallar, sağlık ve çevre şartlarının gözetilmesinin yanı sıra, sayısal olarak önemli artış sağlandığı görülmektedir. TDV işbirliği ile gerçekleştirilen vekâletle kurban organizasyonunda ise 140.000 sayılarına ulaşılarak rekor düzeyde katılım gerçekleşmiş ve yurtiçi/ yurtdışında ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır.

Cezaevi din hizmetlerinde tarihinin zirve noktasına ulaşılarak 2014 yılı içerisinde 800'ü aşkın personel ile faaliyet yürütülmüştür. Buna doğru orantılı olarak 40.000'e yakın farklı etkinlik, Ramazan Ayı ev Camiler Haftası programları, bütün personelin eğitime alınması, cezaevi müfredatı hakkında bir çalıştay ve alana yönelik bir kitap basılması göze çarpan hizmetlerdir.

Huzurevlerinde önceki yıllarda olduğu gibi yine gerekli faaliyetler yürütülmüştür.

Mültecilere yönelik Başkanlığımız, TDV ve müftülükler aracılığı ile yapılan hizmetler raporda ayrıntılı şekilde yer almıştır. Bu alanda önemli hizmetler yapılmış olmakla birlikte mülteci sayısındaki artış ve sosyal alanlardaki ihtiyacın daha çok sistematik ve kuşatıcı çalışmaları zorunlu kıldığı görülmektedir.

Engellilere yönelik fiziki ve eğitsel çalışmaların yanı sıra irşat hizmetleri de götürülmektedir. Bu verilere dair ayrıntılı Sağlık kuruluşlarında manevi destek hizmetleri noktasında 2014 yılı adeta zemin oluşturmuştur. Önümüzde ki yıl içerisinde bu alanda önemli gelişmeler olacağını söylemek mümkündür.

Bir başka önemli hizmet alanımız madde bağımlılığıdır. Toplum ve özellikle genç nesilleri tehdit eden bu hastalığa karşı bütün kurum, kuruluş ve STK'lar tarafından başlatılan mücadeleye Başkanlığımız da aktif olarak katılmaktadır.

Dini ve milli hislerin canlı tutulması ve sahip olduğumuz değerlerin genç kuşaklara aktarılmasında önemli katkılar sağlayan 12 Mart, 18 Mart ve 19 Eylül gibi özel günlerde yapılan faaliyetler raporda ayrıntılı olarak yer almıştır.

Müslümanların günlük ihtiyaçlar arasında olan ayrıca son yıllarda popüler tartışma konuları arasına giren ve geniş kesimlerce takip edilen namaz/oruç vakitleri, bayramların başlangıç günleri gibi konuları da içinde barındıran vakit hesaplama faaliyetleri 2014 raporunda önemli bir yer tutmaktadır. Bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalar, yayın, eğitim ve teknik hizmetler önem arz etmektedir.